नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनुषा
जनकपुरधाम

कार्यालय -०४१-५२००७५
०४१-५२०५१०
E-mail : daodhanusha@moha.gov.np

पत्र संख्या : ०८०/०८१(प्रशा.)
चलानी नं.: 2634

मितिः- २०८०/०४/३१

श्री गृह मन्त्रालय,
नीति, योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन महाशाखा
सिंहदरबार, काठमाडौं ।

विषयः- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (DPRP) सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा जिल्ला विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना (DPRP) अद्यावधिक गरी पठाइएको व्यहोरा आदेशानुसार अनुरोध छ ।

2080/4/31

(मुकेश कुमार केशरी)
सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी

जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९
अध्यावधिक २०८०

District Disaster Preperdness and Response Plan 2022
Updated 2023

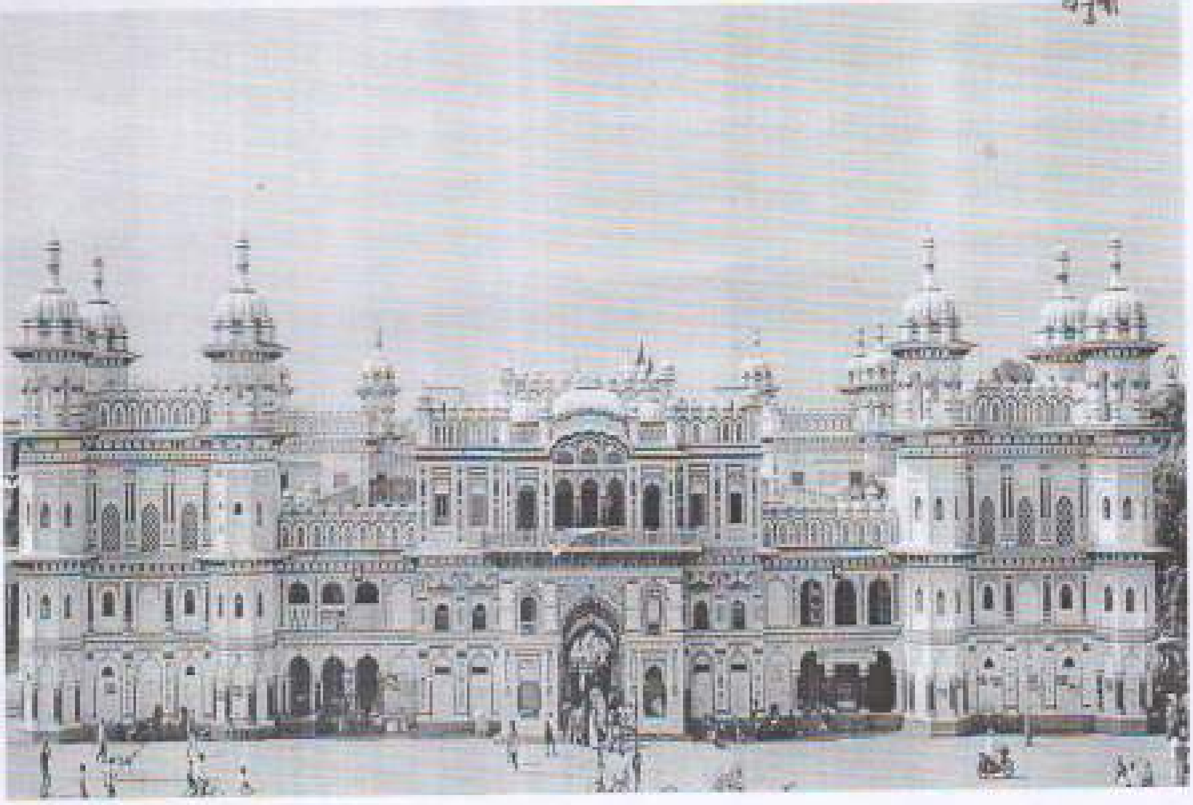

नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

धनुषा

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति

धनुषा

दुई शब्दः

धार्मिक एवं सस्कृतिका धनी यस धनुषा जिल्लामा पौराणिक ग्रन्थका अनुसार धेरै राम्रा कार्यहरु भएका प्रशस्तै उदाहरणहरु रहे तापनि वर्तमान समयमा आएर प्रतिकुल मौसमले गर्दा सोचे भन्दा छुट्टै किसिमको प्राकृतिक तथा मानवीय कारणहरुले गर्दा समाजमा विभिन्न किसिमका विपत्तिहरु आईरहेका हुन्छन् । यस्ता एक्कासी उत्पन्न हुने विपत्तिले जीवनलाई क्षत विक्षत बनाउन सक्दछ । बाढी, आगलागी, सुख्खा, खडेरी, भूकम्प, भूक्षय, महामारी जस्ता घटनाको पुनरावृत्तिले धनुषालाई विपत्तिको संवेदनशील जिल्ला मान्न सकिन्छ । समय सापेक्ष एउटै ठाँउ बाढीले समस्या ग्रस्त देखिन्छ भन्ने पछि पानीको अभावले सुख्खा तथा खडेरीका समस्या आई परेका छन भने गर्मी याममा आगलागि, लु, र जाडो याममा शितलहरको विपद्बाट जन जिवन अस्त व्यस्त हुन जान्छ ।

शहरीकरण र जनसंख्या वृद्धिले अव्यवस्थित बसोवासको समस्या, सीमान्त र कमजोर क्षेत्रमा गरीबी बढ्नु, भूक्षय, चुरे वन जंगल विनास, अव्यवस्थित जमिनको उपयोग, कमजोर पूर्वाधार विकास, कमजोर विपद् व्यवस्थापन योजना, विपद् नियन्त्रण र बचावटका परम्परागत ज्ञान प्रति बेवस्ता जस्ता तत्वहरुले विपद्मा नकारात्मक योगदान गरेको हुन्छ ।

हाले भएको स्थानीय तहहरुको निर्वाचित पदाधिकारीहरुको नयाँ जोशजाँगर सहित आगामी प्रतिकार्य योजनाबाट धनुषा जिल्लाभरी विपद जोखिम न्यूनीकरणको कार्यमा निश्चय नै सफलता मिल्ने कुरामा जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति आशान्वित छ ।

विपद् व्यवस्थापनकोलागि विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐनले केन्द्र देखि प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तहसम्मका विपद् व्यवस्थापन समिति व्यवस्था गरेको छ । यस जिल्लाको विपद् व्यवस्थापनकोलागि पूर्व तयारी, विपत्ति आएपछि त्यसको तत्काले उद्धारगर्ने व्यवस्था र भविष्यमा यस किसिमको अवस्था आउन नदिन वा आएमा त्यसकोलागि तयारी रहनको लागि विपद्पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९ लाई अध्यावधिक गर्नसहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी श्री अनुज भण्डारी तथा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखाका सभापति श्री नरेश प्रसाद सिंहका साथै विभिन्न निकायहरुको प्रतिनिधिहरुको सकृय योगदानकालागि धन्यवाद दिदै कार्यान्वयनमा सकृय भूमिकाको अपेक्षा गरेका छौं ।

धनुषा जिल्लामा हुने विपद्को घटनाहरुको प्रभावलाई न्यूनीकरण तथा रोकथामकोलागि विभिन्न गोष्ठीहरु, छलफल, अन्तक्रिया र त्यसका सुझाव र सल्लाह अनुसार कार्यान्वयन गर्नका निमित्त पुस्तक प्रकाशन कार्यमा सहयोग गर्नु भएको नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा धनुषा लगायत विभिन्न सरोकारवाला सरकारी एवंम गैर सरकारी संघ संस्थाहरु प्रति हृदयदेखि आभार व्यक्त गर्दछु ।

मानवीय विपद् तथा प्राकृतिक विपद्को हिसावले धनुषा एउटा संवेदनशील जिल्ला भएकोले सरकारीतथा गैरसरकारी निकायहरु लगायत राजनीतिक दलहरु, उद्योगी, व्यापारी, पत्रकारहरु, नागरिक समाजका व्यक्तिहरुले धनुषा जिल्लामा हुने विपत्तिसँग सामना गर्न हमेसा तयार रहने प्रतिबद्धता जाहेर र विगतका विपद् व्यवस्थापनमा गर्नु भएको सहयोगकोलागि धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । यस योजनाको सफल कार्यान्वयनबाट विपद् जोखिम न्यूनिकरण गर्न मद्दत पुग्ने विश्वास लिएको छु ।

काशि राज दाहाल
प्रमुख जिल्ला अधिकारी, धनुषा

प्र.जि. जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

नेपाल को नक्शा

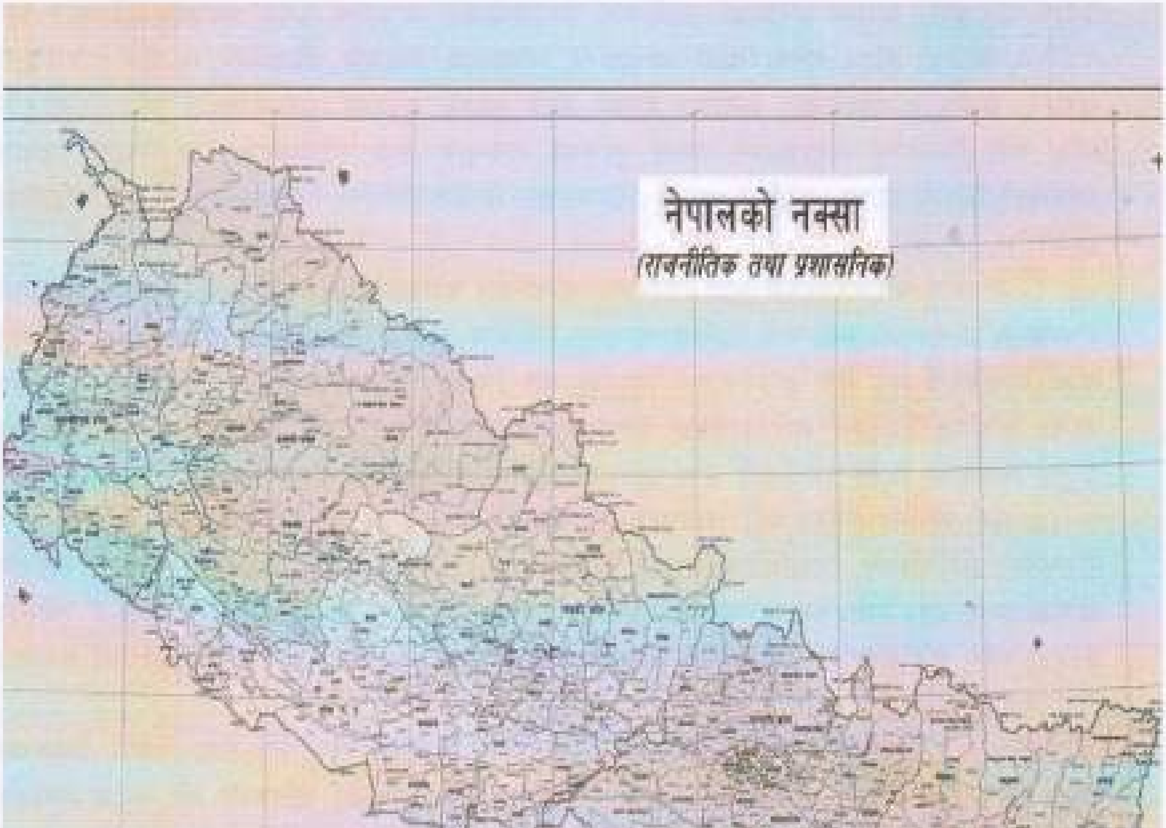

प्रकाशकीय

पूर्वमा कमला नदीको बाढीको प्रकोप भने दक्षिण तर्फ डुवान एवं water logging को प्रकोप भने गर्मी याममा धनुषाको उत्तरीभाग आगलगीबाट आंकान्त समय समयमा हुँदै आएकोमा वर्तमान समयमा आएर बर्षेनी /बाढी, आगलागी, हुरीबतास /हावाहुरी, शीतलहर, लु, एवं कहिलेकाही भूकम्प, खडेरी र पहिरोबाट प्रभावित हुनुको साथै सवारी दुर्घटना, महामारीबाट निकै जनधनको क्षति यस जिल्लामा भइरहेकोले यस्ता क्षतिको रोकथाम तथा न्यूनीकरण गर्न नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा धनुषाले आफ्ना सञ्जालहरु मार्फत विभिन्न क्रियाकलापहरु गर्दै आइरहेको छ ।

जलवायु परिवर्तनहरुले गर्दा विपद्‌संग सम्बन्धित समस्याहरुमा दिनानुदिन वृद्धि हुदै गइरहेको अवस्थामा जनधनको क्षतिलाई न्युनीकरण तथा रोकथाम गर्नको निम्ति विपद् व्यवस्थापन कार्यलाई अझ व्यवस्थित गर्नु पर्ने आवश्यकता महसुस गरि जिल्ला विपद्‌व्यवस्थापन समिति,धनुषा र यस शाखा लगायत विभिन्न सरोकारवाला सरकारी एवं गैर सरकारी संघ संस्थाको संयुक्त प्रयासमा धनुषा जिल्लाको विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी अध्यावधिक गरिएको छ ।

यस योजना तर्जुमा गरी अध्यावधिक गर्न रेडक्रस कर्मीहरु, सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाका प्रतिनिधिहरु, राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरु, संचारकर्मीहरु, उद्योगी, व्यापारी, विभिन्न क्षेत्रका व्यक्तिहरु, तथा सेवाग्राहीहरुले विभिन्न गोष्ठीबाट आएका व्यवहारिक सिप ज्ञान र स्थानीय स्तरमा लागु हुने खालका कुराहरुलाई समावेश गर्न दिनु भएको योगदानको सराहना गर्दै धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्तमा यस कार्ययोजनालाईअध्यावधिक गरी अन्तिम रुप दिन धनुषा जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी श्री सुरेन्द्र पौडेलज्यु, सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी श्री अनुज भण्डारी, स्थानीय तहका पदाधिकारी ज्युहरु, नेपाली सेनाश्रीनाथ गणका गणपतिश्री सुरेश देवकोटा, प्रहरी उपरीक्षक श्री बसन्त रजौरे, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपालका प्रहरी उपरीक्षक श्री प्रकाश कुमार सुवेदीज्यु, विभिन्न सरोकारवाला निकाय, GO\NGO\INGO, राजनितिक दलका प्रमुखहरु, संचारकर्मीहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिदै यो पुस्तकले धनुषा जिल्लाको विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा अहम् भूमिका निर्वाह गर्न सफलता प्राप्त गर्ने छ भनी मैले आशा एवं विश्वास लिएको छु ।

नरेश प्रसाद सिंह
सभापति
ने.रे.सो.जि.शा.धनुषा

धनुषा : १८ स्थानीय तह

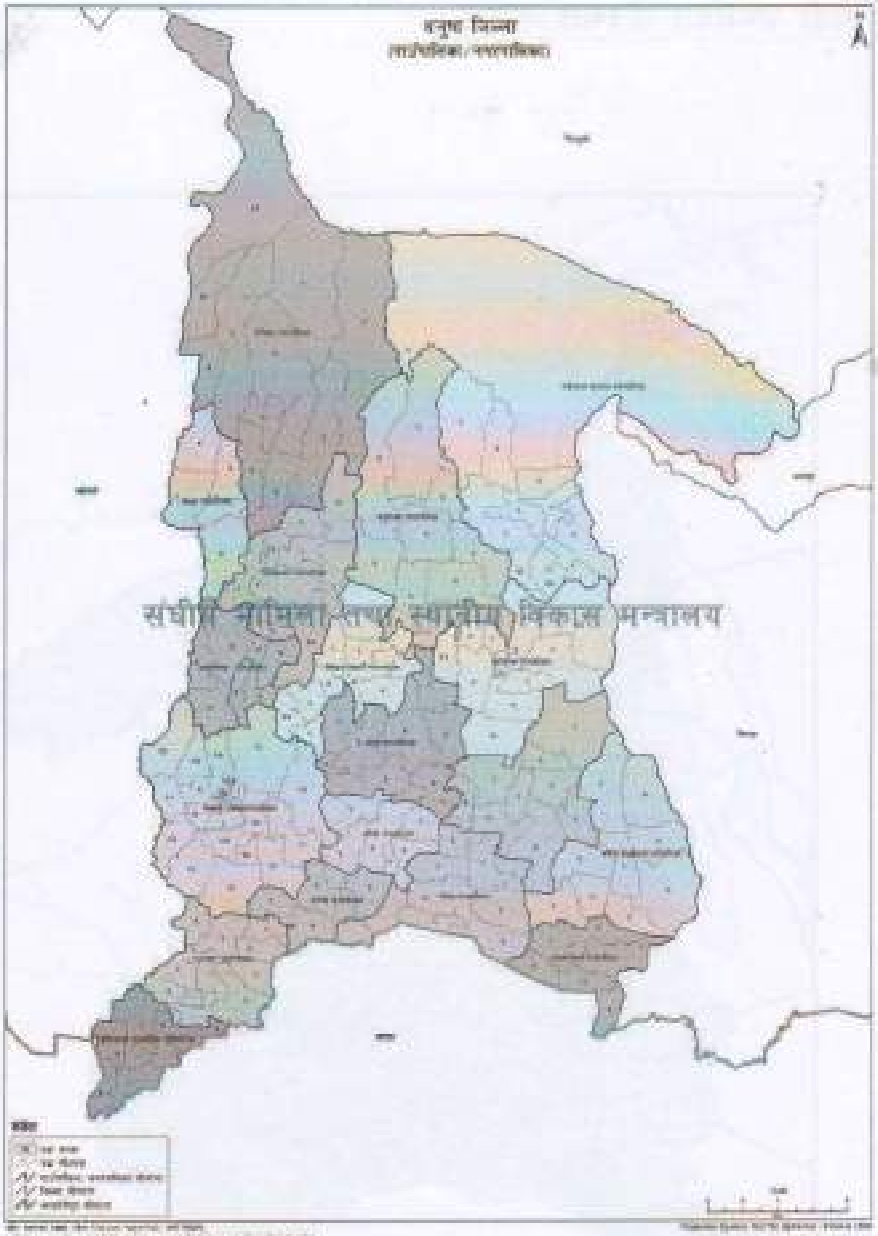

जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

धनुषा : बाढी प्रभावित क्षेत्रगत नक्शा

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

१. पृष्ठभूमि

१.१धनुषा जिल्ला

१.१.१ परिचय

नेपालको मधेश प्रदेशका ८ वटा जिल्ला मध्येएक जिल्ला धनुषा हो ।मधेश प्रदेशको राजधानी जनकपुरधाम यसै जिल्लामा पर्दछ । यस जिल्लाले पुर्वमा सिरहा, पश्चिममा महोत्तरी, उत्तरमा सिन्धुली, उदयपुर र दक्षिणतर्फ भारतको विहार राज्यको मधुवनी जिल्लाको सिमानालाई छोएको छ । व्यापारिक र प्रशासनिक बाहेक धार्मिक महत्व ओगटेको यो जिल्लाको महत्व नेपालमा मात्र नभएर नेपाल बाहेक भारत लगायत विश्वका विभिन्न देशका हिन्दु धर्मावलम्वीको बीचमा रहेको छ ।

प्राचीन कालमा हालको जनपुर क्षेत्र मिथिलापुरीको सभ्यता उपनिषदकालको समयमा सर्वोच्च शिखरमा पुगेको पाइन्छ । त्यस समयका शासकहरु सभ्य र उदार भएको कारण मिथिलापुरीमा अध्यात्मिक शिक्षा दर्शन तथा उपनिषदहरुको अत्यन्त विकास भएको इतिहासमा पाइन्छ । सत्ययुगको अन्त्यतिर गएर वैष्णव भगवान विष्णुका अनुयायीहरुको प्रयासवाट मिथिलापुरीको खोज र पुनर्जागरण गरी मिथिलाराज्य जनकपुरको नाममा प्रतिस्थापित हुन पुगेको देखिन्छ । नेपालको एकीकरणपछि नेपालको तराई भुभागमा रहेको यो मिथिलापुरी क्षेत्रको महत्व पौराणिककालदेखि जुन रुपमा रही आएको थियो अझ त्यो भन्दा बढीरुपमा धार्मिक पर्यटकीय रुपमा समेत आज यो क्षेत्रको महत्वमा श्रीवृद्धि भई रहेको छ ।

जनकपुर नगरीले नेपालको ऐतिहासिक, धार्मिक र सांस्कृतिक महत्व बोकेको छ । त्रेतायुगका राजा महर्षि जनकको उत्कृष्ट राजधानी जनकपुर अहिले एक विशिष्ट धार्मिक र पर्यटकीय स्थलका रुपमा समेत विकसित हुँदै गईरहेको छ । त्रेतायुगमा मर्यादा पुरुषोत्तम श्रीरामसंग जानकीको विवाह पश्चात यस क्षेत्रको गरिमा अझउत्कर्षमा पुगेको पाईन्छ । यहा भगवान राम र सीताको शुभविवाह सम्पन्न भएको हुनाले देशका विभिन्न स्थानवाट वैवाहिक कार्यकोलागि यसै स्थानमा आउने गर्दछन । यस स्थानमा विवाह गर्नाले वर वधुको जीवन सफल हुने विश्वास सर्वत्र गरिन्छ । त्यस्तै श्रीरामचन्द्र भगवानले आफ्नो वाणवाट जमिनको पानी निकाली नुहाएको स्थान आज गंगासरको नामले प्रसिद्धि छ । यस स्थानमा नुहाउनाले मानिसको छाला सम्वन्धि रोगहरु र पानी खानाले पेट सम्वन्धिका रोगहरु निको हुने विश्वास गरिन्छ ।

धनुषा जिल्लाको हालको स्वरुप कोशी देखि गण्डकी र गंगा देखि हिमालय सम्म फैलिएको वृहद मिथिला प्रदेशको युगान्तरमा खुम्चिदै गइ सानो स्वरुप नै हो भन्नु अतिश्योक्ति नहोला । किंवदन्ती अनुसार पुर्व वैदिक युगमा जनविहीन रहेको यो क्षेत्रको अन्वेषण माथव विदेधले गरेका थिए मुखमा अग्नी लिई यस वनले ढाकिएको अनकन्टर प्रदेशमा आईपुग्दा उनको मुखमा रहेको अग्नी वाहिर आई सम्पुर्ण वनको विनाश भए पश्चात यहाँ मानव बसोवास शुरु भएको थियो । त्रेतायुगमा जनकवशका बाईसौं राजा शीरध्वजले प्रजाहरुलाईअनिकालवाट मुक्ति दिलाउन आफै हलो जोत्न थाल्दा भुमीवाट वालिका जानकी उत्पन्न भईन् जसको कारणवाट यस प्रदेशको गाथा पवित्र र विस्थापित भएको पाईन्छ । सर्वगुण सम्पन्न श्रीजानकी को विवाहका लागि स्वयंवर लिन ईच्छुक विभिन्न प्रदेशवाट आएका शक्तिसम्पन्न राजकुमारहरु मध्येबाट शिवधनुषमा तांदो चढाउने लाई वरको रुपमा ग्रहण गर्ने राजा शीरध्वजको शर्तमा अयोध्यावाट आएका दशरथपुत्र श्रीराम बाहेक कोही उत्तिर्ण हुन सकेनन् । श्रीरामले सो धनुषमा तांदो चढाउन लाग्दा अत्यधिक बजनले सो धनुष खण्डीत हुन पुग्यो । सो धनुषको एक टुक्रा झरेको स्थानलाई धनुषाधाम भनिन्छ । यसैवाट जिल्लाको नाम धनुषा भनी नामाकरण भएको पुष्टि हुन्छ ।

रामजानकी मन्दिरमामंसिरमहिनाको पञ्चमी तिथिमा भगवान रामचन्द्र र सीताको विवाहको स्मरण स्वरुप विवाहपञ्चमी पर्व मनाउन नेपाल लगायत भारतका विभिन्न स्थानहरुवाट लाखौं धर्मावलम्वीहरु आई

कमलानदीबाढीपूर्व सूचना संचार संरचना, धनुषा

नेपाल सरकार (जिल्ला प्रशासन कार्यालय) धनुषा

जलतथामौसम विज्ञानविभाग , बाढीपूर्वानुमानशाखा टोल फ्री ११५५
लिच्छिया गेज रिडर, युवराज मार्फी ९८२३७८३३०३
रानीबास गेजरिडर, सीताबाचार्य : ९८०८४१६२९१
हाइड्रोलोजी मास्टरको स्टेशनसिन्धुलीमौसम अवलोकनकर्ता: गजेन्द्र चुढाथोकी,
फोन नं. ०४७-५२०४१०, मो.९७४४०५२१६९
www. hydrology.gov.np

जिल्लाप्रशासनकार्यालय,
फोन नं. ०४१-५२०३३०, प्र.जि.अ. ९८५४००३३३३
जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, धनुषा
९८४८०६८९६१,
०४१-४२०४१७

नेपाली सेना
१. छारापत्नी ०४१-४१२००७,
मो. ९८५४०२९४०४
२. महेन्द्रनगर०४१ ५४०४५१
३.जनकपुर : ०४१-५२६५८६

नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, धनुषाजिल्लाशाखा, सभापति, फोन नं. ०४१-५२०८७०

जिल्ला समन्वय समीति, प्रमुख, ०४१-५२०१४२
मो. ९८५४०२९२४६

सशस्त्रप्रहरी बल, जिल्ला कार्यालय, धनुषा
फोन नं. ०४१ ५२०९०५

जिल्लाप्रहरी कार्यालय,धनुषा, ०४१-५२००९९,९८५४००५५५ ५ १००

नेपाल रेडक्रस सोसाईटी,उपशाखा
१.सबैला : ९८१२०४३८३०
२.यदुकुहा : ९८५४०२१६४०
३.धनौजी : ९८४४०९७८५९

स्थानियएफ.एम.संचालक
जानकी एफ.एम. ०४१ ५२१९२१
रेडियो मिथिला ०४१ ५२५१०८
रेडियो जनकपुर ०४१५२४४८४७
मिथिला इएफएम ०४१ ५२६१०९
अपनदी.भी. ०४१ ५२०५०१
जनकपुर टि.भी. ९८५४०२०४७०

सशस्त्र सुरक्षा बेस
१.रघुनाथपुर ९८४९०४११०४
२. यदुकुहा ९८४११४७९१
३. ढल्की ९८४१४५०१४९

इलाकाप्रहरी कार्यालय
१. सबैला ९८५४०९००५४
२. धनुषाधाम ९८५४०९००६३
प्रहरी चौकी
१.सिरवारी बाइपास ९८५४०९००८६
२. पौराहा : ९८५४०९००७१
३. ढल्की : ९८५४०९०४३४

स्थानीयविपद् व्यवस्थापन समिति (संयोजक)

१.	सबैला न.पा. प्रमुख कारीराम यादव	मो. ९८५४०२४२८१
२.	शहीदनगर न.पा. प्रमुख दिनेश प्रसाद यादव	मो. ९८५४०२९७६९
३.	कमला न.पा. प्रमुखविश्वेश्वर यादव	मो. ९८५४०२७१२८
४.	जनक नन्दनी गा.पा. प्रमुख विपिन देव यादव	मो. ९८५११३८६१६
५.	विदेह न.पा. प्रमुख बैचन दास तत्मा	मो. ९८५४०२९२८२
६.	धनौजी गा.पा. प्रमुख राजकुमार साह	मो. ९८००८२५२४९
७.	नगराइन न.पा. प्रमुख विनय कुमार यादव	मो. ९८५४०२९७७२
८.	मुखियापट्टी मुसहरनीया गा.पा. प्रमुख जय कुमार यादव	मो. ९८५४०२९६४१
९.	हंसपुर न.पा. प्रमुख प्रदीप कुमार यादव	मो. ९८५४०२१९६६
१०.	मिथिला बिहारी न.पा. प्रमुख राजेन्द्र प्रसाद यादव	मो. ९८१५८११४१५
११.	औरही गा.पा. प्रमुख उमाशंकर प्रसाद साह	मो. ९८४४११९२३६४
१२.	लक्ष्मीनिया गा.पा. प्रमुख भोगेन्द्र मिश्र	मो. ९८४४०५४७६०
१३.	बटेश्वर गा.पा. प्रमुख राम आशिष महतो	मो. ९८५४०२३०४१
१४.	क्षिरेश्वर न.पा प्रमुख सुखदेव यादव	मो. ९८५४०२५७८९
१५.	मिथिला न.पा. प्रमुख महेन्द्र महतो	मो. ९८५४०२९७५०
१६.	धनुषाधाम न.पा. प्रमुख बालेश्वर मण्डल	मो. ९८४४५३६१३०
१७.	गणेशमान चारनाथ न.पा. प्रमुख जित नारायण यादव	मो. ९८५१०५०७०१
१८.	जनकपुर उप म.न.पा. प्रमुख मनोज कुमार साह	मो. ९८५४०२२७२२

समुदायकापूर्वसूचनाकार्यदल (संयोजक)

१.डोलबज्जा लक्ष्मणयादव	९८१७६१४०५७
२.पटेवीभरत यादव	९८१२००७७०१
३.बगाही प्रमोद यादव	९८४४१२९९४१
४.हथपुरवापवनकुमार महतो	९८४४३२३३६१
५.सखुवा वाउरभण्डारी	९८००८४४१८०
६.मठान गाउँ कालेश्वर महतो	९८१७८५४५४५
७.सुखाभजानसहरि पासवान	९८६३८१३०८९
८.नाथबाला टोल कमेश्वर पासवान	९८१९७८८७०१
९.नेपाली टोल शीवशंकर यादव	९८१६७४०४७
१०.बौकुटोल सोनीलालयादव	९८१७७४०८६०
११.तडिया टोल रामखेलावनयादव	९८४४०७४५४
१२.सुखडोर शीवनाथयादव	९८०१३१६४८१
१३.फुलबरिया शीतलयादव	९८१८१२७०२४
१४.मकनिया चित्ररंजन सुरीत	९८४४४१७७०

नेपाल सरकार
जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनुषा

Nepal Red Cross Society, Dhanusha

रामजानकी विवाह महोत्सवमा भाग लिई रामजानकी मन्दिरको श्रद्धापूर्वक दर्शन गरी फर्किन्छन् । यस अवसरमा यो महोत्सव मनाउन गठित समिति र स्थानीय प्रशासनिक क्षेत्रको समेत सहयोगमा विवाह पञ्चमीको मध्यान्हमा राम विवाह महोत्सवको कार्यक्रमहरु सम्पन्न गरिन्छ । यसको साथै प्रत्येक वर्ष तिहारपछिको षष्ठी तिथिमा यहाका पोखरीहरुमा गरिनेछठ पूजाको पनि आफ्नै किसिमको महत्व रहेकोछ । दशै तिहारको बिदाको समयमा नआउने व्यक्तिहरु पनि देश वा बाहिर जहाँ रहेपनि यो छठ पर्वको अवसरमा आई आ-आफ्नो परम्परा अनुसार पूजाआजा गर्ने गर्दछन् । रामजानकीको पवित्रस्थल जनकपुरको साथै यसै जिल्लाभित्र धनुषाधाम न.पा.मा स्थित धनुषाधामको पनि कम महत्व रहेको छैन । भगवान रामचन्द्रले सीताको कन्यार्थका समयमा महर्षि दधिचि ऋषिको हाडबाट निर्मित धनुष उठाएर भाचिदा ३ टुक्रामध्ये एउटा टुक्रा आई धनुषाधाममा रहेको भनाई रहेको छ । यस पवित्रस्थलमा नेपाल र भारत एवं विदेशका श्रद्धालु भक्तजनहरु रामजानकीको साथै यहाको पनि दर्शन गरी फर्किने गर्दछन् । यसको साथै यहैको धार्मिक परम्पराअनुसार प्रत्येक वर्ष माघ महिनामा नेपाल लगायत विदेशका श्रद्धालुभक्तजनहरु आई १५ दिन यस क्षेत्रको कचुरी ठेराबाट मिथीला विहारी भगवानको डोला सहित जनकपुरको वरिपरि भारतका केही भाग एवं महोत्तरीका केही भागको समेत परिक्रमा गरी फर्किने अर्को धार्मिक परम्परा पनि यस क्षेत्रको महत्वपूर्ण परम्पराको रुपमा रहेको छ ।

नेपालमा पशुपतिनाथ पछि सबै भन्दा बढी धार्मिक श्रद्धालु आउने स्थलहरुमध्येमा जनकपुरधामको स्थान दोस्रो रहेको छ । धार्मिक महत्वको साथै उद्योग व्यापार यातायात संचार र बिकासका अन्य गतिविधिसमेतको आधारमा यस जिल्लाको महत्वपूर्ण स्थान रहेको छ । नेपालका पहिलो रेलवे सेवा यसै स्थानमा पर्दछ । नेपाल र भारतको सीमानालाई रेलबाट जोडने यातायात सेवा यसै जिल्लामा पर्दछ ।

धनुषा जिल्ला विभिन्न उद्योगहरु रहेका छन ती मध्ये नेपालको पहिलो चुरोट कारखाना जनकपुर चुरोट कारखाना यसै जिल्लामा रहेको छ । ती बाहेक एभरेष्ट कागज कारखाना, नोवेल ग्यास उद्योग र तेज सिमेन्ट उद्योग यसै जिल्लामा पर्दछन । यस जिल्लामा ठुला परियोजनाहरु हुलाकी सडक, रेवे जटही डल्केबर ६ लेन सडक शहिद पथ परिकमा सडक अन्तर गृह र कृषि फर्महरु रहेका छन ती मध्ये हर्दिनाथ सिंचाई आयोजना, कमला सिचाई आयोजना, मत्स्य बिकास आयोजना, बागवानी फर्म, चरण बिकास फार्म र कृषि बिकास आयोजना नक्टाझिझ, कृषि अनुसन्धान केन्द्र बेलाचापी रहेका छन ।

यातायातको हिसाबमा पुर्व पश्चिम लोक मार्गछोएकार महेन्द्रराजमार्ग देखि जनकपुर हुदै जलेश्वर मटिहानीका साथै जनकपुरबाट हुलाकी सडक हुदै कमला नदी र सिरहा जिल्ला सँग सम्पर्क हुनु र विभिन्न क्षेत्रमा निर्मित उत्तर दक्षिण सडकहरुले पनि यस जिल्लाका एक ठाउँबाट अर्को क्षेत्रका जनताबीचमा नजिक बनाउन महत्वपूर्ण भुमिका निर्वाह गरेको छ ।

१.१.२जनसांख्यिक विवरण :

कुल जनसंख्या ८,७३,२७४ (२०७८ को राष्ट्रिय जनगणना अनुसार) भएको जनगणना अनुसार धनुषा जिल्लामा १८०८३२ घरधुरीमा पुरुष ४३४३३५ र महिला ४३८९३९ गरी जम्मा ८७३२७४ जनसंख्या रहेको छ । जस अनुसार यस जिल्लामा पुरुष ४९.७३ प्रतिशत र महिला ५०.२६ प्रतिशत रहेको छ ।

१.१.३भौगोलिक अवस्थिति :

धनुषा जिल्ला मधेश प्रदेशको राजधानीको रुपमा अवस्थित रहेको छ । नेपालको मानचित्रमा यो जिल्ला २५.३५' देखि २७.५' उत्तरी आक्षांश रेखा र ८५.५' देखि ८६.२' पुर्वी देशान्तर रेखाको बीचमा रहेको छ । यस जिल्लाको कुल क्षेत्रफल ११९० वर्ग किलोमिटर रहेको छ । लगभग माप अनुसार उत्तर–दक्षिण औसत लम्बाई ४५.२७ कि.मी., पर्व–पश्चिम औसत चौडाई २७.४७ कि.मी., अधिकतम लम्बाई

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

५८ कि.मी., कम लम्बाई ३९ कि.मी., बढी चौडाई ३४ कि.मी., कम चौडाई २१ कि.मी. रहेको झण्डै चरा स्वरुपको यो जिल्ला नदीनाला र वनजंगल जस्ता प्राकृतिक श्रोत साधनमा पनि धनी नै मानिन्छ ।

यस जिल्लाले नेपालको कुल भुभागको ०.८० प्रतिशत ओगटेको र कुल जनसंख्याको २.९ प्रतिशत जनसंख्याको आधारले ५औं स्थानमा रहेको र यस जिल्लामा ९३ जातजातिका मानिसहरुको बसोवास रहदै आईरहेको छ ।यस जिल्लाको पुर्वमा सिराहा जिल्ला, पश्चिममा महोत्तरी जिल्ला, उत्तरमा सिन्धुली जिल्ला र दक्षिणमा भारतको बिहार राज्यको मधुवनी जिल्ला पर्दछ ।९० प्रतिशत तराई समथर भुभाग र १० प्रतिशत चुरे पहाड भएको यस जिल्लाको कुल क्षेत्रफल ११९० वर्ग कि.मी. रहेको छ भने यस जिल्लामा १ उपमहानगरपालिका, ११ नगरपालिका र ६ गाउँपालिकाहरु रहेका छन ।यस जिल्लाको हावापानी शितोष्ण र समशितोष्ण रहेको छ ।

धनुषा जिल्ला विभिन्न किसिमका प्राकृतिक तथा मानव श्रृजित विपद्का कारण वर्षेनी ठूलो धनजनको क्षती व्यहोर्दै आईरहेको छ । मौसमी विपदहरु गर्मी मौसममा मनसुन (वर्षा) को समयमा बाढी, पहिरो, डुवान रकटान हिसावले अति सम्वेदनशिल अवस्थामा रहेको छ । यस्ता मौसमी विपद्हरुको समयमा विपद्बाट हुने जनधनको क्षती हुनबाट जोगाउन, क्षती न्युनिकरण तथा उद्धारकार्यमा सुरक्षा निकायहरु परिचालन भई आएको छ ।

१.१.४राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन:

प्रदेश : मधेश प्रदेश

जिल्ला : धनुषा

प्रदेश राजधानी : जनकपुरधाम

भौगोलिक क्षेत्र : तराई

संघीयनिर्वाचन क्षेत्र : ४

प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र ८

गा.पा. संख्या : ६

उपमाहा नगरपालिका सख्या १

नगरपालिका संख्या : ११

सदरमुकाम : जनकपुरधाम

१.१.५ शैक्षिक विवरण :

क्र.स	विद्यालय	संख्या
१	प्राथमिक	११५
२	निम्न माध्यमिक	६२
३	माध्यमिक	८५
४	उच्च माध्यमिक	४७
५	कलेज	१०
६	संस्थागत विधालय संख्या	२४८
७	मदर्सा विधालय संख्या	७१
८	गुरुकुल विधालय संख्या	४
९	गुम्बा संख्या	१
१०	बाल विकाश केन्द्र	६६३

१.१.६ आर्थिक स्थिति

रोजगारीको खोजीमा विदेशिएका जिल्लावासीहरुको रेमिटान्स, कृषि उपज र साना उद्योग धन्धाबाट आर्जित रकमहरुले गर्दा समग्रमा आर्थिक स्थिति सन्तोषजनक छ तापनि वर्षाको समयमा डुवान बढी हुने क्षेत्रहरुको बाहुल्यता रहेकाले विपद् ले बढी क्षति गराउने ठुल्ठुला खालका उधोगहरुका संख्या ज्यादै न्यून छ ।

१.१.७धार्मिक विश्लेषण :

यस जिल्लामा विभिन्न धर्मावलीहरुको बसोबास रहेतापनि एक अर्कासँग आपसी सदभाव कायम रहेको देखिन्छ विरलै धार्मिक दंगाहरु यस जिल्लामा सुनिन पाउँछ । परम्परावादी समाज तथा धार्मिक अवधारणा अनुसार हरेक धर्म जातिहरुको आफ्नै धर्मस्थलहरु रहेका छन । मन्दिर,मस्जिद, गुफा,चर्च,गहवर र गाउँ स्तरमा नगरदेवता (डिहीवार) रहेका छन ।

१.१.८पर्वहरु :

आ-आफ्नो रीति अनुसार दशैं (दशहरा), दिपावली, छठ, गणेश चतुर्थी, रामनवमी, कृष्ण अष्ठमी, तीज, होली, ईदउद जोहा, मोहरम पर्वहरु प्रमुख हुन् । यी बाहेकका प्रत्येक गाँउ र वडामा जातीय रितिरिवाजका आ-आफ्नै पर्वहरु मनाउने चलन छ ।

१.१.९ मुख्य पर्यटकीय स्थलहरु :

जनकपुरधाम - जानकी मन्दीर
धनुषाधाम - धनुष मन्दीर
गिरिजास्थान - कल्ना बाबा मन्दीर
क्षिरेश्वर स्थान - क्षिरेश्वर नाथ मन्दीर
मणि मण्डप - मुजेलीया
महा गंगा आरती - गंगा सागर जनकपुरधाम

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

१ योजनाको पृष्ठभूमि

वि.सं. २०६६ सालमा गृह मन्त्रालयले सबै जिल्ला तथा क्षेत्रीय तहमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको गुणस्तर वृद्धि, सुदृढीकरण र संस्थागत गर्न बाढीको पूर्वतयारी योजना मार्गदर्शन तयार गरेको थियो । त्यसको परीक्षणका आधारमा सबै खालका प्रकोपहरू लक्षित गर्दै विपद् पूर्वतयारीका साथै प्रतिकार्य योजना समेत समावेश गरी "विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७"तयार गरी कार्यान्वयनका लागि सबै मन्त्रालय, विभाग, क्षेत्रीय निर्देशनालय तथा जिल्लाहरूमा कार्यान्वयनमा ल्याएको । उक्त मार्गदर्शनले जिल्ला तहमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा प्रकृयामा संलग्न सबै सरकारी निकायहरू, रेडक्रस, राष्ट्रिय÷अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू र संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायहरूलाई स्पष्ट जिम्मेवारी दिएको छ । यसको आधारमा सबै जिल्लाहरूमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिएकोछ । योमार्गदर्शन दैवी प्रकोप (उद्धार) ऐन २०३९, स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५, विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ आदि कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थामा आधारित थियो। विपद्जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थापनका क्षेत्रमा नेपाल सरकारले समयानुकुल परिमार्जन गर्दै विपद्पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय तहमा तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य बनाएको छ । यस्ता कानूनी व्यवस्थाहरुमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५), स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, विपद्जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६, विपद्जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना, २०७५ लगायतका कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाहरू छन् । यसैगरी, अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि सेण्डाइ कार्यढाँचा (सन् २०१५–२०३०), दिगो विकासका लक्ष्यहरू, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी पेरिस सम्झौता, आवधिक योजना, नीति तथा कार्यक्रम लगायतका सन्धि सम्झौतालाई समेत आत्मासात् गर्दै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहहरुमा विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाई विपद्बाट हुने मानवीय र भौतिक क्षति न्यूनीकरण गर्नु आवश्यक हुन्छ ।

संघीय संरचना अनुरुप विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन गर्न नीति, ऐन तथा रणनीतिक कार्ययोजनाहरू तयार भएका सन्दर्भमा प्रदेश, जिल्ला, स्थानीय तहमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनलाई व्यवस्थित गर्न साथैयोजनाहरूमा एकरुपता र गुणस्तर कायम गर्न विपद्जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५) को दफा ८ बमोजिम "विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७लाई नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालयले सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरूको राय सुझाव समेत लिई संशोधन गरेको छ । संशोधित मार्गदर्शन कार्यकारी समितिबाट मिति २०७६।०८।०३ मा स्वीकृत भई लागु भएको छ ।

२ . विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य

विपद परी प्रभावित हुनसक्ने तथा भएका समुदायलाई प्रभावकारी ढंगले समयमानै सुसुचित गर्ने तथा प्रभावित भएका समुदायलाई तत्काल राहत तथा उद्दार सेवा प्रदान गर्नु र सम्भावित क्षति हुनसक्ने अवस्थाबाट समुदायलाई जोगाउनु यस योजनाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ ।

विपदको कारणबाट मानिस, पशुपंक्षि र कृषिबालि लगायत भौतिक संरचनाहरु माथि पर्ने प्रतिकूल प्रभावको सामना गर्न स्थानीय स्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग गर्दै विभिन्न निकायहरुसँग समन्वय गरी प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी, जवाफदेहीयुक्त उद्दार, राहत लगायत मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन यस योजनालाई अद्यावधिक गर्नुको मूल उद्देश्य हो ।

१.१.६ आर्थिक स्थिति

रोजगारीको खोजीमा विदेशिएका जिल्लावासीहरुको रेमिटान्स, कृषि उपज र साना उद्योग धन्धाबाट आर्जित रकमहरुले गर्दा समग्रमा आर्थिक स्थिति सन्तोषजनक छ तापनि वर्षाको समयमा डुबान बढी हुने क्षेत्रहरुको बाहुल्यता रहेकाले विपद् ले बढी क्षति गराउने ठुल्ठुला खालका उधोगहरुका संख्या ज्यादै न्यून छ ।

१.१.७धार्मिक विश्लेषण :

यस जिल्लामा विभिन्न धर्मावलीहरुको बसोबास रहेतापनि एक अर्कासंग आपसी सदभाव कायम रहेको देखिन्छ विरलै धार्मिक दंगाहरु यस जिल्लामा सुनिन पाउँछ । परम्परावादी समाज तथा धार्मिक अवधारणा अनुसार हरेक धर्म जातिहरुको आफ्नै धर्मस्थलहरु रहेका छन । मन्दिर,मस्जिद, गुफा,चर्च,गहवर र गाउँ स्तरमा नगरदेवता (डिहीवार) रहेका छन ।

१.१.८पर्वहरु :

आ-आफ्नो रीति अनुसार दशैं (दशहरा), दिपावली, छठ, गणेश चतुर्थी, रामनवमी, कृष्णा अष्ठमी, तीज, होली, ईदउद जोहा, मोहरम पर्वहरु प्रमुख हुन् । यी बाहेकका प्रत्येक गाँउ र वडामा जातीय रितिरिवाजका आ-आफ्नै पर्वहरु मनाउने चलन छ ।

१.१.९ मुख्य पर्यटकीय स्थलहरु :

जनकपुरधाम	- जानकी मन्दीर
धनुषाधाम	- धनुष मन्दीर
गिरिजास्थान	- कल्ना बाबा मन्दीर
क्षिरेश्वर स्थान	- क्षिरेश्वर नाथ मन्दीर
मणि मण्डप	- मुजेलीया
महा गंगा आरती -	गंगा सागर जनकपुरधाम

२.१ योजनाको विशिस्ट उद्देश्य

- जिल्ला विपद् व्यावस्थापन समिति र सरोकारवालाहरुलाई बाढी, पहिरो राहत तथा उद्दार सेवामा सहयोग पुऱ्याउनु ।
- क्षेत्रगत अगुवाहरु बीच प्रभावकारि समन्वय तथा दुरत सुचना अदान प्रदान गराई बाढि, पहिरो राहत तथा उद्दार सेवामा सहयोग पुऱ्याउनु ।
- क्षेत्रगत अगुवाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु ।
- क्षेत्रगत अगुवाहरु बीच रणनैतिक योजनाको खाका तयार गरी प्रभावकारी राहत तथा उद्दार सेवामा सहयोग पुऱ्याउनु ।
- विपदकोसामनागर्नेक्षमतालाईवृद्धिगर्नेरसमुदायलाईविपदउत्थानशिलगराउनेकार्यमामद्दतपुर्याउने ।
- विपदको समयमा प्रभावकारी रुपमा मानवीय सहायता परिचालन गर्न र सम्बन्धित निकायकोजिम्मेवारीलाईप्रष्टकिटानगर्ने।
- जिल्लामा अवस्थित मानविय सहायतामा संलग्न निकायको पहिचान गर्ने ।
- जिल्लामा संभावित विपद व्यवस्थापनको लागि समूहगत समन्वय संयन्त्रको स्थापना गर्ने ।
- विपद्को समयमा र विपद् पश्चात् गर्ने गतिविधिहरुको जिम्मेवारी क्रमबद्ध एवं किटानीका साथ राखी सरोकारवालाहरुलाई जानकारी गराउने ।
- विपद्को क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी, गैरसरकारी संस्थाहरुको क्षमता पहिचान, विपद् सामना गर्नसक्ने क्षमता विकास ।
- विपद्को समयमा संयमित र संगठित भई विपद् व्यवस्थापन कार्यलाई योजनाबद्ध तरिकाबाट पूर्व जिम्मेवारीको किटान गरी व्यवस्थापन गर्न सहयोग गर्ने ।

२.२मनसुनबाटहुनेजनधनकोक्षतिन्यूनीकरणगर्नअवलम्बनगरिनेरणनीतिहरु

मनसुन हुनुपुर्व,मनसुनको समयमा र विपद पश्चात गर्नुपर्ने सम्पुर्ण क्रियाकलापको योजना तयार गरी सोही मुताविक परिचालनको व्यवस्था मिलाउने ।

- मनसुन(बाढी, पहिरो, चटयाङ)को असर र सो बाट बच्नका लागि अपनाउनु पर्ने पूर्वसावधानी बारेस्थानीयभाषामासमेतसन्देशहरुतयारपारीविभिन्नसञ्चारमाध्यमहरुबाट प्रकाशनतथाप्रशारणगर्ने।
- सम्पूर्ण स्थानीय तहहरुलाई विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा विपद व्यवस्थापन ऐन, २०७४ का आधारमास्थानीयविपदव्यवस्थापनसमितिहरुगठनगरीपरिचालनगर्ने।
- मनसुनको प्रभावबाट सुरक्षीत राख्ने उपायहरुको सम्बन्धमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरु एवं विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने सबै सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरु सहकार्य गर्ने ।
- नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरीले ल गर्ने। साथै नेपाल आफ्नो क्षेत्रबाट आवश्यक पूर्वतयारी तत्का- प्रहरीले सामुदाय प्रहरी साझेदारी कार्यक्रम अनुसार सचेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने।
- सम्भावित जोखिमलाई मध्यनजर गर्दै विभिन्न स्थानमा हुन सक्ने स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्यालाई रोकथाम गर्न स्वास्थ्य कार्यालय र स्थानीय तहको सहकार्यमा जनचेतनामुलक कार्यक्रम तत्काल सञ्चालन गर्ने। प्रदेशिक अस्पताल तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरुले स्वास्थ्यकर्मी तथा औषधिहरु पर्याप्त मात्रामा राखि द्रुत प्रतिकार्य समूह परिचालित हुन सक्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- मनसुन (बाढी, पहिरो, चटयाङ), कृषिबाली र पशुपंक्षीको क्षतिलाई न्यून गर्न आवश्यक औषधोपचार तथा यसबाट बच्ने र बचाउने उपायहरुका सम्बन्धमा सन्देशमूलक सूचना प्रचारप्रसार गराउने व्यवस्था मिलाउन र मनसुनको कारणबाट अन्नबाली पशुपंक्षीको क्षति भएमा/तथ्याङ्क

संकलन गरीकृषकहरुलाई मल, बीउ, पशुपक्षी उपचार तथा प्राविधिक सहयोग जस्ता राहत सहयोग उपलब्ध गराउने ।

- सम्भावित बाढी पहिरोको विषयमा क्षेत्रगत एवं जिल्लागत विशिष्टीकृत तापक्रम र हावाको बहावको, वर्षातको पूर्वानुमानमा आधारित रोहरजल तथा मौसम विज्ञान विभागले तयार गर्ने पूर्वसूचना सम्बन्धी बुलेटिनलाई आम सञ्चार माध्यमबाट प्रकाशन तथा प्रशारण गर्ने व्यवस्था मिलाउने । जिल्ला आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र (DEOC) मा बाट जानकारी पठाउने।
- नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, गैर सरकारी संघ संस्था, मानवीय सहायतामा काम गर्ने निकायसंघसस्थाहरु तथा सामुदायिक संस्थाहरुले/बाढी प्रभावित क्षेत्रहरुमा संचालन गर्ने कार्यक्रमको बारेमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई पूर्व जानकारी गराउने।
- विद्यालयहरुमा मनसुनको प्रभावबाट बच्न विद्यार्थीहरुलाई चेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।

२.३कार्यनीति

विपदबाट उत्पन्न विपदमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको आवश्यक पूर्वतयारी सहितको तत्काल उद्धार गरी मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन जिम्मेवारी बाँडफाँड गरिएको योजनाबद्ध खाका नै आपतकालिन मनसुन पूर्वतयारी कार्य योजना हो । यस कार्ययोजनामा नेपाल सरकारद्वारा निर्देश गरिए अनुसारमनसुन पूर्वतयारी कार्य र आपत्कालीन कार्ययोजना समावेश गरिएको छ ।जिल्ला स्तरमा मनसुनबाट हुने विपदको सामना गर्न सक्ने क्षमताको विकास गरी मनसुनबाट हुनसक्ने क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्नु यस कार्य योजनाको लक्ष्य हो ।

- विपदको समयमा पीडितको खोज तथा उद्धार गरी स्थानीय स्रोतको अधिकतम उपयोगद्वारा प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु र आउन सक्ने विपदको सामना गर्न विपद पूर्व आवश्यक पूर्वतयारी गर्नु यस योजनाको मूल उद्देश्य हो । यस योजनाका पूरक उद्देश्य निम्नअनुसार छन् ।
- जिल्लामा हुन सक्ने मनसुनबाट हुने विपदको सामना गर्न आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्था सहित क्षेत्रगत रूपमा पुर्वतयारी गर्नु ।
- मनसुनको प्रकोपमा परेका व्यक्ति परिवार र समुदायलाई तत्काल उद्धार गरी मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने सुनिश्चितता गर्नु ।
- मनसुनबाट प्रभावित समुदायलाई सुरक्षित र सम्मानजनक जीवनयापनका लागि आधारभूत सहयोग उपलब्ध गराउने प्रत्याभुति गर्नु
- चेतनामूलक तथा न्यूनीकरणका कार्यक्रम मार्फत दीर्घकालीन रुपमा हुने क्षतिलाई कम गर्दै लैजान सहयोग पुर्याउनु ।

२.४मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्नुपर्ने आवश्यकता लेखा जोखा तथा खाडल पहिचान :

आवश्यकताको लेखाजोखा र खाडल पहिचानको सन्दर्भमा पनि क्षेत्रगत रुपमा नै जिल्लामा भएका श्रोतहरुको अवस्था आँकलन गर्ने, त्यसमा थप आवश्यक के हो भन्ने पत्ता लगाउने र विगतका विपद् सम्बोधनका सन्दर्भमा देखिएका खाडलहरु समस्याहरु पहिचान गरी त्यसलाई आगामी विपद्को अवस्थामा सम्बोधन गर्न सकिने गरी तयारी अवस्थामा रहने गरी प्रतिकार्य योजना बनाउने काम भएको छ । .

- सबै स्थानीय तहले विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७४ लाई आत्मसाथ गरी तोकिएको जिम्मेवारी अनुसार कार्य गर्नुपर्ने छ ।

- मनसुनको समयमा गरिने विपद् व्यवस्थापनमा सहयोग गर्न जिल्लामा उपलब्ध स्रोतसाधन अनुरुप हुने गरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाउने ।
- सबै स्थानीयतहले विपद् जोखिमको पहिचान गरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्ने ।
- सबै स्थानीय तहले विपद् प्रभावितहरुलाई तत्काल अस्थायी आवासका लागि विपद् पूर्व नै खुल्ला तथा सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्नुपर्ने ।
- स्थानीय तहले विपद् व्यवस्थापनका लागि क्षमता अभिवृद्धिका गतिविधि संचालन गर्नुपर्ने । जस्तैः विपद् लेखाजोखा, विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा, सामुदायिक खोज उद्धार, जोखिमको नक्शांकन आदि सम्बन्धी तालिमको आयोजना गर्न सकिने ।
- पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अनुसार हुने विपद्को पहिचान, त्यसको पूर्व तयारी र र त्यसका लागि गर्नुपर्ने योजनाहरुसमेत अद्यावधिक हुने हुनाले बिपद्को व्यवस्थापनमा निकै सहजता ल्याउन ।
- मनसुन जोखिम कम गर्न, मिलेर काम गर्न, विपद् व्यावस्थापनका लागि उपलब्ध श्रोतलाई बिकेन्द्रित गरी क्षेत्रगत रुपले परिचालन गर्न ।
- प्रभावित समुदायलाई प्रकोपको पूर्व सूचना दिनेदेखि सुरक्षित र सम्मानजनक जीवनयापनका लागि आधारभूत मार्गदर्शन दिन ।
- विपद् प्रतिकार्य योजना निर्माण र यसको अद्यावधिक गर्दा उद्धार र राहत जस्ता कार्यमा पीडित समुदायको समान पहुँचको प्रत्याभूति गर्न।
- आपत्कालीन समयमा सूचना र जानकारी प्रक्षेपणलाई व्यवस्थित गर्न ।
- क्षेत्रगत रूपमा कामको बाँडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित गर्न तथा सेवाप्रदायकमा जवाफदेही र उत्तरदायित्वको बनाउन ।
- एकीकृत र समन्वयात्मक रुपमा प्रतिकार्यका गतिविधिहरु अघि बढाउने ।
- जिल्लामा प्रर्याप्त मात्रामा खोज तथा उद्धारका सामाग्रीहरुको भण्डारण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
- सरकारको नयाँ संरचना अनुसार जिल्लामा भएका सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरु स्थानीय तहमा रहने भएको हुँदा सबै स्थानीय तहले क्षेत्रगत अवधारणालाईअवलम्बन गरी सबै क्लष्टरलाई सकिय बनाउने । जसमाः राहत, विपद् लेखाजोखा, शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी सरसफाई, अस्थायी आवास, संरक्षण आदि आवश्यकताको आधारमा सक्रियता बनाउने ।
- स्थानीय आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्रको स्थापना गरी पूर्णरुपमा प्रभावकारी ढंगबाट संचालनमा ल्याउने ।

२.५मनसुन पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको निर्माणका आधारहरु

क कानुनी आधारहरु

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४, स्थानीय सरकार संचालनका लागि बनेको ऐन २०७४, विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन नियमावलि, २०७६, विपद् जोखिम राष्ट्रिय रणनीति २०६६, विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना निर्देशिका २०६९ तथा राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य ढाँचा २०७०, आदी कानुनहरुलाई आधार मानिएको छ ।

ख क्षेत्रगत आधारहरु

यस योजनाले विपद्को पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कसरी गर्ने विषयलाई मात्र समेट्छ । स्थानीय तहमासमेत विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनका लागि सहयोगी भूमिका रहन सक्ने ।

ग संस्थागत आधारहरु

बिपद् परेको अवस्थामा योजनाले विपदमा आवश्यक पर्ने श्रोत संकलन तथा परिचालनमा विषयगत सहयोगी निकायको पहिचानमा सहयोग मिल्ने देखिन्छ । अद्यावधिक गरिएको प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयनले जिल्लास्थित संघसंस्थाहरुले क्षेत्रगत रुपमा जनशक्ति र स्रोतको आकलन गरी पूर्वतयारी गर्न सक्नेछन् ।

२.६ विगतमा भएका प्रयासहरु

- दैवी प्रकोपसँग सम्बन्धित निकायहरुसँग समन्वय गरी विपद्को अवस्थामा एकैपटक परिचालन हुन सक्ने गरी स्थानीय स्तरमा एउटा Co-ordinating कमिटी गठन गरी कार्य गरिएको ।
- संभावित मनसुनबाट हुने विपद सम्बन्धी ज्ञान दिलाई सही तरीकाले परिचालन गर्नको लागि Unit मा Response Simulation Exercise गराई परिचालन गरिएको ।
- स्थानीय बिद्यालयहरुमा मनसुनबाट हुने क्षती सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
- मनसुनबाट हुने विपदमा परिचालित हुँदा आफ्नो सुरक्षा तथा आवश्यक उद्धार सामाग्रीहरु सहित परिचालन भई उद्धार गरिएको ।

२.७बिद्यमान समस्या तथा चुनौतीहरु -:

- कमजोर सूचना प्रणालीका कारण घटना घटेको स्थानमा तत्काल समयमा स्रोत साधनको परिचालन हुन समस्या ।
- उद्धारका सामाग्री तथा उपकरणको कमी ।
- न्यून तालिम प्राप्त जनशक्ति ।
- मनसुनको प्रभावले हुने बिपदको समयमा सबै स्थानहरुमा मोटरबाटो सञ्चालन नभएकोले पैदल यात्रा गरी जानुपर्ने हुँदा उद्धार कार्यमा ढिला हुने ।
- Rehabilitation गराउदा बितरण गर्ने राहत सामाग्रीको अभाव हुने ।
- बाटो बिग्रन गई सवारी साधन अवरुद्ध भएमा उद्धार कार्य, घाईतेको उपचार र राहत वितरण कार्य प्रभावित हुने ।
- विभिन्न मृत चौपाया तथा फोहरजन्य कारणबाट प्रभावित ईलाकाका समुदाय, खटिएका सुरक्षाकर्मी र अन्य सहयोगीहरु समेत महामारीको चपेटामा पर्न सक्ने ।
- राहत वितरणमा असमानता, अपुग वा ढिला भएमा झैझगडा र लुटपाट समेत हुन सक्ने ।-
- बच्चा, वृद्ध, अपांग, सुत्केरी,गर्भवती र महिलावर्गको उद्धारमा कठिनाई।
- शुद्ध सफा पानीको अभाव।
- दक्ष उद्धारकर्ता तथा उद्धार सामाग्रीको अभाव।

२.८मनसुनकोजोखिममारहेकाउमेरसमूहहरु

- एकवर्ष मुनीको जनसंख्या
- जेष्ठ नागरिक ६० माथिका जेष्ठ नागरिकहरु
- गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरु
- अपाङ्ग अशक्त व्यक्तिहरु
- निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनि रहेका अतिविपन्न परिवारहरु

२.९ जोखिम न्युनिकरण गर्नका लागि:

२.९.१ दिर्घकालीन योजना

- संभावित जोखिम रहेको क्षेत्रहरुलाई उपयुक्त क्षेत्रमा स्थानान्तरण गर्ने,
- सबै क्षेत्रहरुलाई यातायात सञ्जालले जोड्ने,
- जिल्लालाई मनसुनको विपद्का लागि कम जोखिम मुक्त जिल्लाको रुपमा परिवर्तन गर्न सम्बन्धित निकायहरुसँग निरन्तर सहकार्य गर्ने,

२.९.२ मध्यकालीन योजना

- उच्च जोखिम भएका क्षेत्रमा मानीसहरुलाइ सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने,
- आपतकालिन उद्दारलाई सहज पार्न विभिन्न ठाँउमा आवश्यक हेलीप्याडहरु निर्माण गर्ने,
- सबै स्थनीय तहहरुसँग समन्वय गरी सानो आकारको दमकल तथा एम्बुलेन्सको व्यवस्था गर्ने,
- अति संवेदनशिल वन क्षेत्र र बस्तीको सिमानामा आगलागीर प्रज्वलनशिल पात/पतिंगरहरु व्यवस्थित गर्न आवश्यक क्षेत्र तोक्ने ।
- प्रत्येक स्थानीय तहहरुमा तालिम प्राप्त दक्ष जनशक्ति तयार पार्ने,
- निरन्तर रुपमा जनचेतामुलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने,

२.९.३ तत्काल लागु गर्नुपर्ने योजना

- जोखिमयुक्त क्षेत्र आसपास नजिकको सुरक्षित स्थलको पहिचान गर्ने,
- संवेदनशिल क्षेत्र र बस्तीको सिमानामा सुरक्षित स्थलको व्यवस्थित गर्ने,
- उपलब्ध भएका दमकल र एम्बुलेन्सहरु परिचालन गर्ने गराउने,
- टोल टोलमा स्वयं सेवक समुह गठन गर्ने,
- अत्यावश्यक खाद्य सामग्रीहरुको जोहो गर्ने,
- उपयुक्त बासस्थान पहिचान गरी तयारी अवस्थामा राख्ने,
- खुला ठाउँचउरको पहिचान गरी सेल्टरको लागि पुर्व तया/री गर्ने,
- सञ्चार माध्यमबाट खबरदारी सुचना सम्प्रेषण गर्ने,
- सार्वजानिक संस्थाहरुको सक्रिय सहभागितामा जनचेतना अभियान सञ्चालन गर्ने,

२.१० विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अपेक्षित नतिजा

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको समग्र उद्देश्य विपद् पूर्वतयारी सम्बन्धी क्रियाकलापहरुलाई संगठित, व्यवस्थित बनाई प्रभावकारी प्रतिकार्य मार्फत् सम्भावित क्षति, नोक्सानी न्यूनीकरण गर्नु हो । साथै विपद्को समयमा प्रभावितको खोज तथा उद्धार गरी स्थानीय स्रोत साधनको अधिकतम उपयोगद्वारा प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु यस योजनाको मूल उद्देश्य अनुसार यस प्रतिकार्य योजनका अपेक्षित नतिजा निम्नअनुसार छन् ।

- विपद् पहिला गर्नुपर्ने आधारभुत जोखिम न्युनीकरणका कार्य सुनिश्चित हुनेछन् ।
- विपद्का समयमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्न सकिनेछ ।
- विपद् जोखिम कम गर्न सरोकारवाला र समुदायबीच सहकार्यको अभिवृद्धि हुनेछ
- उद्धार र राहत जस्ता कार्यमा पीडित समदायको समान पहुँचको प्रत्याभुति हुनेछ ।
- सामाजिक, सास्कृतिक मर्यादा तथा सद्भाव अभिवृद्धि भइ विपद्को सामनामा एकजुट हुने वातावरण तयार हुनेछ ।
- क्षेत्रगत रुपमा कामको बाँडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग, पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुका साथै जवाफदेहीता र उत्तरदायित्वको भावना विकास हुनेछ ।
- सङ्कटासन्न समुदाय एवं क्षेत्रहरु पहिचान भई प्रकोप जोखिम नक्शांकन तयार हुनेछ ।
- जिल्लामा मानवीय क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरु पहिचान भई स्रोत र साधनको आँकलन हुनेछ

- विषयगत क्षेत्रहरुको आकस्मिक योजना निर्माण भई प्रतिकार्यका लागि सरल दस्तावेज निर्माण हुनेछ ।
- विपद्प्रभावितहरुलाई तत्काल उद्दार तथा राहत सेवा पुर्याउन सरल उपायहरु अवलम्बन गर्न सजिलो पर्नेछ ।
- जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमार्फत समुदाय र सरोकारवाला बीच दुरत सूचना स्थापित गरि प्रतिकार्य प्रभावकारी हुने छ ।
- विपद् जोखिम न्यूनिकरण गर्न सरोकारवालाहरु बीच समन्वयात्मक संयन्त्रको निर्माण भई प्रकोपको समय र प्रकोप पश्चात तत्काल प्रतिकार्य गर्न सहज हुनेछ
- विपद्को समयमा स्थानीय निकाय तथा स्थानीय विपद्व्यवस्थापन समितिको समन्वय र सहकार्यमा प्रभावकारी प्रतिकार्यका गतिविधीलाई अधि बढाइने छ ।
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई जवाफदेही बनाउदै विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि क्षमतावान बन्नलाई मद्दत गर्ने छन् ।

विपद्को अवस्था

- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अध्यावधिक गरिएको ।
- सबै सुरक्षा निकायहरु बीच समन्वय गरी विपद् व्यवस्थापनको अभ्यास तथा जनचेतना मूलक कार्यक्रम संचालन।
- उच्च जोखिमयुक्त स्थानहरुको पहिचान ।
- शितलहर÷मनसुन प्रतिकार्य कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएको
- जिल्लाका सबै स्थानीय तहमा रहेका स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरुलाई सम्भावित विपद् जोखिमको आकलन, न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने गराउने कार्यमा उत्प्रेरित गरिएको।

समस्या

- सबै स्थानीय तहहरुमा वारुणयन्त्र ९दमकल० नभएको
- प्राकृतिक स्रोतको दोहन।
- खोज तथा उद्दार सामाग्रीको अभाव।
- तालिमयुक्त जनशक्ति ।
- स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिको गठन तथा पर्याप्त बजेटको व्यवस्था
- राहत वितरणमा दोहोरोपन।
- नदी नियन्त्रणका लागि स्थाई तटबन्ध निर्माणमा बजेट न्युन।

समस्या र समाधानको प्रयास

- विपद व्यवस्थापन समितिको बैठक बसी समस्या समाधानको प्रयास।
- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अध्यावधिक गरिएको ।
- उच्च जोखिमयुक्त स्थानहरुको पहिचान ।
- नेपाली सेना÷सशस्त्र प्रहरी बलको ज्ञ तयारी अवस्था रहने गरेको।
- निजी क्षेत्र तथा गैरसरकारी संस्थाहरुसंग समन्वय गरी तालिम, राहत वितरण लगायतको कार्य गर्ने गरिएको।
- जिल्लामा रहेका एम्बुलेन्स, स्काईभेटर, वारुण यन्त्र स्थानीय र अन्य सहयोगी संस्थाबाट प्राप्त डुंगा आदी समेतलाई तत्काल परिचालन गर्ने गरी तयारी अवस्थामा राखिएको।
- DEOC मार्फत सूचना संकलन तथा विश्लेशन।

मन्त्रालयको अपेक्षा

- सबै स्थानीय तहहरुमा वारुणयन्त्र ९दमकल०।
- प्रदेशस्तरीय गोदाम घरको व्यवस्था।
- खोज तथा उद्धार सामाग्रीको व्यवस्थापन।
- संघ,प्रदेश, स्थानीय तहवाट हुने राहत वितरणलाई कार्यविधी व्यवस्थित गर्नै पर्ने।
- जोखिम क्षेत्रका बस्तीहरुको स्थानान्तरण।
- जु.प्र.अ. तथा जवानहरुलाई विपद व्यवस्थापन, खोज तथा उद्धार, प्रकोप नियन्त्रण सम्वन्धि अनुशिक्षण तालिम।

विपद पूर्वतयांरी

- जिल्ला विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार भई कार्यान्वयनमा भईरहेको । कार्ययोजना, २०७९ स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा रहेको ।
- नमुना विपद् कार्यसंचालन कोष स्वीकृत गरी कार्यान्वयनको लागि सबै स्थानीय तहमा पठाइएको ।
- नमुना स्थानीय विपद् व्यवस्थापन ऐन स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा पठाइएको ।
- बाढी पहिरो, आगलागी, डुवान, चट्याङ र भुकम्पजन्य विपदका घटनाहरु सम्वन्धमा कार्ययोजना केन्द्रीत रहेको ।
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको नियमित तथा आकस्मिक समन्वयात्मक बैठक बसी सूचनाको संकलन तथा विश्लेषण गरी निर्णय कार्यान्वयन प्रकृया अघि बढाइएको ।
- सुरक्षा निकाय तथा सरोकारवाला संस्थाबाट समयानुकुल प्रशिक्षण भईरहेको ।
- अन्तरनिकायगत समन्वय स्थानीय व्यक्ति), स्थानीय सरकार, सरकारी,गै .स.स.संस्था र सञ्चारकर्मीभईरहेको । (
- जिल्लाका सामुदायिक तथा निजी विद्यालय, क्याम्पसहरुमा विपद जोखिम न्युनिकरण जनचेतना अभियान संचालन ।
- स्रोत साधनजनशक्ति), दमकल, एम्बुलेन्स, डोजर, केनको अभिलेख (,
- स्थानीय स्रोत साधन बाँस),बालुवा,ढुंगा,खुल्ला क्षेत्र, आदिपाइने (क्षेत्रको पहिचान ।
- स्थानीय तहमा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भई स्थानीय तहहरुबाट पनि विपद् राहत कोषको व्यवस्था भएको । सो कोषबाट उद्धार सामग्री खरिद गरी स्थानीय सुरक्षा निकायलाई उपलब्ध गराउन समन्वय भएको ।
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको आवधिक बैठक बस्ने गरेको ।
- राहत सामाग्री भण्डार गृहका लागि पहिचान भएका गुठी संस्थानको जग्गाको लागि पहल भईरहेको ।
- हाल जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका कोषमा रुमौज्दात रहेको । -/द्दण्एघद्धण्ठ.)

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

२.११ प्रकोपपात्रो

यस जिल्ला अन्तर्गतका स्थानिय निकायहरुबाट संकलन गरिएको सुचनाको आधारमा प्रकोपको मौसमी पात्रो तयार पारिएको छ । विभिन्न प्रकोपले कुन कुन महिनामा मानिसहरु बढि संकटासन्न हुन्छन भन्ने तलको तालिकाबाट देखिन्छ । यसरी हेर्दा मनसुनको प्रभाव पुस माघ र फागुन महिनामा समेत परेको देखिन्छ ।

प्रकोप	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
आगलागी	■	■	■				■	■			■	■
बाढी			■	■	■	■						
शितलहर									■	■	■	
खडेरी	■	■				■	■				■	■
महामारी				■	■					■	■	
हुरीबतास	■	■	■								■	■
चट्याङ	■	■	■	■							■	■
कृषि बालीमा रोग					■	■			■	■		
पशुपंक्षीमा रोग				■	■	■					■	■
अनिकाल	■	■	■								■	■

२.१२ कार्यान्वयन संयन्त्र तथा जिम्मेवारी

मनसुनबाट हुन गएको विपदको समयमा प्रभावित मानिसहरुमा छिटो छरितो उद्धार तथा राहत एवं सहयोग आदान प्रदान गर्नका लागि सरोकार संघसंस्थाहरु एक आपसमा विषयगत रुपले समन्वय गर्नु पर्ने खाँचो टट्कारो रहन्छ ।प्रभावकारी संचार समन्वयबाट विपदको समयमा प्रभावित व्यक्ति समक्ष प्रभावकारी उद्धार तथा राहत सहयोग पुराउन सकिन्छ । जसका लागि जिल्ला समन्वय समितिहरुले आ आफ्नो नगरपालिका तथा गाँउपालिका स्तरबाट सूचनाहरु लिइ विपद व्यवस्थापनको नेतृत्व लिइ अन्य निकायबाट सहयोग गरिने छ भने प्राप्त सूचनाका आधारमा समन्वय तथा नेतृत्व निम्न सरोकारवालाहरु र जिल्ला व्यवस्थापन समिति (जिल्ला प्रशासन कार्यालय) मार्फत गरिने छ ।

क्र.सं.	निकायको नाम	जिम्मेवार व्यक्ति	जिम्मेवारी
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	समग्र समन्वय तथा नेतृत्व
२	जिल्ला समन्वय समिति	प्रमुख/जिल्ला समन्वय अधिकारी	समन्वयात्मक कार्यमा सहयोग गर्ने । स्रोत (आर्थिक, भौतिक, मानविय स्रोत) परिचालन गर्न सहयोग गर्ने ।
३	स्थानीय तह	प्रमुख/अध्यक्ष	आ-आफ्नो स्थानीय तहको नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने । विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने, स्रोत साधनको व्यवस्था गर्ने, तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन ।
४	सुरक्षा निकायहरु	प्रमुख तथा प्रतिनिधि	सुरक्षा व्यवस्था गर्ने, उद्धार कार्यमा सहयोग गर्ने, विषयगत समितिमा रही

			सहयोग गर्ने ।
५	राजनीतिक दलहरु	दलका प्रमुखहरु	समन्वय, स्रोत संकलनमा सहयोग जनपरिचालन गर्ने ।
६	जिल्ला आप्तकालीन कार्य संचालन केन्द्र	फोकल पर्सन	सूचना संकलन, समन्वय, संप्रेषण तथ्याङ्क व्यवस्थापन
७	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	राहत खाद्य सामाग्री तथा अस्थायी आवास व्यवस्थापन, आपत्कालीन आवास तथा बन्दोबस्ती (Logistic) व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने ।
८	विषयगत सरकारी कार्यालयहरु	कार्यालय प्रमुखहरु	विषयगत समितिमा रही क्षेत्रगत अगुवाको भूमिका नर्वाह गर्ने । आ-आफ्नो क्षेत्रको आप्तकालीन योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
९	उद्योग वाणिज्य संघ/व्यापार संघ	अध्यक्ष	खाद्यन्न, स्वास्थ्य सामाग्रीहरु संकलन वितरण र व्यवस्थापनमा सघाउने ।
१०	यातायात व्यवसायी संघ तथा प्रा.लि.हरु	अध्यक्ष	राहत तथा उद्दार कार्यका लागि यातायात साधनहरु र जनशक्ति उपलब्ध गराउने ।
११	संचार माध्यमहरु	नेपाल पत्रकार महासंघ, संचारकर्मीहरु	सही सूचना संकलन तथा सम्प्रेषण, सचेतनामूलक सूचना तथा सामाचार सम्प्रेषण गर्ने ।
१२	नागरिक समाज	संयोजक	राहत कार्यमा सहयोग तथा समन्वय, मानव अधिकारको संरक्षण तथा सम्बर्धनमा सहयोग गर्ने ।
१३	पेशागत व्यवसायी समितिहरु	अध्यक्ष	राहत, उद्दार तथा संरक्षण कार्यमा सहयोग
१४	गै.स.स. महासंघ, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स. हरु	प्रमुख/प्रतिनिधि	मानवस्रोत परिचालन गर्ने, स्रोत संकलनमा सहयोग गर्ने, गै.स.स.बीच समन्वय । क्षमता विकास तथा सहजिकरण कार्य गर्ने ।

विपद जोखिम न्यूनिकरण, खोज तथा उद्धार र राहत लगायतका कार्य संचालन गर्ने सम्बन्धी कार्ययोजना

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समय अवधि	कै
१	➢ जल तथा मौसम विज्ञान विभागको वेभसाईटबाट मौसम सम्बन्धी पूर्व सूचना लिई मुख्य सरोकारवाला र स्थानीय जनसमुदायलाई जानकारी दिने ➢ बाढी तथा डुबानको जोखिममा रहेका बस्ती एवं समुदायको पहिचान गरी सुरक्षित रहन प्रचार प्रसार गर्ने	➢ जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति ➢ स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति ➢ नेपाल पत्रकार महासंघ जिल्ला शाखा	• जिल्ला आपातकालिन कार्य संचालन केन्द्र • सबै राजनैतिक दल • पत्रकार एवं संचारकर्मी • गैरसरकारी संघ संस्था	विपद अवधिभर निरन्तर	
२	➢ खोज तथा उद्धार कार्यमा खटिन तयारी अवस्थामा रहने	➢ श्री नाव गण, धनुषा ➢ जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धनुषा ➢ सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल धनुषा ➢ स्थानीय खोज तथा उद्धार	➢ जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति ➢ स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति ➢ स्थानीय समुदाय	विपद अवधिभर	

		समूह			
३	➢ आ-आफ्ना हेभी इक्वीपमेन्ट आवश्यक पर्नासाथ प्रयोगमा ल्याउन मिल्ने र सकिने गरी रणनीतिक स्थानमा राख्ने	➢ सडक डिभिजन कार्यालय, ➢ यान्त्रिक कार्यालय, धनुषा ➢ सम्बन्धित स्थानीय तह ➢ श्री नाथ गण, धनुषा ➢ जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धनुषा ➢ सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल धनुषा	➢ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति ➢ स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति ➢ सबै राजनीतिक दल ➢ स्थानीय समुदाय	विपद अवधिभर	
४	➢ वर्षातको समयमा बाढी, पहिरोबाट अवरुद्ध हुन सक्ने सम्भावित सडक मार्गहरुको पहिचान गरी पूर्वतयारी गर्ने र सडक मार्गमा अवरोध भएमा तत्काल हटाउने	➢ सडक डिभिजन कार्यालय ➢ विभिन्न सडकसँग सम्बन्धित निकायहरु ➢ सबै स्थानीय तह ➢ सम्बन्धित सडक, पुल निर्माणमा काम गरिरहेका तथा अन्य निर्माण व्यवसायीहरु	➢ श्री नाथ गण, धनुषा ➢ जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धनुषा ➢ सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल धनुषा ➢ निजी क्षेत्र	विपद अवधिभर	
५	➢ खानेपानीसँग सम्बन्धित सिर्जना हुन सक्ने समस्याको अनुमान गरी यथाशिघ्र व्यवस्थापन गर्ने	➢ सम्बन्धित खानेपानी उपभोक्ता समिति ➢ सम्बन्धित वडा कार्यालय ➢ स्वास्थ्य कार्यालय	➢ जिल्ला प्रशासन कार्यालय ➢ सम्बन्धित स्थानीय तह ➢ सुरक्षा निकाय	निरन्तर	
६	➢ वर्षातको समयमा हुन सक्ने स्वास्थ्यजन्य समस्या, रोग एवं महामारी जन्य प्रकोपको पूर्वानुमान गर्ने, रोकथामका लागि प्रचार प्रसार गर्ने, औषधि उपचारको व्यवस्था मिलाउने ➢ महामारी फैलिन नदिन र स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने सतर्कता अपनाउदै जनशक्ति, औषधि / औजारको आवश्यक मौज्दात राख्ने लगायत तयारी अवस्थामा रहने	➢ स्वास्थ्य कार्यालय ➢ प्रादेशिक अस्पताल लगायत सबै स्वास्थ्य केन्द्रहरु ➢ सबै स्थानीय तह	➢ श्री नाथ गण, धनुषा ➢ जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धनुषा ➢ सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल धनुषा ➢ स्रोत र साधन हुने निजी क्षेत्र ➢ गैरसरकारी संस्थाहरु	निरन्तर	
७	➢ राहत सामाग्रीहरुको स्थानीयस्तरमा भण्डारण गर्ने, भण्डारणको अनुगमन गर्ने	➢ जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति ➢ स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति ➢ नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा, धनुषा	➢ उद्योग वाणिज्य संघ ➢ सबै स्थानीय तह ➢ नेपाल घरेलु तथा साना उद्योग महासंघ	मनसुन अवधिभर	
८	➢ स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिहरुलाई क्रियाशील बनाउने र विपद व्यवस्थापन कोषहरुमा न्यूनतम रकम राख्ने	➢ जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति ➢ स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति	➢ नेपाल सरकार ➢ प्रदेश सरकार ➢ स्थानीय सरकार ➢ गैरसरकारी संघ संस्था एवं दातृ निकायहरु ➢ निजी क्षेत्र	निरन्तर	
९	➢ सुरक्षा निकाय तैनाथी अवस्थामा रहने	➢ श्री नाथ गण, धनुषा ➢ जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धनुषा ➢ सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल धनुषा	➢ नेपाली सेना ➢ नेपाल प्रहरी ➢ सशस्त्र प्रहरी बल	निरन्तर	
१०	➢ स्थानीय स्वयंसेवकहरुको गठन र परिचालन	➢ स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति	➢ सबै राजनैतिक दल ➢ स्थानीय समुदाय	निरन्तर	
११	➢ नेपाल रेडक्रस सोसाईटी जिल्ला शाखाले राहत सामाग्रीहरुको भण्डारण, जनशक्ति परिचालन सहित तयार गरेको कार्ययोजना समन्वयात्मक रुपले कार्यान्वयन गर्ने	➢ नेपाल रेडक्रस सोसाईटी जिल्ला शाखा, धनुषा	➢ जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति ➢ स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति ➢ राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघ संस्थाहरु	निरन्तर	
१२	एम्बुलेन्स सेवा	• नेपालरेडक्रससोसाइटी		निरन्तर	

		एम्बुलेन्ससंचालकसंघसंस्थाहरु मासमितिहरु/अस्पतालहरु			
१३	स्वास्थ्य शिविर	स्वास्थ्य कार्यालय, प्रादेशिक अस्पताल,तथा स्थानीय तह अन्तर्गतका स्वास्थ्य ईकाइहरु र अन्य सेवा	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रेडक्रस सोसाईटी, गैर सरकारी संस्था	प्रभावित क्षेत्रमा	

३ विपद् जोखिमको अवस्था

तराईमा अवस्थित रहेको यो जिल्लामा उष्ण मौसमी हावापानी पाइन्छ । ग्रिष्म ऋतुमा तापकम अधिकतम ४४ डिग्री सेन्टीग्रेड भन्दा बढी र न्युन्तम १७ डिग्री सेन्टीग्रेड सम्म रहने गर्दछ । यसले गर्दा यस याममा हावा हुरी तथा आगलागीका विपद् धेरै हुन्छन् । यहा गर्मी महिनामा अति गर्मी र जाडोमा शितलहर परेको बेला अति जाडो हुने गर्दछ । यहाको औषत वर्षा १,५७३ मीलीमीटर भए तापनि वर्षायामको समयमा अत्यधिक वर्षा हुने भएकोले यस जिल्लाका प्रमुख नदीहरु कमला, जलाद,जमुनी, चारनाथ, औरही, बिग्ही, आदि जस्ता नदीहरुमा आउने बाढीले जनधनको निकै ठूलो क्षति गर्दछ । यसरी बाढी कटान, बाढीको विपद् र चुरेक्षेत्रमा हुने भूक्षय यस जिल्लामा प्राकृतिक र वातावरणीय विपद्लाई निम्त्याउने गर्दछ ।

यसरी यो जिल्ला प्रतिवर्ष बाढी-पहिरो, हुरी-बतास र आगलागीबाट एवं कहिले काही भूकम्प, खडेरी, असिना र पहिरोबाट पनि प्रभावित हुने गर्दछ । घना बस्ती खरको छाना भएका घर तथा जनचेतनाको कमीले गर्दा प्राय गर्मी याममा हुने आगलागीका घटनाहरुले समुदायका व्यक्तिहरु प्रभावित हुने गर्दछ । भूकम्प जस्ता विपद्हरु केही वर्षको अन्तरालमा आउने गरेका देखिन्छन् । आगलागीका घटनाहरु बाहेक २०४४, २०४८, २०५९, २०६१ र २०६४, २०७४ सालमा आएका भिषण बाढी तथा १९९० , २०४५, तथा २०७२ सालको भूकम्प धनुषाका प्रमुख प्राकृतिक विपद्हरु हुन् ।

बाढी/ पहिरो (**Flood & Landslide**):

हिम श्रृंखलाहरुबाट हिमस्खलन वा अतिवृष्टिका कारण नदी र नालाहरुमा सावीकको भन्दा बढी (प्रशस्त) मात्रामा पानी र सो को वहाव तीव्र रुपमा आउनुको साथै यस जिल्लाको पहाडी क्षेत्रमा भूस्खलन भइ आफनो स्थान छाडी अर्को स्थानमा झर्न र खस्न जान्छ । बाढी पहिरोको समस्या प्रायः प्रत्येक वर्ष जिल्लाको कुनै कुनै भेगमा भई निकै नै जनधनको क्षति गरिरहेको अवस्था छ । यस जिल्लाको उत्तर तर्फको भुभाग भावर र चुरे पर्वत श्रृंखलामा पर्ने भएको कारणले दक्षिण तर्फको समथर भूमिभन्दा फरक अथवा भिरालो छ । भिरालो भएको कारणले वर्षा याममा खोँरे खोलाले एकातिर यस क्षेत्रको माटोलाइ बगाएर लैजान्छ भने अर्कातिर चुरे पहाडबाट बगाइ ल्याएको बालुवा गिटी समथर क्षेत्रको भूमिमा थुपारी दिने गर्दछ जसले गर्दा उब्जाउ भूमिहरु दिन प्रतिदिन मरुभूमिमा परिणत हुदै गइ रहेको छ ।

आगलागी(**Fire**) :

यस जिल्लाका प्रायः घरहरु आपसमा जोडी बनाउनु खर वा फुसको घर छाना हुनु घना बस्ती,जिल्लाको उत्तरी भेगमा उखुको सुकेको पात आगो बाल्ने कार्यमा प्रयोग हुनु आदि कारणले खास गरि चैत्र बैशाखमा बढी र अन्य महिनामा फाटफुट रुपमा आगलागीका घटनाहरु हुने भएको हुँदा हरेक वर्ष आगलागीको चपेटमा परेर जनधनको क्षति हुनु र जीवन अस्त व्यस्त हुनुको साथै मानवीय क्षति पनि हुने गरेको अवस्था छ ।

भूकम्प (**Earthquake**) :

पृथ्वीभित्र भइरहने हलचलले गर्दा पृथ्वीबाहिर कुनै भागमा जमीनको सतह चर्किंदा अनुभव गरिने धक्का भूकम्प पनि यस जिल्लामा पटक पटक आएको इतिहास अन्तर्गत वि.सं १९९०, २०४५ तथा २०७२ सालको भूकम्पमा यस जिल्लामा निकै नै जनधनको क्षति भएको पाइन्छ ।

महामारी(Epidemic) :

धेरै व्यक्तिहरुलाई एकै समय एकै किसिमको रोग लागेमा हुने महामारी अन्तर्गत झाडापखाला, हैजा, रुघा र निमोनिया, जन्डीस जस्ता रोगहरु खास गरि वर्षा याम पछाडि जनचेतना र उचित व्यवस्थापनको कमीले हुने र भई रहेको अवस्था छ ।

यातायात दुर्घटना(Road Accident) :

बढदो शहरीकरण तथा यातायातका साधनहरुको वृद्धि र अनियन्त्रित सवारी साधनको कारणले यस जिल्लामा स-साना यातायात दुर्घटनाहरु बाट कहिलेकाही धेरै जनाको ज्यान जाने घाइते हुने घटनाहरु यस जिल्लामा बर्षेनी हुदै आइरहेको अवस्था छ ।

खडेरी र अनिकाल(Drought & Famine) :

अनावृष्टिको कारण पटक पटक यस जिल्लाले खडेरीको समस्या सामना गनु परेको साथै कहिले काही अनिकालको पनि सामना गनु परेको इतिहास यस जिल्लाको रहेको छ ।

तातो हावा :

खास गरि चैत्रदेखि जेष्ठ महिना बीच अत्यधिक गर्मीको कारणले मान्छेहरु बेहोश र मृत्यु भएको पाइन्छ ।

आँधीबेहरी :

चैत्र बैशाखको समयमा आँधीबेहरीबाट निकै मानिसहरु घर बिहिन, मृत्यू र समाजिक संस्थाहरुमा क्षति हुने गरेको पाइन्छ ।

शीतलहर :

चिसो मौसममा शीतलहर हुने भई मानिस र पशु चौपाया मर्ने गरेको पाइन्छ ।

चटयाङ्ग:

वर्षा यामको समयमा चटयाङ्गबाट निकै जनधनको क्षति भइरहेको र हुने गरेको पाइन्छ ।

अन्य :

वर्तमान अवस्थामा युद्ध, सम्प्रदायिक दङ्गा र वातावरणीय प्रदुषण हुनाले विभिन्न किसिमका घटना तथा रोगहरुबाट मानिसहरु पिडित भई मानवीय क्षतिहरुको सामना गरि राखु परेको छ ।

३.१ कानूनी,नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्थापन

विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था नेपालको संविधानले प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण, संवर्द्धन र उपयोग सम्बन्धी नीति अन्तर्गत जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र नदीको व्यवस्थापन गर्दै दिगो र भरपर्दो सिंचाईको विकास गर्ने तथा प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न पूर्वसूचना, तयारी, उद्धार, राहत एवं पुर्नस्थापना गर्ने नीति अवलम्वन गरेको छ । संविधानको अनुसूची ७ मा प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् पूर्वतयारी, उद्धार तथा राहत र पुनर्लाभ कार्यलाई संघ र प्रदेशको साझा अधिकारको सूचीमा सूचीकृत गरेको छ । यसै गरी विपद् व्यवस्थापनलाई अनुसूची ८ मा स्थानीय तहको एकल अधिकारको सूचीमा समेटेको छ भने अनुसूची ९ मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकारको सूचीमा राखेको छ ।

दैवी प्रकोप (उद्धार) ऐन, २०३९ कार्यान्वयन भए सँगै नेपालमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी संस्थागत कार्यको थालनी भएको । यस ऐनले गृह मन्त्रालयलाई विपद् पश्चातको उद्धार तथा राहत मार्फत जनधनको सुरक्षा गर्ने कार्यको समन्वय गर्न केन्द्रीय निकायको रुपमा स्थापित गरेको । यसै गरी अन्य मन्त्रालय, विभाग, प्रतिष्ठान, विकास साझेदार, संयुक्त राष्ट्र संघीय निकाय, अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय सहयोग निकायहरू, गैर सरकारी संस्थाहरू र नागरिक समाजलाई सहयोगीको रुपमा तय गरेको। ऐनले नीति निर्माण र कार्यान्वयन गर्न केन्द्रीय स्तरमा केन्द्रीय दैवी प्रकोप उद्धार समिति र समन्वय एवं कार्यान्वयनका लागि क्षेत्रीय, जिल्ला र स्थानीय स्तरमा दैवी प्रकोप उद्धार समितिहरू गठनका लागि अधिकार प्रदान गरेको थियो ।

अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा गरिएका पहलहरूको परिमाण स्वरूप सन् २००५ मा आत्मसात गरिएको ह्योगो कार्यढाँचा सँगै नेपालको विपद् व्यवस्थापनको अवधारणा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तर्फ विकसित भइरहेको छ । यसै सन्दर्भमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ ले विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि पाँच वटा प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रहरू पहिचान गरी उत्थानशील समुदायको विकास गर्ने उद्देश्य लिएको छ । यस रणनीतिले ह्योगो कार्यढाँचा २००५।२०१५ मा अपेक्षा गरिए जस्तै विपद् उत्थानशील नेपाल बनाउने सोच प्रस्तुत गर्‍यो । यसले क्षेत्रगत विकास योजना निर्माण र कार्यान्वयन प्रक्रियामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न अभिप्रेरित गर्नुका साथै संस्थागत संयन्त्र विकास र सुदृढीकरण गर्न, क्षमता अभिवृद्धि गर्न, आपतकालीन पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा पुनर्लाभ कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन प्रोत्साहित गरेको छ ।

सेन्डाई कार्यढाँचा २०१५ ले चार वटा प्राथमिकता क्षेत्रहरू तोकी विपद् व्यवस्थापनमा समाजका सबै तहको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्दै विपद् उत्थानशील समुदाय र राष्ट्रको विकास गर्ने लक्ष्य लिएको छ । नेपालले पनि अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता, विगतका विपदहरूको अनुभवहरू एवं नेपालको संविधान बमोजिम विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । यस ऐनले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका समग्र पक्षहरूलाई समेटेको छ । विपद् व्यवस्थापनका लागि एक विशिष्टीकृत निकायको रूपमा राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणको व्यवस्था गर्नुका साथै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य एवं जिम्मेवारीलाई स्पष्ट गरेको छ ।

भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ मा बाढी, पहिरो भू-क्षय जस्ता प्राकृतिक प्रकोपको नियन्त्रण गरी भू तथा जलाधार संरक्षण गर्ने सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । जलस्रोत ऐन, २०४९ मा जलस्रोतको उपयोग गर्दा भू-क्षय, बाढी, पहिरो वा यस्तै अरू कारणद्वारा वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर नपर्ने गरी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४मा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा २ (न) ले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार भित्र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी सबै चरणका कार्यहरू समावेश गरेको छ। यस ऐनले राष्ट्रिय भवन संहिता तथा मापदण्ड बमोजिम भवन निर्माण अनुमति, अनुगमन र नियमनका सम्बन्धी कार्यहरूका साथै सुरक्षित बस्ती विकास सम्बन्धी नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, नियमन र मूल्याङ्कन आदि कार्यलाई समेत गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार भित्र समेटेको छ । यसै गरी भवन ऐन,२०५५ ले भूकम्प, आगलागी तथा अन्य दैवी प्रकोपबाट भवनहरूमा पर्न सक्ने क्षतिलाई यथासम्भव कम गर्न भवन निर्माण कार्यलाई नियमित गराउन भवन निर्माण व्यवस्था सुदृढीकरण समिति गठनको व्यवस्था गरेको छ ।

राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१, ले प्राकृतिक श्रोत, वातावरण र जैविक विविधताको संरक्षण, सम्वर्द्धन एवं सदुपयोग गर्ने उद्देश्य लिएको थियो । यसमा प्राकृतिक प्रकोप, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, रोग, कीरा एवं अन्य

दैवी प्रकोपहरूको आंकलन र कृषि राहत परिचालनका लागि निगरानी प्रणाली स्थापित गरी क्रियाशील राखिने उल्लेख गरिएको थियो । हाल कार्यान्वयनमा रहेको कृषि विकास रणनीति (२०७२-२०९२) ले किसानहरूलाई जलवायु परिवर्तन र विपद् उत्थानशिल बनाउँन मौसम तथा जलवायु पूर्वसूचना प्रणालीको स्थापना, सुख्खा र पानी खप्न सक्ने जातको अनुसन्धान, किसान कल्याणकारी कोषको स्थापना, कृषि बीमाको प्रर्वद्धन, खाद्य, बिउ र स्याउलाको भण्डारण व्यवस्था, पूर्वतयारी र प्रतिकार्य कोषको स्थापना आदि क्रियाकलापहरूलाई प्राथमिकतामा राखेको छ ।

उद्योग नीति, २०६७ ले उद्योग व्यवसायमा आगलागीबाट हुने जोखिम कम गर्न स्थानीय गाउँ/नगरपालिकासँगको समन्वयमा औद्योगिक क्षेत्र र कोरिडोरमा आधुनिक बारुण यन्त्रको व्यवस्था गर्ने तथा कुनै प्राकृतिक विपत्ति र सामाजिक सेवामा उद्योगले दिने अनुदान वा सहयोगमा आय कर छुट दिने व्यवस्था गरेको छ ।

जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ ले जिल्ला तहमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा प्रकृयामा संलग्न सबै सरकारी निकायहरू, रेडक्रस, राष्ट्रिय/अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू र संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायहरूलाई स्पष्ट जिम्मेवारी दिएको छ । यसको आधारमा सबै जिल्लाहरूमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरी सकिएको छ । नेपाल सडक सुरक्षा कार्ययोजना (२०७०-२०७७) ले सुरक्षित सडक पूर्वाधार र सेवाहरुको व्यवस्था तथा दुर्घटना पश्चात प्रभावकारी प्रतिकार्य मार्फत जनधन तथा आर्थिक क्षति कम गर्ने सोँच राखेको छ । यस कार्ययोजनाले सडक सुरक्षा व्यवस्थापन, सुरक्षित सडक तथा आवागमन, सुरक्षित सवारी साधन, सुरक्षित सडक प्रयोगकर्ता र दुर्घटना पश्चात प्रतिकार्य जस्ता पाँच आधार स्तम्भहरू अन्तर्गत विभिन्न क्रियाकलापहरू तय गरेको छ ।

राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा, २०७० ले बिपद् पूर्वतयारी र बिपद् पछिको खोज, उद्दार र राहत लाई व्यवस्थित तुल्याउन, जिम्मेवारीको बाँडफाँड गर्न र समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउन स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ । यस अन्तर्गत प्रतिकार्यका लागि अन्तर्र ाष्ट्रिय सहयोगको अपिल गर्ने प्रक्रिया र त्यसको जिम्मेवारी, त्यसका लागि ध्यान दिनु पर्ने पक्ष, अन्तर्राष्ट्रिय सहायताको समन्वयका कुराहरूलाई पनि उक्त कार्यढाँचाले व्यवस्थित गरेको छ । उक्त कार्यढाँचाले आपत्कालीन समयमा निकायगत समन्वयका लागि विषय क्षेत्रगत समूहको प्रावधान, विपद् सूचना संकलन र प्रभावको संयन्त्र र त्यसको परिचालनको पक्षमा पनि स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ । बिपद् पछिका विभिन्न समय अवधिको प्राथमिकता युक्त कामको पहिचान गर्दै बिपद् पछि गर्नुपर्ने कामको पहिचान र जिम्मेवारीको विभाजन पनि गरेको छ।

यसका अलाबा पूर्व तयारी, प्रतिकार्य र पुनर्लाभका कामलाई निर्देशित गर्न अन्य केही नियमावली वा निर्देशिकाहरू पनि प्रयोगमा छन् । ती मध्ये खोज तथा उद्धारका लागि राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना, २०७१, प्रकोप पीडित उद्धार र राहतसम्बन्धी मापदण्ड, २०६४, विपद् पीडित पुनर्वास संचालन कार्यविधि, २०७१, प्रधानमन्त्री दैवी प्रकोप उद्धार कोष सञ्चालन नियमावली, २०६३, विपद् पश्चात्को शव व्यवस्थापन सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०६८, प्रकोप पीडित उद्धार र राहत सम्बन्धी मापदण्ड, २०६४, काठमाण्डौ उपत्यकामा ८३ वटा खुल्ला क्षेत्र कायम गर्ने नेपाल सरकारको निर्णय, २०६९, विपद् पीडित पुनर्वास संचालन कार्यविधि, २०७१, र बारुणयन्त्र सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०६७ मुख्य कानूनी व्यवस्थाका रूपमा रहेका छन् ।

राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति, २०७१ ले जलवायु परिवर्तनबाट पर्ने स्वास्थ्य सम्बन्धी नकारात्मक असरको सम्बोधनका लागि समष्टिगत व्यवस्थापन गर्न राष्ट्रिय संजाल तथा संयन्त्र एवं अवसरको समुचित प्रयोग गर्दै बहुपक्षीय कार्ययोजना बनाई सरोकारवाला सम्पूर्ण निकायसँग सहकार्य गर्ने एवं पशुपक्षी तथा कीटहरूबाट

मानिसमा सर्ने रोगहरूको व्यवस्थापनका लागि सरोकारवाला निकायहरूसँग प्रभावकारी समन्वय सहकार्यको समुचित व्यवस्था गर्ने नीति तय गरेको छ ।

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना नीति, २०७२ ले विपद् पश्चातको पुनर्लाभ, पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापना कार्यको लागि नीतिगत मार्गदर्शन गर्दछ । २०७२ साल वैशाखको भूकम्पले क्षति पुऱ्याएका भौतिक संरचनाहरू र बस्तीहरू पुनर्निर्माण गर्न, पुनर्निर्माण तथा पुनःस्थापना कार्यक्रमको कार्यान्वयन योजना निर्माण र समन्वय गर्न राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण स्थापना भएको छ ।

जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन नीति, २०७२ ले बाढी, पहिरो जस्ता जल उत्पन्न प्रकोपहरूको संरचनागत तथा गैर संरचनागत प्रविधिबाट रोकथाम गरी सो बाट हुन सक्ने जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्न र नदी, जलाधार क्षेत्र तथा जलजन्य पर्यावरणको संरक्षण गरी प्राकृतिक श्रोत साधन एवं खानेपानी, जल परिवहन, सिंचाई, स्थल यातायात आदि जस्ता पूर्वाधारका उपयोगितालाई दिगो बनाउन विभिन्न नीतिहरू प्रस्तुत गरेको छ ।

राष्ट्रिय शहरी विकास रणनीति, २०७३ ले सन्तुलित र समृद्ध शहरी भविष्यको लागि उत्थानशीलतालाई पाँच मार्गदर्शक सिद्धान्तहरू मध्ये एक मानेको छ । यस रणनीतिले विपद् जोखिम अनुकूलित शहर र समुदाय निर्माणका लागि उत्थानशीलतालाई शहरी प्रणाली र समुदायको योजना निर्माण तथा विकासमा एकीकृत गर्न जोड दिएको छ ।

सन् २०१५ सेप्टेम्बरमा संयुक्त राष्ट्र संघका १९३ सदस्य राष्ट्रहरूले सन् २०३० सम्मका लागि दिगो विकास लक्ष्यहरू पारित गरेका छन् । नेपाल सरकारले देशको समावेशी दीर्घकालीन विकासका लागि उक्त लक्ष्यहरूलाई आत्मासात गरेको छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूले दिगो विकास लक्ष्यहरू २, ३, ६, ९, ११, १३ र १५ हासिल गर्न प्रत्यक्ष सहयोग पुऱ्याउने छन् ।

नेपाल सरकारले चरम जलवायु घटना र जलवायु परिवर्तनको असरलाई सम्बोधन गर्न अनुकूलनका कार्यहरू कार्यान्वयन गर्न र जलवायु परिवर्तनलाई स्थानीय विकास योजनाहरूसँग एकीकृत गर्न जलवायु परिवर्तन नीति, २०६७, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम, २०६७ तथा स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको राष्ट्रिय संरचना, २०६८ तयार गरी लागू गरेको छ । जलवायु परिवर्तन नीतिमा हिमनदी तथा हिमतालहरूको अद्यावधिक स्थिति अध्ययन गरी जोखिमपूर्ण हिमतालहरूमा प्राथमिकताको आधारमा प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरूको अवलम्बन गर्ने गराउने, जलवायु परिवर्तनबाट सिर्जित जल- उत्पन्न प्रकोप एवम् जोखिमको पूर्वानुमान गर्दै पूर्व सूचना दिन तथा रोकथामका उपायहरूको अवलम्बन गर्न आवश्यक संयन्त्रको विकास तथा कार्यान्वयन गरी तिनको नियमित निरीक्षण तथा कार्य क्षमता सुदृढ गर्ने विषयहरू समावेश छन् ।

सन् २०१६ अक्टोबरमा आवास र दिगो शहरी विकासको लागि संयुक्त राष्ट्र सम्मेलन (Habitat III) मा अवलम्बन गारिएको नयाँ शहरी एजेन्डाले पनि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन अपनाउने र कार्यान्वयन गर्ने, सङ्कटको अवस्था कम गर्ने, प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित प्रकोपमा उत्थानशीलता एवं प्रतिकार्य क्षमता निर्माण गर्ने र जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा अनुकूलनलाई बढावा दिने शहरहरूको परिकल्पना गरेको छ ।

सन् २०१५ मार्चमा संयुक्त राष्ट्र संघका १८७ सदस्य राष्ट्रहरूले तेस्रो विश्व विपद् न्यूनीकरण सम्मेलनमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि सेन्डाइ कार्यढाँचा २०१५ - २०३० अवलम्बन गरेका छन् । यसले विपद् जोखिम तथा क्षतिको न्यूनीकरणका लागि चारवटा प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रहरू तथा सात विश्वव्यापी लक्ष्यहरू निर्धारण गरेको छ । नेपालले पनि विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि सेन्डाइ कार्य ढाँचाको पक्ष राष्ट्र भएकोले यस 'विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३० तयार गरेको छ ।

३.२ विद्यमान संरचना

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५) ले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणको व्यवस्था गरेको छ । यो ऐनले संघ,प्रदेश र स्थानीय तहमा देहायका संरचनाको व्यवस्था गरेकोछ ।

- विपद्जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद्
- विपद्जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
- राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद्
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

यसका साथै उक्त ऐनले राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, प्रदेश आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र र स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रकोसमेत व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा संवैधानिक व्यवस्था अनुसार प्रदेश तथा स्थानीय तहका सरकारहरूले पनि विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कानुनी तथा संस्थागत संरचना तयार गरेका संदर्भमा समेत यी मार्गदर्शनहरू उपयोगी हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

<u>प्रकोप श्रेणीकरण</u>

प्रकोप	बाढी	आगलागी	सडक दुर्घटना	शितलहर	चट्याङ
बाढी	*	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
आगलागी	*	*	आगलागी	आगलागी	आगलागी
सडक दुर्घटना	*	*	*	शितलहर	सडक दुर्घटना
शितलहर	*	*	*	*	शितलहर
चट्याङ	*	*	*	*	चट्याङ

१. बाढी २. आगलागी ३. शितलहर ४. सडक दुर्घटना ५. चट्याङ

आ.व. २०७९/०८० विपद्का घटनाका विवरण

S.No.	VDC/Municipality	Ward No.	Incident Place	Incident Date	Incident	Total Death	Affected Family	Estimated Loss
1	Ganeshmancharnath Municipality	3		7/19/2022	Fire	0	1	13000
2	Janaknandini Rural Municipality	1	Inaruwa	7/23/2022	Fire	0	0	
3	Mithila Municipality	6	Dhalkowar	7/29/2022	Fire	0	1	10000

4	Nagrain Municipality	4	Phulgama	8/1/2022	Fire	0	1	
5	Janakpur Submetropolitan City	8	Dasarathnag er	8/10/2022	Fire	0	1	
6	Janakpur Submetropolitan City	14		8/14/2022	Fire	0	1	
7	Janakpur Submetropolitan City	7		9/5/2022	Fire	0	2	
8	Janakpur Submetropolitan City	16	Kapileswar	9/11/2022	Fire	0	1	
9	Laxminiya Rural Municipality	1	Sohani	9/16/2022	Fire	0	1	200000
10	Mithila Municipality	6	Dhalkewar	10/2/2022	Fire	0	0	
11	Janakpur Submetropolitan City	2	Kadamchok	10/4/2022	Fire	0	1	
12	Laxminiya Rural Municipality	6	Bagewa	10/7/2022	Fire	0	1	
13	Nagrain Municipality	3	Rambadh	10/24/2022	Fire	0	1	70000
14	Sabaila Municipality	12	Toki	10/25/2022	Fire	0	1	92720
15	Kshireshwornath Municipality	4	Chandrapur	10/26/2022	Fire	0	1	5000
16	Dhanauji Rural Municipality	3	Kataiya	10/30/2022	Fire	0	1	
17	Dhanauji Rural Municipality	4	Bhadariya	10/30/2022	Fire	1	1	
18	Dhanushadham Municipality	4	Laxminiya	11/13/2022	Fire	0	1	450000
19	Janakpur Submetropolitan City	17	Tetariya Bajar	11/16/2022	Fire	0	1	80000
20	Aurahi Rural Municipality	3		11/22/2022	Fire	0	1	
21	Kamalasiddhidatri Rural Municipality	3	Lagma	11/23/2022	Fire	1	1	
22	Janaknandini Rural Municipality	6	Kathal	12/2/2022	Fire	0	1	60000
23	Janakpur Submetropolitan City	2		12/4/2022	Fire	0	1	100000
24	Janaknandini Rural Municipality	12	Siks	12/4/2022	Fire	0	3	270000
25	Janakpur Submetropolitan City	17	Kanakpatti	12/6/2022	Fire	0	3	15000
26	Kshireshwornath Municipality	9	Ichhapur	12/6/2022	Fire	0	1	15500
27	Kshireshwornath Municipality	7	Sukumbasito le	12/6/2022	Fire	0	1	50000
28	Janakpur Submetropolitan City	3	Janakchowk	12/8/2022	Fire	0	2	3500000
29	Kshireshwornath Municipality	5	Mahendrana gar	12/8/2022	Fire	0	2	1500000

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

30	Janakpur Submetropolitan City	17	Tettariya Tole	12/8/2022	Fire	0	1	38000
31	Janakpur Submetropolitan City	7		12/9/2022	Fire	1	1	
32	Bateshwor Rural Municipality	5	Birtole	12/11/2022	Fire	0	1	20000
33	Shahidnagar Municipality	2	Matauna	12/11/2022	Fire	0	1	120000
34	Sabaila Municipality	9	Sarbajanik	12/13/2022	Fire	0	1	10000
35	Janakpur Submetropolitan City	7		12/14/2022	Fire	0	1	40000
36	Ganeshmancharnath Municipality	2	Judibajar	12/20/2022	Fire	0	1	700000
37	Mithila Municipality	3	Hariharpur	12/22/2022	Fire	0	1	
38	Mithilabihari Municipality	7		12/22/2022	Fire	0	1	200000
39	Janakpur Submetropolitan City	12	hanumanna gar	12/23/2022	Fire	0	1	40000
40	Shahidnagar Municipality	1	BalaBakhar	12/25/2022	Fire	0	1	50000
41	Janakpur Submetropolitan City	25		12/31/2022	Fire	0	1	
42	Sabaila Municipality	17		1/1/2023	Fire	0	1	160000
43	Kshireshwornath Municipality	10	Harsar	1/2/2023	Fire	0	1	100000
44	Janakpur Submetropolitan City	12	hanumanna gar	1/2/2023	Fire	0	1	
45	Dhanushadham Municipality	5	Nausaya	1/4/2023	Fire	0	1	40000
46	Dhanushadham Municipality	5	Nause	1/5/2023	Fire	0	1	
47	Hansapur Municipality	8	Bhutahi	1/6/2023	Fire	0	1	
48	Dhanushadham Municipality	6	Haripur	1/6/2023	Fire	0	1	
49	Janakpur Submetropolitan City	8	Ranipati	1/6/2023	Fire	0	1	950000
50	Janakpur Submetropolitan City	19	Bengapipara di	1/7/2023	Fire	0	1	200000
51	Sabaila Municipality	9	Kushamaha	1/8/2023	Fire	0	1	20000
52	Janakpur Submetropolitan City	1		1/8/2023	Fire	0	1	
53	Mithila Municipality	1		1/9/2023	Fire	0	1	
54	Mithila Municipality	3	Hariharpur	1/11/2023	Fire	0	1	
55	Dhanushadham Municipality	1	Hasaharo	1/12/2023	Fire	0	1	500000
56	Janakpur Submetropolitan City	1	Dharmawan	1/13/2023	Fire	0	1	

57	Janakpur Submetropolitan City	13		1/14/2023	Fire	0	1	
58	Dhanauji Rural Municipality	1	Laukhari	1/14/2023	Fire	0	1	475000
59	Janakpur Submetropolitan City	8	Ramnand chok	1/16/2023	Fire	0	1	50000
60	Bideha Municipality	8	Kachuri	1/16/2023	Fire	0	1	50000
61	Janakpur Submetropolitan City	7	Buspark	1/17/2023	Fire	0	1	
62	Nagrain Municipality	5		1/20/2023	Fire	0	1	5000
63	Nagrain Municipality	5		1/20/2023	Fire	0	1	5000
64	Mithila Municipality	6	Dhalkebar	1/20/2023	Fire	0	1	30000
65	Bideha Municipality	2		1/25/2023	Fire	0	5	100000
66	Kshireshwornath Municipality	5	Mahendranagar	1/26/2023	Fire	1	1	
67	Mithila Municipality	6	Pathara	1/27/2023	Fire	0	1	50000
68	Mithila Municipality	7	Dalkebar	1/28/2023	Fire	0	1	30000
69	Laxminiya Rural Municipality	5	Baniniya	1/29/2023	Fire	0	1	10000
70	Laxminiya Rural Municipality	7		1/30/2023	Fire	0	1	10000
71	Laxminiya Rural Municipality	3	Gajariya	2/1/2023	Fire	0	1	
72	Shahidnagar Municipality	4	Nanupatti	2/2/2023	Fire	1	1	
73	Shahidnagar Municipality	4	Nanupatti	2/7/2023	Fire	0	-1	15000
74	Janakpur Submetropolitan City	21	Kurtha	2/9/2023	Fire	1	1	
75	Hansapur Municipality	5	Suganikas	2/10/2023	Fire	1	1	
76	Ganeshmancharnath Municipality	6	Godar	2/11/2023	Fire	0	1	500000
77	Kshireshwornath Municipality	4	chandrapur	2/12/2023	Fire	0	1	8000
78	Dhanushadham Municipality	6	Maaltol	2/13/2023	Forest Fire	0	0	
79	Bideha Municipality	8		2/15/2023	Fire	0	1	20000
80	Janakpur Submetropolitan City	1	Sahid Chowk	2/18/2023	Fire	0	2	
81	Janakpur Submetropolitan City	4	Bhairav Chowk	2/23/2023	Fire	0	1	
82	Bideha Municipality	3	Karmahi	2/24/2023	Fire	0	1	
83	Mithila Municipality	4	Puspalpur	2/24/2023	Forest Fire	0	0	
84	Mithila Municipality	1	Naya Basti	2/26/2023	Fire	0	1	120000
85	Laxminiya Rural Municipality	4	Sapahi	3/1/2023	Fire	0	2	50000
86	Bideha Municipality	2		3/2/2023	Fire	0	3	40000

87	Shahidnagar Municipality	1	Kumkaran	3/2/2023	Fire	0	1	254000
88	Mithilabihari Municipality	8	Kachuri	3/3/2023	Fire	0	1	25000
89	Nagrain Municipality	1		3/6/2023	Fire	0	1	50000
90	Kamalasiddhidatri Rural Municipality	6	Madaan	3/7/2023	Fire	0	1	205000
91	Sabaila Municipality	5	Makhanaha Tole	3/7/2023	Fire	0	4	40000
92	Mithilabihari Municipality	7	Tarapatti	3/7/2023	Fire	0	1	15000
93	Kamalasiddhidatri Rural Municipality	3	Lagma Hanuman Chowk	3/7/2023	Fire	0	1	15000
94	Janakpur Submetropolitan City	5		3/7/2023	Fire	0	2	25000
95	Kshireshwornath Municipality	5	Sakhuwa	3/8/2023	Fire	0	1	6000000
96	Sabaila Municipality	3		3/8/2023	Fire	0	1	400000
97	Laxminiya Rural Municipality	5	Baniniya	3/10/2023	Fire	0	2	20000
98	Mithilabihari Municipality	3	Kataniyapul	3/10/2023	Fire	0	6	100000
99	Mithila Municipality	10	Lalghad	3/10/2023	Forest Fire	0	1	
100	Mithila Municipality	5	Bishrampur	3/12/2023	Fire	0	1	40000
101	Kamalasiddhidatri Rural Municipality	9	Dubarkot	3/13/2023	Fire	0	1	80000
102	Mithila Municipality	3	Hariharpur	3/13/2023	Fire	0	1	
103	Aurahi Rural Municipality	4	Mushhari	3/14/2023	Fire	0	7	27000
104	Mithila Municipality	9	Danda Tole	3/16/2023	Fire	0	3	
105	Sabaila Municipality	3	Sabaila	3/16/2023	Fire	0	2	510000
106	Ganeshmancharnath Municipality	1		3/22/2023	Fire	0	1	80000
107	Ganeshmancharnath Municipality	4	Birendrabazar	3/26/2023	Fire	0	2	
108	Janakpur Submetropolitan City	6	Maltole	3/26/2023	Forest Fire	0	0	
109	Kamalasiddhidatri Rural Municipality	9	Dubarkot	3/27/2023	Fire	0	1	550000
110	Dhanauji Rural Municipality	2		3/28/2023	Fire	0	1	50000
111	Janaknandini Rural Municipality	2	Balaha	3/28/2023	Fire	0	1	500000
112	Janaknandini Rural Municipality	6	Narahi Tole	3/29/2023	Fire	0	1	50000
113	Dhanushadham Municipality	6	Maltole	3/29/2023	Forest Fire	0	0	
114	Bideha Municipality	3		3/30/2023	Fire	0	4	20000

115	Mithila Municipality	3	Mithileshwor	4/2/2023	Fire	0	1	15000
116	Janakpur Submetropolitan City	4		4/3/2023	Fire	0	1	20000
117	Janakpur Submetropolitan City	12		4/6/2023	Fire	0	1	10000
118	Laxminiya Rural Municipality	3	Gakariya	4/6/2023	Fire	0	1	
119	Janakpur Submetropolitan City	23	Bela	4/8/2023	Fire	0	1	5000000
120	Janakpur Submetropolitan City	19	Gadhikuti	4/8/2023	Fire	0	1	10000
121	Dhanushadham Municipality	8	Keshar Kuti	4/10/2023	Fire	0	4	
122	Kshireshwornath Municipality	2	Ramdaiya	4/10/2023	Fire	0	1	
123	Janakpur Submetropolitan City	23	Bindha	4/10/2023	Fire	0	1	10000
124	Dhanushadham Municipality	3		4/10/2023	Forest Fire	0	0	
125	Janakpur Submetropolitan City	17	Katrait	4/11/2023	Fire	0	1	350000
126	Mithila Municipality	5		4/12/2023	Fire	0	1	150000
127	Shahidnagar Municipality	1	Kumbhakaran	4/12/2023	Fire	0	1	30000
128	Janakpur Submetropolitan City	14		4/13/2023	Fire	0	4	
129	Dhanushadham Municipality	9		4/17/2023	Fire	0	0	
130	Bideha Municipality	3		4/21/2023	Fire	0	3	20000
131	Mithila Municipality	6	Dhalkebar	4/23/2023	Fire	0	4	
132	Sabaila Municipality	8	Thila	4/24/2023	Fire	0	2	10000
133	Janakpur Submetropolitan City	11	Laxman Akhada	4/25/2023	Fire	0	1	55500
134	Sabaila Municipality	13	Kiratpur	4/25/2023	Fire	0	3	975000
135	Janakpur Submetropolitan City	4	Kataiyachauri	4/27/2023	Fire	0	2	270000
136	Janakpur Submetropolitan City	23	Bindi	4/27/2023	Fire	0	1	20000
137	Shahidnagar Municipality	1	Naya Tole Chiraiya	5/3/2023	Fire	0	1	350000
138	Dhanushadham Municipality	9	Dharapani	5/4/2023	Fire	0	1	80000
139	Kshireshwornath Municipality	7	Chauki Tole	5/5/2023	Fire	0	1	20000
140	Shahidnagar Municipality	7	Dhabaudi Yadav Tole	5/5/2023	Fire	0	4	142000

141	Dhanushadham Municipality	6	Maltole	5/6/2023	Fire	0	1	500000
142	Janakpur Submetropolitan City	12	Kuwa	5/6/2023	Fire	0	1	10000
143	Kamalasiddhidatri Rural Municipality	8	Bisharbhora	5/7/2023	Fire	0	2	30000
144	Janakpur Submetropolitan City	24	Basaiya Tole	5/8/2023	Fire	0	2	400000
145	Dhanauji Rural Municipality	2	Chamartoli	5/10/2023	Fire	0	1	35000
146	Janakpur Submetropolitan City	7	Musahari Tole	5/11/2023	Fire	0	1	100000
147	Kamalasiddhidatri Rural Municipality	8	Harine	5/11/2023	Fire	0	1	250000
148	Sabaila Municipality	4	Paterwa	5/11/2023	Forest Fire	0	0	
149	Janakpur Submetropolitan City	12	Bispatti	5/13/2023	Fire	0	1	35000
150	Aurahi Rural Municipality	2		5/13/2023	Fire	0	2	15000
151	Bideha Municipality	8		5/14/2023	Wind storm	0	1	950000
152	Nagrain Municipality	3		5/14/2023	Wind storm	0	1	70000
153	Kshireshwornath Municipality	3	Kumaraul	5/14/2023	Wind storm	0	1	
154	Kamalasiddhidatri Rural Municipality	4	Bintole	5/14/2023	Wind storm	0	1	200000
155	Janakpur Submetropolitan City	23	Bindahi Chowk	5/17/2023	Fire	0	1	300000
156	Janakpur Submetropolitan City	23	Busbitti	5/18/2023	Fire	0	0	30000
157	Mithila Municipality	5	Laliya	5/18/2023	Fire	0	1	350000
158	Janakpur Submetropolitan City	4		5/24/2023	Fire	0	0	
159	Mukhiyapattimusaharmiya Rural Municipality	4	Khatbaiya Tole	5/26/2023	Fire	0	1	213000
160	Janakpur Submetropolitan City	1	Okil Tole	5/28/2023	Fire	0	2	100000
161	Kshireshwornath Municipality	10	Gopalpur	5/29/2023	Fire	0	2	30000
162	Mithila Municipality	11	Tulasi	6/2/2023	Fire	0	1	150000
163	Mithila Municipality	11	Tulasi	6/2/2023	Fire	0	1	150000
164	Sabaila Municipality	1	Mushari Tole	6/4/2023	Fire	0	1	600000
165	Kshireshwornath Municipality	7		6/5/2023	Fire	0	1	100000
166	Ganeshmanchamath Municipality	4	Danda Tole	6/7/2023	Fire	0	1	200000
167	Sabaila Municipality	6	Govindapur	6/9/2023	Fire	0	2	80000

			Tole					
168	Dhanauji Rural Municipality	3	Kataiya Tole	6/9/2023	Fire	0	1	100000
169	Dhanushadham Municipality	6	Haripur	6/11/2023	Fire	0	1	400000
170	Janakpur Submetropolitan City	17	Manaharpur Tole	6/13/2023	Wind storm	0	9	355000
171	Mithilabihari Municipality	7	Tarapatti Bazar	6/15/2023	Fire	0	2	7500000
172	Ganeshmancharnath Municipality	5	Sakhubani	6/17/2023	Fire	0	0	1500000
173	Dhanushadham Municipality	3	Dhanushadham Bazar	6/20/2023	Fire	0	1	400000
174	Mithila Municipality	7	Tarapatti	7/1/2023	Fire	0	1	5000
175	Aurahi Rural Municipality	5	Harusaha Chowk	7/9/2023	Fire	0	2	11000
176	Janaknandini Rural Municipality	3		7/10/2023	Fire	0	1	20000
177	Janakpur Submetropolitan City	12	Kuwa	7/11/2023	Fire	0	1	15000
178	Janakpur Submetropolitan City	18		7/12/2023	Fire	0	1	35000
	Total					7	234	48024720

विगतका बाढीको विश्लेषण

धनुषा जिल्लामा बाढीबाट बढी प्रभावित हुने भएकोले बाढीलाई प्रमुख प्राथमिकता दिई विगत ४ पटक सम्म ठूलो रुपमा आएको बाढीपहिरोको तथ्याङ्कलाई आधार मानी योजना तर्जुमाको पूर्वानुमानको लागि तपसील अनुसारको तथ्याङ्क प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	क्षतिको विवरण	२०४९	२०६१	२०६४	२०७४	२०७६/०७७	२०७७/०७८	२०७८/०७९
१	विपद् भएको समय	२०४९ श्रावण ५ देखी ७ सम्मको अविरल वर्षाको पानी र बाढीबाट	२०६१ आषाढ २२ देखी २८ सम्मको अविरल वर्षाको पानी र बाढीबाट	२०६४ श्रावण १ देखी १६ सम्मको अविरल वर्षाको पानी र बाढीबाट	२०७४ श्रावण २७ देखी ३० गते सम्म परेको अविरल वर्षाको कारण आएको बाढी			
२	प्रभावित स्थानीय तह/ न.पा.	२४ स्थानीय तहर २ न.पा.	७० स्थानीय तहर २ न.पा.	८१ स्थानीय तहर २ न.पा.		८ वटा पालिका	५ वटा पालिका	१४ वटा पालिका
३	मृत्यु	१ जना	११ जना	४ जना	२ जना	४	५	९
४	घाइते	५ जना	३३ जना	१५ जना	छैन	२१९	६	९
५	पूर्ण रुपमा प्रभावित घर	१,०९५ परिवार	२,७११ परिवार	४,२८६ परिवार	९०० घर			५५

	परिवार							
६	अधिक रुपमा प्रभावित घर परिवार	२,२२० परिवार	३,२८२ परिवार	५,७१८ परिवार	८०५ घर	२१९	११	
७	कुल प्रभावित घर परिवार	३,३१५ परिवार	९,९९३ परिवार	१०,००४ परिवार	१७०५ घरपरिवार			५५
८	प्रभावित जनसंख्या	१८,७२९ जना	५७,२८९ जना	५५,०३७ जना	८५२५ जना			
९	जगाको अन्दाजी क्षति	३० , हजार बिगहा	५० हजार बिगहा	५० हजार बिगहा	२० बिगा			३
१०	क्षतिको कुल अनुमानित रकम	रु. ७ करोड	रु. १० करोड	रु. १० करोड	रु २ करोड			करिब १० करोड २२ लाख

माथिको विवरण बाहेक सडक, विद्यालय, सामाजिक संरचनाहरु, स्वास्थ्य संस्थाहरु, कुलोकुलेसो, पुलपुलेसो, तटबन्ध, व्यक्तिगत घरहरु, खानेपानीको साधनहरु, सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाको घरहरुको क्षति हुनुको साथै विभिन्न किसिमका पानी जन्य तथा सरुवा रोगहरु समेत देखा परेको थियो ।२०७४ जेष्ठ १९ गतेको गोष्ठीबाट बाढीको दृष्टीकोणले अति प्रभावित, मध्यम प्रभावित र कम प्रभावित स्थानीय तहतथा न.पा.हरुको गरिएको वर्गिकरण निम्नानुसारको छ

३.३ बाढी, आगलागी र अन्यबाट प्रभावीत स्थानीय तहतथा न.पा.हरुको नामावली

	न.पा. तथा स्थानीय तह	बाढी	आगलागी
1	जनकन्दनी स्थानीय तह.	***	**
2	मुखियापट्टी मुसहरनीया	***	**
3	औरही गाउपालीका	**	**
4	धनौजी गाउपालीका	***	**
5	कमला नगरपालीका	***	**
6	सबैला नगरपालीका	***	**
7	शहीद नगर नगरपालीका	***	**
8	नगराइन नगरपालीका	***	**
9	धनुषाधाम नगरपालीका	**	***
10	गणेश मान चारनाथ नगरपालीका	**	***
11	जनकपुरधाम उप महानगरपालीका	**	**
12	विदेह नगरपालीका	**	**
13	मिथिला नगरपालीका	*	***
14	मिथिला बिहारी नगरपालीका	*	**
15	हंसपुर नगरपालीका	*	**
16	बटेश्वर नगरपालीका	*	***
17	क्षिरेश्वरनाथ नगरपालीका	*	***
18	लक्ष्मीनिया गाउपालीका	*	**

**** (उच्च जोखिम) ** (मध्यम जोखिम)* न्यून जोखिम*

बाढी डुबान क्षेत्रको पहिचान

		डुबान प्रभावित हुन सक्ने		
सि.न.	पालिका	वडा न. र बस्ति/टोल	अनुमानित क्षेत्रफल (हेक्टेयर)	[illegible]संख्या
१.	सबैला नगरपालिका	सबैला न.पा. १३, किरतपुर, ढोलबजार, मुसरी, खान, शेख, कुटी, नया, पर्साली, कोइरी टोल	-	१७५
		सबैला न.पा. ४, परेर्वा, कोटिया बलिरया	-	८००
		सबैला न.पा. १०, निसरपट्टी टोल र गेरुवाही	-	३२५
२.	शहिदनगर न.पा.	शहिद न.पा. २, बजाही,	-	६००
३.	कमला न.पा.	कमला न.पा ६ सखुवा मद्धान	-	१५०
		कमला न.पा. ८ सोनापरा, हाँसे र डेरा	-	६००
		कमला न.पा. ७ हथमुन्डा	-	१००
		कमला न.पा. ५ लक्कड	-	२००
		कमला न.पा. ४ बाढेरवा	-	४०
४.	जनकनन्दनी गा.पा.	जनकनन्दनी गा.पा. १ फुलबरीया	-	३०
५.	धनौजी गा.पा.	धनौजी, गा.पा. २ गोर्थाह	-	१५०
		धनौजी गा.पा. ४, सती र भद्धरिया	-	१००
६.	मुखियापट्टी मुसरनिया गा.पा.	मुखियापट्टी मुसरनिया गा.पा. १, मुखियापट्टि,	-	३००
		मुखियापट्टी मुसरनिया गा.पा. २, मुसरनिया	-	४५०
		मुखियापट्टी मुसरनिया गा.पा. ५, महेशबेला	-	२५०
		मुखियापट्टी गा.पा. ४, तुल्सिहावी	-	२००
७.	नगराइन न.पा.	नगराइन न.पा. ५, फुलगामा	-	२५०
		नगराइन न.पा. २, रायपुर, नगराइन र जटही	-	६००
		नगराइन न.पा. ६ लग्मा	-	३००
८.	मिथिला न.पा.	मिथिला न.पा. ४, पुष्पलपुर	-	२०
		मिथिला न.पा. ८, बिखन्डेटोल फुलबरीय टोल	- -	१००
		मिथिला न.पा. ३, पर्वता टोल र हरिहरपुर	-	६००
		मिथिला न.पा. २, नक्टाझिज	-	२००
९.	गणेशमान चारनाथ न.पा.	गणेशमान चारनाथ न.पा. ५, बफर गाउ र भोटे गाउ	-	८३५

विषयगत क्षेत्रहरु

धनुषा जिल्लामा बिपद् व्यवस्थापन कार्यलाई सुव्यवस्थित पार्नको निमित्त जिल्ला भरिको सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरुको भुमिका सरकारी नीति निर्देशन अनुसार जिल्लामा क्षेत्रगत रुपमा नेतृत्व प्रदान गर्न सम्बन्धित निकायहरु (Cluster Leads) संग मिली मानवीय गतिविधि संचालन गर्नकालागि निम्नलिखित क्षेत्रहरु (Cluster) गठन गरिएको छ ।

क्र.सं.	क्षेत्र (Cluster)	नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Leads)	जिम्मेवार व्यक्ति	कैफियत
१	**खोज तलास तथा उद्दार समुह**	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	
२	**गैर खाद्य सामाग्री समुह**	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	
३	**शिक्षा समुह**	शिक्षा विकाश तथा समन्वय समिति	जि.शि.अ	
४	**स्वास्थ्य तथा पोषण समुह**	स्वास्थ्य कार्यालय	स्वास्थ्य कार्यालय प्रमुख	

५	खानेपानी तथा सरसफाइ समुह	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय	कार्यालय प्रमुख	
६	खाद्य तथा जीविकोपार्जन समुह	कृषि ज्ञान केन्द्र	कार्यालय प्रमुख	
७	आवास तथा बन्दोबस्ती समुह	संघिय आयोजना कार्यान्वयन इकाई	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	
८	सूचना तथा समन्वय समुह	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	
९	सरक्षण समूह.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	

विषयक्षेत्रको अगुवा तथा सहयोगी संस्थाको विवरण

क्षेत्रगत रूपमा नेतृत्व प्रदान गर्ने जिल्लास्थित सम्बन्धित निकायहरू **(Cluster Leads)**सँग मिली मानवीय गतिविधि सञ्चालन गर्नका लागि निम्नलिखित क्षेत्रहरू **(Clusters)** गठन गरिएको छ । साथै ती क्षेत्रसँग सम्बन्धित सहयोगी निकायहरुको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका : विषयगत क्षेत्रहरु, अगुवा संस्था र सदस्यहरु

क्र.सं.	क्षेत्र (Cluster)	नेतृत्वकर्ता	सहयोगी संस्था (सदस्य)	जिम्मेवार व्यक्ति
१	खोज तथा उद्धार समूह	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, प्रमुख जिल्ला अधिकारी	जिल्ला समन्वय समिति	प्रमुख
			नेपाली सेना श्री श्रीनाथ गण	गणपति
			जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी
			जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्रमुख
			सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल ८ नं गण	प्रमुख
			राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	प्रमुख
			डिभिजन सडक कार्यालय, धनुषा	कार्यालय प्रमुख
			जिल्ला सदरमुकाम स्थित पुर्वाधार तथा सामाजिक विकाससँग सम्बन्धित कार्यालयका	कार्यालय प्रमुख
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति
			उद्योग बाणिज्य संघ	अध्यक्ष
			निर्माण व्यवसायी संघ	अध्यक्ष
			पत्रकार महासँघ जिल्ला शाखा	अध्यक्ष
			निजी विद्यालय व्यवसायी संघ PABSON, N-PABSON	अध्यक्ष
			बस ट्रक र जीप व्यवसायी संघ	अध्यक्षहरु
			स्वास्थ्य कार्यालय	प्रमुख
			जलश्रोत तथा सिंचाइ डिभिजन कार्यालय	प्रमुख
			नेपाल खानेपानी संस्थान जनकपुरधाम	प्रमुख
			उद्योग वाणिज्य संघ	प्रमुख
			संघिय कार्यान्वयन आयोजना इकाइ	प्रमुख

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

सं.	क्षेत्र (Cluster)	नेतृत्वकर्ता	सहयोगी संस्था (सदस्य)	जिम्मेवार व्यक्ति
	संचार तथा समन्वय समूह	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, प्रमुख जिल्ला अधिकारी	जिल्ला समन्वय समिति	प्रमुख
			जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख
			नेपाली सेना श्री नाथ गण	गणपति
			जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्रमुख
			सशस्त्र प्रहरी बल	प्रमुख
			सम्बन्धित स्थानिय तहका	प्रमुख /उपप्रमुख
			सम्बन्धित स्थानिय तहका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
			जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी
			जिल्ला हुलाक कार्यालय	प्रमुख
			दुरसंचार कार्यालय	प्रमुख
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति
			उद्योग वाणिज्य संघ	अध्यक्ष
			पत्रकार महासंघ जिल्ला शाखा	अध्यक्ष
			नागरिक उड्डयन कार्यालय	
			गैसस महासंघ जिल्ला शाखा	अध्यक्ष

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

क्र.सं.	क्षेत्र (Cluster)	नेतृत्वकर्ता	सहयोगी संस्था (सदस्य)	जिम्मेवार व्यक्ति
३	गैर खाद्य समूह	नेपाल रेडक्रससोसाइटी,सभापति	जिल्ला समन्वय समिति	प्रमुख
			जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी
			सम्बन्धित स्थानिय तहका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
			जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.अ.
			जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्रमुख
			सशस्त्र प्रहरी बल	प्रमुख
			उद्योग वाणिज्य संघ	अध्यक्ष
			नेपाल घरेलु तथा साना उद्योग महासंघ	प्रमुख
			पत्रकार महासँघ जिल्ला शाखा	अध्यक्ष
			यातायात व्यवसायी संघ	अध्यक्ष
			गैसस महासँघ जिल्ला शाखा	प्रमुख
			अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरु	प्रमुख तथा प्रतिनिधि

क्र.सं.	क्षेत्र (Cluster)	नेतृत्वकर्ता	सहयोगी संस्था (सदस्य)	जिम्मेवार व्यक्ति
४	आवास तथा वस्तीबस्ती समूह	संघिय आयोजना कार्यान्वयन इकाई धनुषा, प्रमुख	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख जिल्ला अधिकारी
			सम्बन्धित स्थानिय तहका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
			डिभिजन वन कार्यालय	डिभिजन प्रमुख
			संघिय कार्यान्वयन आयोजना कार्यालय	प्रमुख
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति
			जिल्लास्थित विकास तथा पुर्वाधार सित सम्बन्धित कार्यालय,	का. प्र.
			स्वास्थ्य कार्यालय	प्रमुख
			पुर्वाधार विकास कार्यालय	प्रमुख
			उपभोक्ता हित सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरु	प्रमुख/प्रतिनिधि
			जलश्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन	प्रमुख
			नापी कार्यालय	प्रमुख
			मालपोत कार्यालय	प्रमुख
			नेपाल घरेलु तथा साना उद्योग महासंघ	प्रमुख
			उद्योग वाणिज्य संघ	प्रमुख
			गैसस महासंघ	प्रमुख
			अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरु	प्रमुख तथा प्रतिनिधि

क्र.सं.	क्षेत्र (Cluster)	नेतृत्वकर्ता	सहयोगी संस्था (सदस्य)	जिम्मेवार व्यक्ति
१	खाद्य तथा जिविकोपार्जन समुह	कृषि ज्ञान केन्द्र, जनकपुरधाम	जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी
			जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी
			सम्बन्धित स्थानिय तह	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
			जलश्रोत तथा सिंचाइ डिभिजन कार्यालय	प्रमुख
			पशु सेवा तथा पशु अस्पताल धनुषा	प्रमुख
			पशु अस्पताल तथा पशु सेवा केन्द्र कार्यालय	प्रमुख
			स्वास्थ्य कार्यालय	प्रमुख
			प्रादेशिक अस्पताल	प्रमुख
			सम्बन्धित स्थानिय तहको सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति
			उद्योग वाणिज्य संघ	अध्यक्ष
			होटल व्यवसायी संघ	अध्यक्ष
			WFP	अध्यक्ष
			नेपाल खाद्य व्यापार तथा व्यवस्थापन कम्पनी	कार्यालय प्रमुख
			खाद्य तथा पोषण सुरक्षा आयोजना	कार्यालय प्रमुख
			नेपाल घरेलु तथा साना उद्योग महासंघ	अध्यक्ष
			नेपाल पारामेट एण्ड लाइभ स्टक एसोसिएशन धनुषा	प्रमुख

क्र.सं.	क्षेत्र (Cluster)	नेतृत्वकर्ता	सहयोगी संस्था (सदस्य)	जिम्मेवार व्यक्ति
६	खानेपानी तथासरसफाइ	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय धनुषा, प्रमुख	जिल्ला समन्वय समिति	प्रमुख
			जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी
			सम्बन्धित स्थानिय तहका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
			स्वास्थ्य कार्यालय	प्रमुख
			जलश्रोत तथा सिचाँइ डिभिजन कार्यालय	प्रमुख
			नेपाल खानेपानी संस्थान जनकपुरधाम	प्रमुख
			उद्योग वाणिज्य संघ	प्रमुख
			संघिय कार्यान्वयन आयोजना इकाइ	प्रमुख
			सम्बन्धित स्थनिय तहको पुर्वाधार तथा सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख
			पुर्वाधार कार्यालय धनुषा	प्रमुख
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति
			स्वास्थ्य कार्यालय	प्रमुख
			प्रादेशिक अस्पताल	प्रमुख
			गैसस महासंघ	प्रमुख
			होटल व्यवसायी संघ	अध्यक्ष
			नेपाल घरेलु तथा साना उद्योग महासंघ र कार्यालय	अध्यक्ष

क्र.सं.	क्षेत्र (Cluster)	नेतृत्वकर्ता	सहयोगी संस्था (सदस्य)	जिम्मेवार व्यक्ति

७	स्वास्थ्य तथा पोषण समुह	स्वास्थ्य कार्यालय, धनुषा, प्रमुख	जिल्ला समन्वय समिति	प्रमुख
			जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी
			सम्बन्धित स्थानिय तहका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
			पशु अस्पताल तथा पशु सेवा विज केन्द्र	प्रमुख
			जिल्ला आयुर्वेदिक स्वा.के.	प्रमुख
			खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन	प्रमुख
			जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सहायक प्रजिअ
			प्रादेशिक अस्पताल	प्रमुख
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति
			नेपाल घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय र महासंघ	अध्यक्ष
			उद्योग वाणिज्य संघ	प्रमुख
			नेपाल खानेपानी संस्थान जनकपुरधाम	प्रमुख
			उद्योग वाणिज्य संघ	प्रमुख
			UNICEF, WHO	अध्यक्ष
			होटल व्यवसायी संघ	अध्यक्ष
			Plane International	अध्यक्ष

सं.	क्षेत्र (Cluster)	नेतृत्वकर्ता	सहयोगी संस्था (सदस्य)	जिम्मेवार व्यक्ति
	संरक्षण समूह	जिल्ला प्रशासन कार्यालय प्रमुख जिल्ला अधिकारी	जिल्ला समन्वय समिति	प्रमुख
			जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख
			सम्बन्धित स्थानिय तहका	प्रमुख /उपप्रमुख
			जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी
			जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्रमुख र महिला सेल प्रमुख
			शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	प्रमुख
			नेपाल बार एसोसिएसन	अध्यक्ष
			जिल्ला बाल संजाल	अध्यक्ष
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति
			प्लान इन्टरनेशनल	प्रमुख
			स्वास्थ्य कार्यालय	प्रतिनिधि
			प्रादेशिक अस्पताल	प्रमुख
			गैसस महासंघ	प्रमुख
			राष्ट्रिय सेवादल	अध्यक्ष
			होटल व्यवसायी संघ	अध्यक्ष
			अन्तराष्ट्रिय गैससहरु	प्रतिनिधि

क्र.सं.	क्षेत्र (Cluster)	नेतृत्वकर्ता	सहयोगी संस्था (सदस्य)	जिम्मेवार व्यक्ति
९	शिक्षा समूह	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ प्रमुख	जिल्ला समन्वय समिति	प्रमुख
			जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी
			न.पा. र सबै गाउँपालिका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
			सम्बन्धित स्थानिय तहकासामाजिक विकास शाखा	प्रमुख
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति
			गैसस महासंघ	अध्यक्ष
			PABSON, N-PABSON	प्रमुख
			जिल्ला स्थित अन्तरार्ष्ट्रिय गैससहरु	प्रतिनिधि
			निजी विद्यालय व्यवसायी संघ	अध्यक्ष
			स्वास्थ्य कार्यालय	प्रमुख
			जलश्रोत तथा सिंचाइ डिभिजन कार्यालय	प्रमुख
			नेपाल खानेपानी संस्थान जनकपुरधाम	प्रमुख
			उद्योग वाणिज्य संघ	प्रमुख
			संघिय कार्यान्वयन आयोजना इकाइ	प्रमुख

३.१५. निकायगत भूमिका तथा जिम्मेवारी

क क्षेत्रगत समूह (Clusters) को कार्यविवरण

१. खाद्य तथा जिविकोपार्जन समूह

- निम्न मापदण्डहरु अवलम्वन गरी प्रभावित व्यक्तिहरुका लागि समयमा नै खाद्यान्नको उपलब्धता तथा खाद्यान्नमा पहुँच सुनिश्चित गराएर जीवन बचाउने एवं जीवनलाई निरन्तरता प्रदान गर्नेः
- प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्यूनतम २,१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी सामान्य खाद्यान्नको रासन।
- पुरकरासनकोरुपमाएकवादुईखाद्यपदार्थहरु।
- चामल—प्रतिदिनप्रतिव्यक्ति४००ग्राम, दालप्रतिदिनप्रतिव्यक्ति६०ग्रामवनस्पतितेलप्रतिदिनप्रतिव्यक्ति३०मि.लि., नुन-प्रतिदिनप्रतिव्यक्ति५ग्राम।
- उल्लेखितकार्यहरुगर्दासम्वन्धितस्थानीयविपद्व्यवस्थापनसमितिरस्थानीयतहहरुसंगसमन्वयरसहकार्यगर्ने।

२. खानेपानी तथा सरसफाई समूह

- विपद्पश्चातखानेपानीतथासरसफाईकाकारणउत्पन्नहुनेरोगहरुफैलिननदिने।
- विस्थापितहरुका (खासगरीशिविरमाबस्नेमानिसहरु) लागिसुरक्षितखानेपानी, स्वास्थ्यशिक्षातथाअस्थायीरुपमासरसफाइएवंनुहाउनेसुविधाहरुमापहुँचउपलब्धहुन्छभन्नेकुरासुनिश्चितगर्ने।
- विस्थापितमानिसहरुलाईआधारभुतस्वास्थ्यसम्वन्धीसामग्रीउपलब्धगराइएकोछरखानेपानी, सरसफाइतथास्वास्थ्यसँगसम्वन्धितव्यावहारिकप्रचलनहरुकाबारेमाउचितरुपमाजानकारीउपलब्धगराइएकोछभन्नेकुरासुनिश्चितगर्ने।
- सम्पूर्णउपकरणतथासुविधाउपलब्धगराइएकाछनरविस्थापितमानिसहरुबस्नेशिविरहरुमासफा–सुग्घरकायमगर्नतिनकोसशक्तीकरणगरिएकोछभन्नेकुरासुनिश्चितगर्ने।
- उल्लेखितकार्यहरुगर्दासम्वन्धितस्थानीयविपद्व्यवस्थापनसमितिरस्थानीयतहहरुसंगसमन्वयरसहकार्यगर्ने।

३. स्वास्थ्य तथा पोषण समूह

- जोखिममारहेकासमूहकोस्वास्थ्यएवंपोषणसम्वन्धीआवश्यकताहरुपूराभएकाछन्भन्नेकुरासुनिश्चितगर्ने।
- झाडापखाला, हैजा, औलोतथाअन्यपानीजन्यएवंकीटजन्यरोगहरुकोपर्याप्तरोकथामतथाउपचारक्षमतासुनिश्चितगर्नकानिमित्त जिल्लास्वास्थ्यकार्यालयलाईसहयोगगर्ने
- रोगफैलनगएकाखण्डमासहयोगतथालेखाजोखाकालागिक्षमताअभिवृद्धिगर्ने।
- आधारभुतस्वास्थ्यसेवाहरुमानिरन्तरपहुँचसुनिश्चितगर्नरस्वास्थ्यशिविरकोसञ्चालनगर्नरअर्कोनिकायमापठाउनेसंयन्त्र (referral Mechanism)कोविकासगर्नजिल्लास्वास्थ्यकार्यालयलाईसहयोगपुर्याउने।
- पर्याप्तआपतकालीनआपूर्तिरमानवस्रोतलगायतकाविषयमाशीघ्रक्षमताअभिवृद्धिकालागिजिल्लास्वास्थ्यकार्यालयलाईसहयोगगर्ने।
- विस्थापितमानिसहरुकालागिपूरकखानाखुवाउनेकार्यक्रममापहुँचकोमाध्यमबाटगर्भवतीतथादुधखुवाउनेमहिलाएवंपाँचवर्षमुनिकाकेटाकेटीहरुमागम्भिरकुपोषणकोवृद्धिलाईरोकथामगर्नजिल्लास्वास्थ्यकार्यालयलाईसहयोगगर्ने।
- गम्भिरकुपोषणकोउपचारतथासेवामानिरन्तरपहुँचसुनिश्चितगर्नजिल्लास्वास्थ्यकार्यालयलाईसहयोगगर्ने।
- निरन्तरस्तनपानसुनिश्चितगर्नरअवाञ्छितस्तनपानकाविकल्पहरुकोवितरणमारोकलगाउनजिल्लास्वास्थ्यप्रमुखलाईमद्दतगर्ने।
- उल्लेखितकार्यहरुगर्दासम्वन्धितस्थानीयविपद्व्यवस्थापनसमितिरस्थानीयतहहरुसंगसमन्वयरसहकार्यगर्ने।

४.संरक्षण समूह

- महिलातथावालवालिकारज्येष्ठनागरिकलगायतजोखिममारहेकासमूहहरूलाईआपतकालीनपरिस्थितिकोकारणवाटउत्पन्नहिंसा, शोषण, दुर्व्यवहारतथाहेलावाटसंरक्षणप्रदानगर्ने।
- जोखिममारहेकासमूहहरूकोसंरक्षणसुनिश्चितगरीआपत्कालीनसहयोगकोन्यायोचितवितरणमासहयोगउपलब्ध गराउने।
- आपतकालीनपरिस्थितिवाटउत्पन्नहिंसा, शोषण, दुर्व्यवहारतथाहेलाकाजोखिमहरूलाईसम्बोधनगरीविपदवाटप्रभावितमानिसहरूकोसंरक्षणगर्ने।
- वालमैत्रीठाउँतथामनो–सामाजिकपरामर्शसम्बन्धीसहयोगकोस्थापनागरीसुरक्षितवातावरणमावालवालिकातथामहिलारमाउँदछनभन्ने कुरासुनिश्चितगर्ने।
- बिछोडभएकावालवालिका, खासगरीपाँचवर्षकोउमेरभन्दामुनिकाकेटाकेटीतथाकिशोरीहरूकोपहिचान, दर्तातथास्वास्थ्यसम्बन्धीजाँचकाबारेमासहयोगरत्यस्तोसहयोगपछिउपयुक्तसेवातथासंरक्षणकासुविधासहितपरिवारकोखोजीगर्नेकार्यमासहयोगप्राप्तगर्दछनभन्नेकुरासुनिश्चितगर्ने।
- यौनदुर्व्यवहारतथाहिंसाकाविरुद्धतिनकोअनुगमन, प्रतिवेदनतथापैरवी (advocacy) गर्नेप्रणालीकोस्थापनागरीवालवालिकातथामहिलाहरूकोयौनदुर्व्यवहारतथाशोषणकोरोकथामगर्ने।
- हेरचाहगर्नेव्यक्तिहरूवाटवाल–वालिकाहरूविछोडिनेकार्यकोरोकथाममासहयोगगर्ने।
- बिछोडिएकातथापरिवारसाथनभएकावाल–वालिकाहरू, खासगरीपाँचवर्षकोउमेरभन्दामुनिकावाल–वालिकातथाकिशोरीहरूकोपहिचान, दर्तातथास्वास्थ्यजाँचकोसहजीकरणगर्नेरखोजीतथापुनर्मिलनमासंलग्नसाझेदारहरूलाईसहयोगउपलब्धगराउने।
- परिवारवाटविछुडिएकातथासाथनभएकावालवालिकाहरूरअन्यजोखिममापरेकासमुहजस्तैःपरिवारनभएका, वृद्धा, अपांगतथादिर्घरोगवाटपिडीतसमुहकामानिसहरूलाईहेरचाहतथासंरक्षणप्रदानगर्ने /वासतथाअन्यसेवाकोव्यवस्था/।
- उल्लेखितकार्यहरूगर्दासम्वन्धितस्थानीयविपद्व्यवस्थापनसमितिरस्थानीयतहहरूसंगसमन्वयरसहकार्यगर्ने।

५. शिक्षा समूह

- विद्यालयजानेउमेरकातथाप्रभावितसम्पूर्णवालवालिकाहरूकोगुणस्तरीयशिक्षामानिरन्तरतथातत्कालपहुँचसुनिश्चितगर्ने।
- सुरक्षितसिक्नेवातावरणउपलब्धगराएरविपदवाटपरेकोमनोवैज्ञानिकअसरकोसामनागर्नेकार्यमावालवालिकाहरूरशिक्षकहरूलाईमद्दतगर्नयोगदानपुर्याउने।
- विपदवाटप्रभावितविद्यालयजानेउमेरकाकेटाकेटीतथाशिक्षकहरूलाईगुणस्तरीयशिक्षाकोनिरन्तरतासुनिश्चितगर्नकालागिरउनीहरूलाईसुरक्षितरूपमासिकाउनेएवंसिक्नेवातावरणउपलब्धगराउनस्थानीयसरोकारवालाहरूलाईसहयोगउपलब्धगराउने।
- प्रभावकारीआपतकालीनपूर्वतयारीतथासहयोगलाईसहजीकरणगर्नकानिमित्तक्षेत्रगतसमूहकासदस्यहरू (Cluster members) कावीचमाप्रभावकारीसमन्वय, अनुगमनतथासूचनाकोआदान–प्रदानसुनिश्चितगर्ने।
- आपतकालीनपरिस्थितिमापहिलोसहयोगउपलब्धगराउनेव्यक्तिकारूपमासरोकारवालाहरूकोक्षमतावढाउने।
- विपद्परेकोपहिलोहप्ताभित्रशिक्षासम्बन्धीसुविधारशिक्षामासंलग्नव्यक्तिहरूकाबारेमाद्रुतलेखाजोखा (Rapid Assessment) सञ्चालनगर्ने।
- सम्भवभएसम्मपहिलोदुईहप्ताभित्र, न्यूनतममापदण्डबमोजिम८देखि१०हप्ताभित्रन्यूनतमपूर्वाधारसहितविद्यालयजानेवालवालिकाहरूकानिम्तिअस्थायीरूपमासिक्नेठाउँतथास–सानावालवालिकाहरूकालागिसुरक्षितठाउँखडागर्ने।

- विद्यालयहरूपुनःखुलागराएररशिक्षण-सिकाइकासामग्रीउपलब्धगराएररअर्धसंरचनागत(semi-structured) मनोरञ्जनकासामग्रीकोव्यवस्थामिलाएरपढाइजारीराखेरशिक्षकतथाविद्यार्थीहरूकोपुनःएकीकरणप्रारम्भगर्ने।
- विद्यालयबाहिररहेकाबालबालिकाहरूअस्थायीरूपमाखडागरिएकासिक्नेठाउँमाभर्नागरिएकाछन्अथवातिनको शिक्षाकालागिवैकल्पिकव्यवस्थागरिएकोछभन्नेकुरासुनिश्चितगर्ने।
- उल्लेखितकार्यहरुगर्दासम्बन्धितस्थानीयविपद्व्यवस्थापनसमितिरस्थानीयतहहरुसंगसमन्वयरसहकार्यगर्ने।

६.खोज तथा उद्धार समूह

- विपद्कोलगत्तैउपकरणसहितखोजीतथाउद्धार (SAR) टोलीखटाउने।
- समन्वयबैठकरप्रतिवेदनकाबारेमाजानकारीगराउने।
- सबैसुविधाबाटएकदमैवञ्चितसमूह। जोखिममारहेकाव्यक्तिहरूलगायत (सबैलाईन्यायोचितरूपमागरिएकोउद्धारसामग्रीकोवितरणतथासहयोगसम्बन्धीगतिविधिकोअनुगमनगर्ने।
- पहिलोहप्तामापरिस्थितिकाबारेमादिनदिनैप्रतिवेदनपेसगर्ने।
- शिविरसमन्वयतथाशिविरव्यवस्थापनकोअनुगमनगर्नेतथाप्रतिवेदनगर्ने।
- २४घण्टाभित्रसमाचारमाध्यमकालागिसमाचारपठाउने।
- नियन्त्रणतथामानवीयसहयोगसम्बन्धीमापदण्डकायमगर्ने।
- उल्लेखितकार्यहरुगर्दासम्बन्धितस्थानीयविपद्व्यवस्थापनसमितिरस्थानीयतहहरुसंगसमन्वयरसहकार्यगर्ने।

७आवासतथा बन्दोबस्ती समूह

- निम्नमापदण्डहरुलाईअवलम्बनगरीविपद्काकारणलेघरबारविहीनबनेकामानिसहरूकानिमित्तस्थायीस माधानकोखोजीकालागिप्रयत्नगर्नुकासाथैसुरक्षितबस्नेस्थानवाअस्थायीशिविरहरुकोप्रबन्धमिलाउने।
- औसतमाएकव्यक्तिकालागि३.५–४.५वर्गमिटरकोछानाभएकोक्षेत्र।
- औसतमा५सदस्यहरूकोएकपरिवारकालागिकम्तीमापनि४.५मिटरकोडोरीसहितकोप्लास्टिकसिटरसहा यतासामग्री।
- कम्बलमामानिसहरूकोपर्याप्तपहुँच।
- एकसेटकपडा।
- नियमितसरसफाइसम्बन्धीसामग्रीकोआपूर्ति।
- एकसेटभाँडा।
- शिविरबन्दगर्नेरबहिर्गमनरणनीतिबनाउने।
- शिविरखडागर्नकालागिअग्रिमरूपमाजमिनकोपहिचानगर्ने।
- विद्यालयतथासार्वजनिकस्थलहरूसँगअग्रिमरूपमानैसमझदारीपत्र (MoU) मादस्तखतगर्ने।
- शिविरखडागर्नकालागिविगतमाप्रयोगगरिएकाठाउँहरूकोअभिलेखराख्ने।
- उल्लेखितकार्यहरुगर्दासम्बन्धितस्थानीयविपद्व्यवस्थापनसमितिरस्थानीयतहहरुसंगसमन्वयरसहकार्यगर्ने।

८.गैर खाद्य समूह

- जिल्लामाकम्तीमा ५००परिवारकोलागिगैर-खाद्यसामग्रीकोभण्डारणगरीराख्ने।
- गैर-खाद्यसामग्रीहरूलाईबालकेन्द्रितबनाउने।
- विपद्पीडितहरूलाईविपद्कोस्तरकमभएको७२घण्टाभित्रगैर-खाद्यसामाग्रीआवश्यकतापहिचानगरीसामग्रीवितरणप्रकियासुरुगर्ने।
- नवसुत्केरीहरूतथानवजातशिशुहरूकोआवश्यकतालाईपुरागर्नेगरीत्रैलै२५सेटवालगैर-खाद्यसामग्रीहरूकोव्यवस्थागर्ने।

- यस्तासहयोगउपलब्धगराउँदाउनीहरुलाईजीवननिर्वाहगर्न, संस्कृतिलाइकायमराख्न, प्रतिकूलमौसमतथाहावापानीबाटबच्न, व्यक्तिगतस्वाभिमानतथागोपनियतावनाईराख्नमहिला, बालबालिका, पुरुषतथासुत्केरीरशिशुलाईउपयुक्तन्यूनतमआवश्यकसामग्रीहरुउपलब्धगराउने।
- उल्लेखितकार्यहरुगर्दासम्बन्धितस्थानीयविपद्व्यवस्थापनसमितिरस्थानीयतहहरुसंगसमन्वयरसहकार्यगर्ने।

९. संचार तथा समन्वय समूह

- पुर्वचेतावनीएवंसूचनासम्बन्धीकार्यगर्ने।
- मौसमतथाकुनैपनिविपद्सम्बन्धीपुर्वअनुमानहरुकोजानकारीलिइराखेरत्यसकोसंचारगर्ने।
- आपतकालीनसमयमासार्वजनिकतथाव्यापारिकसञ्चारसाधनकोअभावरहेकोअवस्थामास्याटलाईटफोनतथासं स्थाकोतटस्थतामाअसरनपर्नेगरीजिल्लाआपतकालीनसेवासंचालनकेन्द्र, नेपालप्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल र नेपालीसेनाकोसञ्चारनेटवर्कसमेतप्रयोगमाल्याउने।
- सूचनाप्राप्तभएको१घण्टाभित्रप्रमुखजिल्लाअधिकारीसँगछलफलगर्नेरसूचनावितरणप्रकृयानिर्माणगरीस्थानीयए फ.एमतथाअन्यउपलब्धमाध्यमकोप्रयोगगरीसूचनाप्रसारणगर्ने।
- संकटाभिमुखक्षेत्रहरुमापूर्वमनसुन, प्रकोपसम्भावनारजोखिमबारेछलफलचलाउनेरसंकटाभिमुखक्षेत्रमासम्बन्धितसंकटसम्बन्धीसामुदायिकअभि मुखीकरणकार्यगराउनसम्बन्धितसमूहलाइसूचनाहरुउपलब्धगराउने।
- जिल्लाविपद्व्यवस्थापनसमितिरस्थानीयविपद्व्यवस्थापनसमितिलाईविपद्सम्बन्धीसूचनाप्रवाहगर्ने।

निकायगत भूमिका

क.सं.	निकायको नाम	जिम्मेवार व्यक्ति	जिम्मेवारी
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	• समन्वयात्मक र नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने • खोज तथा उद्धार कार्यमा सुरक्षा निकाय समन्वयमा परिचालन गर्ने । • आवश्यकता अनुसार क्षेत्रिय तथा केन्द्रिय स्तरमा सहयोग (मानवीय, आर्थिक, भौतिक को लागि समन्वय)
२	जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय प्रमुख	• समन्वयात्मक कार्यमा सहयोग गर्ने • आवास तथा पुनःस्थापना कार्य गर्ने • स्रोत (आर्थिक, भौतिक, मानविय श्रोत) परिचालन तथा समन्वय गर्ने
३	सुरक्षा निकाय	प्रमुख तथा प्रतिनिधि	• मुख्यतः खोज तथा उद्धार कार्यको नेतृत्व तथा उद्धारकार्य गर्ने । • सुरक्षा व्यवस्था गर्ने • विषयगत समितीमा रहि सहयोग गर्ने
४	राजनैतिक दलहरू	दलका प्रमुखहरू	• समन्वय • स्रोत संकलनमा सहयोग • जनपरिचालन गर्ने
५	नेपाल रेडक्रससोसाइटी	सभापति	• प्रबन्धकारी भूमिका निर्वाह गर्ने • खाद्य गैर खाद्यसामाग्रि तथा अस्थाइ आवासको व्यवस्थापन

			• सूचना सङ्कलन तथा सवर्धणमा स्वयंसेवक परिचालन गर्ने • विपद्को समयमा आपत्कालीन आवास तथा बन्दोवस्ती (Logistic) व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने
६	विषयगत सरकारी कार्यालय	कार्यालय प्रमुखहरु	• विषयगत समितीमा रहि क्षेत्रगत अगुवा भूमिका निर्वाह गर्ने • सम्बन्धित कार्यालयको आपत्कालिन योजना निर्माण गर्ने
७	उद्योग बाणिज्य सङ्घ	अध्यक्ष	• सुख्खा तथा तयारी खाना RTE जस्तै चिउरा, भुजा, विस्कुट आदि, खाद्यसामग्री संकलन वितरण र व्यवस्थापनमा सघाउने • अस्थायी आवास निर्माणको कार्यमा सहयोग
८	यातायात व्यवसायी	सञ्चालक	• राहात तथा उद्धार कार्यका लागि यातायातका साधनहरु र जन शक्ति उपलब्ध गराउने।
९	संचार माध्यम	नेपाल पत्रकार महासंघ, सञ्चारकर्मीहरु	• सहि सूचना संकलन तथा सम्प्रेषण
१०	नागरिक समाज	संयोजक	• राहत तथा उद्धार कार्यमा सहयोग तथा समन्वय • मानव अधिकारको संरक्षण तथा सम्वर्द्धनमा सहयोग
११	पेशागत व्यवसायी (निर्माण व्यवसायी, काष्ठ व्यवसायी तथा जल उपभोक्ता महासघ, समति, सामुदायीक वन समतिहरु।	अध्यक्ष	• राहत, उद्धार तथा संरक्षण कार्यमा सहयोग
१२	गै.स.स.महासंघ, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स.	प्रमुख तथा प्रतिनिधि	• मानवस्रोत परिचालन गर्ने • स्रोत संकलनमा सहयोग गर्ने • गै.स.स. वीच समन्वय • क्षमता विकास तथा सहजिकरण कार्य गर्ने

श्रोतको आकलन

क नेपाली सेना,

नेपाली सेना, श्री श्रीनाथ गण तथा अन्तर्गत पोष्टहरुमा रहेका उद्धार सामाग्रीहरुको विवरण

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

४	ईलाका प्रहरी कार्यालय सबैला	१५	अस्थायी नगर प्रहरी कार्यालय जिरोमाइल
५	ईलाका प्रहरी कार्यालय महेन्द्रनगर		
६	ईलाका प्रहरी कार्यालय ढल्केबर		
७	ईलाका प्रहरी कार्यालय नगराइन		
८	ईलाका प्रहरी कार्यालय धनुषाधाम		
९	ईलाका प्रहरी कार्यालय १२ वटा		
१०	प्रहरी चौकी २४ वटा		
११	सि.प्रहरी चौकी २ वटा		
१२	वडा प्रहरी कार्यालय २ वटा		
१३	अस्थायी प्रहरी चौकी ४ वटा		
१४	अस्थायी नगर प्रहरी कार्यालय रेल्वे स्टेशन		

विपद् जोखिम उदार तथा न्युनिकरणका लागी यस कार्यालय तथा मातहत समेतमा राखिएका स्टेनबाई टोलीको दर्जागत विवरण :-

सि.न.	कार्यालयको नाम	दर्जागत जनशक्ति					जम्मा	कै.
		सि.प्र.अ.	प्र.ना.नि	प्र.स.नि.	प्र.ह.	प्र.ज.		
१.	जि.प्र.का ,धनुषा	१	१	१	४	१८	२५	
२.	ई.प्र.का ,ढल्केबर	-	१	-	२	७	१०	
३.	ई.प्र.का ,महेन्द्रनगर	-	१	-	२	७	१०	
४.	ई.प्र.का ,धनुषाधाम	-	१	-	२	७	१०	
५.	ई.प्र.का ,खजुरी	-	१	-	२	७	१०	
६.	ई.प्र.का ,सबैला	-	१	-	२	७	१०	
७.	ई.प्र.का ,यदुकुवा	-	१	-	२	७	१०	
८.	ई.प्र.का ,फुलगामा	-	-	१	१	३	५	
९.	ई.प्र.का ,औरही	-	-	१	१	३	५	
१०.	ई.प्र.का ,भरतपुर	-	-	१	१	३	५	
११.	ई.प्र.का ,यज्ञभुमी	-	-	१	१	३	५	
१२.	ई.प्र.का , सुगानिकास	-	-	१	१	३	५	
१३.	ई.प्र.का ,तारापट्टी	-	-	१	१	३	५	
	जम्मा	१	७	७	२२	७८	११५	

यस कार्यालय मातहत समेतमा रहेको उद्दार सामाग्रीहरु:-

सि.न.	रहेको स्थान	उद्दार समाग्रिहरु तथा सवारी साधनको विवरण

सि.नं.	सामानको विवरण	ईकाई	प्राप्तिको श्रोत	जम्मा संख्या	कै.
१	वाटर प्रुफ लाईफ ज्याकेट	गोटा	नेपाली सेना	४०	
२	Retero Reflective Vest	गोटा	नेपाली सेना	१८	
३	Plastic Helmet		नेपाली सेना	२५	
४	OBM(40HP)	सेट	श्री नं. २७ वाहिनी गोटा -१, श्री अम्मरदल गुल्म गोटा-१	२	
५	Rafting Boats	सेट	श्री नं. २७ वाहिनी गोटा -१, श्री अम्मरदल गुल्म गोटा-१	२	
६	Power Boats	सेट	श्री नं. २७ वाहिनी गोटा -१, श्री अम्मरदल गुल्म गोटा-१	२	
७	5 KG फायर एस्टिङगुइसर (ABC)	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	३	
८	वाटर प्रुफ लाईफ ज्याकेट	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	१०	
९	लाईफ बटी	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	१५	
१०	कोदार (60 CM)	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	१	
११	बोल्ट कटर	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	१	
१२	हाते आरी (६० CM)	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	२	
१३	क्याराविना	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	५	
१४	हाईड्रोलिक रोप	[illegible]	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	१	
१५	रबर्ड ट्युब	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	१	
१६	फायर बर्निङ [illegible]	जोर	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	१	
१७	फायर प्रोक्सिमेटी सुट	जोर	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	१	
१८	फ्लास हुड	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	१	
१९	श्री ब्याग	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	५	
२०	सेफ्टी हेलमेट	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	४	
२१	फायर बेटर	गोटा	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	७	
२२	फायर प्रुफ बुट	जोर	श्री नं. २७ वाहिनी अड्डा	४	

सि.नं.	युनिट	तालिमको नाम	तालिम गरेका संख्या		कै.
			अड्डा	अन्यत्र युनिट	
१	श्रीनाथ गण	TLSAR	२३	१७	
२		विपद प्रतिकार्य तालिम (TOT)	३	२	
३		वाटरमेनसिप तालिम	४		
४		लिफ्टेड वाटर सर्च एण्ड रेस्क्यु	१		
५		Fire fighting तालिम	२	१	
६		Fire Extinguisher तालिम	२		
७		माईनर रेस्क्यु तालिम	२	२	
८		Disaster assessment of response	१	१	

ख. नेपाल प्रहरी :

सि.नं.	युनिटको नाम र रहेको स्थान	सि.नं.	युनिटको नाम र रहेको स्थान
१	जिल्ला प्रहरी कार्यालय धनुषा,जनकपुर		
२	ईलाका प्रहरी कार्यालय यदुकुहा	१५	प्रहरी चौकी मुजेलिया
३	ईलाका प्रहरी कार्यालय खजुरी	१६	जानकी प्रहरी चौकी,जनकपुर

१.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय धनुषा	लाईफ ज्याकेट १७ थान, स्टेचर १०, साबेल ६, ट्युव ३, कोदालो ५, गल २, गैची ५, लाईन डोरी ७x१०० मी, सेफ्टि बेल्ट १०, पानी बुट १५ जोडी, बाइनाकुलर ६, त्रिपाल २, हाते माईक २ थान र वाटर-१, स्कार्पियो -१, माजदा पिकप-१, पिकप सवारी- २
२.	ईलाका प्रहरी कार्यालय खजुरी	लाईफ ज्याकेट २ थान, ट्युव २, डोरी २ थान, गैची २, कोदालो २, साबेल २, फरुवा २, र पिकप सवारी -१
३.	ईलाका प्रहरी कार्यालय यदुकुहा	लाईफ ज्याकेट २ थान, साबेल २, ट्युव ३, कोदालो २, लाईन डोरी १०० मी, र पिकप सवारी -१
४.	ईलाका प्रहरी कार्यालय सबैला	लाइफ ज्याकेट २ थान, ट्युब ४, डोरी २ रोल, साबेल १२ थान, कोदालो ५ थान, त्रिपाल ४ थान, बोरा २०० थान र पिकप सवारी -१
५.	ईलाका प्रहरी कार्यालय ढल्केबर	लाइफ ज्याकेट २ थान, ट्युब ४, डोरी २ रोल, साबेल १२ थान, कोदालो ५ थान, त्रिपाल ४ थान, बोरा २०० थान र स्कारपियो पिकप-१
६.	ईलाका प्रहरी कार्यालय	लाइफ ज्याकेट २ थान, ट्युब ४, डोरी २ रोल, साबेल १२ थान, कोदालो ५ थान, त्रिपाल ४ थान, बोरा २०० थान र पिकप सवारी -१
७.	ईलाका प्रहरी कार्यालय	लाइफ ज्याकेट २ थान, ट्युब ४, डोरी २ रोल, साबेल १२ थान, कोदालो ५ थान, त्रिपाल ४ थान, बोरा २०० थान र स्कारपियो पिकप-१
८.	ईलाका प्रहरी कार्यालय औरही	लाईफ ज्याकेट ३ थान, लाईन डोरी २x१०० मी,र पिकप सवारी -१
९.	ईलाका प्रहरी कार्यालय फुलगामा	लाईफ ज्याकेट २ थान, साबेल २, ट्युव २, कोदालो २, लाईन डोरी २x१०० मी,र पिकप सवारी -१
१०.	ईलाका प्रहरी कार्यालय भरतपुर	लाईफ ज्याकेट २ थान, साबेल २, ट्युव २, कोदालो २, लाईन डोरी २x१०० मी,
११.	ईलाका प्रहरी कार्यालय तारापट्टी	लाईफ ज्याकेट २ थान, साबेल २, ट्युव २, कोदालो २, लाईन डोरी २x१०० मी,
१२.	ईलाका प्रहरी कार्यालय यज्ञभुमी	लाईफ ज्याकेट २ थान, साबेल २, ट्युव २, कोदालो २, लाईन डोरी २x१०० मी,र पिकप सवारी -१
१३.	ईलाका प्रहरी कार्यालय सुगानिकास	लाईफ ज्याकेट २ थान, साबेल २, ट्युव २, कोदालो २, लाईन डोरी २x१०० मी,

ग सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल, नं. ८ गण हे. क्वा., धनुषा.

सि.नं.	युनिटको नाम र रहेको स्थान	जनशक्ति - जना	नम्बर
१	न ८ गण हे क्वा धनुषा	३५	९८५१२७२१०६
२	वि.ओ.पि. फुलगामा	१३	९८४१२१२०६९
३	वि.ओ.पि. नगराईन	१३	९८५१२७२३३७
४	वि.आ.पि देवडिया	१३	९८५१०५०६६२

५	वि.ओ.पि. ठाडिभिजा	१३	९८५१२७२३३६
६	वि.ओ.पि. मैनाथपुर	१३	९८५१२७२३५८
७	वि.ओ.पि. खजुरी	१३	९८५१२७२३३५
८	रा.भ.सु.बेश जनकपुर	१३	९८५१२५८२५३
९	सु. बेश नक्टाभिज	१३	९८५१०६७७६५
१०	सु. बेश धनुषाधाम	१३	९८५१२६०२८८
११	सु. बेश यदुकुवा	१३	९८५१२५८०६९
१२	सु. बेश दुवरकोट	१३	९८५१२५८७८५
१३	सु. बेश सपही	१३	९८५२०५२७६६
१४	सु. बेश सोनिगामा	१३	९८५१२५९३६८
१५	सु. बेश रघुनाथपुर	१३	९८५१२६०२८७

नोट : यस पुस्तकमा उल्लेखित तथ्याङ्कहरुसंबन्धित कार्यालयबाट प्राप्त पछिल्लो तथ्याङ्कहरु अनुसार

सशस्त्रप्रहरीबलनेपालनं .८गणधनुषाविपदउद्धारकासामानहरुकोविवरण

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण
1	Mega Phone	5 Pc
2	Safety Helmate	30 Pc
3	Rubber Gamboot	15 Pair
4	Rescue Vest	25 Pc
5	Life Jacket	35 Pc
6	Shovel	20 Pc
7	Pick Axe	20 Pc
8	Crowbar 22 m.m	20 Pc
9	Metal Bucket	20 Pc
10	Waist Bag	c
11	Strecher	10 Pc
12	Cap	50 Pc

13	Gloves	50 Pair
14	Throw Bag	5 Pc
15	Tarpaulin	25 Pc
16	Blanket	20 Pc
17	First Aid Kid	10 Set
18	Head Light	35 Pc
19	Water Purifire Liquid	25 Dozen
20	Rubber Matters (PU FOAM)	100 Pc
21	Emergency Light	10 Pc
22	Rubber Tube	20 Pc
23	Foot Pump	3 Pc
24	Metal Trunk	2 Pc
25	Bolt Cutter	3 Pc
26	Iron Pick	3 Pc
27	Static Rope	10 Role
28	Screw Gate Carbineers (Heavy)	10 Pc
29	Figurebn of 8 Carabineers	10 Pc
30	Fire Rope Ladder	2 Pc

सशस्त्रप्रहरीबलनेपालनं .८गणहे.क्वाधनुषा

<u>विपदउद्धारकासामानहरुकोविवरण</u>

सि.नं.	सामानकोविवरण	एकाई	परिमाण	प्राप्तमिति	कैफियत
१	OBM(Out boat mortar) Raft/Rubber Boat	PCS	1	(Approx date)मितिनखुलेको	
२	Safety helmet	PCS	5		
३	Mask (filter type)	PCS	15		
४	whistle	PCS	5		
५	Megaphone	PCS	1		

<u>बि.ओ.पि.फुलगामा</u>

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.

१.	लाईफज्याकेट	१थान	
२.	नाईलनडोरी	५०मिटर	
३.	गल	१थान	
४.	पिग	१थान	
५.	फरुवा	१थान	
६.	साबेल	२थान	
७.	स्टीलबाल्टीन	२थान	

<u>बि.ओ.पि.नगराईन, जटही</u>

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
१.	स्टीलबाल्टीन	२थान	
२.	गल	१थान	
३.	फरुवा	१थान	
४.	साबेल	२थान	
५.	पिग	२थान	
६.	नाईलनडोरी	२००मिटर	

<u>बि.ओ.पि.देवडिया</u>

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
१.	स्टीलबाल्टीन	२थान	
२.	गल	१थान	
३.	फरुवा	२थान	
४.	साबेल	३थान	

13	Gloves	50 Pair
14	Throw Bag	5 Pc
15	Tarpaulin	25 Pc
16	Blanket	20 Pc
17	First Aid Kid	10 Set
18	Head Light	35 Pc
19	Water Purifire Liquid	25 Dozen
20	Rubber Matters (PU FOAM)	100 Pc
21	Emergency Light	10 Pc
22	Rubber Tube	20 Pc
23	Foot Pump	3 Pc
24	Metal Trunk	2 Pc
25	Bolt Cutter	3 Pc
26	Iron Pick	3 Pc
27	Static Rope	10 Role
28	Screw Gate Carbineers (Heavy)	10 Pc
29	Figurebn of 8 Carabineers	10 Pc
30	Fire Rope Ladder	2 Pc

सशस्त्रप्रहरीबलनेपालनं .८गणहे.क्वाधनुषा

विपदउद्धारकासामानहरुकोविवरण

सि.नं.	सामानकोविवरण	एकाई	परिमाण	प्राप्तमिति	कैफियत
१	OBM(Out boat mortar) Raft/Rubber Boat	PCS	1	(Approx date)मितिनखुलेको	
२	Safety helmet	PCS	5		
३	Mask (filter type)	PCS	15		
४	whistle	PCS	5		
५	Megaphone	PCS	1		

बि.ओ.पि.फुलगामा

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

५.	पिग	२थान	
६.	नाईलनडोरी	३०मिटर	
७.	ट्युव	१थान	

बि.ओ.पि.ठाढिझिजा

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
१.	रवरटियुव	2गोटा	
२.	फलामेगल	१गोटा	
३.	फोरुवा	2गोटा	
४.	पिग	2गोटा	
५.	सावेल	3गोटा	
६.	नाईनलडोरी	1थान	
७.	बाल्टिन	2गोटा	
८.	स्ट्रेचर	1थान	

बि.ओ.पि.मैनाथपुर

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
१.	रवरटियुव	2गोटा	
२.	फलामेगल	१गोटा	
३.	फोरुवा	१गोटा	
४.	पिग	2गोटा	
५.	सावेल	२गोटा	
६.	नाईनलडोरी	1रोल	

बि.ओ.पि.खजुरी

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
१.	प्लाष्टिकत्रिपाल	१५थान	
२.	कराई	१५थान	
३.	कोदालोबिडसहित	१५थान	
४.	साबेलबेल्चा	७थान	
५.	लाईफज्याकेट	१०थान	
६.	स्ट्रेचरफोल्डिङ्ग	२थान	
७.	गमबुट	१५थान	
८.	सेफ्टीबेल्ट	१५थान	
९.	हेलमेट	१५थान	
१०.	टर्चलाईट	३थान	
११.	Life boy ring	३थान	
१२.	प्लाष्टिकडोरी	३३०मिटर	

रा.अ.सु.वेशजनकपुर

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
१.	साबेलबेल्चा	२थान	
२.	बाल्टी	२थान	
३.	प्लाष्टिकडोरी	३५मिटर	

सु.वेशनक्टाझिज

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
1.	सावेल	३थान	
2.	फरुवा	१थान	

सु.वेशधनुषाधाम

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
१	फरुवा	२थान	
२	बाल्टिन	२थान	
३	बेल्चा	२थान	
४	पिक	२थान	
५	हेल्मेट	६थान	
६	पाल	१थान	
७	लाईफज्याकेट	६थान	
८	क्याबिन	४थान	

सु.बेशपदुकुवा

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
15	प्लाष्टिकबाल्टिन	१थान	
16	पिग	१थान	
17	सावेल	१थान	
18	फरुवा	१थान	

सु.बेशहुबरकोट

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
१.	हेल्मेट	५थान	
२.	लाईफज्याकेट	६थान	

सु.बेशसपही

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
१.	ट्युब	१थान	

२.	डोरी	२०मिटर	
३.	पलाष्टिकबाल्टिन	३थान	
४.	पिग	३थान	
५.	सावेल	३थान	

सु.बेशशोनिगामा

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
१.	पलाष्टिकबाल्टिन	३थान	
२.	सावेल	३थान	

सु.बेशरघुनाथपुर

सि.नं.	सामानकोविवरण	परिमाण	कै.
1.	पलाष्टिकबाल्टिन	२थान	
2.	पिग	१थान	
3.	सावेल	३थान	
4.	फरुवा	१थान	

घ) नेपाल रेडक्रस सोसाइटी धनुषा संबन्धित विवरण :

१. जिल्ला शाखामा रहेका NFRI SET मौज्दात

क. जिल्ला गोदाम घर जनकपुर-मौज्दात ३०० परिवार

ख. उपशाखा गोदाम घर यदुकुहा - मौज्दात १०० परिवार

ग. उपशाखा गोदाम घर तुल्सियाही -मौज्दात १०० परिवार

घ. जिल्ला गोदाम घर बडहरी मौज्दात १०० परिवार

२.ट्रयाक्टर -१ थान

३.मोटरसाइकल -२ थान

४.उपशाखाहरु

५.जु/यु सर्कलहरु

नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
धनुषा जिल्ला शाखा जनकपुर

धनुषा जिल्लाको विभिन्न पालिकाहरुमा बाढी जोखिम रहेका समुदायहरुमा विपद् पूर्वतयारी सामाग्री स्थानिय समुदायमा तत्काल प्रयोगमा आउने गरी निम्न सामाग्रीहरु वितरण गरिएको छ ।

६.RCAT

७. प्रशिक्षित स्वयमसेवक र कर्मचारीहरु

८.Hot Line १०२ (०४१५२४१०२) मोबाइल वा अन्य फोनबाट

९. खोज तथा उद्धार सामाग्री

क्र.स	सामाग्री विवरण	स्थान	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	लाइफ ज्याकेट (३० थान)	जिल्ला शाखा जनकपुर	आशाराम यादव	९८४४११०६६१
२	CADRE KIT SET (१ थान) साइरन १ थान, मेगाफेन १, लाइफ ज्याकेट ६ थान, हेलमेट ६ थान, त्रिपाल ४ थान, बाल्टीन १० लिटर , गैंती १ थान , स्ट्रेचर १ थान, प्राथमिक उपचार सामाग्री, हेड टर्च २ थान , गैल्चा १ थान, डेरी १ केजी, ग्यालेन १० लि २ थान, बेल्चा १, केदाले हेक्से १, कम्बल ४ थान, सिटी २ थान प्लास्टीक सिट २ केजी , हथौडा १, बाक्स १	बळहरी , मिथिला	कोमल देव ठाकुर	९८४४०२२६९०
३	लाइफ ज्याकेट १० थान	मिथिला न पा	लक्ष्मी धपलीया	९८४९१३३१२१
४	लाइफ ज्याकेट १० थान	कमला न पा ४	पल्टु कवाडी	९८१७८९१२२४४
५	लाइफ ज्याकेट १० थान	मुखियापट्टी गा पा ३	वैजु महासेठ	९८४४०२७५०८
६	उद्धार सामाग्री १ सेट साइरन १ थान, मेगाफेन १, लाइफ ज्याकेट ६ थान, हेलमेट ६ थान, त्रिपाल ४ थान, बाल्टीन १० लिटर , गैंती १ थान , स्ट्रेचर १ थान, प्राथमिक उपचार सामाग्री, हेड टर्च २ थान , गैल्चा १ थान, डेरी १ केजी, ग्यालेन १० लि २ थान, बेल्चा १, केदाले हेक्से १, कम्बल ४ थान, सिटी २ थान प्लास्टीक सिट २ केजी , हथौडा १, बाक्स १	मुखियापट्टी गा पा वडा १	कैलाश किशोर यादव	९८४४०२७७०१
७	उद्धार सामाग्री १ सेट साइरन १ थान, मेगाफेन १, लाइफ ज्याकेट ६ थान, हेलमेट ६ थान, त्रिपाल ४ थान, बाल्टीन १० लिटर , गैंती १ थान , स्ट्रेचर १ थान, प्राथमिक उपचार सामाग्री, हेड टर्च २ थान , गैल्चा १ थान, डेरी १ केजी, ग्यालेन १० लि २ थान, बेल्चा १, केदाले हेक्से १, कम्बल ४ थान, सिटी २ थान प्लास्टीक सिट २ केजी , हथौडा १, बाक्स १	मुखियापट्टी गा पा वडा २	नरेश प्रसाद यादव	९८१९०६३८७०
८	उद्धार सामाग्री १ सेट साइरन १ थान, मेगाफेन १, लाइफ ज्याकेट ६	कमला न पा वडा ४	पल्टु कवाडी	९८१७८९१२२४४

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

	थान, हेलमेट ६ थान, त्रिपाल ४ थान, बाल्टीन १० लिटर , गैती १ थान , स्ट्रेचर १ थान, प्राथमिक उपचार सामाग्री, हेड टर्च २ थान , गैन्चा १ थान, डेरी १ केजी, ग्यालेन १० लि २ थान, बेल्चा १, केदाले हेक्सो १, कम्बल ४ थान, सिटी २ थान प्लास्टीक सिट २ केजी , हथौडा १, बाकस १			
९	उद्धार सामाग्री १ सेट साइरन १ थान, मेगाफेन १, लाइफ ज्याकेट ६ थान, हेलमेट ६ थान, त्रिपाल ४ थान, बाल्टीन १० लिटर , गैती १ थान , स्ट्रेचर १ थान, प्राथमिक उपचार सामाग्री, हेड टर्च २ थान , गैन्चा १ थान, डेरी १ केजी, ग्यालेन १० लि २ थान, बेल्चा १, केदाले हेक्सो १, कम्बल ४ थान, सिटी २ थान प्लास्टीक सिट २ केजी , हथौडा १, बाकस १	मिथिला न.पा ३	बिहारी महतो	९८०४८३८८६२
१०	उद्धार सामाग्री १ सेट साइरन १ थान, मेगाफेन १, लाइफ ज्याकेट ४ थान, हेलमेट ६ थान, त्रिपाल ४ थान, बाल्टीन १० लिटर , गैती १ थान , स्ट्रेचर १ थान, प्राथमिक उपचार सामाग्री, हेड टर्च २ थान , गैल्चा १ थान	मिथिला न. पा ५	श्याम बाबु यादव	९८०७८२४३८०
११	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान, साइरन १ थान	डालबल्ला, सबैला	लक्ष्मण यादव	९८१७६१४०७३
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान, साइरन १ थान	पथाही, शहीद नगर न.पा.	प्रमोद यादव	९८४४१२९९३१
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान, साइरन १ थान	हथलेवा, कमला	पवन कुमार महतो	९८४४२४३३६१
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान, साइरन १ थान	मखुवा, कमला	राजेश भण्डारी	९८००८४४९८०
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान, साइरन १ थान	लौकु टोल, कमला	मोती लाल यादव	९८१७७४०८६०
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान,	तडिया टोल, कमला	राम खेलावन यादव	९८४४०७६२६४

	लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान, साइरन १ थान			
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान, साइरन १ थान	फुल वरिया, जनक नन्दनी	श्री लाल यादव	९८१८१२७०२१
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान	मुसलमान टोल, बखैला	राम खेलावन यादव	९८४४०७३४६४
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान,	मझान गाउँ, कमला	बालेश्वर महतो	९८१७८५४५४५
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान,	सखुवा मझान, कमला	हरी पासवान	९८६३८१२०८१
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान,	पासवान टोल, कमला	कारिलाल पासवान	९८११७८८००१
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान,	नेपाली टोल, कमला	शिवशंकर यादव	९८१६७६४०४४
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान,	सुकठौर, कमला	शिवा पासवान	९८०७३६६४८१
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान,	मकालिया, जनक नन्दनी	चित्र रंजन मुखिया	९८४४४१७७७०
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान,	प्रहरी चौकी सखुवामझान, कमला		
	प्राथमिक उपचार बाक्स १ थान, लाइफ ज्याकेट ३ थान, मेघा फोन १ थान,	प्रहरी चौकी बनरझुला, जनक नन्दनी		

प्रतिकार्यमा सहयोग गर्ने साझेदारहरुको क्षमता र सहयोग सामग्री आँकलन

क.स.	विवरण/संस्था	रहेको स्थान/संस्था	सम्पर्क व्यक्ति	फोन.न.	कैफियत
1	वारुण/दमकल ४ थान	जनकपुर उपमहा नगरपालिका ,जनकपुर धाम	नर बहादुर मगर	९८४४०९७५५६	
		धनुषाधाम,न.पा.	वालेश्वर मण्डल	9819898417	
		सबैला न.पा	विजय शंकर साह	9854024281	
2	एम्बुलेश १५वटा	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी ,धनुषा	नरेश प्रसाद सिंह	102,,041524102,041520870,9854020160	
		जनकपुर अञ्चल अस्पताल	डा.नागेन्द्र यादव	0411520133,,520165,,9844020181	
		जनकपुर उपमहा नगरपालिका ,जनकपुर धाम	लाल विशोर साह	9854021720	
		स्वास्थ्य चौकि,ढल्केबर	अशोक भण्डारी	9801624821	
		स्वास्थ्य चौकि,गोदार	सुन्दर सादा	9825755789	
		लालगढ अस्पताल	डम्बर आले	9854020961	
		स्वास्थ्य चौकि,फुल्गामा	दिपेश यादव	9844187140	
		स्वास्थ्य चौकि,रघुनाथपुर	उमेश कुमार यादव	9844099377	
		स्वास्थ्य चौकि,सबैला	डा राकेश मिश्रा	9847542772	
		स्वास्थ्य चौकि,बहेरावेला	जय कुमार सिंह	9844191575	
		स्वास्थ्य चौकि,घोडघास	नसरुदिन राईन	9800858146	
3	स्कामेटर/डोजर २ वटा	जनकपुर उपमहा नगरपालिका ,जनकपुर धाम	मनोज कुमार साह	9854021720	
4	केन २ वटा सानो	निजि क्षेत्र	कमल सिंह/भोला नाथ महतो	9854021008,,9854020338	
5	लोडर १ वटा	सडक डिभिजन कार्यलय ,मुजेलिया	संजय कुमार मिश्र	9841653325	
6	ट्रक/बस				

7	Metal Cutter १ थान Small	नेपाल रेडक्स सोसाइटी ,धनुषा	नरेश प्रसाद सिंह	102,,041524102,,041 520870,,9854020160	
8	Wood Cutter १ थान	नेपाल रेडक्स सोसाइटी ,धनुषा	नरेश प्रसाद सिंह	9854020160	
9	Water Tanker २ थान	नेपाल रेडक्स सोसाइटी ,उपशाखा नक्टाझिज	राज शरण महतो	9844559192	
10	Deep Tube Well १ थान	जनकपुर धाम,२			
11	अस्पताल र क्षमता १वटा,२०० वेड	प्रादेशिक अस्पताल	रामकेवल साह	041-520133, 520165,9844020181	
12	खुल्ला स्थान /क्षेत्र	बाह्रबिघा मैदान।रंग भूमि।,तिहुतिया गाछी,जिल्ला भरि रहेका विद्यालय तथा खेल मैदानहरु			
13	आश्रय स्थलहरु	गोपाल धर्मशाला,धनुषाधाम धर्मशाला,मठ मन्दिर			
14	गोदामहरु (Live समेत) ३ वटा	ने.रे.सो धनुषा,जनकपुर,यदुकोहा,तुलसियाही	नरेश प्रसाद सिंह	9854020160	
15	**आपतकालिन सामग्रीहरु**				
क	तार जाली	जल स्रोत सिंचाइ विकास डि. कार्यालय,जनकपुर	अरुण कुमार कर्ण	9854027847	
ख	डोरी	जल स्रोत सिंचाइ विकास डि. कार्यालय,जनकपुर	अरुण कुमार कर्ण	9854027847	
ग	डुङ्गा ४ वटा र रबर बोट ५	मुखियापटी,धनौजी।भडरीया।,हथमुण्डा,बलराही,गंगा सागर, शसस्त्र प्रहरी,नेपाली सेना			
घ	Life Jacket १५० थान	नेपाल रेडक्स सोसाइटी ,उपशाखाहरुमा र १७ वटा समुदाय ,नेपाली सेना ५० वटा	नरेश प्रसाद सिंह,भोला पाण्डेय	9854020160, 9841207730	
ङ	LSAR Tool Box २२ थान	नेपाल रेडक्स सोसाइटी ,उपशाखाहरुमा र १७ वटा समुदाय कमला नदि तिर			
च	Rescue Headlight २२ थान	नेपाल रेडक्स सोसाइटी ,उपशाखाहरुमा र १४ वटा समुदाय कमला नदि तिर			
छ	सवारी साधन १० वटा	रेडक्रस ,नगरपालीका र सरकारी कार्यालयहरुमा			

16	विपद् व्यवस्थापनमा काम गर्ने गैरसरकारी संस्थाहरु	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी ,धनुषा र RNN संस्था			
17	पाल/त्रिपाल/तारपोलीन ५०० थान	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी ,धनुषा			
18	खाद्य/Replenish	स्थानीयबजार उपलब्धता			
	अन्य				
19	सञ्चार कक्ष	जि.प्रसाशन कार्यालय,ने.रे.सो.धनुषा, नेपाल प्रहरी		100, 102, 041-420424	
20	DEOC कार्यान्वयन	जिल्ला प्रसाशन कार्यालय,धनुषा		041-420417	
21	पूर्व सुचना प्रणाली	जिल्ला प्रसाशन कार्यालय/नेपाल रेडक्रस सोसाइटी ,धनुषा			
22	मेघा फोन सञ्चालनमा	जिल्ला प्रसाशन कार्यालय,धनुषा			
23	विपद् व्यवस्थापन तालिम	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी ,धनुषा			
25	दक्ष जन शक्ति	नेपाली सेना,सशस्त्र प्रहरी,नेपाल प्रहरी,नेपाल रेडक्रस सोसाइटी			
26	रक्त सञ्चार सेवा	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी ,धनुषा			
27	First Aid Team	नेपाली सेना,नेपाल रेडक्रस सोसाइटी			

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

४ पूर्वतयारीका गतिविधिहरु:

४.१ विपद्को प्रकृतिमा आधारीत पुर्वतैयारी कार्य योजना

४.१.१:विषयगत क्षेत्र: सूचना तथा समन्वय

अगुवाई गर्ने निकाय : जिल्ला प्रशासन कार्यालय

सहयोगी तथा समन्वय : जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र(DEOC)

कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य:

क.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (बैठक, कार्यशाला, तालिम...आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	जलमापन केन्द्रहरुको सम्पर्क व्यक्तिहरुको नाम र फोन नम्बर अद्यावधिक गर्ने ।	जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	सम्पर्क गरि नम्बर संकलन गर्ने	मनसुन पूर्व
२.	बाढी प्रभावित समुदायहरुलाई सूचना गर्ने सम्पर्क व्यक्तिहरुको नाम र फोन नम्बर सङ्कलन गर्ने ।	जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र	स्थानीयतह	महत्वपूर्ण टेलिफोन सुचि तयार गरी वितरण गर्ने	मनसुन पूर्व
३.	रेडियो एफ एम स्टेसनको फोन नम्बर र सम्पर्क व्यक्तिहरुको नामावली सूचि तयार गर्ने र वितरण गर्ने ।	जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र	स्थानीयतह, स्थानीयसंचार माध्यम	प्रत्येक्ष भेटघाट, टेलिफोन सम्पर्क	मनसुन पूर्व
४.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नगरपालिका तथा गाउँपालिका, जिल्ला समन्वय समिति, सुरक्षा निकायहरु, रेडक्रसमा सूचना सम्पर्क व्यक्ति पहिचान गर्ने ।	जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र	स्थानीयतह	विपद्मा कार्यरत संस्था तथा अन्य स्रोतहरु मार्फत	मनसुन पूर्व
५.	प्रत्येक नगरपालिका तथा गाउँपालिकामा सूचना सम्पर्क	स्थानीय तह	रेडक्रस	बैठक, कार्यशाला	मनसुन पूर्व

	व्यक्तिहरुलाई अभिमुखिकरण गर्ने र जलमापकहरुको फोन नम्बरहरु उपलब्ध गराउने ।				
६.	सञ्चारकर्मीहरुलाईwww.hydrology.gov.np, www.mfd.gov.np, www.drrportal.gov.np, बारे जानकारी गराउने ।	जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द,	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जल तथा मौसम बिज्ञान कमला वेसिन	बैठक, कार्यशाला	मनसुन पूर्व
७	प्रारम्भीक द्रुत सर्वेक्षण कय लागी जनशक्ति तयारी	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति ,	स्थानीयतह, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	तालिम तथा अभिमुखि संचालन	मनसुन पूर्व
८	LEOC स्थापना तथा कार्य संचालन	स्थानीयतह,	जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द, जिल्ला विपत् व्यवस्थापन समिति, केन्द्रीय आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र , प्रदेश सरकार , सहयोगी निकाय	स्थापना तथा संचालन	मनसुन पूर्व
९	साझा फ्रिक्वेन्सी प्रयोग	सुरक्षा निकाय	जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द, केन्द्रीय आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र , प्रदेश आपत्कालिन केन्द्र	समन्वय	विपद् को समयमा
१०	SMS को माध्यम बाट बाढी पुर्व सुचना प्रदान गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	नेपाल टेलीकम, एनसेल	समन्वय	विपदको समयमा

४.१.२: विषयगत क्षेत्र: खोज तलास तथा उद्धार

अगुवाइ गर्ने निकाय: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनुषा

कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (बैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	जोखिममा रहेका व्यक्ति वा समूहको, वस्ती पहिचान गर्ने	जि समन्वय समिति	सम्बन्धित उ.मा.न. पा., गा पा., न पा. ने.रे.सा	घरधुरी सर्वेक्षण,जि.स.स., गापा., नपा कये प्रोफाईल	हरेक वर्ष
२	क्षेत्रगत नेतृत्व गर्ने निकायहरुसंग समन्वय बैठक गर्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	,DEOC	बैठक	जेठ मसान्त सम्म
३	विपद् व्यवस्थापन कार्यसंग सम्बन्धी कृतिम अभ्यास गराई फौजलाई तयारी राख्ने ।	नेपाल प्रहरी	नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल ,NRCS , DEOC	तालिम तथा कृत्रिम घटना अभ्यास	असार मसान्त सम्ममा
४	उद्धार सामग्रीहरुकये संकलन ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल, रेडक्रस	समन्वय	जेष्ठको अन्त्य सम्ममा
५	सुरक्षा निकायका इकाईहरु तथा समुदाय स्तरकय तालिम प्राप्त स्वयम सेवकहरुको सम्पर्क सुचि तयार गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय,	रेडक्रस, स्थानीय निकाय	फोन, इमेल, संकलन गरी राख्ने	जेष्ठको अन्त्य सम्ममा
६	सुरक्षा निकाय तथा समुदाय स्तरमा रहेकय उद्धार टिमलाई अभिमुखिकरण	DDMC	रेडक्रस, स्थानीय तह	अभिमुखिकरण	असार दोश्रो हप्ता
८	खोज तथा उद्धार टोलीलाई पीडी सम्बन्धि व्यवहारिक अभ्यास (Simulation) गर्ने	DDMC	सुरक्षा निकाय,	तालिम दिने	,,

९	मौजुदा सामाग्रीहरुको जांच/परिक्षण गर्ने ।	DDMC	DEOC ,सुरक्षा निकाय र स्थानीय समुदाय	अनुगमन गर्ने, पूर्व अभ्यास गर्ने ।	निरन्तर
१०	आवश्यकता अनुसारको सामाग्रीहरुको पुग/नपुग आंकलन गर्ने	DEOC	सुरक्षा निकाय, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र	संकलन, ढुवानी र आवश्यकता पहिचान गर्ने ।	
११	अपुग सामाग्री खरिद गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीयतह	स्थानीयतह, जिल्ला समन्वय समिति	खरिद तथा भण्डारण	असार पहिलो हप्ता सम्म
१२	जिल्ला आपत्कालिन केन्द्र लाई सचेत अवस्थामा राख्ने	जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	निर्देशन दिने	असार पहिलो हप्ता देखी
१३	विपद् व्यवस्थापन कोष मा न्युनतम रकम राख्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीयतह		निरन्तर
१४	खोज तथा उद्दार कार्य योजना तयारी	सुरक्षा निकाय	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	कार्ययोजना तयारी	असार पहिलो हप्ता
१५	सुरक्षा निकायलाई तैनाथी अवस्थामा राख्ने	सुरक्षा निकाय	जिल्ला प्रसासन कार्यालय		असार पहिलो हप्ता देखी

४.१.३ विषयगत क्षेत्र: खाद्य तथा जिविकोपार्जन

अगुवाइ गर्ने निकाय: **कृषि ज्ञान केन्द, धनुषा**

क्रस	गतिविधि	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी	समय अवधि
१	खाद्य सामाग्रीको मौज्दात विवरण अध्यावधिक गर्ने	**स्थानीय**तहका कृषि विकास शाखा	• खाद्य संस्थान डिपो कार्यालय, विश्व खाद्य कार्यक्रम	जेठको तेश्रो हप्ता
२	विपद्को समयका लागी बफर स्टक राख्ने । कम्तीमा १ महिनाको लागी)	**स्थानीय**तहका कृषि विकास शाखा	• खाद्य संस्थान डिपो कार्यालय • विश्व खाद्य कार्यक्रम	जेठको अन्तिम हप्ता

३	आयोडिन युक्त नुनको आपुर्ती व्यवस्थापन गर्ने (कम्तीमा १ महिनाको लागी)	**स्थानीय**तहका कृषि विकास शाखा	• खाद्य संस्थान डिपो कार्यालय • साल्ट ट्रेडिङ डिपो	निरन्तर
४	आफ्नो मातहतमा रहेको सवारी साधन, कृषि प्राविधिकहरुलाई तयारी अवस्थामा राख्ने	• **स्थानीय**तहका कृषि विकास शाखा		निरन्तर
५	मनसुनको समयमा हुनसक्ने सम्भावित क्षती तथा विपद्का बारेमा सामुदायीक संचार माध्यमबाट प्रचार प्रसारको व्यवस्था मिलाउने	**स्थानीय**तहका कृषि विकास शाखा	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति विश्व खाद्य कार्यक्रम	मनसुन शुरु हुनु पुर्वको समय देखी निरन्तर
६	पशुपक्षीबाट हुन सक्ने संकामण बिरुद्ध खोप कार्यक्रम	• पशु सेवा कार्यालय	सेवा केन्द्रहरु	नियमित
७	पशुपक्षीबाट हुन सक्ने संकामक रोग नियन्त्रण	• पशु सेवा कार्यालय	सेवा केन्द्रहरु , क्वारेन्टाईन चेकपोष्ट, पशुपक्षी व्यवसायी	नियमित
८	बर्ड फ्लु नियन्त्रण	• पशु सेवा कार्यालय	सेवा केन्द्रहरु , क्वारेन्टाईन चेकपोष्ट, पशुपक्षी व्यवसायी	नियमित
९	मृत पशुपक्षी व्यवस्थापन	• पशु सेवा कार्यालय	सेवा केन्द्रहरु , नेपाल प्रहरी, पशुपंक्षी व्यवसायी	विपद पश्चात
१०	राहत वितरण	• पशु सेवा कार्यालय	DDMC, जिसस,उ.मा.न.पा, न.पा, स्थानीय तह, सेवा केन्द्रहरु	विपद पश्चात
११	टोल फ्रि टेलीफोन संचालन	• पशु सेवा कार्यालय	पशु सेवा कार्यालय	नियमित
१२	जनशक्ति परिचालन	• पशु सेवा कार्यालय	DDMC, जिसस, उ.मा.न.पा, नपा, गापा सेवा केन्द्रहरु	आवश्यकतानुसार
१३	छिटो उत्पादन हुने खाल बिउबिजन छनौट गरी राख्ने र बाली बिमा गर्न प्रोत्साहन गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति, कृषी ज्ञान केन्द्र	छलफल र निर्णय	मनसुन पूर्व

जिल्ला प्रशासन कार्यालय

४.१.४: विषयगत क्षेत्र: गैरखाद्य सामाग्री

अगुवाइ गर्ने निकाय: नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा धनुषा
कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पुर्वतयारी कार्य

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (बैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा(कार्य तालिका)
१.	साझेदार संस्थाहरु संग भएको राहत सामाग्रीहरुको परिमाण तयार गर्ने नगद र जिन्सी	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	बैठक तथा छलफल	मनसुनपुर्व
२	५०० घर परिवारलाई पुग्ने गैह्र सामाग्रीहरु व्यवस्था गरी राख्ने र रणनीतिक स्थानमा तयारी अवस्थामा राख्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	नेरेसो	गोदाम व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम	मनसुनपुर्व
३	राहत सामाग्रीहरु वितरण प्रकृया एकद्वार प्रणाली मार्फत गर्न सहमति जुटाई राख्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	नेरेसो	बैठक तथा छलफल	मनसुनपुर्व
४.	गैह्र खाद्य सामाग्री उपलब्ध गराउन सक्ने बिक्रेताहरु पहिचान गरी उनीहरुसग आपतकालिन अवस्थामा सामान उपलब्ध गराउने सम्झौत गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नेपाल रेडक्रस	बजार सर्वेक्षण र लिखित सम्झौता	मनसुनपुर्व
५	गैह्र खाद्य सामाग्रीको वितरणको प्रक्रिया तयार गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नेपाल रेडक्रस	छलफल	मनसुनपुर्व
६	१०० वटा टेन्ट खरिद गरी राख्ने अथवा भण्डार संग सम्झौता गर्ने	शहरी विकास डिभिजन कार्यलय,	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	बजार सर्वेक्षण र लिखित सम्झौता	मनसुनपुर्व
७	शिविर व्यवस्थापनकोलागि आवश्यक ठाउँहरु पहिचान गरी राख्ने	शहरी विकास डिभिजन कार्यलय,	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	समुदायमा छलफल	मनसुनपुर्व
१०	वन तथा सामुदायिक वन संग काठदाउरा सहयोग बारे छलफल गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति		छलफल र बैठक	मनसुन पुर्व

४.१.५: विषयगत क्षेत्र: खानेपानी तथा सरसफाई

अगुवाई गर्ने : खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय

विपद्को समयमा गरिने क्रियाकलापहरु: (खानेपानी तथा सरसफाइ कलस्टर)

क्रस	गतिविधि	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी	समय अवधि
१	जिल्लामा विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान गर्ने	• जिल्ला खानेपानी तथा सरसपफाई सब डिभिजन कार्यालय	• Cluster Members	जेठको पहिलो हप्ता
२	विपद्को समयमा सुरक्षित खानेपानीका लागी अवश्यक व्यवस्थापन गर्ने	• जिल्ला खानेपानी तथा सरसपफाई सब डिभिजन कार्यालय	• DDMC • Cluster Members	नियमित
३	आपत्कालीन अवस्थामा अस्थायी शौचालय निर्माणका लागी प्राविधिक सहयोग गर्ने (आवास व्यवस्थापन क्षेत्रसँग सन्वय गर्ने।	• जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई सब डिभिजन कार्यालय	• शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालय • जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	विपद पश्चात
४	वैकल्पीक खानेपानीको श्रोतको पहिचान गर्ने	• जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई सब डिभिजन कार्यालय	• जिसस, जिल्ला प्राविधिक कार्यालय • खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति • स्थानीयतहका खा. पा उ. स.	जेठको पहिलो हप्ता
५	अस्पताल,विद्यालय, सुरक्षा निकाय तथा मानविय आवास क्षेत्रमा WASH KIT व्यवस्था गर्ने	• जिल्ला खानेपानी तथा सरसपफाई सब डिभिजन कार्यालय	• जिल्ला खानेपानी, स्वच्छता तथा सरसफाई समन्वय समिति, नेरेसो, UNCEF	जेठको पहिलो हप्ता
६	प्रत्येक घना बस्तीको लागी एउटा खुल्ला क्षेत्रमा खानेपानी तथा सरसफाईका लागी निर्देशिका तयार गर्ने	• जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई सब डिभिजन कार्यालय	• जिल्ला खानेपानी, स्वच्छता तथा सरसफाई समन्वय समिति, क्लष्टर सदस्यहरु • जिसस,उमनपा,नपा, गापा	जेठको पहिलो हप्ता

७	WASH प्रतिकार्य योजना अनुरुप तयारी अवस्थामा रहने गरी पुर्वतयारी बैठक बस्ने	• जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय	• WASH क्षेत्रगतसमूह सदस्यहरु	जेठको पहिलो हप्ता
८	मनसुनको समयमा हुनसक्ने सम्भावित क्षती तथा विपद्का बारेमा सामुदायीक संचार माध्यमबाट प्रचार प्रसारको व्यवस्था मिलाउने	• जिल्ला जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई सब डिभिजन कार्यालय	• DDMC	मनसुन शुरुहुनु मन्दा १ हप्ता पहिले
९	ठोस फोहोर व्यवस्थापनका लागी स्थान छनौट तथा फोहोर राख्ने भाँडाको व्यवस्थापन गर्ने	• जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई सब डिभिजन कार्यालय	• DPHO/UNICEF/NRCS, • स्थानीयतहसमेतको समन्वयमा	मनसुन शुरुहुनु मन्दा १ हप्ता पहिले
१०	अत्यावश्यक अवस्थामा खानेपानीका लागी टैंकर व्यवस्था गर्ने	• जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई सब डिभिजन कार्यालय	• खानेपानी उपभोक्ता समिति, उद्योग वाणिज्य संघ,	जेठको दोश्रो हप्ता

४.१.६: विषयगत क्षेत्र: स्वास्थ्य तथा पोषण

क्षेत्रगत अगुवा : स्वास्थ्य कार्यालय, धनुषा

क्रस	गतिविधि	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी	समय अवधि
१	स्वास्थ्य सम्बन्धि रोष्टर व्यवस्थापन	• जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय • अस्पतालहरु	• क्लष्टर सदस्यहरु सदस्यहरु	जेठको पहिलो हप्ता
२	सरुवा रोग फैलन नदी तयारी अवस्थामा रहने तथा सतर्कता अपनाउने	• जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय • अस्पतालहरु	• स्थानीयस्वास्थ्य संस्था • महिला स्वास्थ्य स्वयसेविका	निरन्तर
३	अत्यावश्यक औषधी तथा औषधीजन्य सामाग्री व्यवस्थापन (बफर स्टक राखिएको)	• जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय • अस्पतालहरु	• स्वास्थ्य सेवा विभाग • अस्पतालहरु	जेठको पहिलो हप्ता
४	रक्त संचार सेवा केन्द्रको अनुगमन तथा रगत	• नेरेसो	• जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	निरन्तर

	भण्डारणको व्यवस्था मिलाउने		• अस्पतालहरु	
५	Health contingency plan निर्माण	• जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	• क्लष्टर सदस्यहरु सदस्यहरु	जेठको दोश्रो हप्ता

४.१.७विषयगत क्षेत्र: संरक्षण

अगुवाइ गर्ने निकाय: जिल्ला प्रशासन कार्यालय

क्रस	गतिविधि	मुख्य जिम्मेवार	सहयोगी	समय अवधि
१	मनसुनबाट हुनसक्ने महिला बालबालीका, जेष्ठ नागरीक तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको संरक्षणको लागी क्लष्टर बैठक बसी पुर्वतयारी योजना निर्माण गर्ने	• जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	• cluster Members • स्थानीयतहका महिला तथा बालबालिका शाखा	जेठको पहिलो हप्ता
२	संरक्षण विषयगत क्षेत्रको रणनितिक योजना निर्माण गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	• cluster Members • स्थानीयतहका महिला तथा बालबालिका शाखा	जेठको पहिलो हप्ता
३	Dignity Kit तयारी अवस्थामा राख्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीयतहका महिला तथा बालबालिका शाखा • cluster Members	जेठको पहिलो हप्ता
४	Children kit स्थानीयस्तरबाट नै वितरणको व्यवस्था मिलाईने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	• cluster Members • स्थानीयतहका महिला तथा बालबालिका शाखा	विपद पश्चात
५	परीवारबाट विछोडिएका, अभिभावक गुमाउन सक्ने बालबालीकाका लागी तत्काल राहत तथा बन्दोबस्ती उपलब्ध गराउन सक्ने गरी रकमको व्यवस्था गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीयतहका महिला तथा बालबालिका शाखा • cluster Members	जेठको पहिलो हप्ता

४.१. ८ : विषयगत क्षेत्र: शिक्षा

अगुवाइ गर्ने : शिक्षाविकास तथा समन्वय इकाइ

शिक्षा क्लष्टरको विपद् व्यवस्थापन कार्यान्वयन योजना सहितको पूर्व तयारी कार्यको विवरण

क.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (बैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	विपद्बाट प्रभावित हुने सम्भावित विद्यालय र विद्यार्थीहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने ।	शिक्षाविकास तथा समन्वय कार्यालय,	स्रोतकेन्द्र र संघसंस्थाहरु	बैठक एवम् कार्यशाला	शैक्षिक सत्रको आरम्भमा ।
२	सङ्कटासन्न विद्यालयका शिक्षक एवम् विव्यसका पदाधिकारीहरुको सम्पर्क नं अद्यावधिक गर्ने ।	शिक्षाविकास तथा समन्वय कार्यालय	स्रोतकेन्द्र र संघसंस्थाहरु	बैठक एवम् कार्यशाला	शैक्षिक सत्रको आरम्भमा ।
३	बाढीको मुहान एवम् स्रोतको रुपमा रहेका जिल्लासँग नियमित सम्पर्कमा रही सूचना एवम् जानकारी लिने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका	शिक्षा क्लष्टरका सदस्यहरु, स्रोतकेन्द्र, विद्यालय र संघसंस्थाहरु	कुराकानी र सञ्चार सम्पर्क	बाढी आउन सक्ने सम्भाव समयमा ।
४	विद्यालयमा शिक्षक, विद्यार्थी र अभिभावकहरुलाई पूर्व सूचना प्रणालीबारे अभिमुखिकरण गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु	शिक्षा क्लष्टरका सदस्यहरु, स्रोतकेन्द्र, विद्यालय र संघसंस्थाहरु	बैठक र कार्यशाला	शैक्षिक सत्रको आरम्भमा ।

५.	सङ्कटासन्न विद्यालयका शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुलाई बाढी पूर्वसूचना अभिमुखिकरण, विपद व्यवस्थापन र प्राथमिक उपचार आधारभूत तालिम दिने ।	शिक्षाविकास तथा समन्वय कार्यालय	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाहरु, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका आदि	अभिमुखिकरण र तालिम	मनसुन पूर्व

४.१.९ : विषयगत क्षेत्र: आवास तथा बन्दोबस्ती

अगुवाई गर्ने संस्था : संघिय कार्यान्वयन आयोजना कार्यालय

कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य

क.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (बैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	पुर्ननिर्माणका सामाग्रीहरु स्टकमा राख्ने (बेल्चा, गैंटी, डोरी, गल, हयुम पाइप, डोजर, इस्काभेटर)	सडक डिभिजन कार्यालय	जिल्ला समन्वय समिति नगरपालिका तथा गाउँपालिका , जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सामाग्री खरिद गरी स्टकमा राख्ने र सम्बन्धित व्यापारी सग समन्वय	मनसुन पूर्व
३	प्राविधिकको टोलीलाई स्थलगत अध्ययनका लागि अभिमुखिकरण तथा प्रभावित स्थानमा परिचालन	सडक डिभिजन कार्यालय	जिल्ला समन्वय समिति, पुर्वाधार विकास कार्यालय	बैठक	मनसुन पूर्व
४	समन्वय, स्रोत पहिचान र पुन निर्माणको कार्ययोजना बनाउने	सडक डिभिजन कार्यालय	जिल्ला समन्वय समिति, पुर्वाधार विकास कार्यालय	बैठक	मनसुन पूर्व
५	पुन निर्माण कोष व्यवस्थापन	सडक डिभिजन कार्यालय	जिल्ला समन्वय समिति, पुर्वाधार विकास कार्यालय	छलफल र निर्णय	मनसुन पूर्व

कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य

क.सं.	पूर्वतयारीसम्बन्धी गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समय अवधि

४.१. ८ : विषयगत क्षेत्र: शिक्षा

अगुवाइ गर्ने : शिक्षाविकास तथा समन्वय इकाइ

शिक्षा क्लष्टरको विपद् व्यवस्थापन कार्यान्वयन योजना सहितको पूर्व तयारी कार्यको विवरण

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (बैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	विपद्बाट प्रभावित हुने सम्भावित विद्यालय र विद्यार्थीहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने ।	शिक्षाविकास तथा समन्वय कार्यालय,	स्रोतकेन्द्र र संघसंस्थाहरु	बैठक एवम् कार्यशाला	शैक्षिक सत्रको आरम्भमा ।
२	सङ्कटासन्न विद्यालयका शिक्षक एवम् विव्यसका पदाधिकारीहरुको सम्पर्क नं अद्यावधिक गर्ने ।	शिक्षाविकास तथा समन्वय कार्यालय	स्रोतकेन्द्र र संघसंस्थाहरु	बैठक एवम् कार्यशाला	शैक्षिक सत्रको आरम्भमा ।
३	बाढीको मुहान एवम् स्रोतको रुपमा रहेका जिल्लासँग नियमित सम्पर्कमा रही सुचना एवम् जानकारी लिने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका	शिक्षा क्लष्टरका सदस्यहरु, स्रोतकेन्द्र, विद्यालय र संघसंस्थाहरु	कुराकानी र सञ्चार सम्पर्क	बाढी आउन सक्ने सम्भाव समयमा ।
४	विद्यालयमा शिक्षक, विद्यार्थी र अभिभावकहरुलाई पूर्व सुचना प्रणालीबारे अभिमुखिकरण गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु	शिक्षा क्लष्टरका सदस्यहरु, स्रोतकेन्द्र, विद्यालय र संघसंस्थाहरु	बैठक र कार्यशाला	शैक्षिक सत्रको आरम्भमा ।

५.	सङ्कटासन्न विद्यालयका शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुलाई बाढी पूर्वसुचना अभिमुखिकरण, विपद व्यवस्थापन र प्राथमिक उपचार आधारभुत तालिम दिने ।	शिक्षाविकास तथा समन्वय कार्यालय	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाहरु, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका आदि	अभिमुखिकरण र तालिम	मनसुन पूर्व

५.१.९ : विषयगत क्षेत्र: आवास तथा बन्दोवस्ती

अगुवाई गर्ने संस्था : संधिय कार्यान्वयन आयोजना कार्यालय

कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (वैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	पुर्ननिर्माणका सामाग्रीहरु स्टकमा राख्ने (बेल्चा, गैटी, डोरी, गल, हयुम पाइप, डोजर, इस्काभेटर)	सडक डिभिजन कार्यालय	जिल्ला समन्वय समिति नगरपालिका तथा गाउँपालिका , जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सामाग्री खरिद गरी स्टकमा राख्ने र सम्वन्धित व्यापारी संग समन्वय	मनसुन पूर्व
३	प्राविधिकको टोलीलाई स्थलगत अध्ययनका लागि अभिमुखिकरण तथा प्रभावित स्थानमा परिचालन	सडक डिभिजन कार्यालय	जिल्ला समन्वय समिति, पुर्वाधार विकास कार्यालय	वैठक	मनसुन पूर्व
४	समन्वय, स्रोत पहिचान र पुन निर्माणको कार्ययोजना बनाउने	सडक डिभिजन कार्यालय	जिल्ला समन्वय समिति, पुर्वाधार विकास कार्यालय	वैठक	मनसुन पूर्व
५	पुन निर्माण कोष व्यवस्थापन	सडक डिभिजन कार्यालय	जिल्ला समन्वय समिति, पुर्वाधार विकास कार्यालय	छलफल र निर्णय	मनसुन पूर्व

कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य

क्र.सं.	पूर्वतयारीसम्बन्धी गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समय अवधि

१	सवारी साधनको तथा गोदाम आंकलन • आवश्यक सङ्ख्या • प्रकार • रहेको स्थान	संघिय कार्यान्वयन आयोजना कार्यालय	स्थानीयतह, सरकारी कार्यालय तथा गैर सरकारी निकाय, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	जेष्ठ को दोश्रो हप्ता
२	इन्धन र भाडा व्यवस्था	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीयतह, सरकारी कार्यालय तथा गैर सरकारी निकाय	जेष्ठ को दोश्रो हप्ता
३	भण्डारण तथा गोदामघरको व्यवस्था	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीयतह, सरकारी कार्यालय तथा गैर सरकारी निकाय	जेष्ठ को दोश्रो हप्ता
४	मानव स्रोतको लागि खानाको तयारी	उद्योग वाणिज्य संघ	स्थानीयतह , सरकारी कार्यालय तथा गैर सरकारी निकाय	जेष्ठ को दोश्रो हप्ता

४.४ विपद्को प्रकृतिमा आधारीत प्रतिकार्य योजना

४.२.१सूचना तथा संचार व्यवस्थापन क्षेत्रको नेतृत्व र सदस्य

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (**Cluster Leads**): जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति

क्षेत्रगत अन्य सदस्यहरू (**Cluster members**)को सूची :

क.सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर, ई-मेल ठेगाना
१	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	प्र.जि.अ	041-520075, 985400777
२	नेपाल प्रहरी	प्रहरी उपरीक्षक	041-526099, 9854005555
३	सशस्त्र प्रहरी बल	प्रहरी उपरीक्षक	041-520905, 9851272106

४	नेपाली सेना	प्रमुख सेनानी	041-412007, 9801371819
५	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	041-520870, 9854020160
६	जिल्ला समन्वय समिति	अध्यक्ष	041-520142
७	पत्रकार महासंघ, धनुषा	सभापति	9844020059

समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन क्षेत्रको लागि निम्नअनुसारका संस्था र तिनका प्रतिनिधि रहेको समिति निर्माण गरिएको छ, जसको सम्पर्क ठेगाना निम्नअनुसार छ :**बाढी पछिको सम्भावित परिदृश्य**

- सूचना प्रसारण प्रविधिहरू अवरुद्ध वा नष्ट हुने,
- सडक, पुल, विद्युत् आपूर्ति, सञ्चार आदि सार्वजनिक पूर्वाधारहरू क्षतिग्रस्त हुने,
- आवागमन अवरुद्ध भएर प्रभावित क्षेत्रमा पहुँचको कठिनाई हुने,
- आवास तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति अस्थायी रूपमा क्षति, बालबालिका, महिला, वृद्ध-वृद्धा तथा फरक किसिमले सक्षम (अपाङ्ग) मुख्य रुपमा प्रभावित हुने,
- ठूलो सङ्ख्यामा मानिस विस्थापित हुने,
- उद्धार, सुरक्षा, राहत वितरणजस्ता मानवीय कार्यका लागि आवश्यक सूचना सङ्कलन गर्न र सबै क्षेत्र तथा सरोकारवालासँग समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्न कठिन हुने ।

क्षेत्रगत उद्देश्य

समन्वय, सूचना सङ्कलन, विश्लेषण र प्रवाहका वैकल्पिक उपायहरू पहिचान गरी सम्बन्धित क्षेत्र र सरोकारवालालाई सही सूचना उपलब्ध गराई विपद् प्रतिकार्यलाई समन्वयात्मक बनाउन सुनिश्चितता प्रदान गर्नु यस क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य हुनेछ । योजनाका समष्टिगत उद्देश्य निम्नअनुसार हुनेछन् :

- विपद्को समयमा सरकार, दातृ निकाय, सबै क्षेत्र (Cluster), सहयोगी संस्था तथा नागरिक समाजबीच समन्वय कायम गर्नु ।

- निर्धारित समयभित्र "बहुक्षेत्र द्रुत लेखाजोखा विश्लेषण (Multy Cluster Initial Rapid Assessement- MIRA)" गर्ने आवश्यक समन्वय गर्नु [illegible] कार्यदललाई सहयोगको व्यवस्था मिलाउनु ।
- सूचना प्रवाहको वैकल्पिक उपाय पहिचान गरी सूचना प्रवाहलाई सुनिश्चित गर्नु ।
- नियमित रूपमा अनुगमन गरी क्षेत्रहरूलाई पृष्ठपोषण दिनु ।
- प्रतिकार्यका सन्दर्भमा आवश्यकताअनुसार क्षेत्र र केन्द्रमा सम्पर्क र समन्वय गर्नु ।

आपत्कालीन कार्ययोजना

विपद् आएको अवस्था र त्यसपछि स्थिति सामान्य नभएसम्मको लागि मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने प्रक्रियामा समन्वय तथा सूचना क्षेत्रले निम्नअनुसार कार्य गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ :

विपद्को घटना पश्यातको अवधि	विपदको अवस्थामा गरीने आपत्कालीन कार्य । विपदको प्रकृतिमा आधारीत ।	आपतकालीन अवस्था संबोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संबोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवारी	प्रत्येक पूर्वतयारीका लागी अनुमानीत लागत
० - ७ दिन भित्र	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको समन्वय बैठक आयोजना गर्ने ● जानकारी तथा सूचना सङ्कलन गरी परिस्थितिको विश्लेषण गर्ने ● सबै क्षेत्र र तिनका सदस्यलाई सक्रिय पार्ने, ● परिस्थितिअनुसार कार्यविभाजन समीक्षा गर्ने	सबै क्षेत्र प्रमुखको सहभागितामा पूर्वतयारी बैठक र कार्यशालाको आयोजना : ● सम्भावित विपद् पर्नु अघि पूर्वतयारी बैठक गर्ने क्षेत्रगत कार्ययोजनाको समीक्षा र पुनरावलोकन गर्ने ● जिल्लास्थित सरोकारवालाबीच समन्वय गरी कार्यशाला गर्ने सङ्कटासन्नता तथा स्रोतको पुनरावलोकन गर्ने		क्षेत्र प्रमुख	

जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

	• सङ्कटासन्न स्थानीय तहर जिलास्तरमा गठन भएका पुर्वचेतावनी प्रणाली सुचना संरचना अध्यावधिक गरी र पुर्व सुचना कार्यदलहरुलाई तयारी अवस्थामा राख्ने • साझेदार तथा सहयोगी निकायको सूची तयार गर्ने			
• नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको द्रुत लेखाजोखा सम्बन्धी (Rapid assessment tool) को प्रयोग गरी तत्कालीन मानवीय सहयोगको लागि सूचना सङ्कलन गर्ने • एक भन्दा बढी क्षेत्रमा सहयोग गर्नु पर्ने भए विषय-क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखा (Cluster Specific Detailed Assessment - CSDA)	• Assessment का लागी जनशक्ति तयार गर्ने • Assessment तालिम संचालन गर्ने • Assessment Team formation गर्ने • Rapid Assessment Tool फारम छपाइ तयारी अवस्थामा राख्ने • लाभान्वीत परिचय पत्र छपाई तयारी अवस्थामा राख्ने		क्षेत्र प्रमुख (मिमित प्रमुख)	
बहुक्षेत्रगत प्रारम्भीक द्रुत लेखाजोखा सञ्चालन गर्ने • आवश्यकता भएमा म्स्व्ह्र को निर्णय द्वारा मीरा (MIRA)कार्यदल परिचालन गरी बाढीबाट भएको क्षति तथा प्रभावको सूचना सङ्कलन गर्ने, • मीरा (MIRA) का लागि सबै क्षेत्रका अगुवा संस्थालाई फाराम उपलब्ध गराउने	• सबै क्षेत्रका एक-एक सदस्य रहेको मीरा कार्यदल गठन गर्ने • मीरा सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम सञ्चालन गर्ने • मीराको लागि फाराम र निर्देशिका तयार गरी एक-एक हजार प्रति तयार गर्ने • मीराको कार्यान्वयनको लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने		क्षेत्र प्रमुख	
प्रारम्भिक जानकारी तथा तयार प्रतिवेदनका आधारमा आपत्कालीन मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन निम्न प्रक्रिया पूरा गर्ने :	• खोज तथा उद्धार का लागी स्थानीय तह/ स्तरमा टोली निर्माण गर्ने • स्थानीयस्तरका टोलीहरु लाई तालिमको व्यवस्था गर्ने		क्षेत्र प्रमुख	

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

	क. तत्काल उपलब्ध गराउनु पर्ने मानवीय सहयोगको प्राथमिकता निर्धारण, ख. प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नको लागि सम्बन्धित क्षेत्रहरू (Clusters) लाई सल्लाह र सुझाव दिने । ग. बाढी आउनासाथ उपकरणसहित खोज तथा उद्धार कार्यदल परिचालन गराउने घ. सुरक्षा क्षेत्रसँग समन्वय गरी शान्ती सुरक्षा को व्यवस्था गर्ने	●खोज तथा उद्धारका लागी आवस्यक सामाग्री को व्यवस्था गर्ने ●NFRI set को स्थानीय तहन.पा मा व्यवस्थ ागर्ने ●Ready to eat food तयारी खानाहरुको व्यवस्थागर्ने ●जिल्ला आपत्तकालिन कार्य संचालन केन्द्र (DEOC) को क्षमता वृद्धि गर्ने			
	स्रोतहरूको परिचालन गर्नका लागि क्षेत्रगत आकस्मिक योजना को समीक्षा गर्ने	Cluster हरुले आफ्नो cluster meeting बाट श्रोतको आकलन गरी तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने		जि.वि.व्य.स	
	राहत वितरणलाई विवाद रहित बनाउन राजनीतिक दलहरू सुरक्षा निकाय र स्थानीयतह सहभागितलाई अनिवार्य गराउने	राहत वितरण राजनैतिक दल सहितको बैठक सम्पन्न गर्ने तथा Assessment report share गर्ने		जि.वि.व्य.स	
	विस्थापितहरुलाई परिचयपत्र वितरण गर्ने	विस्थापितहरूको पहिचानका लागि १५०० थान परिचय पत्र छपाई तयारी अवस्थामा राख्ने ।		जि.वि.व्य.स	
	सङ्कलित सूचना तथा तथ्याङ्कको आधारमा प्रतिवेदन तयार पार्ने ● आधार रेखा (Base Line) का तथ्याङ्कको	जनशक्ति र निकायको पहिचान गरी तयारी अवस्थामा रहने		क्षेत्र प्रमुख ● मौरा कार्यदल, ● सुरक्षा निकाय	

समीक्षा गर्ने • प्रभावित परिवारको सङ्ख्या प्रक्षेपण गर्ने प्रभावित स्थानीय तहसँग तथ्याङ्क प्राप्त गरी तुलनात्मक समीक्षा गर्ने • प्रभावित क्षेत्रमा विद्यमान सार्वजनिक सेवा उपलब्ध गराउने संस्थाहरूको अवस्था र स्रोतको समीक्षा गर्ने • जिल्लामा उपलब्ध उद्धार तथा अन्य प्रतिकार्य सम्बन्धी सेवा, क्षमता र उद्धार सामग्रीको अवस्थाको समीक्षा गर्ने, • नपुग स्रोत तथा साधनको यकीन गर्ने प्रतिवेदन मार्फत सबै क्षेत्रलाई उत्प्रेरित गर्ने			• दातृ निकाय • अ./गैसस, • ने.रे.सो. • नेपाल सरकार	
सहयोगको कार्यतालिक अध्यावधिक गर्ने निम्न कार्य गर्ने: • IRA वा मीरा (MIRA) बाट प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्कको विश्लेषण • क्षेत्रगत समूह को लागि सहयोगको थप कार्यतालिका तयारी, • क्षेत्रका सदस्य, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा अन्य सरोकारवालालाई अध्यावधिक कार्यतालिका उपलब्ध गराउने	• Cluster Meeting आयोजना गर्ने • Cluster Meeting मा प्राप्त तथ्याङ्क विश्लेषण गर्ने • Cluster meeting मा Work plan निर्माण गर्ने		क्षेत्र प्रमुख • ने.रे.सो. अ./गैसस दातृ निकाय	
नियमित पुर्व सूचना प्रवाहका लागि बर्षा र जल मापन केन्द्र को सुचना जिल्ला आपतकालिन कार्य	• स्थानीय तहन.पा, ज.उ.न.मा स्तरीय सुचना तथा समन्वय संयन्त्रको निर्माण गर्ने		जि.स.स. स्थानीय	

	संचालन केन्द्र र स्थानीय तहन पातहको सूचना तथा समन्वय समितिसँग नियमित रुपामा आदन प्रदान गर्ने ।	• कमला तटिय क्षेत्रका स्थानीय तह, न.पा हरुमा पुर्व सूचना प्रणाली केन्द्र सगँ link गर्ने • सङ्कटासन्न स्थानीय तहन.पा का सचिवहरूलाई विपद्सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम दिने		तहनपाप्रमुख	
	आवश्यकताको विस्तृत लेखाजोखा र विश्लेषण गरी आवश्यकता अनुसार प्रतिकार्य गर्ने निर्धारित अवधिको लागि स्रोतहरूको पहिचान, विश्लेषण र परिचालन गर्ने : अन्तरिम अवधिका लागि मानवीय सहयोगसम्बन्धी गतिविधि पहिचान गरी काम गर्ने क्षेत्रहरू परिचालन गर्ने समन्वय गर्ने	• टोली निर्माण • अभिमुखिकरण • कार्यक्षेत्रको जिम्मेवारी निर्धारण		जि.वि.व्य.स क्षेत्रका प्रमुख सरोकारवाला निकाय तथा संस्था	
	प्रतिवेदनलाई अद्यावधिक पार्ने	अभिलेख अध्यावधिक गर्ने व्यक्ति पहिचान गर्ने		क्षेत्र प्रमुख जि.वि.व्य.समिति	
	सञ्चारमाध्यमका लागि हरेक दिन सूचना तथा समाचार उपलब्ध गराउने सुचना एकद्वार प्रणाली लागु गर्ने (प्रवाह गर्ने)	• सुचना Focal Point को निर्माण • हरेक दिन Press Meet गर्ने • Pres meet को समय स्थान तोक्ने		क्षेत्र प्रमुख सबै क्षेत्र प्रमुख	
नियमित	तयार प्रतिवेदन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्य क्षेत्र, नेपाल सरकार र अन्य सरोकारवाला लाई उपलब्ध गराउने	नियमित			

	मानवीय सहयोगको अनुगमन गर्ने र सुधारका लागि पृष्ठपोषण (Feedback) लिने तथा दिने				
	• आपत्कालीन सूचना प्राप्त गर्न र प्रवाह गर्न जि.स.स.को सूचना केन्द्रको प्रयोग गर्ने • वर्षा र बाढीको नियमित रुपमा सूचना प्राप्त गर्न वर्षा मापन केन्द्र का data observer र जलमापन केन्द्रका गेज रिडर लाई प्रोत्साहन को व्यवस्था मिलाउने	जि.स.स. भित्र विपद्सम्बन्धी सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको स्थापना गर्ने । केन्द्रको लागि निम्न सुविधाहरू उपलब्ध गराउने • जनशक्ति ३ जना कम्तीमा ३ महिनाका लागि • कम्प्युटर, स्क्यानर, प्रिन्टर, डिजिटल क्यामेरा, भिडियो क्यामेरा, • इमेल, इन्टरनेट सेवा, • टोल फ्री टेलिफोन, • जेनेरेटर, फोटोकपी मेसिन, • मोटरसाइकल • फर्निचर		जि.वि.व्य.समिति	
दिन	अवस्थाको विश्लेषण गरी क्षेत्र र सरकारसँग समन्वय गर्दै आवश्यक निर्णय गर्ने	बैठक बसी समिक्षा गर्ने		क्षेत्र प्रमुख जि.वि.व्य.स सरकार	

थप पुर्व तयारीका कार्य

समन्वय तथा सुचना व्यवस्थापन क्षेत्रले आपत्कालीन समयमा गर्ने उल्लिखित कार्यका लागि निम्नअनुसार पूर्वतयारी गर्नु पर्नेछ :

क.सं.	पूर्वतयारी गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	कैफियत
१	सबै स्थानीय तहर विशेषगरी सङ्कटासन्न स्थानीय तहले सञ्चार सुविधाको व्यवस्था मिलाउने व्यवस्थागर्ने सङ्कटासन्न स्थानीय तहनपाहरूको बाढी पूर्वको समग्र अवस्था प्रष्ट्याउने वृत्तचित्र तयार गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	स्थानीय तहनपासञ्चार सेवा प्रदायक निकाय जि.स.स., जि.वि.व्य.स दातृ निकाय	
२	• जोखिमयुक्त स्थानीय तहन.पा हरूमा पूर्व चेतावनी (Early Warning) का लागि माइक, साइरन तथा साइकल १ थानका दरले उपलब्ध गराउने वा अघिल्लो वर्षको व्यवस्थालाई अध्यावधिक गर्ने • पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीलाई निर्बाध रूपमा सञ्चालन गर्न कोषको स्थापना गर्ने	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको सदस्य	जि.वि.व्य.स जि.स.स., दातृ निकाय, स्थानीय तह,	

	जनचेतना अभिवृद्धिका गतिविधि सञ्चालन गर्ने • विपद्सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्न पम्प्लेट, पोस्टर, पर्चा तयार गरी विशेषगरी सङ्कटासन्न स्थानीय तहन.पा हरूमा वितरण गर्ने । • एफ.एम. रेडियो तथा पत्र पत्रिकामार्फत विपद्सम्बन्धी ज्ञान तथा जानकारी प्रचारप्रसार गराउने	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको सदस्य	जि.स.स., दातृ निकाय, अ/गैसस सञ्चार माध्यम	
	मसलन्द सामान तयारी अवस्थामा राख्ने सबै सरोकारवालाहरुको नाम ठेगाना र सम्पर्क नम्बर सहितको डाइरेक्टरी तयार गरि सम्भावित विपद् हुन सक्ने सबै क्षेत्रमा वितरण गर्ने	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको सदस्य	जि.स.स., दातृ निकाय, , अ/गैसस	
	बाढी र यसबाट बच्ने उपाय बारे जनचेतनाको लागि सुचना प्रवाह गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य, सञ्चार माध्यम ।	
	पुर्व सुचना प्रणाली को कार्य विधि तयार गरि कार्यान्वयन गर्ने	सम्बन्धित क्षेत्र	जि.वि.व्य. समिति	

अतिरिक्त गतिविधि

सूचना तथा समन्वय क्षेत्रले गर्नु पर्ने उपरोक्त कार्यहरुको साथै निम्न कार्यहरू नियमित रूपमा सञ्चालन गर्नेछ :

- क्षतिग्रस्त स्थानहरूको स्थलगत अध्ययन गरी क्षति भएको भौतिक संरचना, कृषि बाली, पशुपक्षी, मानवीय क्षतिको सम्भव भएसम्म तस्वीरसहित विवरण सङ्कलन गर्ने, गराउने ।
- समय समयमा क्षेत्रहरूको संयुक्त बैठकको आयोजना गरी विपद्को अवस्थाबारे समीक्षा गर्ने ।

- विपद् पीडितहरू को को हुन् ? पहिचान गरी अस्थायी प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउन पहल गर्ने ।
- स्थानीय तहनपास्तरमा गठन हुने विपद् व्यवस्थापन समिति र पुर्वसुचना प्रणाली समन्वय समितिलाई सक्रिय बनाउने ।
- सत्य तथ्य सूचनाहरू समय समयमा सार्वजनिक गर्न पत्रकार सम्मेलन तथा प्रेस विज्ञप्ती जारी गर्ने ।
- सूचना सङ्कलन तथा प्रसारण कार्यलाई व्यवस्थित गर्न जि.स.स. को हाता भित्र छुट्टै आकस्मिक सूचना सङ्कलन तथा प्रशारण केन्द्रको व्यवस्था गर्ने ।

विपद्को कारण सन्चार माध्यम अवरुद्ध वा क्षतिग्रस्त भएमा वैकल्पिक सन्चार माध्यमको व्यवस्था गर्ने ।

४.४.२ विषयगत क्षेत्र: खोज तलास तथा उद्धार

अगुवाइ गर्ने निकाय : नेपाल प्रहरी

क.सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर, ई-मेल ठेगाना
१	नेपाल प्रहरी	प्रहरी उपरीक्षक	041-526099,520099, 9854005555
२	सशस्त्र प्रहरी बल	प्रहरी उपरीक्षक	041-520905, 9851272106
३	नेपाली सेना	प्रमुख सेनानी	041-412007
४	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	041-520870,421660, 9854020160
५	जिल्ला समन्वय समिति	अध्यक्ष	041-520142
६	उधोग बाणिज्य संघ	सभापति	041-520221
७	पत्रकार महासंघ, धनुषा	सभापति	9844020679

मुख्य विपद्को किसिम: बाढी, भुकम्प , आगलागी, शीतलहर, लु

विपद्को अनुमानित अवस्था:

१. बाढीबाट प्रभावित मध्ये १,००० परिवारलाई उद्धार गर्नु पर्ने अवस्था ।
२. भुकम्प तथा बाढीबाट भौतिक संरचनाहरु, घर, बाटो, कलभर्ट, आदि भत्किन सक्छ साथै यातायात अवरुद्ध हुन सक्ने ।
३. मानिसहरु बेपत्ता हुने, पुरिने, बगाउने , नदि बिचमा फस्ने , घाइते हुने तथा मानवीय क्षति हुन सक्ने ।
४. धनुषा जिल्लाका स्थानीय तहर न.पा.का जोखिम उक्त क्षेत्र हरुमा डुवान, कटान र पटान हुन सक्ने ।
५. सहर उन्मुख बस्तीहरु भूकम्पिय जोखिममा पर्ने
६. सूचना सम्पर्क विच्छेद हुने र कायम गर्न कठिन हुने ।
७. आवास तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति अस्थायी रूपमा क्षति, बाल-बालिका, महिला, वृद्ध-वृद्धा तथा फरक क्षमता (अपाङ्ग) भएका मानिसहरू मुख्य रूपमा प्रभावित हुने,
८. विद्यालयमा कक्षा कोठा, प्रहरी चौकी र स्वास्थ्य केन्द्र जस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरू माथी चाप पर्ने,
९. सामुदायिक संस्थागत ठाउँहरुमा अस्थायी आवासमा बसेको समयमा सामुदायिक स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रचलनहरुमा

विषयगत उद्देश्य:

१०. विपद्को समयमा प्रभावित समुदाय तथा सुरक्षा पोष्टहरुमा खोज तथा उद्धारका लागि अवश्यक सामाग्रीहरुको प्रबन्ध मिलाउने ।
११. विपद्मा परेको व्यक्तिहरुको यथाशिघ्र खोज तथा उद्धार कार्य गरि जीउधनको सुरक्षा गर्ने ।
१२. विपद्मा परेका समुदायलाई उद्धार गरी सुरक्षित आश्रय स्थलमा राख्ने ।
१३. विपद्को कारणले जीवन जोखिममा परेका व्यक्तिहरूको क्रमश प्राथमिकतानुसार उद्धार गर्ने ।
१४. विपद्मा परेकालाई समयमै आधारभूत आवश्यकताका राहत सामग्री वितरण गर्ने ।

रणनीति :

१५. सुरक्षा निकायको समन्वयमा समुदायका तालिम प्राप्त जनशक्तिहरुलाई परिचालन गराउने ।
१६. समन्वय बैठक र प्रतिवेदनका बारेमा जानकारी गराउने
१७. उद्धार सामाग्रीहरुको थप आपूर्तीका लागि सम्बन्धीत निकायहरुमा समन्वय गरि व्यवस्थाका लागि पहल गर्ने ।

१८. DEOCमार्फत विभिन्न गैर सरकारी संस्थाहरुसँग समन्वय गरी खोज तथा उद्धार कार्यको लागि थप आवश्यक पर्ने साधान (सवारी साधान समेत) को प्रबन्ध मिलाउने ।

उद्धारको सामाग्री राखिनु पर्ने स्थानहरु :

१) नेपाली सेना/सशस्त्र वेश क्याम्प/जि.प्र.का./रेडक्रस उपशाखा गोदाम घर

विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	संबोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संबोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय	अनुमानित लागत
०-१घण्टा	▪ सुचना प्राप्त गर्न साथ आपत्कालिन बैठक बस्ने । ▪ खोज तथा उद्धार टोलीको परिचालन र खोज तथा उद्धार कार्यको थालनी । ▪ स्वयम् सेवकहरु परिचालन गर्ने ▪ DDRC का सदस्यलाई जानकारी ।	▪ सम्बद्ध व्यक्तिहरुसंग सम्पर्क गर्ने नम्बर राख्ने । ▪ खोज तथा उद्धार टोलीको लागि आवश्यक बन्दो बस्तीको सामग्रीहरूको तथा सामग्रीहरूको तयारी गर्ने ▪ खोज तथा उद्धार टोली तथा स्वयंसेवकहरु परिचालन गर्ने ▪ प्राथमिक उपचारको टोली परिचालन गर्ने ▪ रेकर्ड तयारी गर्ने । ▪ स्वयंसेवकहरुलाई अभिमुखिकरण	▪ उद्धार सामग्रीहरु प्रयाप्त मात्रामा नभएको, जस्तै लाईफ ज्याकेट, Climbing rope, Rafting Boat ▪ जोखिम क्षेत्रमा रहेका सुरक्षा निकायका पोष्टरुमा थप उद्धार सामाग्रीको व्यस्था गर्नु पर्ने ।	DEOC जिल्ला स्थित सुरक्षा निकायहरु र रेडक्रस सोसाइटी	
१-७ घण्टा	▪ घटनाको द्रुत लेखाजोखा गर्ने । ▪ हराएकाहरूको खोजी र खोज तथा उद्धारका कार्य जारी राख्ने । ▪ आवश्यकता अनुसार मोटरवोट, हेलिकप्टर, रबर बोट आदिको प्रयोग गरी खोज तथा उध्दारका कार्य गर्ने	▪ खोज तथा उद्धार टोलीको लागि आवश्यक बन्दो बस्तीको सामग्रीहरूको तयारी अवस्थामा विभिन्न ६ स्थानमा राख्ने ▪ खोज तथा उद्धार टोली तथा स्वयंसेवकहरु परिचालन गर्ने । ▪ प्राथमिक उपचारको टोली परिचालन गर्ने ▪ रेकर्ड तयारी गर्ने ।	जोखिम क्षेत्रमा रहेका सुरक्षा निकायका पोष्टरुमा थप उद्धार सामाग्रीको व्यस्था गर्नु पर्ने ।	DEOC, जिल्ला स्थित सुरक्षा निकायहरु र रेडक्रस सोसाइटी	

		▪ हेलिकप्टर विपदको समयकोलागि तयारी अवस्थामा राख्न समन्वय गर्ने			
७-२४घण्टा	▪ जोखिममा रहेकालाई स्थानान्तरण गर्ने ▪ घाईतेहरुलाई प्राथमिक उपचार गर्ने ▪ प्राथमिक उपचार गरि थप उपचारको लागि अस्पताल पठाउने । ▪ घटना मुचुल्का तयार गर्ने, मृत अवस्थामा फेला परेमा पोष्टमार्टमको लागि अस्पताल पठाउने । ▪ खोजी तथा उद्धार कार्यको निरन्तरता	▪ सम्वद्ध व्यक्तिहरुसंग सम्पर्क गरि रहने । ▪ स्वयंसेवकहरुलाई परिचालनमा निरन्तरता । ▪ प्राथमिक उपचारको टोली परिचालनमा निरन्तरता । ▪ सुरक्षा निकाय र तालिम प्राप्त स्वयम सेवकहरुलाई तयारी अवस्थामा राख्ने ▪ रेकर्ड तयारी गर्ने ।		नेपाली सेना नेपाल प्रहरी सशस्त्र प्रहरी नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	
दोस्रो दिन	▪ खोज तलासको क्रममा भेटिएका व्यक्ति तथा सम्पत्तीहरु सम्वन्धित परिवारहरुलाई जिम्मा लगाउने । ▪ घटनाको द्रुत लेखाजोखालाई निरन्तरता दिने ▪ थप भेटिएका घाईतेहरुलाई प्राथमिक उपचार गर्ने ▪ प्राथमिक उपचार गरि थप उपचारको लागि अस्पताल पठाउने ▪ घटनाको वारेमा स्न्व्छ मा प्रतिवेदन दिने	▪ सम्वद्ध व्यक्तिहरुसंग सम्पर्क गरि रहने । ▪ स्वयंसेवकहरुलाई परिचालनमा निरन्तरता । ▪ प्राथमिक उपचारको टोली परिचालनमा तयारी अवस्थामा राख्ने। ▪ सुरक्षा निकाय र तालिम प्राप्त स्वयम सेवकहरुलाई तयारी अवस्थामा राख्ने ▪ रेकर्ड तयारी गर्ने ।		नेपाली सेना नेपाल प्रहरी सशस्त्र प्रहरी नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	
२४-४८घण्टा	▪ बेपत्ता व्यक्ति, व्यक्तिगत सम्पति, पशु चौपाय खोजी दुर्गन्ध व्यवस्थापन गर्ने ।	▪ खोजि तथाउद्धार कार्यलाई निरन्तरता प्रदान गर्ने । ▪ शिविर व्यवस्थापन गर्ने ।			

कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य

क.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (बैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	जोखिममा रहेका व्यक्ति वा समूहको पहिचान गर्ने	जि स स र सम्बन्धित स्थानीय तह, नपा, ने.रे.सो.	घरधुरी सर्वेक्षण, जि.वि.स., स्थानीय तह, नपा को प्रोफाइल	हरेक वर्षको पुष मसान्त सम्ममा
२	क्षेत्रगत नेतृत्व गर्ने निकायहरूसंग समन्वय बैठक गर्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, DEOC	बैठक	जेठ मसान्त सम्म
३	विपद व्यवस्थापन कार्यसंग सम्वन्धी कृतिम अभ्यास गरी फौजलाई तयारी राख्ने ।	नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल ,NRCS DEOC	तालिम तथा कृत्रिम घटना अभ्यास	असार मसन्त सम्ममा
४	उद्धार सामग्रीहरूको संकलन ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल	समन्वय	आपाढको अन्त्य सम्ममा
५	सुरक्षा निकायका इकाईहरु तथा समुदाय स्तरका तालिम प्राप्त स्वयम सेवकहरुको सम्पर्क सुचि तयार गर्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रेडक्रस, स्थानीयतह	फोन, इमेल, संकलन गरी राख्ने	,,
६	सुरक्षा निकाय तथा समुदाय स्तरमा रहेका उद्धार टिमलाई अभिमुखिकरण	DDRC, DEOC	अभिमुखिकरण	असार दोश्रो हप्ता .
८	खोज तथा उद्धार टोलीलाई पौडी सम्वन्धि व्यवहारिक अभ्यास (Simulation) गर्ने	DDRC, सुरक्षा निकाय	तालिम दिने	,,
९	मौजुदा सामाग्रीहरुको जांच/परिक्षण गर्ने ।	DDRC, DEOC ,सुरक्षा निकाय र स्थानीय समुदाय	अनुगमन गर्ने, पूर्व अभ्यास गर्ने ।	निरन्तर
१०	आवश्यकता अनुसारको सामाग्रीहरुको पुग/नपुग आँकलन गर्ने	DEOC , सुरक्षा निकाय, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र	संकलन, ढुवानी र आवश्यकता पहिचान गर्ने ।	

मुख्य विपदको किसिम : बाढी
बाढीबाट पर्ने प्रभावको सम्भावित परिदृश्य

- विगतमा विभिन्न समयमा आएका बाढीको प्रभावलाई आधार मानेर विश्लेषण गर्दा त्यस्तै वा अझ ठूलो बाढी आएमा जिल्लाका धेरै स्थानीय तहतथा नगरपालिकाहरु प्रभावित भई जनधनको क्षति समेत हुने सम्भावना रहनेछ।
- परिवारका सदस्यबीचको सम्पर्क विच्छेद हुने, उद्धारको लागि प्रतीक्षा गर्नु पर्ने असहाय अवस्था उत्पन्न हुन सक्नेछ।
- अपाङ्गता भएका मानिस, महिला, वृद्धवृद्धा र कमजोर शारीरिक अवस्था भएका मानिस अत्यधिक प्रभावित हुनेछन्।
- विस्थापित व्यक्तिलाई अस्थायी रूपमा आवास क्षेत्र नजिक रहेका खुला ठाउँमा अस्थायी आश्रयस्थल वा शिविर निर्माण गरी राख्नु पर्नेछ।
- सडक, पुल, विद्युत् आपूर्ति, सञ्चारजस्ता सार्वजनिक सम्पत्ति क्षतिग्रस्त हुनेछन्।
- सार्वजनिक तथा व्यक्तिगत खुला स्थान अस्थायी आवासको लागि प्रयोग हुँदा सरसफाइमा समस्या उत्पन्न भएर जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्न सक्छ। चोरी तथा लुटपाटको सम्भावनालाई नियन्त्रण गर्न प्रभावकारी सुरक्षा व्यवस्था लागू गर्नु पर्ने अवस्था उत्पन्न हुन सक्छ।
- परिवारको खाद्य आपूर्तिमा कमी, खाद्यान्न प्रतिको घट्दो पहुँच, विस्थापन तथा विद्यालयमा खुवाउने कार्यक्रम जस्ता अन्य खाद्यान्न सम्बन्धी कार्यक्रममा अवरोध भएको कारणले गर्दा अस्थायी रुपमा गम्भीर भएको तीव्र खाद्य असुरक्षा।
- सम्पत्तिमा क्षति, जिविकोपार्जनमा क्षति, बालीको नोक्सान, पशुधनको क्षति, सामना गर्ने रणनीति (coping strategies) मा बाधाका कारणहरुले गर्दा मध्यम अवधिको तीव्र खाद्य असुरक्षा।

क्षेत्रगत उद्देश्य
समिष्टिगत उद्देश्य :

- प्रभावित व्यक्तिहरुका लागि समयमा नै खाद्यान्नको उपलब्धता तथा खाद्यान्नमा पहुँच सुनिश्चित गराएर जीवन बचाउने एवं जीवनलाई निरन्तरता प्रदान गर्ने।
- प्रभावित व्यक्तिहरुका लागि समयमा नै खाद्यान्नको उपलब्धता तथा खाद्यान्नमा पहुँच सुनिश्चित गराएर जीवन बचाउने एवं जीवनलाई निरन्तरता प्रदान गर्ने।

विशिष्ट उद्देश्य

- जीवन रक्षा सम्बन्धी रणनीतिहरु (survival strategies)का लागि आवश्यकताको पूर्ति गर्नका निमित्त खाद्य सम्बन्धी पर्याप्त उपलब्ध गराउने रणनीतिहरुको फलस्वरुप मानव मर्यादा, पारिवारिक अस्तित्व, जीविको पार्जनको सुरक्षा तथा वातावरणमा संरक्षण
- पारिवारिक स्रोतहरुलाई पुनर्लाभ (recovery) तथा दीर्घकालीन विकासमा लगानी गर्न दिनका लागि सक्षम पार्न मानिसहरुलाई अल्पकालीन रुपमा आम्दानीको स्थानान्तरण अथवा प्रतिस्थापन गर्ने अवसर प्रदान गर्ने ।

मानवीय सहयोगसम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड :

- प्रारम्भिक लेखाजोखा सञ्चालन गरिएकै समयमा स्वास्थ्यसम्बन्धी निगरानी (Health surveillance) शुरु हुन्छ
- प्रभावित व्यक्तिहरूको पहुँच निम्न वस्तुमा हुनेछ :
  (१) प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्यूनतम २,१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी सामान्य खाद्यान्नको राशन (ration) ।
  (२) प्रभावित मानिसहरूका लागि हाल विद्यमान तथा उपलब्ध भएका र पहुँचयोग्य खाद्य पदार्थमा परिपूरक (complementary) को रूपमा एक अथवा दुई खाद्य पदार्थहरु पूरक रासनको रूपमा उपलब्ध गराउने ।
  (३) निश्चित समूहका व्यक्तिहरूका (साना केटाकेटी, एच.आइ.भी. भएका व्यक्ति, कुपोषित व्यक्तिहरू आदि) आवश्यकतालाई पूरा गर्नका लागि सामान्य रासनका अतिरिक्त परिपूरक रासनको व्यवस्था ।
- मापदण्डबमोजिमको किट (kit)–सिफारिश
  चामल – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४२० ग्राम,
  दाल – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ६० ग्राम,
  वनस्पति तेल – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ३० मि.लि.,
  नुन – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम
- स्थानीय परिस्थितिबमोजिम खाद्यान्न वितरणको आकार निर्धारित गरिनुपर्दछ तर पनि शुरुमा घरायसी स्तरमा गरिने वितरण र अन्तिम लेखाजोखाबाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा व्यक्तिका आधारमा वितरण गरिनुपर्दछ ।

साझेदारहरुको क्षमता र सहयोगको आकलन तथा योजना

क्र.सं.	आवश्यक सामाग्री	आवश्यक संख्या	सहयोगी संस्थासंग रहेको	नपुग	अनुमानित रकम	कैफियत
१	विभिन्न जातको बिउबिजन वितरण	२५०००				जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र
२	रोग किरा नियन्त्रण	१००००				जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र
३	आकस्मिक उपचार सेवा	२००००				जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र
४	पशुरोग विरुद्ध भ्याकसिनेसन	३००००				जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र
५	पशु आहार सेवा (मौसम अनुसारको घाँस बाली)	२०००				जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र
६	आकस्मिक शिविर संचालन (१ पटक दिई दिने)					
७	राहत सामाग्री वितरण (पराल/ दाना)	२० क्विन्टल / ५ क्विन्टल		२० क्विन्टल / ५ क्विन्टल		

१२. समन्वय व्यवस्था :

उद्धार कार्य र तथ्याङ्क संकलन गर्नको लागि यस जिल्लाको देहायका ७ वटा स्थानमा क्षेत्रीय सम्पर्क केन्द्रहरु निर्धारण गरिएको छ । विपद् परेको समयमा सम्बद्ध सबैले स्वयं जिल्ला तथा क्षेत्रीय सम्पर्क केन्द्रहरुमा सम्पर्क राखी परिचालित हुने र परिचालन गर्नुपर्नेछ । यस्तो अवस्थामा कसैको निम्ताको प्रतिक्षा नगरी उद्धार तथा अन्य कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने ।

क्षेत्रीय सम्पर्क केन्द्रहरु	सम्पर्क अधिकारी
क्षेत्र नं. १ यदुकुहा	-प्रमुख, इलाका प्रहरी कार्यालय, यदुकुहा
क्षेत्र नं. २ औरही	-प्रमुख, इलाका प्रहरी कार्यालय औरही
क्षेत्र नं. ३नगराईन	-प्रमुख, इलाका प्रहरी कार्यालय नगराईन

क्षेत्र नं. ४जनकपुर -मंत्री,नेपाल रेडक्रस सोसाइटी धनुषा

क्षेत्र नं. ५ स.महेन्द्रनगर -प्रमुख,इलाका प्रहरी कार्यालय स.महेन्द्रनगर

क्षेत्र नं. ६सबैला -प्रमुख, इलाका प्रहरी कार्यालय सबैला

क्षेत्र नं. ७ढल्केवर -प्रमुख, इलाका प्रहरी कार्यालय ढल्केवर

विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्ययोजना:

बाढी आएको समयमा तथा त्यसपछि लगत्तै विस्थापित तथा पीडित मानिसलाई विनाभेदभाव खाद्यान्न उपलब्ध गराउनु यस क्षेत्रको कार्याधिकार हो । यसको लागि खाद्य क्षेत्रले निम्नअनुसार काम गर्नेछ :

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपत्कालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारीत)	आपतकालीन अवस्था संबोधन गर्न गरीने पुर्वतयारी कार्य	पुर्वतयारी कार्य संबोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवारी	अनुमानीत लागत
पहिलो दिन	खाद्य, कृषि तथा पशुसेवा क्षेत्रको समन्वय बैठक आयोजना गर्ने • जानकारीको सङ्कलन र परिस्थितिको विश्लेषण अद्यावधिक गर्ने • सबै साझेदारहरुलाई सकृय पार्ने र सबै सदस्यलाई कार्य जिम्मेवारी सुम्पने • नियमित बैठकको समय तोक्ने • तयारी खानेकुरा वितरणको लागि योजना तयार पार्ने	आपतकालीन योजना अद्यावधिक गर्ने	विपद्को अवस्थामा समन्वय गर्न कठिनाई हुने	कृषि ज्ञान केन्द्र	
	सम्बन्धित सेवा केन्द्रबाट क्षतिबारे जानकारी लिने	सेवा केन्द्रहरुको सम्पर्क विवरण अद्यावधिक गर्ने	सडक तथा सूचनाको स्रोतहरुमा विपद्हरुबाट प्रभावित भई सूचना संकलनमा कठिनाई हुने	कृषि ज्ञान केन्द्र	

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

	विस्थापितहरुको लागि पहिलो ७ दिनसम्मको लागि खाना वितरण गर्ने	आवश्यक तयारी खाद्य सामग्रीको पूर्व भण्डारण खाद्य सामाग्री बिक्रीकर्ताको नक्साङ्कन	उपयुक्त गोदाम नहुनु आर्थिक स्रोतको अभाव	कृषि ज्ञान केन्द्र, नेरेसो,	
दोश्रो दिन	स्थानीयस्रोत र साधनको समीक्षा गर्ने	प्रत्यक क्षेत्र तथा साझेदारसँग उपलब्ध स्थानीय स्रोत र साधनको नक्साङ्कन	भण्डारण सामग्रीहरु विपद्बाट क्षति हुनसक्ने जसले गर्दा स्थानीय स्रोतमा मात्र भर पर्न संभव नहुने	जि.वि.व्य.स	
	अन्य आवश्यक सहयोगको लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा माथिल्लो निकायमा पठाउने			कृषि ज्ञान केन्द्र	
पहिलो हप्ता	आवश्यक पर्ने खाद्य सामग्रीको व्यवस्था र भण्डारण गर्ने	गोदाम तथा वितरण केन्द्रहरुको नक्साङ्कन		कृषि ज्ञान केन्द्र, उद्योग वाणिज्यसंघ, नेपालखाद्य संस्थान,	
पहिलो महिना	मापदण्डमा उल्लेख भए अनुसार खाद्य सामग्री वितरण गर्ने (चामल, दाल, तेल, नुन, मसला)	पीडित पहिचान गर्ने ढुवानी तथा वितरण व्यवस्था मिलाउने	आवश्यक आर्थिक स्रोतको कमी हुने		
	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रसँग समन्वय गरी ६ महिनादेखि ५ वर्षमुनिका बालबालिका, वृद्धवृद्धा, गर्भवती, र सुत्केरी महिलालाई पौष्टिक आहार वितरण गर्ने	आवश्यक सामाग्री जुटाउने र वास र सुरक्षा क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने	समन्वयमा प्रभाव पर्नसक्ने	जि.वि.व्य.स र विभिन्न क्षेत्रहरु	
दोश्रो महिना	सर्वेक्षणको आधारमा कामको लागि खाद्यान्न उत्पादन सुरु गर्ने	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्रोतका लागी अपिल गर्ने र समन्वय गर्ने	समन्वयमा प्रभाव पर्नसक्ने		
तेश्रो महिना	सर्वेक्षणको आधारमा कामको लागि खाद्यान्न उत्पादन सुरु गर्ने	बहुविषयगत क्षेत्रको माध्यममा काम गर्ने	राजनीतिक तथा अन्य कारणले प्रतिकार्यमा प्रभाव पर्नसक्ने		

४.४.४. क्षेत्र (Cluster): गैर खाद्य सामाग्री

यस क्षेत्रमा नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Leads): नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, धनुषा

क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster members)को सूची :

क.सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर, ई-मेल ठेगाना
१	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी धनुषा	सभापति	**041-520870,421660**
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.जि.अ.	041-520075, 9854007777.
३	जि.स.स.	अध्यक्ष	041-520142
४	रेडक्रसको अन्तर्राष्ट्रिय महासंघ	प्रतिनिधि	
५	सेभ द चिल्ड्रेन	प्रतिनिधि	
६	युनिसेफ	प्रतिनिधि	
७	शहरी विकास तथा भवन निर्माण	प्रतिनिधि	
८	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय	जि.शि.अ.	041-520143
९	उद्योग वाणिज्य संघ धनुषा	प्रतिनिधि	041-520221
१०	व्यापार समिति धनुषा	प्रतिनिधि	041-
११	डिभिजन बन कार्यालय	प्रतिनिधि	041-520141
१२	ActionAid/SDRC	प्रतिनिधि	041-52

१३	अन्य गैर सरकारी संघ संस्थाहरु	प्रतिनिधि	041-52
१४	PLAN International	प्रतिनिधि	

बाढीपछिको सम्भावित परिदृश्य

- बाढीबाट अधिकांश गाउं जलमग्न भएर मानिस हताहत भई सहयोगको याचना गरिरहेका हुनेछन् ।
- घरबार नष्ट भएर भरी, हिलो र चीसो जमिनमा दिन रात बिताउन बाध्य भइरहेको अवस्था देखिनेछ ।
- विद्यालयका कक्षा कोठा, प्रहरी चौकी, स्वास्थ्य केन्द्रहरूजस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरूमाथि दबाबको सिर्जना, सामुदायिक/संस्थागत स्थानहरूमा अस्थायी आवासको उपयोग गर्दा सामुदायिक स्वास्थ्यसम्बन्धी व्यवहारमा चुनौती र समस्या देखा पर्नेछन् ।
- मानवीय सहयोगका लागि लक्षित अनुमानित **१,००० घरधुरीका जम्मा जनसंख्या ५,०००** हुनेछ, जसले बाढी आएर उत्पन्न जोखिमयुक्त परिस्थितिका कारण आफ्नो र परिवारको जिउ ज्यान जोगाई समयमा सुरक्षित ठाउँमा पुग्नका लागि प्रयास गर्दा आफ्ना अन्य अत्यावश्यक घरायसी सामग्रीहरू बचाउन असफल भई बाढीको दौरान वा पश्चात प्रतिकूल वातावरणको प्रभाव पर्नेछन । यसरी प्रभावित परिवारहरूलाई दैनिकी चलाउनका लागि न्यूनतम आवास, लत्ताकपडा, खाना पकाउने भाँडा तत्काल उपलब्ध गराउनु आवश्यक हुन्छ ।

विशेष ध्यान दिनु पर्ने पक्ष

- बाढीबाट विस्थापित महिला, गर्भवती, सुत्केरी महिला, अशक्त तथा वृद्धावृद्धीको सुविधाप्रति विशेष ध्यान दिनु पर्ने हुन्छ ।
- अस्थायी शिविर बनाउँदा मानवीय गोपनीयताको मर्यादा हुने गरी बनाउनु पर्छ ।
- शिविर बनाउँदा स्वास्थ्य, स्वच्छ वातावरण, शुद्ध पानीको पर्याप्त स्रोत, यातायात, सञ्चारजस्ता विषयमा ध्यान दिने ।
- उपलब्ध सार्वजनिक स्थलहरूमा अस्थायी आवासको व्यवस्था गर्ने ।
- प्रतिकूल वातावरणीय प्रभावबाट बचाउन, आत्मसम्मान र मर्यादा जोगाउन गैरखाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने ।
- सम्भावित रोगहरूबाट सुरक्षा दिन मौसमअनुसारको उपयुक्त गैरखाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने ।
- प्रजननयोग्य उमेरका र गर्भवती महिलाहरूको लागि परिस्थिति र आवश्यकताको आधारमा थप विशेष सामग्री उपलब्ध गराउने ।

- तीन वर्षमुनिका बालबालिकाहरू तथा जेष्ठ नागरिकहरूलाई उमेर र वातावरण सुहाउँदा गैरखाद्य सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने ।

क्षेत्रगत उद्देश्य

विपद्मा परी विस्थापित भएका मानिसका लागि न्यूनतम मानवीय मापदण्डसहित सामाजिक, सांस्कृतिक रूपमा स्वीकार्य हुने अस्थायी आवासको व्यवस्थापन गरी सुरक्षित वासस्थानमा आत्मसम्मानसहित उनीहरूको पहुँच कायम गराउनु र सुरक्षित रूपमा बस्ने वातारण तयार गर्नु यस क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ। यस क्षेत्रका समष्टिगत उद्देश्य निम्नअनुसार छन् :

- सुरक्षित तथा आरामदायी बस्ने ठाउँको प्राप्तिका लागि भौतिक एवं सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्नु,
- विपद्का कारणले घरवारविहीन बनेका मानिसका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापितलाई मानवअधिकारको उपभोग गर्न सक्षम बनाउनु,
- घरायसी आवश्यकताका भाँडा-कुँडा तथा व्यक्तिगत सम्मान र मर्यादासहित दैनिक जीवनयापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरूमा विस्थापितको समानुपातिक पहुँच गराउनु ।

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

जिल्लामा बाढीजन्य विपद् परेमा विस्थापित व्यक्ति तथा समुदायलाई विनाभेदभाव न्यूनतम मापदण्ड पूरा गर्दै अस्थायी आवासको व्यवस्थाका लागि आवास तथा गैरखाद्य क्षेत्रले निम्नअनुसारका कार्य गर्नेछ :

समयावधि	विपद्को अवस्थामा गरिने आपतकालिन कार्य(विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालिन अवस्था सम्बोधन गर्न गरिने पूर्वतयारी कार्य	कार्य सम्बोधन गर्न चाइलको पहिचान	[illegible] निकाय	अनुमानित लागत
० देखि १ घण्टा भित्र	• विपद्मा परेका घरधुरी तथा जनसंख्या पहिचान र तथ्यांक संकलन • समन्वय गर्ने र क्लष्टर सदस्यलाई गैढ खाद्य क्षेत्रको बैठकको सुचना दिने । • सञ्जाल भित्रबाट सुचना संकलन (टेलिफोन मार्फत)	• वितरण टोली तयारी अवस्थामा राख्ने । • गैढ खाद्य क्षेत्रको सदस्यहरुको सम्पर्क नम्बर राख्ने • रेडक्रस सञ्जाल भित्रका सदस्यहरुको सम्पर्क नम्बर संकलन र अद्यावधिक गर्ने	• सुख्खा खानाको भण्डारण परिमाण एकिन गर्ने । • सहयोगी निकायको पहिचान गर्ने । • टेलिफोनको सम्पर्क विच्छेद भएको अवस्था	• जिविका • विपद् व्यवस्थापन समिति • उद्योग वाणिज्य संघ • गैससहरु • स्थानीय निकायहरु • नेपाल रेडक्रस सोसाइटी • प्रहरी • DEOC	
२ देखि ७ घण्टा भित्र	तथ्यांक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने कार्य र समन्वय	• कार्यदल प्रशिक्षण • आवश्यक सामाग्र व्यवस्थापन	• वितरण टोलीको पहिचान • राहत सामग्रीको आकलन	• उद्योग वाणिज्य संघ • यातायात व्यावसायी संघ • नेपाल रेडक्रश • जिकविकागैससहरु • स्थानीय तह	
१ देखी ७ घण्टा	• गैढ खाद्य क्षेत्रको बैठक बस्ने र गैढ खाद्य सामग्रीहरुको लेखाजोखा गर्ने । • सञ्जाल मार्फत प्रभावित क्षेत्रको अवलोकन तथा द्रुत फारामको प्रयोग गरी प्रारम्भिक सुचना संकलन ।	• बजार सर्वेक्षण गर्ने र सामग्री उपलब्धताको लागी सम्झौता गर्ने । • सर्भेक्षकलाई अभिमुखीकरण	• तालीमप्राप्त जनशक्तिको अभाव • परिचालनमा कठीनाइ • प्रभावित स्थानसम्मको पहुचमा अवरोध	DDRC, स्थानीयतह, रेडक्रस , नेपाल प्रहरी	
८ देखि २४ घण्टा भित्र	• तथ्यांक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने • सूचना संकलन गर्ने • अन्य निकाय तथा समितिसंग समन्वय गर्ने	• कार्यदल प्रशिक्षण • आवश्यक सामाग्र व्यवस्थापन	• खाद्यान्न सामग्री भण्डारण हुने वा नहुने अवस्था अनिश्चित • राहत सामग्रीको आकलन • एक द्वार • सामग्री ढुवानी	• उद्योग वाणिज्य संघ • यातायात व्यावसायी संघ • विश्व खाद्य कार्यक्रम • जिल्ला कृ.वि.का • गैससहरु • स्थानीय निकाय	२ करोड ३० लाख

७ देखी २४ घण्टा	• तत्काल घरबार नहुनेहरुकोलागि त्रिपाल, डोरी, जुट कार्पेट वा नाइलन गुन्द्री वितरण । • IRA को प्रतिवेदन बेठकमा पेश गर्ने	• ५०० वटा त्रिपाल, डोरी , जुट कार्पेट र नाइलन गुन्द्री तयारी अवस्थामा राख्ने ।	त्रिपालको लागी आर्थिक अभाव ।	DDRC नेपाल रेडक्रस सुरक्षा निकाय राजनैतिक दलहरु स्थानीयविपद व्यवस्थापन समिति	५०० वटा त्रिपाल रेडक्रस संग रहेको,
२४ देखि ७२ घण्टा भित्र	• तथ्यांक संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने • सूचना संकलन गर्ने • अन्य निकाय तथा समितिसंग समन्वय गर्ने • शिविरमा बसेका प्रभावित परिवारहरुलाई गैह्र खाद्य सामग्री , वितरण । • बालबालिका, गर्भवती र सुत्केरीहरुका लागी टेन्ट वितरण ।	• पकाएर खाने खाद्यान्न सामग्रीहरुको प्याकेजिंग तथा वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिने • खाद्यान्न लगाएतका सामग्रीहरु संकलन गरी राख्ने • १००० गैह्र खाद्य सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने । • १०० वटा टेन्ट तयारी अवस्थामा राख्ने ।	• खाद्यान्न सामग्रीहरुको उलब्धता सामग्री ढुवानी व्यवस्था • गैह्र खाद्य सामग्री अभाव । •१०० टेन्टको अभाव । • खाद्यान्न सामग्रीको उपलब्धता	• उद्योग वाणिज्य संघ • यातायात व्यावसायी संघ • विश्व खाद्य कार्यक्रम • जिल्कृविका • गैससहरु • स्थानीय तह	गैह्र खाद्य सामग्री अनुमानित लागत । • टेन्ट अनुमानित लागत रु-
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	• MIRA Form प्रयोग गरि क्लष्टर स्तरको सर्वेक्षण गर्ने • तथ्यांक संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने • सूचना संकलन गर्ने • अन्य निकाय तथा समितिसंग समन्वय गर्ने	• पकाएर खाने खाद्यान्न सामग्रीहरुको प्याकेजिंग तथा वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिने • खाद्यान्न लगाएतका सामग्रीहरु संकलन गरी राख्ने • रेडक्रस संजाल, DDRT , शिक्षक नायक , CADRE Team, CBHFA, र क्लष्टरका सदस्यहरुलाई मिरा सम्बन्धि तालिम दिने • १००० प्रति मिराका फारमहरु छपाई गर्ने ।	• खाद्यान्न सामग्रीको उपलब्धता • अभिमुखिकरण खर्च र छपाईका लागी आर्थिक श्रोतको अभाव ।	• यातायात व्यावसायी संघ • विश्व खाद्य कार्यक्रम • जिल्ला कृ.वि.का • गैससहरु • स्थानीय तह • DDRC/DEOC • उद्योग वाणिज्य संघ • रेडक्रस	• छपाईका लागी अनुमानित लागत रु २,००,०००।- र अभिमुखिकरण मा अनुमानित लागत रु ३,००,०००।-

७ दिन देखि २ साता भित्र	तथ्यांक संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने सूचना संकलन गर्ने अन्य निकाय तथा समितिसंग समन्वय गर्ने	• पकाएर खाने खाद्यान्न सामग्रीहरुको प्याकेजिग तथा वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिने • खाद्यान्न नगाएतका सामग्रीहरु संकलन गरी राख्ने	खाद्यान्न सामग्रीको उपलब्धता	• उद्योग वाणिज्य संघ • यातायात व्यवसायी संघ • विश्व खाद्य कार्यक्रम • जिकृविका • गैससहरु • स्थानीय तह	
१ महिना सम्म	• पुर्ण प्रभावित घरधुरीहरुलाई गैह्र खाद्य सामग्री वितरण । • अस्थाई आवास वितरण गर्ने ।	१००० गैह्र खाद्य सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने । • १००० वटा अस्थाई आवासका लागी सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने । • बजार सर्वेक्षण गर्ने ।	• ५०० गैह्र खाद्य सामग्री अभाव ।	• DDRC/DEOC • रेडक्रस	गैह्र खाद्य सामग्री अनुमानित लागत रु ।-

पूर्वतयारी कार्ययोजना

बाढीबाट उत्पन्न विपद्को आपत्कालीन समयमा मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन आवास तथा गैरखाद्य क्षेत्रले निम्नअनुसार पूर्वतयारीका कार्य गर्नु पर्छ :

क.सं.	पूर्वतयारीसम्बन्धी गतिविधि	जिम्मेवारी	सहयोगी	समयावधि
१	क्षेत्रमा संलग्न सदस्य संस्थाहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जि.वि.व्य.स	वैशाख महिना
२	पूर्वतयारी समन्वय बैठक आयोजना गर्ने • स्रोत र साधनको नक्साङ्कन गर्ने • जिल्लाको परिस्थितिअनुसार सहयोग उपलब्ध गराइने सामग्रीहरूको मापदण्ड निर्धारण गर्ने • प्रभावित हुन सक्ने जनसङ्ख्याको आधारमा आवश्यक सामग्रीहरूको परिमाण आँकलन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जि.वि.व्य.स, क्षेत्रका सबै सदस्य	जेठको पहिलो साता

३	पूर्वतयारीका लागि कार्यदल गठन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जि.वि.व्य.स, नेरेसो, स्थानीय तह, अ/गैसस,	जेठको पहिलो साता
४	सम्भावित सहयोगी निकाय तथा संस्थाहरूको पहिचान गरी आवासको लागि उपलब्ध साधन र स्रोतको सूची तयार गर्ने	कार्यदल	क्षेत्रका सदस्य	जेठको पहिलो साता
५	अस्थायी बसोबासको लागि अन्य स्थानीय तहका सुरक्षित सार्वजनिक जग्गा तथा स्थानको पहिचान गरी उपयोग गर्ने सहमति लिने	कार्यदल	जि.वि.व्य.स, स्थानीय तह, नेरेसा	जेठको पहिलो साता
६	आवास तथा गैर खाद्य सामग्रीको आपूर्तिको लागि बजार र विक्रेताका वैकल्पिक सूची बनाउने, आवश्यकताअनुसार सम्झौता गर्ने	कार्यदल	जि.वि.व्य.स, गा पा, नेरेसो, अ/गैसस	जेठ मसान्तभित्र
७	सङ्कटासन्न स्थानीय तह र अन्य सुरक्षित स्थानीय तहका सुरक्षित स्थानमा सामुदायिक आश्रयस्थल बनाउने	कार्यदल	जि.वि.व्य.स, अ/गैसस, स्थानीय तह	वैशाख महिना
८	विस्थापित परिवारको लागि आश्रयस्थल बनाउन आवश्यक पर्ने बाँस, डोरी र खाना बनाउने भाँडाबर्तन, इन्धन आदि समयमै उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउने	कार्यदल	जि.वि.व्य.स, गाविव्यस, नेरेसो, अ/गैसस	जेठ दोस्रो साता
९	सामग्री वितरणको लागि यातायात तथा अन्य व्यवस्था मिलाउने	कार्यदल	जि.वि.व्य.स, नेरेसो, अ/गैसस	जेठ मसान्त
१०	गोदाम घरको नियमित अनुगमन गरी जि.वि.व्य.सलाई नियमित प्रतिवेदन दिने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य र कार्यदल	नियमित रूपमा
११	शिविर व्यवस्थापन तथा समन्वय समितिको संरचना र जिम्मेवारीहरू निर्धारण तथा परिभाषित गर्ने ।	क्षेत्र प्रमुख तथा कार्यदल	क्षेत्रका सदस्य	जेठ मसान्त

१२	आवास तथा गैरखाद्य सामग्री वितरणको पुरा सूची राख्ने र नियमित रूपमा प्रतिवेदन तयार गरी जि.वि.व्य.स तथा अन्य सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका अन्य सदस्य, कार्यदल	शिविर सञ्चालन भएमा नियमित

साझेदारहरको क्षमता र सहयोगको आँकलन तथा योजना

क्र.सं.	आवश्यक सामग्री	आवश्यक संख्या	NRCS	नपुग	अनुमानित रकम	कैफियत
१	गैर खाध्य सामग्रीहरुको पुर्ण सेट	१०००	५००	५००		रेडक्रस
२	आपतकालीन टेन्ट	१००		१००		
३	आपतकालिन सेल्टर	५०		५०		
४	पुनर्स्थापनाका लागि सामग्रीहरु	२०० परिवार		२०० परिवार		
५	**वाल मैत्री गैर खाध्य सामाग्री**	१०० परिवार		१०० परिवार		

४.४.५ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster members) को सूची :

क्र. सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साफेदार (Cluster Partners)को नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर र ई-मेल ठेगाना
	स्वास्थ्य कार्यालय, धनुषा	स्वास्थ्य प्रमुख	
	विश्व स्वास्थ्य संगठन	प्रतिनिधि	
	युनिसेफ	प्रतिनिधि	
	सेभ द चिल्ड्रेन	प्रतिनिधि	
	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	
	केयर नेपाल	प्रतिनिधि	

विपद् सम्बन्धी परिस्थिति : विपद्का सम्भावित मानवीय असर (स्वास्थ्य र पोषण) :

- चोटपटक, घाइतेहरू, हैजा, औलो, आउं र दादुरा एवं पखाला सम्बन्धी रोग, गम्भीर श्वास -प्रश्वास सम्बन्धी सङ्क्रमण, ज्वरो, आँखा अथवा छालाका रोग, आँखा रातो हुने रोग (conjunctivitis) जस्ता सङ्क्रामक रोगहरूमा वृद्धि
- एचआईभी/एड्स, हेपाटाइटीस तथा क्षयरोग फैलने क्रममा वृद्धि ।
- स्वास्थ्य क्लिनिक, स्वास्थ्य चौकीहरू नष्ट हुनु र/अथवा पहुँच नहुनु ।
- औषधि उपचारका उपकरण तथा औषधिको हानि-नोक्सानी ।
- खाद्य सामग्रीको तीव्र अभावको कारणले गर्दा गम्भीर कुपोषण, औलो, हैजा तथा झाडा-पखाला जस्ता रोगहरूको जोखिममा वृद्धि, स्वास्थ्य एवं सामाजिक सेवाहरूमा घट्दो पहुँच, उपचारात्मक तथा अतिरिक्त खुवाउने कार्यक्रम (Feeding Programme) मा अवरोध

- विपद्को कारणले बढ्दो मानसिक स्वास्थ्य समस्या ।
- परिवारको खाद्य आपूर्तिमा कमी, खाद्यान्न प्रतिको घट्दो पहुँच, विस्थापन तथा विद्यालयमा खुवाउने कार्यक्रमजस्ता अन्य खाद्यान्नसम्बन्धी कार्यक्रममा अवरोध भएको कारणले गर्दा अस्थायी रूपमा गम्भीर भएको तीव्र खाद्य असुरक्षा
- सम्पत्तिमा क्षति, जीविकोपार्जनमा क्षति, बालीको नोक्सान, पशुधनको क्षति, सामना गर्ने रणनीति (coping strategy) मा बाधाका कारणहरूले गर्दा मध्यम अवधिको तीव्र खाद्य असुरक्षा

समष्टिगत उद्देश्य :

- जस्तोसुकै आपत्कालीन अवस्था परेतापनि मानव जीवन सुरक्षा तथा कल्याण (human survival and well-being), खास गरी एकदमै जोखिममा रहेका समूहको स्वास्थ्य एवं पोषण सम्बन्धी आवश्यकताहरू पूरा भएका छन् भनी सुनिश्चित गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य (स्वास्थ्य) :

- झाडापखाला, हैजा, औलो तथा अन्य पानीजन्य एवं कीटजन्य रोगहरूको पर्याप्त रोकथाम तथा उपचार क्षमता सुनिश्चित गर्नका निमित्त जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने
- अरू द्रुत लेखाजोखा (rapid assessment) सँग एकीकृत गरी स्वास्थ्य तथा पोषण (अवस्था तथा सेवाहरू) को द्रुत सर्वेक्षण क्षमतालाई सुदृढ पार्ने
- रोग फैलन गएका खण्डमा सहयोग तथा लेखाजोखाका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरूमा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्ने र स्वास्थ्य शिविरको सञ्चालन गर्ने र अर्को निकायमा पठाउने संयन्त्र (referral mechanism) को विकास गर्न जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग पुऱ्याउने
- प्रर्याप्त आपत्कालीन आपूर्ति र मानव स्रोत लगायतका विषयमा शीघ्र क्षमता अभिवृद्धिका लागि जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य (पोषण) :

- विस्थापित मानिसहरूका लागि पूरक खाना खुवाउने कार्यक्रम (Supplementary Feeding Programme - SFP) मा पहुँचको माध्यमबाट गर्भवती तथा दूध खुवाउने महिला एवं पाँच वर्षमुनिका केटाकेटीहरूमा गम्भीर कुपोषणको वृद्धिलाई रोकथाम गर्न जिल्ला जन स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने
- गम्भीर कुपोषण (Severe Acute Malnutrition - SAM)को उपचार तथा सेवामा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्न जिल्ला जन स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने

- निरन्तर स्तनपान सुनिश्चित गर्न र अवाञ्छित स्तनपानका विकल्पहरूको वितरणमा रोक लगाउन जिल्ला जन स्वास्थ्य प्रमुखलाई मद्दत गर्ने
- भिटामिन ए को वितरण/जुका मार्ने औषधि तथा प्रभावित केटाकेटीहरूका लागि खोपसम्बन्धी गतिविधिहरू सुनिश्चित गर्नका निमित्त जिल्ला जन स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

<u>मानवीय सहयोगसम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड</u> :

- प्रारम्भिक लेखाजोखा सञ्चालन गरिएकै समयमा स्वास्थ्यसम्बन्धी निगरानी (Health surveillance) शुरु हुन्छ
- समुदायको तहमा रोग तथा चोट-पटकको उपचार विद्यमान प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको प्रणालीको माध्यमबाट, स्वास्थ्य संस्थाहरूमा केही उपचार एवं थोरै संख्यामा गम्भीर बिमारीहरूलाई सिफारिश गरी अन्य केन्द्रहरू (referral centres) मा पठाई आपत्कालीन स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गरिनेछ ।।
- सिफारिश गरी पठाइने अन्य केन्द्रहरू (referral centres) मा पुगनका निमित्त बिरामीहरुका लागि उपयुक्त यातायातको प्रवन्ध गरिनेछ ।
- प्रभावित व्यक्तिहरूको पहुँच निम्न वस्तुमा हुनेछ :

(१) प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्यूनतम २,१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी सामान्य खाद्यान्नको राशन (ration) ।

(२) प्रभावित मानिसहरूका लागि हाल विद्यमान तथा उपलब्ध भएका र पहुँचयोग्य खाद्य पदार्थमा परिपूरक (complementary) को रूपमा एक अथवा दुई खाद्य पदार्थहरु पूरक रासनको रूपमा उपलब्ध गराउने ।

(३) निश्चित समूहका व्यक्तिहरूका (साना केटाकेटी, एच्.आइ.भी. भएका व्यक्ति, कुपोषित व्यक्तिहरू आदि) आवश्यकतालाई पूरा गर्नका लागि सामान्य रासनका अतिरिक्त परिपूरक रासनको व्यवस्था ।

- मापदण्डबमोजिमको किट (kit)–सिफारिश

  चामल – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४२० ग्राम,
  दाल – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ६० ग्राम,
  वनस्पति तेल – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ३० मि.लि.,
  नुन – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम

  - स्थानीय परिस्थितिबमोजिम खाद्यान्न वितरणको आकार निर्धारित गरिनुपर्दछ तर पनि शुरुमा घरायसी स्तरमा गरिने वितरण र अन्तिम लेखाजोखाबाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा व्यक्तिका आधारमा वितरण गरिनुपर्दछ ।

<u>GAP & Issues</u>

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

- विपद्को कारणले बढ्दो मानसिक स्वास्थ्य समस्या ।
- परिवारको खाद्य आपूर्तिमा कमी, खाद्यान्न प्रतिको घट्दो पहुँच, विस्थापन तथा विद्यालयमा खुवाउने कार्यक्रमजस्ता अन्य खाद्यान्नसम्बन्धी कार्यक्रममा अवरोध भएको कारणले गर्दा अस्थायी रूपमा गम्भीर भएको तीव्र खाद्य असुरक्षा
- सम्पत्तिमा क्षति, जीविकोपार्जनमा क्षति, बालीको नोक्सान, पशुधनको क्षति, सामना गर्ने रणनीति (coping strategy) मा बाधाका कारणहरूले गर्दा मध्यम अवधिको तीव्र खाद्य असुरक्षा

समष्टिगत उद्देश्य :

- जस्तोसुकै आपत्कालीन अवस्था परेतापनि मानव जीवन सुरक्षा तथा कल्याण (human survival and well-being), खास गरी एकदमै जोखिममा रहेका समूहको स्वास्थ्य एवं पोषण सम्बन्धी आवश्यकताहरू पूरा भएका छन् भनी सुनिश्चित गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य (स्वास्थ्य) :

- झाडापखाला, हैजा, औलो तथा अन्य पानीजन्य एवं कीटजन्य रोगहरूको पर्याप्त रोकथाम तथा उपचार क्षमता सुनिश्चित गर्नका निमित्त जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने
- अरू द्रुत लेखाजोखा (rapid assessment) सँग एकीकृत गरी स्वास्थ्य तथा पोषण ।अवस्था तथा सेवाहरू। को द्रुत सर्वेक्षण क्षमतालाई सुदृढ पार्ने
- रोग फैलन गएका खण्डमा सहयोग तथा लेखाजोखाका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरूमा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्ने र स्वास्थ्य शिविरको सञ्चालन गर्ने र अर्को निकायमा पठाउने संयन्त्र (referral mechanism) को विकास गर्न जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग पुऱ्याउने
- पर्याप्त आपत्कालीन आपूर्ति र मानव स्रोत लगायतका विषयमा शीघ्र क्षमता अभिवृद्धिका लागि जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य (पोषण) :

- विस्थापित मानिसहरूका लागि पूरक खाना खुवाउने कार्यक्रम (Supplementary Feeding Programme - SFP) मा पहुँचको माध्यमबाट गर्भवती तथा दूध खुवाउने महिला एवं पाँच वर्षमुनिका केटाकेटीहरूमा गम्भीर कुपोषणको वृद्धिलाई रोकथाम गर्न जिल्ला जन स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने
- गम्भीर कुपोषण (Severe Acute Malnutrition - SAM)को उपचार तथा सेवामा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्न जिल्ला जन स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने

वर्तमान अवस्था

- स्वास्थ्य सेवामा कार्यरत दक्ष जनशक्तिहरुमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी ज्ञान र क्षमतामा कमि
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा विपदलाई मध्येनजर गरि विपद्को योजना नहुन/प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन नहुनु ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुमा विपद्को आकस्मिक योजना नहुनु/व्यवस्थापन नहुनु ।
- सरकारी तथा निजी अस्पतालहरु बीच विपद्को समयमा श्रोत र साधनहरुको प्रभावकारी परिचालनको समन्वयमा कमी ।

पूर्वतयारीको रुपमा जिल्ला जन स्वास्थ्य कार्यालयको वार्षिक कार्यक्रममा समावेश हुनु पर्ने विषयहरु :

- विपद्को समयमा स्वास्थ्यको दृष्टीकोणवाट हुन सक्ने खतरा तथा जोखिमको Assesment Mechanism को Profile बनाउनु पर्ने ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरु विपद्को समयमा स्वःस्फूर्त ढंगवाट स्थानीय श्रोत र साधन परिचालन गरी सेवा पुऱ्याउन सक्ने क्षमताको विकास गर्नु पर्ने ।
- सुगम तथा दुर्गम ग्रामीण भेगमा पनि विपद्को वेला स्वास्थ्य सेवा तुरुन्त पुग्नु पर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।
- विपद्को समयमा आवश्यक पर्ने औषधीहरुको भण्डारण तथा आपुर्तिको व्यवस्थापन
- विपद्को समयमा स्वास्थ्य तथा औषधी वितरण सम्बन्धी नीति निर्माण ।

विपदको घटना पश्चातको अवधि	बाढीको विपदैको अवस्थामा गरिने आपतकालिन कार्य (विपदको प्रकृतिमा आधारित)	मुख्य जिम्मेवार निकाय	प्रतिकार्यका लागि आवश्यक श्रोत र साधान	हाल उपलब्ध श्रोत साधन	आवश्य श्रोत साधनको अभाव
पहिलो दिन	जानकारीको सङ्कलन तथा परिस्थितिलाई अद्यावधिक गर्नका लागि जि प्र उ समितिको समन्वय बैठकमा भाग लिने	DDRC,जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय			
पहिलो बैठक विपद् भएको २ घण्टा भित्र, पहिलो सात दिनसम्म एक दिन बिराएर, दोस्रो हप्तापछि हप्तामा	जानकारीको सङ्कलन तथा परिस्थितिलाई अद्यावधिक गर्नका लागि मुख्य विपद् शुरू भएपछि स्वास्थ्य क्षेत्र(Cluster)का सवै सदस्यहरूसँग समन्वय बैठक गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य क्षेत्रका सबै सदस्यहरु	टेलिफोन ,बैठक कोठा	टेलिफोन ,बैठक कोठा	

एक पटक					
२४ घण्टा भित्र	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा RRT (Rapid Response Team)परिचालन गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	टेलिफोन, मोटर साइकल,गाडी	टेलिफोन , मोटर साइकल,गाडी	
४८ घण्टा भित्र	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा Preventive Health Service अन्तर्गत द्रुत स्वास्थ्य व्यवस्थापन (Rapid Health Management) कार्य संचालन गर्ने : क्षेत्र सेवा • स्वास्थ्य शिक्षा • प्रजनन स्वास्थ्य • रगत नमूना सङ्कलन • पानी शुद्धीकरणको शिक्षा दिने र सामाग्री वितरण विभिन्न रोगहरु नियन्त्रणका लागि कार्यक्रम संचालन गर्नेजस्तै ARI/CDD	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय महिला स्वास्थ्य स्वयंमसेविका र सबै स्वास्थ्य कर्मीहरु ,खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रका सदस्यहरु	स्वास्थ्यकर्मी,भ्याक्सिन, स्वास्थ्य शिक्षा सामाग्रीहरु,रगत नमूना संकलनका किटहरु, स्लाइडहरु	स्वास्थ्यकर्मी,भ्याक्सिन, स्वास्थ्य शिक्षा सामाग्रीहरु, रगत नमूना संकलनका किटहरु, स्लाइडहरु	
३ देखि ७ दिनसम्म	**बहुक्षेत्रिय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा** (MIRA) • अन्य क्षेत्रसँग मिलि प्रारम्भिकद्रुत लेखाजोखा संचालन गर्ने • द्रुत लेखाजोखाको सूचनालाई वर्ष र लिङ्गको आधारमा विश्लेषण गर्ने • सूचनालाई छलफल गर्ने प्रतिवेदन तयार गर्ने, वितरण गर्ने	स्वास्थ्य क्षेत्रका सदस्यहरु,	MIRA फारामहरु, स्वास्थ्यकर्मी	MIRA फारामहरु , स्वास्थ्यकर्मी	
१ हप्ता भित्र	परिचालन गर्ने टिमलाई आवश्यक पर्ने औषधी तथा औजारहरु उपलब्ध गराउने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय,मेची अञ्चल अस्पताल,	ओषधी र सरसामाग्री एप्रोन, प्राथमिक उपचारका सामाग्री ,	ओषधी र सरसामाग्री एप्रोन, प्राथमिक उपचारका सामाग्री ,	
१२ घण्टा भित्र	माथिल्लो निकाय (क्षे.स्वा.नि., स्वा.से.वि., /EDCDमा रिर्पोटिङ तथा सहयोगको लागि	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	टेलिफोन, कम्प्युटर	टेलिफोन, कम्प्युटर	

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

	अनुरोध गर्ने				
२ दिनभित्र	स्थानीय स्तरमा स्वास्थ्य सहयोग समिति गठन र परिचालन	सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था	बैठक कोठा , टेलिफोन , माइनुट	बैठक कोठा , टेलिफोन , माइनुट	
२ दिनभित्र	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको बैठक बसी अंचल अस्पतालसँग समन्वय गरी प्रेषित बिरामीको व्यवस्थापन गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय			
२ दिन भित्र	प्रभावित क्षेत्रमा अस्थायी स्वास्थ्य शिविर स्थापना र परिचालन	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य क्षेत्रका सदस्यहरु	स्वास्थ्यकर्मी, औषधी, टेन्ट,सरसामाग्रीहरु	स्वास्थ्यकर्मी, औषधी, टेन्ट, सरसामाग्रीहरु	
२ दिन भित्र	सुत्केरी सामग्री वितरण	RRT,जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, प.हे.न., महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका	सुत्केरी किट, स्वास्थ्यकर्मी	सुत्केरी किट, स्वास्थ्यकर्मी	
आवश्यकता अनुसार	Insectiside Treated Net वितरण गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	झुल, स्वास्थ्यकर्मी	झुल, स्वास्थ्यकर्मी	
लगातार ३ दिन भित्र	Trend Analysis/Surveillanceगर्ने	स्वास्थ्य क्षेत्रका सदस्यहरु	दैनिक प्रतिवेदन, स्वास्थ्यकर्मी, Surveillance Focal Person	दैनिक प्रतिवेदन, स्वास्थ्यकर्मी, Surveillance Focal Person	
३० दिन सम्म र सो पश्चात	बिरामी उपचार तथा अन्य सेवाको निरन्तरता दिने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य क्षेत्रका सदस्यहरु	स्वास्थ्यकर्मी, औषधि, उपचारका सामग्री	स्वास्थ्यकर्मी, औषधि, उपचारका सामग्री	
५ दिन पछि ३०	खाद्य क्षेत्रसँग समन्वय गरी ५ वर्ष मुनिका	जिल्ला जनस्वास्थ्य	खाद्यान्न तथा तयार	खाद्यान्न तथा तयार	

दिन सम्म निरन्तर	बालबालिका, गर्भवति तथा सुत्केरी महिलाको लागि Wet Feeding Centres को स्थापना गर्ने र कार्यान्वयनमा ल्याउने	कार्यालय, स्थानीय गैरसरकारी संस्थाहरु	पार्ने सामग्रीहरु	पार्ने सामग्रीहरु	
५ दिन भित्र, लगातार	गर्भवती, सुत्केरी र बालबालिका लागि पोषण युक्त खानाको व्यवस्था गर्ने खाद्य र संरक्षण क्षेत्र लगायत अन्य गैससंग समन्वय गरि उपलब्ध गराउने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	पोषणयुक्त खाना, स्वास्थ्यकर्मी	पोषणयुक्त खाना, स्वास्थ्यकर्मी	
२ दिन भित्र, लगातार	परिवार नियोजन साधनको वितरण तथा प्रयोग गर्ने जनचेतना कार्यक्रम संचालन	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय,स्वास्थ्य क्षेत्रका सदस्यहरु	परिवार नियोजनका साधनहरु, स्वास्थ्य शिक्षाका सामग्रीहरु, स्वास्थ्यकर्मी	परिवार नियोजनका साधनहरु, स्वास्थ्य शिक्षाका सामग्रीहरु, स्वास्थ्यकर्मी	
एक हप्ता भित्र	Iron चक्कि र नियमित खोपको लागि स्वास्थ्य शिविरमा लैजान सहजीकरण गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, RRT,गैरसरकारी संस्थाहरु	आइरन चक्की, खोपहरु, स्वास्थ्यकर्मी	आइरन चक्की, खोपहरु, स्वास्थ्यकर्मी	
एक हप्ता भित्र	पोषण स्थितिको लेखाजोखा गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका सदस्यहरु	MUAC Tape, Height Measuring Box, Salter scale	MUAC Tape, Height Measuring Box, Salter scale	
एक देखि दुई हप्ताभित्र, लगातार	कडा/मध्यम शिघ्र कुपोषणको उचित व्यवस्थापन गर्ने पोषण क्षेत्रका सदस्यहरुसँग समन्वय गरी सबैलाई र विशेष गरी लक्षित समूहलाई थप खानेकुरा वितरणको कार्यक्रम गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका सदस्यहरु	स्वास्थ्यकर्मी, थप खानेकुराको सामग्रीहरु	स्वास्थ्यकर्मी	थप खानेकुराको सामग्रीहरु
एक देखि दुई हप्ताभित्र, लगातार	स्तनपान र पूरक खाना सम्बन्धी प्रभावकारी परामर्श सेवा प्रदान गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मीहरु	स्वास्थ्यकर्मी	स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिमको अभाव

दोस्रो हप्तादेखि लगातार	कडा शिघ्र कुपोषणको उचित व्यवस्थापनको लागि पोषण पुनर्स्थापना केन्द्रसँग समन्वय गरी उपचारात्मक खाना वितरण गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका सबै सदस्यहरु	तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मीहरु, खाना वितरण केन्द्र, उपचारात्मक खानाको सामग्रीहरु	स्वास्थ्यकर्मी	स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिमको अभाव, उपचारात्मक खानाको सामग्रीहरु
दोस्रो हप्तादेखि लगातार	बालबालिका, गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरुलाई सूक्ष्म पोषण तत्व वितरण गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका सबै सदस्यहरु	स्वास्थ्यकर्मीहरु, खाना वितरण केन्द्र, सूक्ष्म पोषणको तत्वहरु	स्वास्थ्यकर्मी	सूक्ष्म पोषणको तत्वहरु
दोस्रो हप्तादेखि लगातार	पोषणको लागि व्यवहार परिवर्तनको लागि सूचना प्रवाह गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	संचारका माध्यमहरु	संचारका माध्यमहरु	
दोस्रो हप्ताबाट	अन्य क्षेत्रसँग समन्वय गरी स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धि जनचेतना कार्यक्रम सन्चालन गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य क्षेत्रका सदस्यहरु			
	अन्य क्षेत्रसँग समन्वय				
५ दिन भित्र, लगातार	प्रभावित क्षेत्रका अस्थायी स्वास्थ्य शिविरमा शुद्ध खानेपानी, शौचालय, सरसफाईको व्यवस्थापन गर्न खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रसँग समन्वय गरि उपलब्ध गराउने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय			
२ दिन भित्र, लगातार	विपद् प्रभावितको उद्धारका लागि सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरि स्वास्थ्यकर्मीको परिचालन गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय			

आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्रसँग समन्वय गरि मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय			
२ दिन भित्र, लगातार	विपद प्रभावित क्षेत्रमा गर्भवती/प्रसुती सेवा संचालन	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	स्वास्थ्यकर्मी		
नियमित	Monitoring/Supervision	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय			

४.४.६ : खानेपानी तथा सरसफाइ

यस क्षेत्रमा नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Leads): खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय

क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster members) को सूची :

क्र. सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरू (Cluster Partners)नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर र ई-मेल ठेगाना
१	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	कार्यालय प्रमुख	
२	जिल्ला समन्वय समिति	अध्यक्ष	
३	युनिसेफ	प्रतिनिधि	
४	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	०४१ ५२०८७०

५	सम्बन्धित स्थानीय तह	प्रतिनिधि	

<u>विपद् सम्बन्धी परिस्थिति</u>विपद्को अनुमानित अवस्था :

- स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइको असुविधा हुन सक्ने ।
- नदीको कटान, बाढी, , भूकम्पका कारणबाट होचो स्थानमा रहेका क्षेत्रका खानेपानीको मुहानहरुमा क्षति हुने, डुवानमा पर्ने, इनार तथा कुवाहरु दुषित हुने, पुरिने ।
- व्यक्तिगत तथा सामुदायिक चर्पीहरु क्षतिग्रस्त हुन सक्ने ।
- वातावरण दुषित हुने गरी शौचालयहरु भरिने, सेफ्टीट्याङ्की फुट्ने, पानीका मुहानहरु दुषित हुने र सरसफाइका सामाग्रीहरुको अभाव रहने ।
- सुरक्षित पानीको अभाव तथा दुषित वातावरण ।
- फोहरमैलाको व्यवस्थापन कठिनाइ भई माहामारी विपद्को रुपमा फैलिन सक्ने सम्भावना ।

विषयगत उद्देश्य :

- विस्थापित भएर शिविरमा बस्ने मानिसहरुका लागि सुरक्षित खानेपानी र अस्थायी शौचालयको व्यवस्थापन गर्ने ।
- जिल्लामा कार्यरत खानेपानी तथा सरसफाइ संस्थासंग समन्वय र सहकार्य गरी जिल्लाका प्रभावित स्थानीय तहनपार नगरपालिकाहरुमा खानेपानी र सरसफाइको अवस्थालाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने र सोको रिपोटिङ जिल्ला दैवि विपद् तथा उद्धार समितिमा पेश गर्ने ।
- खानेपानी र सरसफाइमा आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरुको खोज, व्यवस्थापन, भण्डारण र वितरणमा जिल्ला दैवी विपद् समितिको निगरानी र समन्वयमा रही कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्ने ।
- अस्थायी रुपमा व्यक्तिगत सरसफाइका सुविधाहरुमा पहुँच वृद्धि गर्ने ।
- विस्थापित मानिसहरु बस्ने शिविरहरुमा सरसफाइ कायम गर्ने तिनको सशक्तिकरण कार्य गर्ने ।
- स्थानीय स्तरको पत्रपत्रिका, एफ.एम. रेडियोहरुमा खानेपानी तथा सरसफाइको कारणबाट लाग्ने सक्ने विभिन्न किसिमको माहामारीबाट बच्नेको लागि अपाइने उपायहरुको बारेमा जनताहरुलाई जानकारी गराउने
- विपतको समयमा खानेपानी र सरसफाइको अभावबाट हुन सक्ने माहामारी रोगलाई रोकथाम र न्यूनीकरण मा सहयोग गर्ने ।
- जिल्लामा खानेपानी सेवा प्रदायक संस्थालाई विपतको समयमा स्वच्छ खानेपानी सेवा संचालनको लागि सजग र जिम्मेवार बनाउने ।
- क्षतिग्रस्त भएका खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी आयोजना र संरचनाहरुको लगत तयार पारी सम्बन्धित निकायहरुमा जिल्ला दैवी विपद् समितिको सिफारिस सहित पठाउने ।

- विपत हुनु पूर्व पनि विपतमा हुन सक्ने माहामारीलाई रोकथाम गर्न स्थानीय तहनपातथा नगरपालिकाहरुमा खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धि सचेतना सामग्री, स्थानीय पत्रपत्रिका, रेडियोहरुमा सन्देश प्रसारण गर्ने
- **खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा मानवीय सहयोगका न्यूनतम मापदण्ड :**

१. पहाडी जिल्लाहरूमा विपद्पछि पहिलो हप्तासम्म पाइपद्वारा अथवा जिल्ला सदरमुकामको खानेपानी योजनासंग सम्बन्ध कायम गरी खाने पानी भण्डारण गरिने ट्याङ्कीद्वारा र तराईका जिल्लाहरूमा प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति न्यूनतम ५ लीटर पानी उपलब्ध गराउने र पहिलो ४ हप्ताभित्र प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन उपलब्ध गराइने पानीको परिमाणलाई १५ लीटर पुऱ्याउने ।
२. शिविरमा बस्ने विस्थापित मानिसहरू तथा घर तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति नष्ट भएका व्यक्तिहरूका लागि पानी सङ्कलन गर्नका लागि बाल्टीन र पानी शुद्ध गर्नका लागि ३० दिनसम्म खानेपानी शुद्ध गर्ने ट्याब्लेट (tablets)अथवा वाटर गार्ड (water guard) उपलब्ध गराउने
३. शिविरमा बसोबास गर्ने विस्थापित मानिसहरूका लागि उपयुक्त सरसफाइ एवं महिलाहरूका लागि नुहाउने सुविधाका निमित्त अस्थायी चर्पी (हरेक २० व्यक्तिका लागि एक चर्पी र पहिलो हप्ताभित्र हरेक १० व्यक्तिका लागि एक चर्पीका दरले सोलाई बढाउने गरी) को निर्माण गर्ने
४. शिविरमा बसोबास गर्ने प्रभावित मानिसहरूलाई जिल्ला जन स्वास्थ्य तथा खानेपानी कार्यालयका कर्मचारी, साभेदार गैर-सरकारी सङ्गठन, महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेवक एवं रेडक्रसका स्वयंसेवकहरूसँग मिली स्वास्थ्यसम्बन्धी किट (kits)वितरण गर्ने र स्वास्थ्य प्रवर्धनसम्बन्धी गतिविधिहरू (पानी शुद्ध पार्ने उचित तरिका र साबुनद्वारा हात धुने) सञ्चलन गर्ने ।
५. एकरूपताका लागि जिल्ला आकस्मिक योजनालाई राष्ट्रिय आकस्मिक योजनासंग मेल खाने गरी तयार पार्ने ।

क्षेत्रगत अगुवा (खानेपानी तथा सरसफाइ क्लस्टर)

...य अवधि	विपद्को अवस्थामा गरिने आपतकालिन कार्य (विपदेको प्रकृतिमा आधारित	आपतकालिन अवस्था संबोधन गर्न गरिने पूर्व तयारी कार्य	कार्य सम्बोधन गर्न बाइलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय	अनुमानित लागत	कैफियत

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
धनुषा

२४ देखि ४८ घण्टा	• खानेपानी समितिको आकस्मिक बैठक बस्ने • क्षतिको आकलन गर्न टोली परिचालन गर्ने	• विपद् पश्चात बैठक बस्ने समय र स्थान पहिचान गर्ने र सदस्यहरुको सम्पर्क सूची व्यवस्थित गर्ने • क्षति आकलन टोली को निर्माण गर्ने र टोलीको कार्य सूची निर्माण गर्ने ।	• सीमित जनशक्तिबाट कार्यसंचालन गर्नुपर्ने • थप जनशक्तिको परिचालन गर्नुपर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई सब-डिभिजन कार्यालय र Wash Cluster	२५०००।-	
४८ देखि ७२ घण्टा	• द्रुत सर्वेक्षणको आधारमा प्रभावितहरुको आवश्यकता पहिचान गर्ने । • पानी शुद्धिकरण गर्ने औषधी वितरण गर्न सकिने	पानी शुद्धिकरण गर्ने सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन जस्तै :- पियुस, एक्वाट्याब्स्, वाटरगार्ड	हाइजिन किट १००० थान	खानेपानी कार्यालय, वेस धनुषा, युनिसेफ, नै.रे.स महासंघ	१,२०,०००।-	
७२ घण्टा देखि ७ दिन सम्म	• आश्रय स्थलहरुमा अस्थायी चर्पी र खानेपानीको धारा निर्माण गर्ने, • खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी सन्देशहरु स्थानीय पत्रपत्रिकाहरुमा प्रसारण गर्ने	चर्पी निर्माणका लागी आवश्यक सामाग्रीहरु गोदाममा व्यवस्थित गर्ने, सचेतना सामाग्रीहरु तयारी अवस्थामा राख्ने	सीमित जनशक्तिबाट कार्यसंचालन गर्नुपर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई सब-डिभिजन कार्यालय र Wash Cluster	२,५०,०००।-	
७ दिन देखि २ साता सम्म	आश्रय स्थलहरुमा चर्पी र खानेपानीको धारा निर्माण गर्ने ।	खानेपानी र चर्पी निर्माणका लागी आवश्यक सामाग्रीहरु उचित स्थानमा गोदाम गर्ने ।	५० थान ट्युबवेल र १०० थान चर्पीको प्यान, पाइप	खानेपानी तथा सरसफाई सब-डिभिजन कार्यालय र Wash Cluster	१,२५,०००।- १,००,०००।-	
२ हप्ता देखि १ महिना	• वितरण गरिएको सामाग्रीहरु तथा सरसफाई को अवस्था	अनुगमन टोली गठन गर्ने र अनुगमन	Wash Cluster	• खानेपानी तथा सरसफाई	३,००,०००।-	

	बारे अनुगमन गर्ने, अपुग भएको सामाग्रीको उपलब्धता गर्ने र वितरण गर्ने • क्षतिग्रस्त खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजनाहरुको स्थलगत अध्ययन गरी तालुक कार्यालयमा लगत जिल्ला दैवी विपद् समितिको सिफारिस सहित पेश गर्ने ।	प्रक्रिया बारे स्पष्ट पार्ने सामाग्रीहरु उपलब्ध गराउने निकाय एवं संगठनहरुको अग्रिम पहिचान गर्ने बाढीबाट हुनसक्ने खानेपानी अयोजनाहरुको क्षतिलाई न्यून गर्न ग्याबिन स्ट्रकचर, हुकिङ, केवुलकसिङ, वृक्षारोपण, खानेपानी सुरक्षा समितिलाई चुस्तदुरुस्त पार्ने । खानेपानी आयोजना सम्बन्धी उपभोक्ता समितिलाई तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	को नियमित बैठक गर्नुपर्ने जनशक्तिलाई तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने	सब-डिभिजन कार्यालय • विभिन्न खानेपानी सरसफाइ समिति • खानेपानी सरसफाइ सुरक्षा योजना समिति		

थप पुर्वतयारी कार्ययोजना

क.सं.	गतिविधि	जिम्मेवारी	सहयोगी	समय
१	वास क्षेत्रमा काम गर्ने निकाय तथा संस्थाको पहिचान गरी सदस्य निकाय वा संस्था र तिनका प्रतिनिधिको पुनरावलोकन गर्ने ▪ क्षेत्रमा रहन इच्छुक संस्थाहरुको विवरण सङ्कलन गरी सूचीकरण गर्ने । ▪ मस्यौदा कार्यविवरण तयार गर्ने । ▪ यस क्षेत्रमा काम गर्ने गैसस, निर्माण व्यवसायी र निर्माण सामग्री बिक्रेताबाट इच्छा	क्षेत्र प्रमुख खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	महिला तथा बालबालिका शाखा जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय जिल्ला प्राविधिक कार्यालय रेडक्रस गैसस महासंघ	जेठको दोस्रो हप्ता

	पत्र माग गर्ने			
२	समुदाय स्थानान्तरण भएको वा शिविरमा तथा प्रभावित स्थानीय तहमा स्वास्थ्य प्रवर्द्धनसँग सम्बन्धित संरचना निर्माण र खानेपानी सरसफाइको अवस्था अध्ययन गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	महिला तथा बालबालिका शाखाहरु जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय जिल्ला पूर्वाधार विकाश कार्यालय रेडक्रस गैसस महासंघ	आवश्यकताअनुसार
३	विभिन्न संस्थाहरूसँग भएको सरसफाइ सामग्रीहरूको मौज्दात विवरण सङ्कलन गर्ने	रेडक्रस	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, स्थानीय तहका महिला तथा बालबालिका शाखाहरु, पूर्वाधार विकास कार्यालय	जेठ मसान्तसम्म
४	मीराको तालिममा सहभागी हुन सदस्य तोक्ने	स्थानीय तहका महिला तथा बालबालिका शाखाहरु	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, पूर्वाधार विकास कार्यालय	जिविव्यसले तोकेअनुसार
५	पानी शुद्धीकरण र हाइजीन कीट, साबुन पानीले हात धुने सम्बन्धी सरसफाइ अभियान । घरदैलो कार्यक्रम महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता परिचालन गरिनेछ ।	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	स्थानीय तहका महिला तथा बालबालिका शाखाहरु, स्वास्थ्य कार्यालय	जेठ मसान्तभित्र
६	क्षेत्रगत पुनरावलोकन बैठक आयोजना गरी सरसफाइ सम्बन्धी अनुशिक्षण सञ्चालन गर्ने	रेडक्रस	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, स्थानीय तहका महिला तथा बालबालिका शाखाहरु, स्वास्थ्य कार्यालय	जेठ मसान्त

७	जनचेतना अभिवृद्धिका लागि विभिन्न सङ्घ संस्थासँग भएका सूचना तथा संचारका सामानहरू सङ्कलन, पुनरावलोकन र परिमार्जन गरी प्रकाशन गरी वितरण गर्ने र मौज्दात राख्ने	रेडक्रस	स्थानीय तहका महिला तथा बालबालिका शाखाहरु	रेडियोबाट फागुन २० गतेदेखि भदौसम्म
८	खानेपानी तथा सरसफाइ संरचनाहरूको (धर्पी, स्नान घर आदि) र तालिमका नमूनाहरू स्तरीकरण गरी लागत निकाल्ने र क्षेत्रको बैठकबाट अनुमोदन गराई प्राविधिकहरूलाई अभिमुखीकरण गर्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	पूर्वधार विकास कार्यालय	जेठ मसान्त
९	अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय स्तरका वास क्षेत्रबाट तयार भएका अनुगमन सूचकहरू, फारमहरू स्थानीय स्तरमा सुहाउने बनाई सदस्यहरूबीच अभिमुखीकरण गर्ने	युनिसेफ		वैशाख मसान्त
१०	खानेपानी, सरससफाइ तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धनसम्बन्धी तालिम प्राप्त व्यक्तिको सूची तयार गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	स्वास्थ्य कार्यालय	जेठ मसान्त
११	आपत्कालीन स्वास्थ्य प्रवर्द्धनसम्बन्धी स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिम दिने	स्वास्थ्य कार्यालय		चैत मसान्तभित्र
१२	जिल्ला तथा गाउँमा स्थापित नाट्य समूहहरूलाई आपत्कालीन स्वास्थ्य प्रवर्द्धनसम्बन्धी प्रशिक्षण दिने	स्थानीय तहका महिला तथा बालबालिका शाखाहरु		चैत मसान्तसम्म

१३	विद्यालयमा स्थापित बालसमूहहरूबीच सरसफाइ क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने ।	स्थानीय तह		चैत्र मसान्तसम्म

४.४.७ विषयगत क्षेत्र: संरक्षण

अगुवाइ गर्ने : जिल्ला प्रशासन कार्यालय

क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster members)को सूची :

क्र.सं.	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदार (Cluster Partners)को नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर र ई-मेल ठेगाना
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.जि.अ	
२	नेपाली सेना	गणपति	
४	नेपाल प्रहरी	प्रहरी उपरीषक	
५	नेपाल सशस्त्र प्रहरी बल	प्रहरी उपरीक्षक	
६	युनिसेफ	प्रतिनिधि	
	महिला तथा बालबालिका शाखा (स्थानीय तह)	शाखा प्रमुख	
७	सेभ द चिल्ड्रेन	प्रतिनिधि	
८	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	प्रतिनिधि	

९	नेपाल पत्रकार महासंघ	प्रतिनिधि	

विपद्सम्बन्धी परिस्थिति : विपद्को सम्भावित मानवीय असर (संरक्षण/बाल संरक्षण) :

- जनको क्षति, अनाथहरूको सङ्ख्यामा वृद्धि
- मानिस तथा पाल्तू जनावरहरूको आन्तरिक विस्थापन
- घाइते बाल-बालिका
- Improvised Explosive Device (IED) र Unexploded Ordinance (UXO) को वसाइँ सराइ
- विद्यालय बन्द, शैक्षिक अवसरहरूमा अवरोध
- बढ्दो दुरुपयोग र शोषण
- बिछोडिएका तथा एकल बाल-बालिका
- सम्भावित मानसिक आघात (trauma) तथा मनोवैज्ञानिक विपत्ति
- लिङ्गमा आधारित हिंसा (Gender–based violence - GBV)को बढ्दो जोखिम
- सामना गर्ने संयन्त्र (coping mechanism) मा अवरोध
- भेदभाव
- शान्ति सुरक्षाको अभाव तथा सामान्य असुरक्षाको वातावरण
- केही समुदाय अथवा समूहहरूका लागि मानवीय सहयोगमा पहुँच नहुनु अथवा पहुँच अपर्याप्त हुनु

समष्टिगत उद्देश्य :

बाल-बालिकालगायत जोखिममा रहेका समूहहरूले आपत्कालीन परिस्थितिको कारणबाट उत्पन्न हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार तथा हेलाबाट संरक्षण प्राप्त गर्दछन् ।

विशिष्ट उद्देश्य :

१. नेपालका प्राकृतिक विपद् तथा अन्य आपत्कालीन परिस्थितिहरूमा उपलब्ध गराइने सहयोग कार्यक्रमहरूमा जोखिममा रहेका समूहहरूका लागि मानव अधिकारसम्बन्धी कानुन, अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानुन तथा राष्ट्रिय कानुनले प्रत्याभूत गरेका (guaranteed)मौलिक अधिकारहरूको संरक्षण गर्दछन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने

२. जोखिममा रहेका समूहहरूको संरक्षण सुनिश्चित गरी आपत्कालीन सहयोगको न्यायोचित वितरणमा सहयोग उपलब्ध गराउने

३. आपत्कालीन परिस्थितिबाट उत्पन्न हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार तथा हेलाका जोखिमहरूलाई सम्बोधन गरी विपद्बाट प्रभावित मानिसहरूको संरक्षण गर्ने र त्यस्ता दुर्व्यवहारबाट प्रभावित भई जीवित व्यक्तिहरूका लागि सेवासम्बन्धी प्रावधानहरूमा सहयोग उपलब्ध गराउने

४. बाल-मैत्री ठाउँ तथा मनो-सामाजिक परामर्शसम्बन्धी सहयोगको स्थापना गरी सुरक्षित वातावरणमा बाल-बालिका तथा महिला रमाउँदछन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने

५. बिछोड भएका बाल-बालिका, खास गरी पाँच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका केटाकेटी तथा किशोरीहरूले पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्यसम्बन्धी जाँचका बारेमा सहयोग र त्यस्तो सहयोगपछि उपयुक्त सेवा तथा संरक्षणका सुविधासहित परिवारको खोजी गर्ने कार्यमा सहयोग प्राप्त गर्दछन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने

६. यौन दुर्व्यवहार तथा हिंसाका विरुद्ध तिनको अनुगमन, प्रतिवेदन तथा पैरवी (advocacy)गर्ने प्रणालीको स्थापना गरी बाल-बालिका तथा महिलाहरूको यौन दुर्व्यवहार तथा शोषणको रोकथाम गर्ने ।

---

[१] *जोखिममा रहेका समूह भनेका त्यस्ता मानिसहरू हुन् जुन विविध प्रकारका आपत्कालीन परिस्थितिहरूमा विभिन्न समस्याको बढ्दो जोखिममा रहेका देखिन्छन् । यस्ता समूहअन्तर्गत महिला, बाल-बालिका, वृद्ध-वृद्धा, तीव्र सामाजिक तिरस्कारको अनुभव गर्ने व्यक्ति (दलित), थुनामा राखिएका व्यक्ति, थुना, अपहरण अथवा हिंसाको निसाना बनाइने जोखिममा रहेका युवा-युवती, एकदमै गरिब मानिस, शरणार्थी, आन्तरिक रूपमा विस्थापित व्यक्ति, असाधारण परिस्थितिका आप्रवासी, पहिलेदेखि नै कडा शारीरिक, स्नायुविक (neurological) अथवा मानसिक अपाङ्गता अथवा असन्तुलन*

भएका मानिसका साथै दीर्घकालीन रोगबाट पीडित व्यक्ति पर्दछन् (IASC Guidelines on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings)

संरक्षणमा मानवीय सहयोगको न्यूनतम मापदण्ड :

- प्रभावित जनसमुदायको अधिकारको कुनै पनि उल्लङ्घन, दुर्व्यवहार तथा शोषण अथवा भेदभावको अनुगमन गर्ने र प्रतिवेदन पेस गर्ने संयन्त्रको स्थापना गर्ने अथवा स्थापित संयन्त्रलाई प्रयोगमा ल्याउने ।
- विभिन्न समुदायका सदस्यहरुबाट, विशेषत: अति गरिब तथा पछाडी पारिएका समुहबाट मानवीय सहयोग तथा आधारभूत सेवा सुविधामा समान पहुँच सहयोग पाए नपाएको अनुगमन गर्ने
- साझेदारहरूका बीचमा अभिलेख राख्ने तथा दर्ता गर्ने प्रणालीमा एकरूपता सुनिश्चित गर्ने
- बाल-मैत्री ठाउँलगायत बाल-बालिका तथा महिलाहरूका लागि सुरक्षित वातावरणको सिर्जना गर्ने
- शिक्षा तथा संरक्षणसम्बन्धी सहयोग कार्यक्रममा मनो-सामाजिक सहयोगलाई एकीकरण गर्ने
- हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरूबाट बाल-बालिकाहरू बिछोडिने कार्यको रोकथाममा सहयोग गर्ने
- बिछोडिएका तथा परिवार साथ नभएका बाल-बालिकाहरू, खास गरी पाँच बर्षको उमेरभन्दा मुनिका बाल-बालिका तथा किशोरीहरूको पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्य जाँचको सहजीकरण गर्ने र खोजी तथा पुनर्मिलनमा संलग्न साझेदारहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने
- परिवारबाट बिछोडिएका तथा साथ नभएका बाल-बालिकाहरू र अन्य जोखिममा परेका समूह जस्तै: परिवार नभएका, वृद्ध, अपाङ्ग तथा दीर्घ रोगबाट पिडित समूहका मानिसहरुलाई हेरचाह तथा संरक्षण प्रदान गर्ने (बास तथा अन्य सेवाको व्यवस्था)
- मानवीय सहयोग तथा स्थायी समाधानका बारेमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित मानिसहरूलाई नियमित रूपमा सूचनाको प्रवाह भइरहेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने
- फिर्ता हुने कार्यक्रम तथा स्थायी समाधानको तर्जुमा गर्ने कार्यमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित व्यक्तिहरूलाई संलग्न बनाउन प्रयास गर्ने
- शिविर तथा पुनर्वासका क्षेत्रहरूमा पर्याप्त सुरक्षाका लागि पैरवी (advocacy)गर्ने

साझेदारहरुको क्षमता र सहयोगको आकलन तथा योजना

क्र.सं.	आवश्यक सामाग्री	आवश्यक संख्या	सहयोगी संस्था संग रहेको	नपुग	अनुमानित रकम	कैफियत
१	सुत्केरी तथा स्याहार केन्द्र स्थापना	५०				
२	सुत्केरी सामाग्री वितरण	२,००० जना				
३	मनोपरामर्श सेवा	५०				
४	निगरानी समूह निर्माण	५०				
५	गर्भवती महिला स्याहार सुसार सेवा	५०				

विपद्को अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संबोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संबोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय	पूर्वतयारी कार्यका लागि अनुमानित लागत
० देखि ९ घण्टा भित्र	▪ स्थानीय स्तरमा रहेका सम्पर्क निकाय/संयन्त्र/व्यक्तिहरुद्वारा सम्बन्धित सबै मुख्य निकायहरुमा सूचना दिने	▪ विपद वा जोखिमको सूचना दिन सकिने व्यक्तिको नाम,थर र सम्पर्क नं.फलेक्स ब्यानर बनाई सबैको नजर पर्ने सार्वजनिक स्थलहरुमा टाँसगरी जो सुकैले सूचना दिन सक्ने व्यवस्था मिलाउने ▪ जिल्ला स्तरका सरोकारवाला हरुलाई स्थानीय स्तरका सम्पर्क व्यक्तिहरुको र स्थानीय स्तरका सम्पर्क व्यक्तिहरुलाई जिल्ला स्तरका सम्पर्क व्यक्तिहरुलाई सम्पर्क गर्न सहज हुनेगरी सम्पर्क नं.हरु उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउने	स्थानीय स्तरका सम्पर्क व्यक्तिहरुलाई अभिमुखीकरण र हातेपर्चा छपाइ निर्माणकोलागि श्रोतको कमी	जि.प्र.का	▪ अभिमुखीकरण कार्यक्रम ▪ रु. १७५,०००।- ▪ हातेपर्चा छपाईमा ▪ रु. ४००००।- (श्रोतको खोजी गर्नु पर्ने)

जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

	▪ सुरक्षित आश्रय स्थलको सुनिश्चितामा सहयोग ▪ सूचना संकलक, अनुगमनकर्ता र निगरानीकर्ताको उपस्थिती र कार्यारम्भ	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिबाट पहिचान गरिएका सुरक्षित मार्ग, स्थान आश्रय स्थल र योजनाको जानकारी	कार्यालयको सवारी साधन मोटर नभएको हुँदा समयमा सम्बन्धित स्थानमा पुगी सेवा दिन कठिन र अनुगमनकर्ताहरुलाई आधारभूत खर्च उपलब्ध गर्हुँदा खटिन कठिन	जि.प्र.का	–
	▪ स्थानीय महिला सहकारी संस्थाहरु , गाउँ बाल संरक्षण समितिहरु, निगरानी समूहहरु र बाल क्लबहरु परिचालनगरी सङ्टाभिमुख समूहहरु (सुत्केरी, गर्भवती र अन्य महिला, परिवारबाट बिछोड भएका तथा अन्य बालबालिका, बृद्धबृद्धा, अपाङ्गता भएका विपद् प्रभावित व्यक्ति तथा अवस्थाको पहिचानगरी सम्बन्धित सबै सम्पर्क निकायहरुमा आवश्यक सहयोगकोलागि सिफारिस गर्ने	▪ स्थानीय स्तरमा सहयोगकोलागि परिचालन हुने सबै निकाय एवं संयन्त्रहरुमा द्रुत सर्वेक्षण फाराम तयारगरी विपद पहिला नै उपलब्ध गराई राख्ने । ▪ संभाव्य प्रभावित स्थानहरुमा स्थानीय स्तरमा पहिचान गरिएका संरक्षणको भूमिका निर्वाह गर्ने महिला संस्था, गाउँ बाल संरक्षण समितिहरु, निगरानी समूह, सरोकारवाला निकायहरुलाई तयारी अवस्थामा राख्ने ▪ महिला समूहहरुलाई विपद् सम्बन्धी अभिमुखिकरण गर्ने	बजेट तथा जनशक्तिको कमी ▪ बालबालिका बृद्धबृद्धा र अपांगता भएका व्यक्तिहरुकोलागि उपयुक्त आश्रय स्थल/ व्यवस्थापनमा ध्यान जाने नगरेको ▪	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी / जि.प्र.का	६0000 । (अभिमुखीकरण) (स्रोतको खोजी गर्नु पर्ने)
	▪ मानवीय सहयोगको अनुगमन र सुधार गर्न आवश्यक विषयमा सुझाव संकलनको लागि टोली परिचालन गर्ने	▪ स्थानीय स्तरमै विभिन्न उपसमितिहरु निर्माणगरी पूर्व तयारी अवस्थामा राख्ने ।	यातायात तथा सञ्चार खर्चको अभाव	जि.प्र.कय	१00000 (स्रोतको खोजी गर्नु पर्ने ।

२४ घण्टे देखि ४८ घण्टा भित्र	▪ महिला, बालबालिका, फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु र जेष्ठ नागरिकहरुका विशिष्ट र अत्यावश्यक आवश्यक्ता संबोधन भए/नभएको अनुगमनगरी आवश्यक सल्लाह, सुझाव र वितरण कार्यमा सहयोगकोलागि सम्बन्धित अन्य क्लष्टरहरुसँग समन्वयगरी अत्यावश्यक वस्तु एवं सेवा उपलब्धताको व्यवस्था मिलाउने ॥ जस्तै : शिशु, सुत्केरी आमा, गर्भवती,महिनावारी हुने महिला, नियमित औषधि सेवन गर्नुपर्ने अवस्थाका जे.ना.हरुलाई आवश्यक राहत सामाग्री प्याकेजमा वितरण। ▪ लक्षित वर्गको सुरक्षा र संरक्षण ▪ मा सकेसम्म जोखिम ननिम्त्याउनेगरी व्यवस्थापन गर्न सुझाव र समन्वयकारी भूमिकाकोलागि व्यक्ति परिचालन गर्ने । ▪ महिला र बालिका माथि हुन सक्ने संभाव्य हिंसा, दुर्व्यवहारबाट संरक्षणकोलागि निगरानी गर्न नियमित रुपमा टोली वा व्यक्ति परिचालन गर्ने ।	▪ सरोकारवाला निकायहरु विच कार्यक्षेत्र र जिम्मेवारी बाँडफाड ▪ मनोसामाजिक परामर्शकर्ताहरुको नक्शाङ्कन ▪ मनोसामाजिक परामर्शकर्ता उत्पादन एवंम पुर्नताजगी ▪ आकस्मिक सहयोगकोष स्थापना गर्ने ।	▪ यातायात,खाना,आवास आदि व्यवस्थाको लागि श्रोतको कमी ▪ प्रतिस्था सामाग्री (Dignity kits) त्यानो कपडा ,बेबीकिट, सुत्केरीलाई चप्पल,हाईजिन किट, टर्च,ल्याक्टोजिन, भुल आदि ▪ खोप ▪ स्वच्छ खानेपानी ▪ यातायात, दुवानी खर्च र भैपरी आउने खर्च नहुदा समयमा प्रभावित स्थानमा पुग्न कठिन	जि.प्र.का.संरक्षण क्लष्टर सदस्यहरु जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय जिल्ला अस्पताल जि.खा.पा.का./वास क्लष्टर	३००००० (स्रोतको खोजी गर्नु पर्ने)

४८ घण्टा देखि ७२ घण्टा भित्र	▪ हिंसा दुर्व्यवहारबाट संरक्षणकोलागि नियमित रुपमा टोली वा व्यक्ति परिचालन गर्ने । ▪ मनोसामाजिक परामर्शकर्ताहरु परिचालन गर्ने ▪ हिंसामा परेका महिलाहरुलाई अल्पकालिन आश्रय र आवश्यकत्ता अनुसार कानुनी सहायता प्रदान गर्ने ।	विपदको समयमा अप्रत्याशित सेवा दिनुपर्ने भएको हुँदा आवश्यक, श्रोतसाधन र जनशक्तिको तयारी गरिराख्ने ।	श्रोतसाधनको कमी	,,	करिब १५०००० (स्रोतको खोजी गर्नु पर्ने)

क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster members)को सूची :

क्र.सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर
१	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	०४१-५२०३७४
२	जिल्ला समन्वय समिति	अध्यक्ष	०४१-५२०१२६
३	शिक्षा समन्वय इकाइ	शि.शा. प्रमुख	
४	युनिसेफ	प्रतिनिधि	
५	सेभ द चिल्ड्रेन	प्रतिनिधि	
६	विश्व शिक्षा	प्रतिनिधि	
७	शिक्षक युनियन	प्रतिनिधि	
८	आर.एन.आर.	प्रतिनिधि	
९	गैर सरकारी संस्था महासंघ	प्रतिनिधि	

विपद् सम्बन्धी परिस्थिति : विपद्का सम्भावित मानवीय असर (शिक्षा) :

- विद्यालय भवनहरू र शिक्षण/सिकाइका सामग्रीहरूको नष्ट।
- शिक्षक/विद्यार्थीहरू हताहत /जनको क्षति।
- विद्यालयहरूसम्म पहुँच नहुनु।
- विद्यालयमा क्षति हुनाले शिक्षामा अवरोध।

- आन्तरिक रूपमा विस्थापितहरूका लागि प्रभावित नभएका विद्यालयहरू आवासको रूपमा परिणत हुन्छन् । आतिथ्य प्रदान गर्ने विद्यालय (host schools) को पढाइमा अवरोध ।
- केटाकेटी तथा शिक्षकहरूमा विपद्को मनोवैज्ञानिक असरले गुणस्तरीय सिकाइ एवं सिक्ने प्रक्रिया माथि प्रभाव पार्छ ।

समष्टिगत उद्देश्य :

- विकास गर्ने, संरक्षण प्राप्त गर्ने र सामान्य अवस्था एवं स्थायित्वमा फर्काउने कार्यको सहजीकरण गर्नका निमित्त विद्यालय जाने उमेरका तथा प्रभावित सम्पूर्ण केटाकेटीहरूको गुणस्तरीय शिक्षामा निरन्तर तथा तत्काल पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- सुरक्षित सिक्ने वातावरण उपलब्ध गराएर विपद् बाट परेको मनोवैज्ञानिक असरको सामना गर्ने कार्यमा केटाकेटीहरू र शिक्षकहरूलाई मद्दत गर्न योगदान पुऱ्याउने ।

विशिष्ट उद्देश्य :

- प्राकृतिक विपद्वाट प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका केटाकेटी तथा शिक्षकहरूलाई गुणस्तरीय शिक्षाको निरन्तरता सुनिश्चित गर्नका लागि र उनीहरूलाई सुरक्षित रूपमा सिकाउने एवं सिक्ने वातावरण उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार तथा स्थानीय सरोकारवालाहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- प्रभावकारी आपत्कालीन पूर्वतयारी तथा सहयोगलाई सहजीकरण गर्नका निमित्त क्षेत्रगत समूहका सदस्यहरू (Cluster members) का बीचमा प्रभावकारी समन्वय, अनुगमन तथा सूचनाको आदान- प्रदान सुनिश्चित गर्ने ।
- आपत्कालीन परिस्थितिमा पहिलो सहयोग उपलब्ध गराउने व्यक्तिका रूपमा सरोकारवालाहरूको क्षमता बढाउने ।
- द्रुत तथा चालु (rapid and on-going) शिक्षाका लागि लेखाजोखा सञ्चालन गरिन्छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने र आपत्कालीन परिस्थितिमा रहेका केटाकेटीहरूको शिक्षाका निमित्त युनिसेफका प्रमुख प्रतिवद्धताहरू (UNICEF's Core Commitments to Children in Emergencies for Education)तथा INEEका न्यूनतम मापदण्डबाट निर्देशित भएर उपयुक्त सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- आपत्कालीन परिस्थितिमा सहयोग उपलब्ध गराउनका लागि रणनीतिक साझेदारी तथा अन्य साझेदार/क्षेत्रहरू (Clusters) सँग सम्बन्धको स्थापना तथा त्यसलाई सुदृढ पार्ने ।

वर्तमान अवस्था

- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी क्रियाकलापहरु विद्यालय स्तरमा न्यून मात्रामा हुनु ।

- विद्यार्थी तथा शिक्षकहरुलाई विपद्को समयमा बढी भन्दा बढी परिचालन गर्न नसक्नु ।
- विद्यालयका भवनहरु विपद्को दृष्टीकोणबाट जोखीम रहित नहुनु ।
- परेको बेलामा तुरुन्त विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा परिचालन हुने दक्ष जनशक्तिको अभाव ।
- जिल्लामा शिक्षा योजना भित्र विपद् व्यवस्थापनलाई प्राथमिकता नदिनु ।

प्रभावकारी अणुक्रिया (Effective Responace) को लागि गर्नु पर्ने पूर्वतयारी

- प्रत्येक विद्यालयहरुमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी सवालहरुलाई विद्यालयको SIP मा सम्बोधन गर्नु पर्ने ।
- विद्यालय स्तरमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी दक्ष जनशक्तिहरु तयार गर्नु पर्ने ।
- भवन निर्माण सम्बन्धी आचार संहिता (Bulding Code) लाई पूर्ण रुपमा परिचालन गर्नु पर्ने ।
- प्रत्येक विद्यालयहरुमा विपद् व्यवस्थापन औजार (Disaster Kit) र प्राथमिक उपचार बाकस (First Aid Kit) को व्यवस्था गर्नु पर्ने ।
- विद्यालयहरुमा आकस्मिक विपद् जोखीम न्यूनीकरण (Disaster Risk Reducation) कार्यक्रमहरु संचालन गर्नु पर्ने ।

साझेदारहरुको क्षमता र सहयोगको आकलन तथा योजना

क.सं.	आवश्यक सामाग्री	आवश्यक संख्या	सहयोग जिम्मेवारी		अनुमानित रकम	मुख्य जिम्मेवारी
			सामाग्री	मानवीय		
१	शैक्षिक सामाग्री	१००००	• शिक्षा समन्वय इकाइ, धनुषा • विश्व शिक्षा	Cluster Member		DEO. UNICEF, Save the Children
२	वैकल्पीक विद्यालय संचालन	२००	• शिक्षा समन्वय इकाइ • रेडक्रस • आर.एन.आर. • जि.स.स	Cluster Member		DEO. UNICEF, Save the Children
३	विद्यालयको शैक्षिक सामाग्री	५०	• शिक्षा समन्वय इकाइ • विश्व शिक्षा	Cluster Member		DEO. UNICEF, Save the Children

४	विद्यालय भवन मर्मत सम्भार	५०	• शिक्षा समन्वय इकाइ • आर.एन.आर. • जि.स.स • विश्व शिक्षा	Cluster Member		DEO, UNICEF, Save the Children
५	बाल विकास केन्द्रको मर्मत सम्भार	२००	• शिक्षा समन्वय इकाइ, • आर.एन.आर. • जि.स.स • विश्व शिक्षा	Cluster Member		DEO, UNICEF, Save the Children
६	शैक्षिक सहयोग बाल विकास केन्द्र	२००	• शिक्षा समन्वय इकाइ • विश्व शिक्षा	Cluster Member		DEO, UNICEF, Save the Children
७	विद्यार्थी पोशाक सहयोग	५०००	• शिक्षा समन्वय इकाइ • जि.स.स. • आर.एन.आर. • आसमान नेपाल	Cluster Member		DEO, UNICEF, Save the Children

नोट : शिक्षासँग सम्बन्धित सामाग्रीहरु तत्काल उपलब्ध नरहे तापनि परेको वेलामा UNICEF र Save the Childrenबाट उपलब्ध हुन सक्ने ।

शिक्षा क्लष्टरको विपत व्यवस्थापन कार्यान्वयन योजना एवम् गरिने कियाकलापहरु

…यावधि	विपतको अवस्थामा गरिने आपतकालीक कार्य (विपतको प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्थाको संबोधन गर्न गरिने पूर्वतयारी कार्य	कार्य संबोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय	अनुमानित लागत
…देखि १ …टाभित्र	• मोबाइल, टेलिफोन र अन्य सञ्चार मिडियाको प्रयोग गरी क्षतिको प्रारम्भिक विवरण सर्वेक्षण ।	• विपत प्रभावित हुने सम्भावित क्षेत्रमा रहेका विद्यालय, शिक्षक र अभिभावकहरुको मोबाइल एवम् टेलिफोन नं. अद्यावधिक ।	• पूणरुपले अद्यावधिक भइसकेको ।	• जिल्ला शिक्षा समन्वय कार्यालय, स्रोतकेन्द्र र रेडक्रस धनुषा लगायतका अन्य संघसंस्थाहरु	
	• थप क्षति हुन नदिन सूचना प्रवाह र विद्यालय तहमा रहेका दक्ष र तालिम	• दक्ष र तालिम प्राप्त जुनियर रेडक्रसका विद्यार्थी र युवाहरुको	• पूर्ण रुपले अद्यावधिक भइ नसकेको	• जिल्ला शिक्षा समन्वय कार्यालय, स्रोतकेन्द्र र रेडक्रस धनुषा	

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

	प्राप्त जुनियर रेडक्रसका विद्यार्थी र युवाहरु परिचालन	विवरण र सम्पर्क नं. अद्यावधिक			
२ घण्टादेखि ७ घण्टासम्म	• शिक्षा क्लष्टरको बैठक सञ्चालन गरी क्षतिको प्रारम्भिक विवरणको विश्लेषण	• शिक्षा क्लष्टरमा सहभागी संघसंस्थाहरुको विवरण अद्यावधिक	• क्लष्टरमा सहभागीहरुको विवरण अद्यावधिक भएको ।	• जिल्ला शिक्षा समन्वय कार्यालय र सम्बन्धित संघसंस्थाहरु ।	
	• विद्यालयस्तरको जनशक्ति परिचालन गरी क्षतिको विवरण संकलन र उद्धार कार्य सञ्चालन ।	• विवरण संकलन गर्ने फारम र दक्ष र तालिम प्राप्त संकलक एवम् उद्धारकर्मीहरुको अद्यावधिक ।	• सर्वे फारम, विवरण संकलक र उद्धारकर्मीलाई अभिमुखीकरण बाँकी ।	• नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र विद्यालयहरु	
	• विद्यालयहरुलाई विपतबाट प्रभावितहरुका लागि सेल्टरको रुपमा तयारी र व्यवस्थापन ।	• आवश्यक पर्ने स्थान, कक्षाकोठा र टेण्टको व्यवस्थापन	• टेण्टको व्यवस्थापन गर्न बाँकी	• जिल्ला शिक्षा समन्वय कार्यालय, रेडक्रस र संघसंस्थाहरु	
८ देखि २४ घण्टासम्म	• विद्यालयहरुलाई विपतबाट प्रभावितहरुका लागि सेल्टरको रुपमा तयारी र व्यवस्थापन ।	• आवश्यक पर्ने स्थान, कक्षाकोठा र टेण्टको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने ।	• टेण्टको व्यवस्थापन गर्ने काम बाँकी	• जिल्ला शिक्षा समन्वय कार्यालय, रेडक्रस र संघसंस्थाहरु	
	• विद्यालय भित्र प्रभावितहरुको अवस्था लेखाजोखा गर्ने शिक्षक, जुनियर रेडक्रस र स्काउटको तालिम पाएका विद्यार्थीहरुलाई स्वयम् सेवककोरुपमा परिचालन गर्ने ।	• जुनियर रेडक्रस र स्काउटको तालिमको साथै जोखिम व्यवस्थापनको समेत तालिम प्राप्त गरेका शिक्षक र विद्यार्थीहरुको नामनामेसी विवरण अद्यावधिक गर्नुपर्ने ।	• तालिम दिन नसकिएको र नामनामेसी विवरण समेत अद्यावधिक गर्न नसकिएको ।	• जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, ने.रे.सो. धनुषा र जिल्ला शिक्षा समन्वय कार्यालय, स्रोतकेन्द्र, सम्बन्धित गैर सरकारी संघ संस्थाहरु ।	
२४ देखि ७८ घण्टा भित्र	• आवश्यकतानुसार पहिलो दिनको प्रक्रिया दोहोऱ्याउने • विपद्मा परेका विद्यालय पहिचान तथा अवस्थाको प्रारम्भिक विश्लेषण गर्ने • प्राप्त सूचना तथा विश्लेषणको	• यसभन्दा पहिले गरेजस्तै गर्ने । • प्रारम्भिक स्थलगत विवरण संकलन गर्ने । • क्लष्टरको बैठक सञ्चालन गर्ने । • जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकमा सहभागी भइ	• यसभन्दा पहिले भए जस्तै । • ग्याप नहुने • ग्याप नहुने • ग्याप नहुने	• शि.स.स.,विद्यालय, प्र.अ./शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति एवं रेडक्रस उपशाखाहरु र संघसंस्थाहरु ।	

	अवस्था जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिमा जानकारी गराउने ।	प्राप्त विवरण प्रस्तुत गर्ने			
देखि घण्टा	• आवश्यकतानुसार दोस्रो दिनसम्मका क्रियाकलापहरु पनि दोहोऱ्याउने । • शिक्षासँग सम्बद्ध संघसस्था र सहयोगी निकायहरुबाट सहयोगको लागि आह्वान गर्ने ।	• यसभन्दा पहिले गरेजस्तै गर्ने । • त्यस्ता सहयोगी संघसंस्थासँग समन्वय गर्ने र संयुक्त बैठक सञ्चालन गर्ने ।	• यसभन्दा पहिले भए जस्तै । • ग्याप नहुने ।	• शि.स.स., विद्यालय, प्र.अ., शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति एवं रेडक्रस उपशाखाहरु, शिक्षा सरोकार मञ्च, संघसंस्थाहरु र शिक्षकका पेशागत संस्थाहरु ।	
टादेखि ७ सम्म	• आवश्यकतानुसार तेश्रो दिनसमम भएका क्रियाकलापलाई समेत निरन्तरता दिने। • विद्यालयगत रुपमा प्रभावित बालबालिका र क्षतिको विवरण सुनिश्चित गर्ने । • शिक्षा सरोकार मञ्चको बैठक सञ्चालन गरी सहयोगको दायरा र सहयोग गर्ने संस्थाहरुको सुनिश्चित गर्ने । • पुनस्थापना सम्बन्धी वास्तविकताका आधारित योजना तयार गर्ने ।	• तैश्रो दिनसम्म गरेजस्तै गर्ने र आवश्यकतानुसार सुधार समेत गर्ने । • प्रभावित बालबालिका र क्षतिको तथ्याङ्क सकलन एवम् कम्पाइलेसन गर्ने । • शिक्षा सरोकार मञ्चको बैठक सञ्चालन गरी सहयोग र समन्वयको दायार फराकिलो बनाउने । • पुनस्थापना सम्बन्धी स्रोत र जिम्मेवारीको बाँडफाँड गरी तदनुसारको काम गर्ने ।	• ग्याप नहुने । • ग्याप नहुने । • ग्याप नहुने । • ग्याप नहुने ।	• शि.स.स., विद्यालय, प्र.अ., शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति एवं रेडक्रस उपशाखाहरु, शिक्षा सरोकार मञ्च, संघसंस्थाहरु र शिक्षकका पेशागत संस्थाहरु ।	
दिन देखि सातामित्र	• आवश्यकतानुसार अघिल्लो हप्तामा भएका क्रियाकलापहरुलाई समेत निरन्तरता दिने । • विद्यालयलाई सेल्टर बनाएका विपत प्रभावितहरुलाई क्रमशः घर पठाउने, • अवरुद्ध भएको विद्यालयहरुको पठनपाठन सुचारु गर्ने । • आवश्यकतानुसार अस्थायी सिकाइ	• सातौं दिनसम्म गरेजस्तै गर्ने र आवश्यकतानुसार सुधार समेत गर्ने । • विद्यालय परिवार र उद्धार एवम् पुनस्थापना टिममा खटिएकाहरु सक्रिय हुने ।	• ग्याप नहुने । • ग्याप नहुने । • ग्याप नहुने ।	• जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, शि.स.स., विद्यालय, प्र.अ., शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति एवं रेडक्रस उपशाखाहरु, शिक्षा सरोकार मञ्च, संघसंस्थाहरु र शिक्षकका पेशागत संस्थाहरु, बालक्लबहरु आदि ।	

	केन्द्र निर्माण गरी शिक्षण कार्य सञ्चालन गर्ने । • आवश्यकतानुसार मनोसामाजिक परामर्शका कक्षाहरुसमेत सञ्चालन गर्नुपर्ने । • पुनस्थापना र राहतका कार्यहरु आरम्भ गर्ने	• विद्यालयका शिक्षक , विद्यार्थी र अभिावक सक्रिय हुनुपर्ने । • विद्यालयका शिक्षक , विद्यार्थी, अभिावक, संघसंस्थाहरु सक्रिय हुनुपर्ने । • आवश्यकतानुसार बालबालिकाहरुलाई सक्रिय गराउने र मनोसामाजिक परामर्शका लागि विज्ञहरु खटिनु पर्ने । • आवश्यकतानुसारका सामग्री भएको किटबक्सको व्यवस्था गर्ने ।	• स्रोतको पहिचान हुन बाँकी । • विज्ञको अभाव । • दाताहरुको सुनिश्चित भइनसकेको ।		
२ सातादेखि १ महिनासम्म	• विद्यालयहरुको भौतिक क्षतिको इष्टिमेट कार्य सम्पन्न गर्ने । • जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सिफारिसको आधारमा भौतिक क्षति भएका विद्यालयहरुको पुनर्निर्माण, पाठ्यपुस्तक क्षति भएका विद्यार्थीहरुको पाठ्यपुस्तक खरिद आदिका लागि रकम यकिन गरी केन्द्रमा माग गर्ने । • अनुगमन, निरीक्षण र प्रतिवेदनलाई निरन्तरता दिने	• जिशिका एवम् संघसंस्थाबाट प्राविधिक खटाउने । • केन्द्रबाट नआउन्जेलसम्म जिल्ला र स्थानीय स्तरबाट सहयोग जुटाइ आपतकालीन स्थितिको व्यवस्थापन गर्ने । • केन्द्रीय निकायहरुमा पहल, समन्वय र सिफारिस निरन्तर रुपमा गरिरहने । • विपत व्यवस्थापनको फोकल पर्सन सक्रिय हुनुपर्ने ।	• इष्टिमेसनका लागि स्रोतको व्यवस्था नभएको । • केन्द्रबाट संबोधन हुने कुराहरुमा ढिलाइ हुने गरेको । • ग्याप नभएको । • ग्याप नभएको ।	• जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, शिक्षा मन्त्रालय, शिक्षा विभाग शि.स.स., विद्यालय, प्र.अ., शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति एवं रेडक्रस,, शिक्षा सरोकार मञ्च, संघसंस्थाहरु र शिक्षकका पेशागत संस्थाहरु ।	

पूर्वतयारी कार्ययोजना(Preparedness Plan)

क.सं.	पूर्वतयारीसम्बन्धी गतिविधि	जिम्मेवारी	सहयोगी	समयावधि
१	शिक्षा क्षेत्रको बैठक गरी विभिन्न क्षेत्रको विश्लेषण गरी आपत्कालीन शैक्षिक कार्यदल गठन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य	जेठको पहिलो साता
२	जोखिमपूर्ण क्षेत्रका विद्यालय, मदरसा, इसिडी तथा विद्यार्थी र शिक्षकको तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषण गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिशिका, क्षेत्रका सदस्य	जेठ मसान्त
३	मीरा (MIRA)अभिमुखीकरण कार्यमा सहभागी हुने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस (जि.वि.व्य.स) क्षेत्रका सदस्य	जेठ मसान्त वा जिविव्यसले आव्हान गरेपछि तुरुन्तै
४	सुरक्षित स्थानको लागि त्रिपालको व्यवस्थापन	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	शि.स.स, आवास तथा गैरखाद्य क्षेत्र	जेठ मसान्तभित्र
	चकटी व्यवस्था गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस (जि.वि.व्य.स) शि.स.स आवास तथा गैरखाद्य क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार
	शैक्षिक सामग्री वितरण (३ देखि ५ वर्ष उमेर समूह) का लागि	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य	जेठसम्ममा
५	अस्थाइ प्रशिक्षण केन्द्र (Temporary Learning Center)का लागि निम्न सामग्रीको बन्दोबस्त गर्ने • त्रिपाल • शिक्षकको रोस्टर तयार गर्ने • विद्यालय कीट • विद्यार्थी कीट (पोसाक र स्टेशनरी) • पाठ्य पुस्तक १ देखि ५ कक्षा	शैक्षिक कार्यदल	• शि.स.स, शिक्षा विभाग • रेडक्रस	जेठभित्र
६	कक्षा ६ देखि १० सम्मको लागि पाठ्यपुस्तक तथा विद्यार्थी कीट		शि.स.स.	शिससकाले पाठ्यपुस्तकको लागि शिक्षा विभागमा असार पहिलो साताभित्र पत्राचार गर्ने
७	अनौपचारिक शिक्षा (८ देखि १४ वर्ष उमेर समूहका विद्यालय नगएका केटाकेटीहरूका लागि) १५ वटा कक्षा सञ्चालनको लागि तयारी गर्ने ।		जि. शि.का,	
९	क) अनुगमनको लागि अनुगमन कार्यदल निर्माण गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिशिका सहयोगी संस्था तथा क्षेत्रका सदस्य	असार आवश्यकताअनुसार

१०	बाढी प्रभावित विद्यालयहरूलाई विद्यालय कीटको (school kit) व्यवस्थापन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस (जि.वि.व्य.स) शि.स.स,	आवश्यकता अनुसार
११	जोखीममा परेका विद्यालयहरूलाई जोखिम न्यूनिकरण (Mitigation)गर्न जलउत्पन्न विपद् नियन्त्रण विभाग र जिविव्यस (जि.वि.व्य.स) लाई अनुरोध गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस (जि.वि.व्य.स) शि.स.स, क्षेत्रका सदस्य	अनुगमनको रिपोर्ट प्राप्त भएपछि
१२	रोस्टर समुहलाई विपद् पुर्वतयारी सम्बन्धमा ३ दिने अभिमुखीकरण दिने ।	क्षेत्र प्रमुख	शि.स.स,	जेठभित्र
१३	विद्यालयका विद्यार्थी, शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति (SMC), पिटीए (PTA) लाई बाढीजन्य विपद्सम्बन्धी प्रशिक्षण दिने	क्षेत्र प्रमुख	शि.स.स,	नियमित कार्यक्रमअन्तर्गत राख्ने

साझेदारहरुको क्षमता र सहयोगको आँकलन तथा योजना

क्र.सं.	आवश्यक सामग्री	आवश्यक संख्या	सहयोगी संस्था संग रहेको	नपुग	अनुमानित रकम	कैफियत
१	विद्यार्थीको शैक्षिक सामग्री	१००० सेट		१,००० सेट		
२	वैकल्पिक विद्यालय संचालन	५		५		
३	विद्यालयको शैक्षिक सामग्री	१०० सेट		१०० सेट		
४	विद्यालय भवन मर्मत सम्भार	३०		३०		
५	बाल विकास केन्द्र मर्मत सम्भार	२०		२०		
६	शैक्षिक सहयोग (बालविकास केन्द्रको लागि)	२००		२००		
७	विद्यार्थीहरुको पोशाक सहयोग	१०००		१०००		

४.४९. आवास तथा बन्दोबस्ती(Logistic)

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Leads): सँघिय कार्यान्वयन आयोजना कार्यालय धनुषा

क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster members)को सूची :

क.सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर, ई-मेल ठेगाना
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनुषा	प्र.जि.अ.	
	सम्बन्धित स्थानीय तहहरु	प्रमुख तथा उपप्रमुख	
२	नेपाली सेना	गणपति	
३	सशस्त्र प्रहरी बल	स.प्र.उपरिक्षक	
४	नेपाल प्रहरी	प्रहरी उपरिक्षक	
५	राष्ट्रिय अनुसन्धान कार्यालय	उप निर्देशक	
६	नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	प्रमुख	
	सँघिय कार्यान्वयन आयोजना कार्यालय	प्रमुख	
	शहरी विकास तथा भवन कार्यालय	प्रमुख	
७	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	प्रमुख	

८	डिभिजन वन कार्यालय	प्रमुख	
९	जिल्ला भूसंरक्षण कार्यालय	जि.भू.स.अधिकृत	
१०	जलश्रोत तथा सिचाइ डिभिजन कार्यालय	प्रमुख	
१३	सडक डिभिजन कार्यालय	प्रमुख	
१४	अंचल यातायात व्यवस्थापन कार्यालय	प्रमुख	
१५	यान्त्रीक कार्यालय	प्रमुख	
१६	दुरसंचार सेवा प्रदायक कार्यालयहरु	प्रमुख	
१७	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	सभापति	
१८	नेपाल आयल निगम	प्रमुख	
१९	बस व्यावसायी संघ	अध्यक्ष	
२०	ट्रक/ट्र्याक्टर व्यवसायी महासंघ	अध्यक्ष	
२१	निर्माण व्यावसायी महासंघ	अध्यक्ष	
२२	ढाभल/राफ्टीङ्ग एशोसिएसन	अध्यक्ष	

२३	पेट्रोलियम एशोसिएसन	अध्यक्ष	
२४	होटल व्यावसायी महासंघ	अध्यक्ष	

जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

विपद् सम्बन्धी परिस्थिति : विपद्का सम्भावित मानवीय असर

- सार्वजनिक पूर्वाधारहरू (सडक, पुल, विद्युत, आपुर्ति, सञ्चार) नष्ट ।
- आवास तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति अस्थायी रूपमा क्षति, बाल-बालिका, महिला, वृद्ध-वृद्धा तथा फरक किसिमले सक्षम (अपाङ्ग) मुख्य रूपमा प्रभावित हुने गरी मानिसहरू विस्थापन
- विद्यालयमा कक्षा कोठा, प्रहरीचौकी र स्वास्थ्य केन्द्र जस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरूमाथि परेको चाप
- सामुदायिक संस्थागत ठाउँहरूमा अस्थायी आवासमा बसेको समयमा सामुदायिक स्वास्थ्यसम्बन्धी प्रचलनहरूमा देखिएका चुनौती
- आवाससम्बन्धी सहयोग आवश्यक हुने गरी विस्थापित परिवारको सङ्ख्या

बिशिष्ट उद्देश्य

- विपद प्रभावित समुदाय सम्म तत्काल राहत प्रतिकार्यका सहयोगहरुको सहज पहुचको लागी यथासक्य चाडो आवश्यक सामाग्रीहरु पुर्याउने ।
- तत्काल विपद प्रभावित क्षेत्रमा गई सुचना संकलन गर्ने ।
- पुर्ननिर्माणको लागी आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- स्थलगत अनुगमन गर्ने ।
- सबै क्लस्टरहरु संग समन्वय गर्ने । सबै क्लस्टरहरुका लागी बन्दोवस्तीका सामाग्रीहरु जुटाउन सहयोग गर्ने ।
- अन्य क्लस्टरहरुको क्षमता पहिचान गर्ने ,अपुग सामाग्री बन्दोवस्ती मिलाउने ।
- सबै क्लस्टरहरुको पुर्वाधार एकिन गरी अद्यावधिक रहने ।

पूर्वतयारी कार्ययोजना

क.सं.	पूर्वतयारीसम्बन्धी गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	कहिलेसम्म
१	सवारी साधनको आँकलन • आवश्यक सङ्ख्या • सवारीको प्रकार • रहेको स्थान	प्रमुख जिल्ला अधिकारी/यातायात कार्यालय यातायात व्यवसायी तथा कम्पनी सडक डिभिजन कार्यालय	
२	इन्धन र भाडा व्यवस्था	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
३	भण्डारण तथा गोदामघरको व्यवस्था	खाद्य तथा व्यापार कम्पनी	
४	मानव स्रोतको लागि खानाको तयारी	उद्योग वाणिज्य संघ/होटल व्यवसायी संघ	

आपत्कालीन कार्ययोजना

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपत्कालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संबोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संबोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवारी	प्रत्येक पूर्वतयारीका लागी अनुमानीत लागत

	Cluster Meeting गर्ने • जानकारी तथा सूचना सङ्कलन गरी परिस्थितिको विश्लेषण गर्ने • क्षेत्रका सदस्यलाई सक्रिय पार्ने, • परिस्थितिअनुसार कार्यविभाजन समीक्षा गर्ने	सबै क्षेत्र प्रमुखको सहभागितामा पूर्वतयारी बैठक र कार्यशालाको आयोजना : • सम्भावित विपद् पर्नु अघि पूर्वतयारी बैठक गर्ने क्षेत्रगत कार्ययोजनाको समीक्षा र पुनरावलोकन गर्ने • श्रोतको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने • गोदम घरको व्यवस्था गर्ने • मानव श्रोतसाधन लाई आपत्कालिन अवस्थामा कार्य गर्ने का लागी तालिम प्रदान गर्ने		क्षेत्र प्रमुखे	
	उद्धार कार्यमा सहयोगका लागी आवश्यक सवारी साधन परिचालन गर्ने	• श्रोतको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने • आवश्यक इन्धनको व्यवस्थागर्ने • समन्वय बैठक गर्ने			
	Cluster Head सर्ग को बैठक	• समय पूर्व निर्धारण गर्ने			

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरिने आपत्कालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारीत)	आपतकालीन अवस्था संबोधन गर्न गरीने पुर्वतयारी कार्य	पुर्वतयारी कार्य संबोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवारी	प्रत्येक पुर्वतयारीका लागी अनुमानीत लागत
७ - ८ दिन भित्र	Cluster Meeting गर्ने ● जानकारी तथा सूचना सङ्कलन गरी परिस्थितिको विश्लेषण गर्ने ● क्षेत्रका सदस्यलाई सक्रिय पार्ने, ● नियमित विपद् प्रभावित व्यक्तिलाइ खानाको व्यवस्थ ागर्ने	सबै क्षेत्र प्रमुखको सहभागितामा पुर्वतयारी बैठक र कार्यशालाको आयोजना : ● सम्भावित विपद् पर्नु अघि पुर्वतयारी बैठक गर्ने क्षेत्रगत कार्ययोजनाको समीक्षा र पुनरावलोकन गर्ने ● श्रोतको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने ● गोदम घरको व्यवस्था गर्ने ● मानव श्रोतसाधन लाई आपत्कालिन अवस्थामा कार्य गर्ने का लागी तालिम प्रदान गर्ने ● खाद्य सामाग्री खरीद गर्ने तथा आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने		क्षेत्र प्रमुख	

नेपाल सरकार प्रमुख जिल्ला अधिकारीको कार्यालय धनुषा

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
धनुषा
COVID –19 प्रतिकार्य योजना

.स	गतिविधि	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	आवस्यकश्रोत साधन	समय अवधि
१	क्षेत्रगत समिति को बैठक	Cluster प्रमुख	रेडक्रस । यू एन । आइ एन जि ओ		तत्काल
२	क्षेत्रगत प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने	Cluster प्रमुख	रेडक्रस । यू एन । आइ एन जि ओ		तत्काल
३	केन्द्रिय प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	Cluster प्रमुख		तत्काल
४	All Cluster Activate	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	Cluster प्रमुख		तत्काल
५	Meeting with Key Agency (UN Agency, Red cross)	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	रेडक्रस । यू एन । आइ एन जि ओ		तत्काल
६	क्षेत्रगत सबै सदस्यहरुले आआफ्नो क्षमता र स्रोत साधनको आकलन गर्ने	Cluster प्रमुख	सबै सदस्यहरु		तत्काल
७	सिमा क्षेत्रमा स्वास्थ्यकर्मी सहितको चेक प्वाइन्ट स्थापना	स्थानिय तह	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	PPE, Thermal scanner	तत्काल
८	सहयोग तथा स्वस्थ्य कक्षको स्थापना र संचालन (Help Desk Establishment)	स्थानिय तह	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	PPE, Thermal Scanner	तत्काल
९	जनचेतना मूलक संदेश प्रचार प्रसारण गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानिय तह, रेडक्रस, सरोकारवाला निकाय, गैर सरकारी निकाय, एफ एम, टेलिभिजन	IEC Material	तत्काल
१०	सत्य तथ्य मा आधारित समाचार सम्प्रेसन	पत्रकार महा सघ	स्थानिय पत्रपत्रिका, एफ एम, टेलिभिजन		तत्काल, संक्रमण अवस्था भरि
११	कोरोना सम्बन्धी आवश्यक,अभिमुखिकरण, तालिम (PPE को प्रयोग, मास्क ग्लोब्स,	स्वास्थ्य Cluster	स्थानिय तह,स्वास्थ्य कार्यलय,रेडक्रस,	आवश्यक सामाग्रीहरु	तत्काल, संक्रमण अवस्था भरि

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

	स्नीटाईजर, हात धुने , रोकथामको उपायहरु । विद्यालय र समुदायहरुमा गर्ने		सरोकारवाला निकाय, गैर सरकारी निकाय,		
१२	सबै स्थानिय तहहरुमा आवश्यक संख्या Quarantine निर्माण गर्ने	स्थानिय तह	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति , रेडक्रस, सरोकारवाला निकाय, गैर सरकारी निकाय,	आवास निर्माण सामाग्री, लत्ताकपडा,	तत्काले, संक्रमण अवस्था भरि
१३	जिल्ला, पालिका, वडा स्तरिय कोरोना रोकथाम तथा अनुगमन समिति निर्माण र प्रभावकारी संचालन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानिय तह, स्वास्थ्य कार्यलय,सुरक्षा ,रेडक्रस, सरोकारवाला निकाय, गैर सरकारी निकाय,		तत्काले, संक्रमण अवस्था भरि
१४	समुदायमा परिक्षणमा सहयोग, रोगीको सम्पर्क खोजी / सर्भिलेन्समा सहयोग । Contract tracing ।	स्थानियत तह	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्वास्थ्य कार्यलय, सुरक्षा निकायहरु र रेडक्स,	Equipment, PPE	तत्काले, संक्रमण अवस्था भरि
१५	संक्रमीतहरुलाई ओसारपोसार गर्न आवस्यकता अनुसार एक्बुलेन्स सेवाको तयारी गर्ने	रेडक्रस	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	आवस्यक पर्ने पुर्ण सुरक्षित सामाग्रीहरु	तत्काले, संक्रमण अवस्था भरि
१६	जिल्ला स्तरमा १०० बेड आइसोलेसन केन्द्र स्थापना गरी संचालन गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	प्रादेशिक अस्पताल, निजि अस्पताल , सरकारी अस्पताल स्थानिय तह	Equipment, PPE	तत्काले
१७	यदि संक्रमित मृत्यू भएमा शवव्यवस्थापनमा आवश्यक तयारी गर्ने । प्रशिक्षण तथा अभिमुखिकरण, आवश्यक सामाग्री व्यवस्थापन।	ICRC / RED Cross	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	आवस्यक पर्ने पुर्ण सुरक्षित सामाग्रीहरु	तत्काले, संक्रमण अवस्था भरि
१८	विमानस्थल लगायत आवश्यक स्थानमा स्वास्थ्यकर्मी सहितको स्वास्थ्य चेक प्वाइन्टको स्थापना गरिने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानिय तह, नागरीक उडयन प्राधिकरण	PPE, Thermal Scanner	तत्काले
१९	बजार अनुगमन लाई तिब्र बनाउने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	उद्योग । वाणिज्य संघ		तत्काले
२०	निरन्तर समन्वय तथा अनुगमन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानियत तह, स्वास्थ्य कार्यलय, सुरक्षा निकायहरु र रेडक्स,		निरन्तर

१	10 Bed ICU व्यवस्थापन गर्ने	प्रादेशिक अस्पताल	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	Equipment, PPE	तत्काले
२	Semi lockdown and Lockdown रणनीति तयार गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	सुरक्षा निकाय तथा सरोकारवाला निकाय		तत्काले
३	सभा, सम्मेलन, विवाह तथा अनावश्यक भिडभाड नगर्न अनुरोध गर्ने आवश्यक परेमा निषेधाज्ञा जारी गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानिय तहहरु		तत्काले
४	जिल्ला भरी रहेको विपन्न परिवारहरुलाई खाद्यान्न राहत वितरण गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र जिल्ला समन्वय समिति	स्थानिय तहहरु, सुरक्षा निकायहरु, रेडक्रस, अन्य गैहसरकारी संघसस्थाहरु		प्राथमिकताको आधारमा
५	सुरक्षा कर्मि तथा जोखिम मा काम गरी रहेका कर्मचारीहरुको स्वास्थ्य जाँच गर्ने	प्रादेशिक अस्पताल । नेपाली सेना	जि.प्र.का, स.प्र.बल.नेपाल		निरन्तर
६	अस्पतालहरुको नियमित सेवा सुचारु गर्ने	प्रादेशिक अस्पताल	जिल्ला प्रशासन कार्यालय		निरन्तर
७	संक्रमित क्षेत्रमा testing गराउने (Hot Spot)	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	जि.प्र.का, स.प्र.बल.नेपाल		निरन्तर
८	खाद्य, सब्जी तथा औषधी आपुर्तिलाई सहजिकरण गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	पालिका , सम्बन्धित निकायहरु		निरन्तर
९	स्थानिय क्षेत्रहरुमा sanitization गर्ने	स्थानिय पालिकाहरु	रेडक्रस		निरन्तर
०	कार्ययोजना अद्यावधिक गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	क्षेत्रगत निकाय		निरन्तर

खण्ड-५: कार्यान्वयन तथा पुनरावलोकन रणनीति

५.१. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कियाशील हुने

यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना जिल्ला स्तरको विपद् व्यवस्थापनका लागि उपलब्ध भौतिक, मानविय र आर्थिक श्रोतहरुलाई आंकलन गरी साथै नेपाल सरकारको विपद् जोखिम व्यवस्थापनको रणनीति र उद्धारकान्यूनतम आधारभूत पक्षहरुलाई दृष्टिगत गरी तयार भई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिबाट अनुमोदन भएको हो । जिल्ला भित्र विपद् सम्वन्धी कुनै घटना घटेको जानकारी हुनासाथ यस योजनामा उल्लेखित बिषयगत समितिहरु तथा फोकल व्यक्तिहरु र सरोकारवालाहरु स्वत: सक्रिय हुनेछन् ।

५.२. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन योजना

जिल्लामा कार्यरत मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार निकायहरूले बिभिन्न बिषयगत क्षेत्रमा आवद्ध रहि यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन गर्न सघाउने छन् । साथै स्थानीय तहतथा नगरपालीका र त्यहाँ कार्यरत संघसंस्थाहरूले पनि विषयगत योजनाहरू कार्यान्वयन गर्न स्वयंसेवक परिचालन गरि आवश्यक सहयोग गर्नेछन् ।

५.३. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको नियमित समीक्षा तथा अद्यावधि

जिल्ला जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले यसका पदाधिकारीहरू मध्येबाट उपयुक्त व्यक्तिहरू छनौट गरी एक कार्यदल बनाइ विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्ययोजना कार्यान्वयनको समग्र अनुगमन गर्नेछ । प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउन नियमित समिक्षा गरिनेछ ।

खण्ड-६: प्रतिवेदन तथा अभिलेखन

६.१. प्रतिवेदन तथा संचार

धनुषा जिल्लामा बाढिले हरेक वर्ष प्रभावित गर्ने हुँदा सो सम्बन्धि विपद्बाट हुने क्षति न्यूनिकरणका लागि बाढि पूर्वसुचना प्रणाली तयार गरेको हुँदा त्यसको व्यवहारिक प्रयोग गरि वर्षाको समयमा माथिल्लो तटिय र तल्लो तटिय समुदाय बिच निरन्तर सम्पर्क कायम गर्ने साथै बाढि सम्बन्धि सुचना स्थानीयएफ.एम.बाट प्रशारण गर्ने व्यवस्था मिलाईएको छ ।

प्रतिकार्यका लागि गठितबिषयगत अगुवाहरुलेबिपद् सम्बन्धि प्रतिवेदन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई बुझाउनु पर्नेछ । यस्तो प्रतिवेदन विपद्को अवधिमा सकेसम्म दैनिक रुपमा तयार गर्नु

पर्दछ । साथै विपद्‌को बारेमा स्थलगत अनुगमन टोलीले तयार गरेको प्रतिवेदन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकमा प्रस्तुत गर्नेछ ।

६.२. संस्थागत व्यवस्था

विपद् जोखीम न्यूनिकरण व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र विपद् व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ को प्रावधान बमोजिम विपद् व्यवस्थापनका लागि जिल्ला र स्थानीय(स्थानीय तह, न.पा.) स्तरमा छुट्टाछुट्टै संस्थागत संरचना तयार भएको छ । प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कनसंस्थागत रुपमा गरिनेछ । यसको संयोजन जिल्ला स्तरमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय र स्थानीय तहतथा नपाहरुमा जिल्ला समन्वय समितिको समेत सहयोग लिई सम्वन्धित स्थानीय तहतथा नपाहरूले गर्नेछन् ।

६.३. अभिलेखिकरण

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सदस्य सचिवको हैसियतले जिल्लास्तरमा विपद् प्रतिकार्यको अभिलेखिकरण जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालयले गर्नेछ भने स्थानीय स्तरमा स्थानीय तहतथा नपाका विपद् व्यवस्थापन समितिहरुले नेतृत्व गर्नेछन् । जिल्ला वा स्थानीयदुवै तहमा नेपाल रेडक्रस सोसाईटी तथा सम्वन्धित सरोकारवालाहरुले सर्वेक्षण तथा अभिलेखिकरण कार्यलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्नेछन् ।

६.४. अनुमोदन प्रकिया

मिति २०७७ असार१६ गतेका दिन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बसि विषयगत क्षेत्रका अगुवा संस्था र सहयोगी संस्था एवं निकायहरुको सहभागितामा कार्यशालाको आयोजना गरि विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अनुमोदन गरियो ।

थप जानकारीजन प्रतिनिधि सम्पर्क नम्बर

s.n	Adress	Mayor	Mobil No.	Vice Mayor	Mobil No.
1	Janakpur Sub. Metro.	Manoj Kumar Sah	9854022722		
2	Laxminiya	Bhogendra Mishra	9844054760		
3	Kshireshwar Mun.	SukhDev Yadav	9854025789		
4	Mithila Mun.	Mahendra Mahato	9854029760		
5	Bateswer	Ram Ashish Mahato	9854023051		
6	Ganeshman Charnath Mun.	Jit Narayan Yadav	9851050721		
7	Sabaila mun.	Kariram Yadav	9854024281		
8	Dhanush Dham mun.	Baleshwar Mandal	9844536930		
9	Mithila Bihari mun.	Rajendra Prasad Yadav	9815811495		
10	Hanspur mun.	Pradip Kumar Yadav	9854021963		
11	MukhiyaPatti	Jay Kumar Yadav	9854029641		
12	Nagrain Mun.	Binaya Kumar Yadav	9854029772		
13	Dhanauji	Raj Kumar Sah	9800825249		
14	Aurahi	Umashanker Prasad Sah	9844192364		
15	Bideh Mun.	Bechan Das	9854029282		
16	Kamala Mun.	Biseshwor Yadav	9854027128		
17	Janak Nandini	Bipin Dev Yadav	9851138616		
18	Shahidnagar Mun.	Dinesh Prasad Yadav	9854029769		
1	**Dhanusha 1**	Matrika Yadav			
2		Kishori Sah			
3		Ram Chandra Mandal	9854025545		
1	**Dhanusha 2**	Uma Shankar Argariya			
2		Ram Ashish Yadav	9854022059		
3		Shalendra Yadav	9841554951		
1	**Dhanusha 3**	Rajendra Mahato	9851060030		
2		Parameshwar Sah	9854026535		
3		Ram Saroj Yadav	9854020939		
1	**Dhanusha 4**	Raghubir Mahasetha			

2		Satrudhan Mahato	9851144866		
3		Ghan Kumar Yadav	9854023263		

जिल्ला स्तरीय सम्पर्क व्यक्ति सम्पर्क नम्बर

क्र. स.	कार्यालय नाम	पद	नामथर	नम्बर
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनुषा	प्र.जि.अ.	सुरेन्द्र पौडेल	9854007777
२	नेपाली सेना, श्रीनाथ गण	प्र.से.	सुरेश देवकोटा	9861319875
३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धनुषा	प्र.उ	बसन्त रजौरे	9854005555
४	नं. ८ गण सशस्त्र प्रहरी गण, नेपाल	स.प्र.उ.	प्रकाश कुमार सुवेदी	9851272106
५	राष्ट्रिय अनुसन्धान कार्यालय	उप.अनु.नि.	दिलिप कुमार सिंह	9854024922
६	उच्च अदालत धनुषा	रजिष्ट्रार		9854027032
७	धनुषा जिल्ला अदालत धनुषा	श्रेस्तेदार	विकास वस्नेत	9854025740
८	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय, धनुषा	जि.न्या	धर्मऔतार कोइराला	9854029131
				9854045680
१०	उच्च सरकारी वकिल कार्यालय, धनुषा	उ.न्या.	यदुनाथ	9851017132
११	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण,	प्रमुख	युगल किशोर तिवारी	9854024234
१२	प्रादेशिक अस्पताल	प्रमुख	डा. प्रमोद यादव	9854029065
१३	जामुन सिंह	प्रमुख	प्रादेशिक अस्पताल	9851000009
१४	शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाइ	प्रमुख	श्री अशोक रौनियार	9854029780
१५	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय		डा.विरेन्द्र कुमार मिश्र	9854030817
१६	जनकपुर भन्सार कार्यालय		प्रमोद दास	9854029581
१७	पूर्वाधार विकास कार्यालय		दिपक कुमार मिश्र	9854021091
१८				9848811396
१९	डिभिजन सडक कार्यालय		संजय कुमार मिश्र	9854020091
२०	संघीय आयोजना कार्यान्वयन इकाई		प्रदिप खनाल	9854021083
२१			लक्ष्मण यादव	9851186353
२२	शहरी विकास तथा भवन कार्यालय, धनुषा		विनोद कुमार यादव	9854025405
२३	कमला नदी नियन्त्रण आयोजना		विष्णु देव यादव	9854021017
२४	स्वास्थ्य कर्यालय, धनुषा		युगल किशोर यादव	9854026856
२५	डिभिजन वन कार्यालय, धनुषा		सुनिल कुमार कर्ण	9854025357
२६	प्रदेश वन निर्देशनालय, धनुषा		जगरनाथ प्रसाद जयसवाल	9854021072
२७	भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र		डा.इन्द्रेदेव शाह	9854026021
२८	भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालय		नि. मालपोत अधिकृत	9843712633

२९				9841811622
३०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय		गजेन्द्र प्रसाद यादव	9854020275
३१	नापी कार्यालय, धनुषा		सुमन कुमार मिश्र	9854026136
३२	जिल्ला हुलाक कार्यालय		नविन चौधरी	9854029024
३३				9823159454
३४	यान्त्रिक कार्यालय, हेभी इक्विपमेन्ट डि.		राम बाबु साह	9854026812
३५	यातायात व्यवस्था कार्यालय		विरेन्द्र साह	9854021209
३६			पवन पजियार सहायक	9844026865
३७			धर्मराज पौडेल	9851130026
३८	श्रम कार्यालय, धनुषा		श्री राम उदगार अधिकारी	9854021532
३९	गुणस्तर तथा नापतौल कार्यालय		रजनिश झा	9854028805
४०	प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, धनुषा		श्री श्रीधन पन्थी	9854028086
४१	शाखा तथ्याङ्क कार्यालय		विमल कुमार यादव	9841584145
४२	बनस्पति अनुसन्धान केन्द्र धनुषा		ताहिर हुसैन	9854029752
४४	कृषि यान्त्रिकिरण प्रवर्द्ध केन्द्र नक्टाझि		दीपक भारद्वाज	9851036030
४५	मत्स्य मानव सम्साधन विकास तथा		रवि लाल शर्मा	9854025396
४६	कृषि व्यवसाय प्रवर्धन सहयोग तथा तालिम		सुरेन्द्र प्रसाद कुर्मी	9854029661
४७	पशुरोग अन्वेषण प्रयोगशाला		डा.राकेश मोहन सिंह	9854029093
४८	पशु सेवा तालिम केन्द्र		डा.फेकन साह	9862202757
४९	रेल्वे तथा मेट्रो विकास आयोजना		गुरु प्रसाद भट्टाई	9854021396
५०			विनोद कुमार ओझा	9854021396
५१	जल स्रोत सिंचाइ विकास डि.जनकपुर		अरुण कुमार लाल कर्ण	9844027847
५२	राइजोबियम तथा घाँसेवाली विउ विजन		रुप नारायण यादव	9854029069
५३				9844031690
५४	अंचल आयुर्वेद औषधालय		सिमा झा	9854027001
५५	पशु क्वारेन्टाइन कार्यालय, जनकपुर		डा.उमेश साह	9854029375
५६	व्यवसायी प्र.नाथ शिव बि.ता. केन्द्र		तुलसीराज घिमिरे	9844026531
५७	कमला हर्दिनाथ सिंचाइ डि.का.पोताहा		श्री बीरेन्द्र कुमार यादव	9842300915
५८	उष्ण प्रदेशीय बागबानी नर्सरी बि.केन्द्र		श्री विष्णकान्त झा	9842988195
५९				9854029620
६०	कृषि अनुसन्धान केन्द्र वेलाचापी		सन्तोष राज त्रिपाठी	9854029620
६१			लेखापाल दिपेश कुमार शाह	9854024330
६२	राष्ट्रिय धानबाली अ.कार्यक्रम, हर्दिनाथ		डा.राम बरण यादव	9854020465
६३				9844133026

६४	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय		श्री देवेन्द्र कुमार झा	9861667733
६५	हुलाकी राजमार्ग निर्देशनालय, जनकपुर		श्री कृष्ण कुमार महतो	9854021115
६६	जनकपुर परिक्रमा व्यापारिक मार्ग वि.योजना जटही		राम टहल यादव	9851101861
६७	इलाका प्रशासन कार्यालय यदुकुहा		अनिल कुमार यादव	9854023034
६८	नापी कार्यालय, ढल्केबर		राजेन्द्र साह	9844026507
६९	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय		उमेश महतो	9854054655
७१	कृषि सामग्री कम्पनी लि., जनकपुर		नि.वेचन साह	9842037092
७२	कर्मचारी संचय कोष कार्यालय, जनकपुर		नवराज पौडेल	9851228968
७३	खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सुधार आयोजना कलष्टर इकाइ		श्री सुकेश्वर झा	9854027018
७४	कृषि ज्ञान केन्द्र, जनकपुर		श्री शंकर प्रसाद साह	9854027739
७५	खाद्य प्रविधि तथा गुण नि.का.धनुषा		विजय खनाल	9854021116
७६	संघीय खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन आ. (संघ)		श्री चन्देश्वर साह	9842825742
७७	राष्ट्रिय मानव अधिकार		श्री विर बहादुर बुढामगर	9854029706
७८	नेपाल विद्युत प्राधिकरण, क्षेत्रिय कार्यालय, जनकपुरधाम		श्री मुनेन्द्र ठाकुर	9854024478
८०	CTEVT		श्री नागेन्द्र साह	9851036370
८२	जनकपुर नागरिक उड्डयन प्रा.		योगेन्द्र नाथ कुंवर	9856032369
८३	राष्ट्रपति चुरे तराई मधेश वि.सं. समिति		राम बालक यादव	9854025726
८५	पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास नि.जनकपुर		जागेश्वर यादव	9854025699
८६	गुठी संस्थान शाखा कार्यालय, धनुषा		वैकुण्ठ रेग्मी	9841911081
८७	बृहत्तर जनकपुर क्षेत्र वि.परिषद		बलराम ठाकुर	9854021130
८८	नेपाल विद्युत प्राधिकरण, वितरण कार्यालय,		लखन लला मल्लिक	9854022614
८९	जनकपुर			9854024478
९०	नापी टोली प्रमुख		दिलिप साह	9844023671
९१	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्य.केन्द्र		डा.प्रमोद कु.यादव	9851196957
९२	प्रदेश जनस्वास्थ्य व्य.प्रयोगशाला		श्रवण कुमार मिश्र	**9851168220**
९४	प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय जनकपुरधाम		श्री विजय झा	**9855045726**
९७	गोरखापत्र संस्थान, प्रदेश स्तरीय कार्यालय, मधेश प्रदेश		प्रेम बहादुर पराजुली	**985100973**
९८	जनकपुर उपमहानगरपालिका		प्रधुम्न प्रसाद उपाध्याय	9854056111
९९	धनुषाधाम नगरपालिका		संजित प्रसाद यादव	9854030959

१००	गणेशमान चारनाथ न.पा.		लखनदेव यादव	9854059111
१०१	सबैला नगरपालिका		सन्तोष शर्मा	9854062111
१०२	मिथिला नगरपालिका		रचिन्द्र डंगोल	9854060111
१०३	क्षीरेश्वरनाथ नगरपालिका		प्रमोद घिमिरे	9854058111
१०४	नगराईन नगरपालिका		ओम प्रकाश महतो	9854029054
१०५	विदेह नगरपालिका		संजिव कुमार साह	9868023630
१०६	शहिद नगर नगरपालिका		राम किशोर महतो	9854020614
१०७	कमला नगरपालिका		सुबोध कुमार ठाकुर	9854029063
१०८	जनकनन्दनी गाउँपालिका		अयोध्री दास	9854022045
१०९	बटेश्वर गाउँपालिका		रामजी जोशी	9854027117
११०	मुखियापट्टी मुसहरनिया गा.पा.		सत्य नारायण साह	9854029412
१११	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका		नागेन्द्र यादव	9844033721
११२	हँसपुर नगरपालिका		सुर्य प्रसाद दाहाल	9840685829
११३	औरही गाउँपालिका		अशोक कुमार यादव	9854029084
११४	मिथिला विहारी नगरपालिका		कन्हैया कुमार मिश्र	9854025667
११५	धनौजी गाउँपालिका		सावन कुमार चौधरी	9844241699
११६	नेपाल राष्ट्र बैंक, जनकपुरधाम		निरा कात्या भंडेर	9854020682
११७	जनकपुर नागरिक उडड्यन प्रा.		संजय उपाध्याय	9854024417
११८	नेपाल खानेपानी संस्थान		श्रीराज भण्डारी	9841484270
११९	नेपाल टेलिकम		अमरेश लाल कर्ण	9852025515
१२०	नपाल आयल निगम		मनोज कुमार साह	9854025128
१२१	नेपाल विद्युत प्राधिकरण		राम प्रमोद साह	9851110044
१२२	प्रदेश कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय,		राधेश्याम गिरी	9854029590
१२३	अदालत		विनोद बस्नेत	9854025740
१२४	स्थानीय पूर्वाधार विकास अयोजना कार्यालय		माधव प्रसाद भट्टराई	9841374231
१२५	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि., जनकपुरधाम		इन्द्र प्रसाद खनाल	९८४१०९६२३४
१२६	अधिकृत संगम, धनुषा		दानी कान्त झा	
१२७	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग, जनकपुरधाम		उपसचिव श्री दानी कान्त झा	
१२८	श्री किशोरी मनि ट्रान्सफर प्रा.लि.		ई प्रकाश चन्द्र साह	9844020762
१२९	शिक्षा विकास निर्देशनालय, प्रदेश नं. २, जनकपुरधाम			
१३०	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय (प्रदेश)		राम गोविन्द यादव	9854026320
१३१	नेपाल विद्युत प्राधिकरण पडुकहा वितरण केन्द्र, धनुषा		गजेन्द्र कुमार चौधरी	

१३२	नेपाल खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि		उपेन्द्र लिम्बु	9854027247
१३३	नेपाल आयल निगम, इन्धन डिपो महेन्द्रनगर		टिकाजंग थापा	9851059130
१३४	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी धनुषा		नरेश प्रसाद सिंह	9854027247
१३५	अर्थ मन्त्रालय मधेश प्रदेश जनकपुरधाम			
१३६	राष्ट्रिय बीमा संस्थान, जनकपर शाखा कार्यालय जनकपुरधाम		निसा राय कार्यालय प्रमुख	9841469492

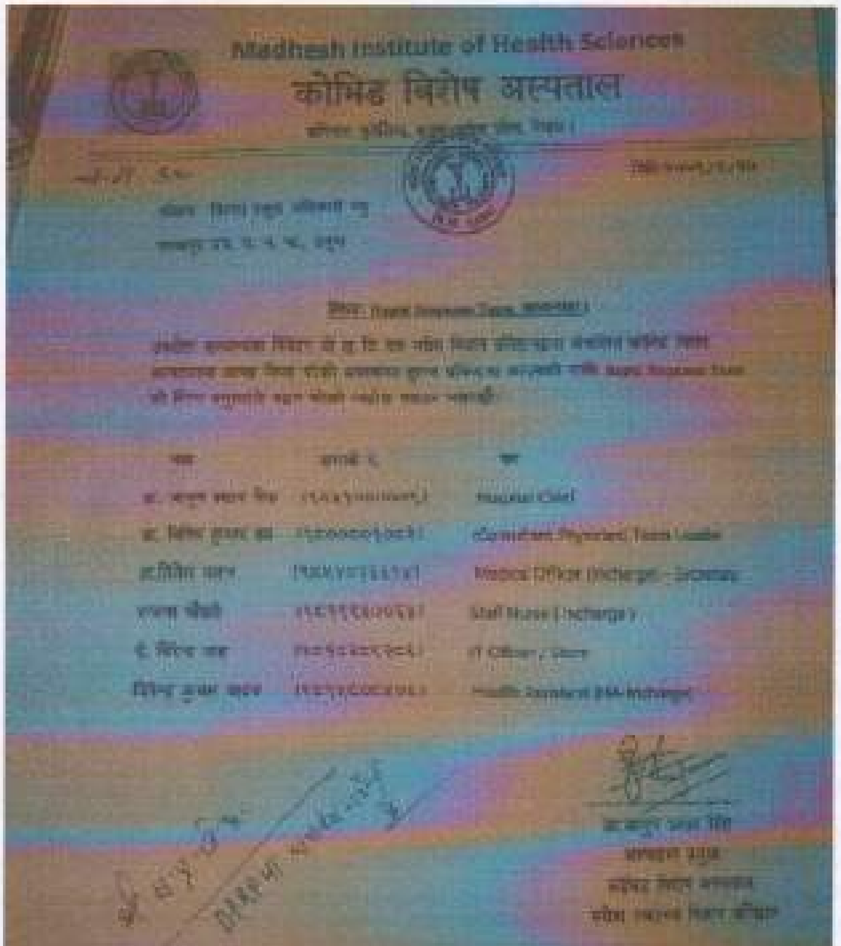
Madhesh Institute of Health Sciences
कोभिड विशेष अस्पताल

Hospital Chief
Staff Nurse (Incharge)

१.जिल्ला विपद् व्यवस्थापनसमितिको बैठकको निर्णय तथा सिफारिशहरु

१ विपद्को समयमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बस्ने अवस्था तत्काल नरहेमा विपद् व्यवस्थापनलाई आगाडी बढाउन प्रमुख जिल्ला अधिकारीको नेतृत्वमा कलस्टर प्रमुखहरुको बैठक बसि जिल्ला विपद् व्यवस्थापनसमितिले गर्नु पर्ने कार्यहरु गरिने छ ।

२ नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र सुरक्षा निकायहरुबाट प्राप्त सूचनाहरुको आधारमा तयार गरिएकोप्रतिवेदनहरुलाई प्ररम्भिक प्रतिवेदनको रुपमा लिइने छ ।

३ ने.रे.सो.धनुषाको नेतृत्वमा शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, कृषि, प्रहरी र जि.स.स.को प्राविधिकहरुको सहितको टोली खटाइ क्षतिहरुको विस्तृत विवरण संकलन गरिने छ ।

४ उद्धार तथा राहत सामाग्रीहरु प्रमुख जिल्ला अधिकारीको समन्वयमा नेपाल रेडक्रस मार्फत एकद्वार प्रणाली (One Door System) बाट वितरण गरिने छ ।

५ विपद्को समयमा जुनसुकै सरकारी तथा गैर सरकारी (राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय) संस्थाहरु जिल्ला विपद् उद्धार समिति मार्फत एकद्वार प्रणाली (One Door System) बाट परिचालन गरिने छ ।

६ नेपाल सरकारले तोकेको गुण्स्तरियता तथा मापदण्ड अनुसार सेवाहरु उपलब्धताको सुनिश्चितता गरिने छ ।

७ विपद्को समयमा परिचालन हुने जनशक्तिहरु विपद् सम्बन्धी बनाईएका आचार संहितालाई पालना गरे नगरेको एकिन गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धी निकायको हुने छ ।

८ जि.स.स.धनुषाबाट प्रत्येक न.पा. स्थानीय तहहरुमा विपद् सम्बन्धी छुटै कोष खडा गर्न परिपत्र तथा पहल गरिने छ ।

९ प्रत्येक गैर सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरुले आ आफनो कार्यालय संग सम्बन्धित विपद्को लागि पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाई पूर्वतयारीका गतिविधिहरु आ आफनो वार्षिक बजेटमा अनिवार्य रुपमा राखी संचालन गरिने छ ।

जिल्ला विपद् व्यवस्थापनसमितिको कार्य शर्त (DDRC Terms of Reference)

जिल्ला विपद् व्यवस्थापनसमिति भन्नाले सरकारी तथा गैरसरकारी प्रतिनिधिहरु, राजनीतिक दल तथा नागरिक समाजको सहभागितामा प्रमुख जिल्ला अधिकारी अध्यक्ष रहने गरी विपद् पिडितहरुलाई तत्काल राहत प्रदान गर्नुका साथै विपद् रोकथाम तथा न्यूनीकरणका लागि प्रचलित कानुन बमोजिम गठन गरिएको जिल्लास्तरीय प्रमुख अंग हो । यसको मुख्य काम समन्वय, साझेदारी र सहकार्यमा जिल्लाको विपद् व्यवस्थपानको कार्यको नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गरी जिल्लाको साधनस्रोत र क्षमताको प्रभावकारी परिचालन गरी जनधनको संरक्षण गर्ने हो । जसको अध्यक्ष प्र.जि.अ. रहन्छ । विपद् व्यवस्थापनका लागि जिल्ला तहमा एकद्वार नीति (One-Door Policy) को लागि जिम्मेवार संस्था यही समिति रहनेछ ।

अञ्चल प्रशासन ... कार्यालय

समितिको कार्यक्षेत्र

२) विपद् न्यूनीकरण तथा पिडितलाई राहत प्रदान गर्ने जिल्ला स्तरमा छलफल गर्ने ।
३) आवश्यकता अनुसार छलफल बैठकको आयोजना र समन्वय गर्ने ।
४) आवश्यक सहयोग जुटाउन सरकारी तथा गैर सरकारी संघ/संस्थाहरुसँग समन्वय गर्ने ।
५) जोखिममा परेका स्थानीय तह, न.पा. वा वडा, टोल तथा समुदाय पहिचान गर्ने ।
६) गाँउ विकास समिति स्तरीय मुख्य स्वंयमसेवक पहिचान तथा छनौट गर्ने ।
७) गाँउ विकास समिति स्तरमा बाढी पूर्वतयारी समिति गठनका लागि प्राविधिक रुपमा सहयोग गर्ने ।
८) माँगको लेखाजोखा, आवश्यकता निर्धारण, उपलब्ध स्रोत-साधन सम्बन्धमा समीक्षा गरी स्रोत उपलब्धतामा ढिलाई भए त्यसको प्रभाव विश्लेषण समेत गर्ने ।
९) सञ्चार माध्यम, साझेदारहरु, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था, दाताहरुसँग सहयोगका लागि आग्रह गर्ने ।
१०) उपयुक्त तरिकाले स्रोत-साधन व्यवस्था एवं परिचालन गर्ने ।
११) आकस्मिक कोष व्यवस्थापन गर्ने ।
१२) आकस्मिक उद्धार सामग्री सञ्चय व्यवस्थाको अनुगमन, मुल्यांकन गर्ने ।
१३) मौजुदा माल-सामान (Logistics) हरुको प्रबन्ध मिलाउने ।
१४) आवश्यक पर्ने आकस्मिक औषधी सञ्चय तथा स्वास्थ्य सेवा सुविधाको योजना मिलाउने ।
१५) बाढी जोखिमपूर्ण गा. वि. स., न.पा. वा वडा तथा टोलहरुसम्म पुग्ने सडक तथा बाटाहरुको सम्बन्धमा जानकारी लिने ।
१६) तयारी अवस्थामा राखिएका डुङ्गा, लाइफ ज्याकेट, खाद्यान्न, डोरी, टेन्ट, इन्धन, लाल्टिन, दाउरा, भाँडाकुँडा, साबेल, कोदालो, रित्ता प्लास्टिक झोला आदिका अवस्थाबारे नियमित रुपमा अनुगमन गरी भरपर्दो व्यवस्था मिलाई प्रतिकार्यका लागि तयार रहने ।
१७) वितरण गरिएका राहत सामानको अभिलेख राखी निरीक्षण र पारदर्शिता कायम गर्ने ।
१८) स्थानीय तह, जिल्ला र क्षेत्रीय स्तर सम्म सञ्चार सम्पर्क गर्ने ।
१९) सरकारी संस्था, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था, गाँउ विपद् व्यवस्थापन समितिका साथै पिडितहरुसँग बाढीको समय र त्यसपछि गर्नुपर्ने खोज, उद्धार एवं राहत कार्यका लागि छलफल आयोजना गर्ने ।
२०) प्रतिवेदन तयार गर्नुका साथै सम्बन्धित सबैमा सो प्रतिवेदनबारे जानकारी गराउने ।
२१) विपद्को तथ्यांक नियमित रुपले गृह मन्त्रालयको विपद् व्यवस्थापन शाखाको फ्याक्स नं. ४२११२८१ मा पठाउन लगाउने ।
२२) एक जना सूचना अधिकारी तोक्ने, निजले केन्द्रमा पठाउनु पर्ने प्रतिवेदनको ढाँचा निर्धारण गरी नियमित रुपमा केन्द्रमा पठाउने ।

तर यहाँ उल्लेखित कार्य विवरणले जि.दै.प्र.उ.समिति वा प्र.जि.अ.को प्रचलित कानून बमोजिमका काम, कर्तव्य र अधिकारलाई सीमित वा असिमित बनाएको मानिने छैन् ।

जिल्लाका क्षेत्रगत अगुवा संस्थाहरु (Cluster Leads) का कार्यशर्त (Terms of Reference)

अगुवा संस्थाको कार्यक्षेत्र

Terms of Reference of the District Lead Support Agency (DLSA)

अगुवा संस्था

१) कुनै क्षेत्रमा परेको समस्या समाधानमा समन्वय गर्न प्राविधिक दक्षता र अधिकारप्राप्त व्यक्ति, कार्यालय, निकाय वा संस्था नै जिल्ला क्षेत्रगत वा विषयगत समूहका नेतृत्वदायी संस्था हुन् ।

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय बनुषा

उदाहरणका लागि स्वास्थ्य, पानी तथा सरसफाइ, शिक्षा, खाद्य सामग्री व्यवस्था गर्ने निकाय वा संस्था त्यसका जिम्मेवारी पदाधिकारी आदि ।

२) **मुख्य साझेदार समावेश:**
क्षेत्र वा विषय अनुरुप मुख्य साझेदारहरुको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने र उनीहरुका लागि तोकिएको जिम्मेवारी र कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिने

३) **उचित समन्वय प्रक्रिया स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्ने:**

क) सबै साझेदारहरु (सरकारी र गैर सरकारी संस्थाहरु, अन्तर्राष्ट्रिय रेडक्रस सोसाईटी, संयुक्त राष्ट्र संघका निकायहरु) सँग उपयुक्त विषयगत समन्वय संयन्त्र स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्ने र जिल्ला सदरमुकाम भित्रका एवं आवश्यकतानुरुप स्थानीय तह सम्म काम गर्ने विभिन्न समूहलाई समेत समावेश गर्ने ।

ख) विषयगत समूहका साझेदारहरुबाट आवश्यकता र पुरा हुन नसकेका माँगहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिवद्धता सुनिश्चित गर्ने । विषयगत समूहभित्र उपयुक्त तवरले जिम्मेवारीहरुको स्पष्ट बाँडफाँड गर्ने र सम्पर्क व्यक्ति तोकि तिनको सँचार सम्पर्क नियमित रुपमा अद्यावधिक राख्ने ।

ग) विपद् रोकथाम वा जोखिम न्यूनीकरण प्रति प्रयाप्त ध्यान दिँदै आकस्मिक प्रतिकार्य प्रभावकारी बनाई यथासक्य चाँडो पुनलार्भ योजना कार्यान्वयन गर्न सकियोस् भनी प्राथमिकता दिने ।

घ) अन्य क्षेत्रगत वा विषयगत समूहहरुसँग प्रभावकारी सम्पर्क र समन्वय व्यवस्था सुनिश्चित गर्ने

ङ) प्राथमिकतापूर्ण क्रियाकलपा, स्रोत-साधन परिचालन र परामर्श जस्ता सबै विषयहरुमा प्रमुख जिल्ला अधिकारी र जिल्ला विपद् व्यवस्थापनसमिति एवं अन्य सरोकारवालाहरुसँग नियमित सम्पर्क गरी विषयगत समूहहरुको जिम्मेवारपूर्ण प्रतिनिधित्व गर्ने ।

४) सरकारी राष्ट्रिय/स्थानीय प्रशासन, अन्य सरकारी निकायहरु, स्थानीय निकाय, नागरिक समाज र अन्य सम्बन्धित व्यक्तिहरुसँग स्थानीय स्रोत-साधनको उपलब्धताको आधारमा मानवीय सहयोग सुनिश्चित गर्न आवश्यक समन्वय गर्ने ।

५) **सहभागितामूलक र समूदाय आधारित पहुँच कायम गर्ने :**
विषयगत आवश्यकता मूल्यांकन, विश्लेषण, योजना, अनुगमन र उत्तरदायित्व लगायतका व्यवस्था सहभागितामूलक र समुदायको पहुँचमा आधारित हुनु पर्ने

६) **आवश्यकता पहिचान र विश्लेषण :**
सम्बन्धित सबै क्षेत्रगत निकायका साझेदारहरु सहभागी भई प्रभावकारी तथा समान विषयगत आवश्यकता मूल्यांकन र विषलेषण सुनिश्चित गर्ने ।

७) **आकस्मिक पूर्वतयारी:**
सम्भावित नयाँ आकस्मिक घटनाहरुबारे प्रयाप्त मैपरी योजना र पूर्वतयारी सुनिश्चित गर्ने ।

८) **योजना तथा रणनीति विकास:**
क) निम्न बुँदाहरुमा विषयगत समूहमा सम्भाव्य कार्यको खाका निर्धारण गरी प्रतिकार्य सुनिश्चि गर्ने:
अ) माँग (gap) पहिचान गर्ने:
आ) विषयगत प्रतिकार्य योजना विकास/अद्यावधिक गर्ने र यी योजना वा कार्यक्रमहरु समग्र राष्ट्रिय रणनीतिमा पनि प्रतिविम्बित बनाउने कुराको सुनिश्चित गर्ने, जस्तै- साझा मानवीय कार्य योजना (Common Humanitarian Action Plan)
इ) पहिलेका कार्यहरुबाट सिकिएका पाठ अनुरुप अहिलेका योजना तथा कामहरुलाई परिमार्जित गर्दै लैजाने ।

९) **मापदण्डहरुको उपयोग:**

क) विषयगत समूहका सबै सहभागीहरु नीति निर्देशिका, मापदण्ड र प्राविधिक गुणस्तरीयता सम्बन्धमा सुसूचित छन् भन्ने कुराको सुनिश्चित गर्ने तथा उनीहरुले प्रतिकार्यका कामकारवाही सोही अनुसार संचालित हुनेछन् भन्ने पनि सुनिश्चित गर्ने ।

१०) अनुगमन र प्रतिवेदन:

क) विषयगत कार्यसमूहहरुले सञ्चालन गरिरहेका गतिविधि र कार्यान्वयन गरेको योजनाको प्रभाव सम्बन्धमा उपयुक्त र पर्याप्त अनुगमन प्रणाली स्थापित रहेको सुनिश्चित गर्ने ।

ख) प्रभावकारी रुपमा सूचना आदान-प्रदान र प्रतिवेदन संप्रेषण प्रणाली पनि सुनिश्चित गर्ने ।

११) परामर्श र स्रोत-साधन परिचालन:

क) स्रोत-साधन आवश्यकता लगायत परामर्श चाहिने मुख्य विषयहरु पहिचान गर्ने र ती पहिचान भएका विषयलाई प्रमुख जिल्ला अधिकारी र जिल्ला विपद् उद्धार समितिका पदाधिकारीलाई जानकारी उपलब्ध गराउने ।

ख) मानवीय सहयोगकर्ताहरुका लागि आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउन दाताहरुसँग अनुरोध गर्ने र विषयगत कार्यमा संलग्नहरुलाई नियमित प्रक्रिया अनुसार स्रोत-साधन उपलब्ध गराउन प्रोत्साहन गर्ने ।

१२) प्रशिक्षण तथा क्षमता अभिवृद्धि:

आफ्ना जनशक्तिलाई प्रशिक्षण र सहयोगकर्ताहरुको क्षमता अभिवृद्धिमा प्रोत्साहन/सहयोग गर्ने ।

१३) सहयोग र सेवा उपलब्ध गराउने अन्तिम साझेदार:

पूर्व सहमति अनुसार प्रमुख आवश्यकता (तर पहुँच, सुरक्षा र कोष उपलब्धतामा भर पर्ने) पुरा गर्न अन्तिम सहायता उपलब्ध गराउने जिम्मवारी विषयगत अगुवा संस्थाहरुको हुनेछ । यसमा उनीहरुलाई प्रमुख जिल्ला अधिकारी र जिल्ला विपद् व्यवस्थापनसमितिले सहयोग गर्नेछन् ।

अन्तर्राष्ट्रिय रेडक्रस तथा रेडक्रिसेन्ट अभियान तथा गैर सरकारी संस्थाहरु (गैसस) का लागि आचारसंहिता

रेडक्रस तथा रेडक्रिसेन्ट सोसाइटीहरुको अन्तर्राष्ट्रिय महासङ्घ**(International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies – IFRC)** एवं रेडक्रसको अन्तर्राष्ट्रिय समिति**(International Committee of the Red Cross - ICRC)** द्वारा संयुक्त रूपमा तयार गरिएको

उद्देश्य

यो आचारसंहिताले हाम्रो व्यवहारसम्बन्धी मापदण्डको रक्षा गर्न चाहन्छ । यो सञ्चालनसम्बन्धी विवरण होइन जस्तै- कसैले खाद्यको रासनको हिसाब कसरी गर्ने वा शरणार्थी शिविर कसरी खडा गर्ने । बरु यसले विपद् सम्बन्धी सहायता कार्यक्रम गर्न इच्छुक गैरसरकारी संस्थाहरू तथा अन्तर्राष्ट्रिय रेडक्रस तथा रेडक्रिसेन्ट अभियानको आकाङ्क्षा, स्वतन्त्रता, प्रभावकारिता तथा प्रभाव सम्बन्धी उच्च मापदण्ड कायम गर्न चाहन्छ । यस आचारसंहितामा उल्लिखित मापदण्डहरू पालन गर्न स्वीकृति जनाउने संस्थाहरूको इच्छाअनुरुप लागु गरिने यो ऐच्छिक आचारसंहिता हो । सशस्त्र द्वन्द्वको अवस्थामा वर्तमान आचारसंहिताको व्याख्या र कार्यान्वयन अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानुन अनुकूल गरिनेछ ।

पहिले आचारसंहिता प्रस्तुत गरिन्छ । यसैसाथ तीनवटा अनुसूची संलग्न छन् जसमा सम्बन्धित सरकारहरू, दाता सरकारहरू तथा अन्तरसरकारी संस्थाहरूले प्रभावकारी ढङ्गबाट मानवीय सहयोग प्रदान गर्न सघाउन काम गर्ने वातावरण सिर्जना गरेको वर्णन गरिएको छ ।

परिभाषाहरू

गैरसरकारी संस्थाहरू (Non-governmental Organizations – NGOs: यहाँ गैरसरकारी संस्थाहरू (NGOs) भन्नाले राष्ट्रभित्र गठित तर सम्बन्धित राष्ट्रको सरकारभन्दा अलग स्थापित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय दुवैथरी संस्थालाई जनाउँछ ।

गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (Non-governmental Human Agencies – NGHAs): यस हातेपुस्तिकामा गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) भन्ने शब्दको विकास गरिएको छ । यसले अन्तर्राष्ट्रिय रेडक्रस तथा रेडक्रिसेन्ट अभियानका घटकहरू । अन्तर्राष्ट्रिय रेडक्रस समिति (ICRC), अन्तर्राष्ट्रिय रेडक्रस तथा रेडक्रिसेन्ट सोसाइटीहरूको महासङ्घ (IFRC) तथा यसका सदस्य राष्ट्रिय सोसाइटीहरूका साथै माथि परिभाषित गरिएका गैरसरकारी संस्थाहरूलाई जनाउँछ । यस आचारसंहिताले खासगरी विपद्कालीन सहायता कार्यक्रममा संलग्न भएका गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) लाई जनाउँछ ।

अन्तरसरकारी संस्थाहरू (Inter-governmental Organizations – IGOs): अन्तरसरकारी संस्थाहरू (IGOs) भन्नाले दुई वा बढी सरकारले बनाएका संस्था बुझिन्छ । यसरी यसअन्तर्गत सबै संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय निकाय तथा क्षेत्रीय सङ्गठनहरू पर्छन् ।

विपद्हरू: विपद् भनेको त्यस्तो विपद् वा आपत्कालीन घटना हो जसले जनको क्षति गराउनुका साथै निकै मानवीय पीडा तथा तनाव र वृहत् भौतिक क्षति गराउँछ ।

आचारसंहिता

विपद् सम्बन्धी सहायता कार्यक्रमहरू गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय रेडक्रस तथा रेडक्रिसेन्ट अभियान तथा गैरसरकारी संस्थाहरू (गैसस) का लागि आचारसम्बन्धी सिद्धान्तहरू

१ मानवीय आवश्यकता सर्वप्रथम आउँछ

मानवीय सहयोग पाउने तथा सो प्रदान गर्ने हक भनेको आधारभूत मानवीय सिद्धान्त हो । उक्त अधिकारको उपभोग सबै देशका सबै नागरिकले गर्न पाउनुपर्छ । अन्तर्राष्ट्रिय समुदायका सदस्यका नाताले हामीले आवश्यक भएका स्थानमा मानवीय सहयोग पुऱ्याउनुपर्ने आफ्नो जिम्मेवारी बुझेका छौं । त्यसैले उक्त जिम्मेवारी निर्वाह गर्न प्रभावित जनतासम्म निर्बाध रूपमा पुग्न पाउनु निकै महत्वपूर्ण हुन्छ । विपद्सम्बन्धी हाम्रो सहायता कार्यक्रमको मूल उद्देश्य विपद्को कारणले उत्पन्न तनावलाई कमै मात्र खप्न सक्ने समूहको मानवीय पीडा कम गर्नु हो । जब हामी मानवीय सहयोग प्रदान गर्छौं त्यो हाम्रो कुनै पक्षपातपूर्ण वा राजनीतिक काम गरेका हुँदैनौं र त्यसलाई त्यो दृष्टिकोणले हेरिनु पनि हुँदैन ।

२ सहयोग पाउनेहरूको जाति, धर्म वा राष्ट्रियतासम्बन्धी कुनै भेदभाव नगरी र अन्य कुनै विभेद नगरी सहयोग प्रदान गरिन्छ । सहयोगसम्बन्धी प्राथमिकता आवश्यकताको आधारमा मात्र निर्धारण गरिन्छ

सम्भव भएसम्म हामी विपद्बाट पीडित व्यक्तिका आवश्यकताहरू तथा सो पूरा गर्ने विद्यमान स्थानीय क्षमताको पनि मूल्याङ्कन गरी राहत सहयोग प्रदान गर्नेछौं । समग्रमा हामीले आफ्ना कार्यक्रमहरूमा अनुपात मिलाउने प्रयास गर्नेछौं । मानवीय पीडा जहाँ देखिए पनि त्यसलाई

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

कम पार्ने प्रयास हुनु पुर्छ देशको एक भागको मानव जीवन अर्को भागको मानव जीवनजत्तिकै मूल्यवान हुन्छ । यसरी सहयोगसम्बन्धी हाम्रो प्रावधानले आफुले घटाउन खोजेको पीडाको मात्रालाई झल्काउनेछ । उक्त धारणालाई कार्यान्वयन गर्दा हामी विपद्मा पर्न सक्ने समुदायका महिलाहरूले खेल्ने महत्वपर्ण् भुमिकालाई मान्यता दिन्छौं । साथै, हाम्रा सहयोग कार्यक्रमले उक्त भुमिकालाई कम नपारी सघाउने र कुरा नघटाउने सुनिश्चित गर्छौं । यस्तो विश्वव्यापी, निष्पक्ष तथा स्वतन्त्र नीतिको कार्यान्वयन तव मात्र प्रभावकारी हुन सक्छ जब हामी र हाम्रा साझेदारहरूलाई त्यस्तो समाननतापूर्वक राहत पुर्याउन आवश्यक स्रोतहरू प्राप्त हुनुका साथै सबै विपद्पीडितसमक्ष पुग्न सक्छौं ।

३ सहयोगको प्रयोग कुनै खास राजनीतिक वा धार्मिक विश्वासलाई संवर्द्धन गर्न भनी गरिनेछैन

मानवीय सहयोग व्यक्ति, परिवार तथा समुदायहरूको आवश्यकतानुरुप प्रदान गरिनेछ । कुनै खास राजनीतिक वा धामिर्क मतको समर्थन गर्ने गैर सरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs)को अधिकार भए तापनि हामी पाउनेहरूले जनाएको त्यस्ता मतप्रति उक्त सहयोग समर्थनको आधारमा प्रदान नगरिने कुरामा विश्वास गर्छौं । हामी कुनै खास राजनीतिक वा धामिर्क मतको अनुसरण वा स्वीकार गरेको आधारमा सहयोगको वाचा, आपूर्ति वा वितरण गर्ने छैनौं ।

४ हामी सरकारको वैदेशिक नीतिका साधनको रूपमा काम नगर्ने प्रयास गर्नेछौं

गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) सरकारबाट अलग स्वतन्त्र रूपले काम गर्ने निकाय हुन । त्यसले हामी आफ्ना नीति तथा कार्यान्वयन गर्ने रणनीति आफैं बनाउछौं । साथै, हामी कुनै पनि सरकारको नीति हाम्रो स्वतन्त्र नीतिसगँ मेल खाएको स्थितिमा बाहेक कार्यान्वयन गर्ने प्रयास गर्दैनौं । हामी कहिल्यै पनि जानाजानी वा हेलचक्र्याइं गरेर आफू वा आफ्ना कर्मचारीलाई सरकारी वा पूर्णत वा मानवीयबाहेकका अन्य उद्देश्य पुरा गर्ने अन्य अङ्गहरूका लागि कुनै पनि राजनीतिक, सैनिक वा आर्थिक रूपले संवेदनशील सूचना सङ्कलन गर्न लगाउने छैनौं । न हामी दाता सरकारहरूको वैदेशिक नीतिको साधनका रूपमा पनि काम गर्नेछौं । हामी आफूले पाउने सहयोग आवश्यकताहरू पूरा गर्न प्रयोग गर्नेछौं । साथै उक्त सहयोग दाताहरूको जगेडा वस्तु तह लगाउने अथवा कुनै खास दाताको राजनीतिक हितलाई ध्यानमा राखेर सञ्चालित हुनुहुदैन । हामी हाम्रो कामलाई सहयोग गर्ने सम्बन्धित व्यक्तिहरूबाट स्वेच्छाले प्रदान गरिने श्रम र अर्थदानलाई महत्व दिनुका **साथै संवर्द्धन गर्छौं । साथै हामी त्यस्तो स्वेच्छिक प्रेरणाबाट पवर्द्धर्न गरिने कामको स्वतन्त्रतालाई** सम्मान गर्छौं । हामी आफ्नो स्वाधीनताको संरक्षणका लागि कुनै एकमात्र वित्तीय स्रोत माथि भर पर्ने छैनौं ।

५ हामी सस्कृति तथा संस्कारको सम्मान गर्नेछौं

हामी आफूले काम गर्ने समुदाय तथा राष्ट्रका सस्कृति, सरंचना तथा सस्कारको सम्मान गर्ने प्रयास गर्नेछौं ।

६ हामी स्थानीय क्षमताका आधारमा विपद्सम्बन्धी सहायता कार्यको विकासगर्ने प्रयास गर्नेछौं

सबै मानिस तथा समुदाय । विपद्मा समेत । क्षमतावान् र खतरायुक्त हुन्छन् । सम्भव भएको ठाउँमा हामी यी क्षमतालाई स्थानीय कर्मचारी नियुक्त गरेर, स्थानीय सामग्री खरीद गरेर तथा स्थानीय कम्पनीहरूसँग व्यापार गरेर सुदृढ गर्नेछौं । हामी यथाशक्य स्थानीय गैर सरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs)मार्फत साझेदारका रूपमा काम गरी योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्नेछौं तथा हामी उचित भएसम्म स्थानीय सरकारी सरंचनाहरूलाई सहयोग गर्नेछौं । हामी आफ्ना विपद् कालीन सहायता कार्यक्रमहरूबीच उचित समन्वय गर्ने कुरालाई उच्च प्राथमिकता दिनेछौं । यस्तो कुरा सम्बन्धित देशमै राहत कार्यमा । प्रत्यक्ष रूपमा संलग्न

भएकाहरूबाट सबैभन्दा राम्रो तरिकाले गरिन्छ तथा यसमा महत्वपूर्ण संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायका प्रतिनिधिहरू समावेश गर्नपुर्छ ।

७ राहत सहयोगको व्यवस्थापनमा कार्यक्रमबाट लाभ उठाउनेहरूलाई संलग्न गराउने उपायहरू खोजी गरिनेछ

विपद्कालीन सहायता कार्यक्रमहरू कहिल्यै पनि लाभान्वित हुनेहरूमाथि लादिनु हुदैन । प्रभावकारी राहत तथा टिकाउ पुनरवास कार्यलाई सर्वोत्तम ढङ्गले हासिल गर्न लक्षित लाभान्वित व्यक्तिहरूलाई नै सहायता कार्यक्रमको तर्जुमा, व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयनमा संलग्न गराउनुपर्छ । हामी आफ्ना राहत तथा पुनर्वास कार्यक्रमहरूमा समुदायको पूर्ण सहभागिता गराउने प्रयास गर्नेछौं ।

८ राहत सहयोगले विपद् बाट उत्पन्न हुने भावी खतरालाई कम गर्नुको साथै आधारभत् आवश्यकताहरू पुरा गर्ने प्रयास गर्नुपर्छ

सबै राहत कार्यले दीर्घकालीन विकासका सम्भावनालाई सकारात्मक वा नकारात्मक ढङ्गले प्रभावित गर्छन् । सोही कुरा बुझेर हामी त्यस्ता राहत कार्यक्रम लागु गर्ने प्रयास गर्नेछौं जसले लाभान्वित हुने हरूलाई भावी सङ्टका खतराबाट सक्रियतासाथ जोगाई दिगो जीवनशैली तयार गर्न सघाउन सक्नेछ । हामी राहत कार्यक्रम बनाउँदा र व्यवस्थापन गर्दा वातावरणीय सरोकारका विषयमा खास चासो राख्नेछौं । हामी मानवीय सहयोग बाट उत्पन्न नकारात्मक प्रभावलाई कम पार्ने प्रयास पनि गर्नेछौं । त्यसका लागि हामी लाभान्वित हुनेहरूलाई बाह्य सहयोगमै लामो समयसम्म भर परिरहनु नपर्ने तुल्याउन प्रयास गर्नेछौं ।

९ हामी आफूले सहयोग गर्न चाहेको तथा आफूले स्रोत स्वीकार गरेका दुवै निकायप्रति जिम्मेवार रहेको ठान्छौं

प्राय: हामी विपद्का घडीमा सहयोग गर्न चाहने र सहयोगको खाँचो हुने दुवै थरीबीच कायम साझेदारीमा संस्थागत कडीको रूपमा काम गर्छौं । तसर्थ हामीआफू लाई दुवै निकायप्रति जिम्मेवार ठान्छौं । दाता तथा लाभान्वित हुनेहरूसँग गरिने हाम्रा सबै काममा खुलापन र पारदर्शिताको धारणा झल्किनेछ । हामीले आफ्ना क्रियाकलापको जानकारी गराउनुपर्ने आवश्यकतालाई आर्थिक तथा प्रभावकारिता दुवैदृष्टिले बुझेका छौं । हामीले सहयोग वितरणको उचित अनुगमन भएको सुनिश्चित गर्नुपर्ने र विपद्कालीन सहयोगको प्रभावको निरन्तर मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने आफ्नो जिम्मेवारी बुझेका छौं । हामी खुला रूपमा आफ्नो कामको प्रभाव तथा सोलाई खुम्च्याउने वा बढाउने तत्वहरूबारे जानकारी गराउने प्रयास पनि गर्नेछौं । मूल्यवान् स्रोतहरू खेरजाने कुरालाई न्यूनतम गर्ने उद्देश्यले हाम्रा कार्यक्रमहरू उच्चस्तरको व्यावसायिकता तथा विज्ञतामा आधारित हुनेछ ।

१० आफ्ना क्रियाकलापबारे सूचना, प्रसार तथा प्रचार (विज्ञापन) गर्दा हामीले विपद्पीडित व्यक्तिलाई निस्सहाय वस्तुका रूपमा नभई सम्मानित मानवका रूपमा हेर्ने छौं

विपद्पिडितलाई क्रियाकलापको समान साझेदारसरी सम्मान गर्नुपर्ने कुरा कहिल्यै भुल्नुहुदैन । आफ्ना सार्वजनिक सूचनामा हामी विपद्कालीन स्थितिको वस्तुगत चित्र प्रस्तुत गर्नेछौं । त्यसमा विपद्पिडित व्यक्तिका खतरा तथा भय मात्रनभई क्षमता तथा आकाङ्क्षाहरूमाथि पनि प्रकाश पार्नेछौं । हामी सार्वजनिक सहयोग बढाउन सञ्चार माध्यमसँग सहयोग गरे पनि प्रचारप्रसारका लागि मात्र बाह्य तथा आन्तरिक मागलाई आफ्ना समग्र राहत सहयोगलाई अत्यधिक बढाउनुपर्ने सिद्धान्तलाई छन्न दिने छैनौं । हामी सञ्चार माध्यममा छाइरहनको निम्तिमात्र विपद्कालीन सहयोग गर्ने अन्य निकायसँग प्रतिस्पर्धा गर्ने छैनौं । खास गरी लाभान्वित हुनेहरूलाई प्रदान गरिने सेवा वा

आफ्ना कर्मचारी वा लाभान्वित हुनेहरूको सुरक्षामा हानि पुऱ्याउने खालका त्यस्ता प्रचारप्रसारलाई हामी अघि सार्ने छैनौं ।

काम गर्ने वातावरण

माथि उल्लिखित आचारसंहितालाई मान्ने प्रयास गर्छौं भनी एकतर्फी सहमति जनाइसकेपछि हामी तल केही सङ्केतात्मक निर्देशनहरू प्रस्तुत गर्दछौं । उल्लिखित निर्देशनहरूले विपद्को बेला सहायता कार्य गर्ने गैरसरकारी निकायहरूको प्रभावकारी सहभागितालाई सहज तुल्याउनको निम्ति दाता सरकार, सम्बन्धित सरकार तथा अन्तरसरकारी संस्थाहरू, खास गरी संयुक्त राष्ट्र सङ्घका निकायहरूले काम गर्ने वातावरण सिर्जनागरेको वर्णन गर्नेछन् । त्यसले विपद्को समयमा सञ्चालन गरिने सहायता कार्यक्रम (NGHAs) को प्रभावकारी सहभागितालाई सरल बनाउँछ । कागजातमा हस्ताक्षर गरेर यी निर्देशनहरू मार्गदर्शन का लागि प्रस्तुत गरिएका छन । यी कानुनी रूपले बाध्यात्मक छैनन् । भविष्यमा यस्तो स्थिति सिर्जना गर्ने लक्ष्य लिएको भए तापनि कुनै सरकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू (INGOs)ले यी निर्देशनप्रति कुनै दस्तावेज मा सहीगरेर स्वीकृति जनाउनुपर्छ भनी हामी आशा गर्दैनौं । हाम्रा साझेदारहरूसँग हामीले स्थापना गर्न खोजेको आदर्श सम्बन्धप्रति उनीहरूलाई सचेत तुल्याउने उद्देश्य हासिल गर्ने दृष्टिकोणले हामीले यहाँ यिनलाई खुलापन तथा सहयोगको भावनाले प्रस्तुत गरेका छौं ।

अनुसूची :

विपद्पीडित देशका सरकारहरूलाई सुझाव

१ सरकारहरूले गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) का स्वतन्त्र, मानवीय तथा निष्पक्ष कार्यहरूका सम्मान तथा आदर गर्नुपर्छ

गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) भनेका स्वतन्त्र निकाय हुन् । यस्ता निकायको स्वतन्त्रता तथा निष्पक्षतालाई सम्बन्धित सरकारहरूले कदर गर्नुपर्छ ।

२ सम्बन्धित सरकारहरूले गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (ल्ल्ज्ञ्क) लाई विपद्पीडितसम्ममा छिटो पुग्ने काममा सघाउनुपर्छ

गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs)ले आफ्ना मानवीय सिद्धान्तको पूर्ण पालना गर्दै काम गर्नको निम्ति तिनलाई विपद् पीडित व्यक्तिहरूसमक्ष छिटो र निष्पक्ष ढङ्गले पुग्न र मानवीय सहयोग प्रदान गर्न दिनुपर्छ । सार्वभौमिकताको जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने क्रममा सम्बन्धित सरकारले त्यस्तो सहयोग अवरुद्ध नगर्नुका साथै गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs)को निष्पक्ष तथा गैरराजनीतिक कार्यलाई स्वीकार गर्नु सरकारको कर्तव्य हुन्छ । सम्बन्धित सरकारहरूले राहत कर्मचारीहरूलाई छिटो प्रवेश गर्न दिनुपर्छ । त्यसका लागि खास गरी पारवहन, प्रवेश गर्न तथा निस्केर जाने प्रवेशाज्ञा पत्र (भिसा)का लागि नियमहरूमा आवश्यक छुट दिन वा छिटो प्रदान गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्छ । सरकारहरूले सङ्कटकालीन राहत कार्य अवधिभरका लागि अन्तर्राष्ट्रिय राहत सामग्री तथा कर्मचारीहरू ओसार-पसार गर्ने विमानहरूलाई तेस्रो देशको आकाशमार्ग काटेर आकाशमार्गबाट आउनजाने र अवतरण गर्ने अधिकार प्रदान गर्नुपर्छ ।

३ सरकारहरूले विपद्का दौरान राहत सामग्री तथा सूचनाको समयमै प्रवाह गराउने व्यवस्था गर्नुपर्छ

कुनै पनि राष्ट्रमा राहत सामग्री तथा उपकरणहरू मानवीय वेदना कम गर्नका लागि मात्र ल्याइन्छन् नकि व्यापारिक फाइदा वा लाभका लागि । त्यस्ता सामग्रीहरूलाई सामान्यतया स्वतन्त्र

जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषा

तथा निर्बाध रूपले आवतजावत गर्न दिनुपर्छ । तिनका लागि मूल देशको वाणिज्यदूतको प्रमाणपत्र वा बीजक, पैठारी र/वा निकासीसम्बन्धी अनुमतिपत्र प्रस्तुत गर्नुपर्ने वा तिनमा अन्य प्रतिबन्ध, अथवा पैठारी कर, अवतरण शुल्क वा बन्दरगाह शुल्क लाग्ने व्यवस्था हुनु हुँदैन । गाडी (सवारी साधन), हल्का विमान तथा दूरसञ्चारका उपकरणलगायतका आवश्यक राहत उपकरणलाई अस्थायी रूपमा पैठारी गर्न दिनका लागि सम्बन्धित सरकारले अनुमतिपत्र वा दर्ता गर्नुपर्नेजस्ता प्रतिबन्धहरू अस्थायी रूपले छुट दिनुपर्छ । त्यसै गरी सरकारहरूले राहत कार्यक्रमको अन्त्यमा राहत उपकरणहरू पुन : निकास गर्न प्रतिबन्ध लगाउनु हुँदैन । विपद्कालमा सञ्चारलाई सहज तुल्याउन सम्बन्धित सरकारहरूलाई केही रेडियो फ्रिक्वेन्सीहरू उपलब्ध गराउन प्रोत्साहित गरिन्छ । यस्तो सुविधा राहत प्रदान गर्ने संस्थाहरूले विपद् सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्ने देशभित्र र अन्तर्राष्ट्रिय सञ्चारका लागि प्रयोग गर्न सक्छन् । साथै तिनीहरूले विपद्पूर्व नै विपद्सम्बन्धी सहायता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने समुदायमा ती फ्रिक्वेन्सीहरूको जानकारी पनि दिन सक्छन् । सरकारहरूले राहत कर्मचारीहरूलाई आफ्ना राहत कार्य सञ्चालन गर्न आवश्यक सबै सञ्चार माध्यम प्रयोग गर्ने अधिकार दिनुपर्छ ।

४ सरकारहरूले विपद्सम्बन्धी समन्वय गरिएको सूचना तथा योजना निर्माण गर्ने सेवा प्रदान गर्ने प्रयास गर्नुपर्छ

राहतसम्बन्धी प्रयासहरूको समग्र योजना निर्माण तथा समन्वय गर्नु अन्ततः सम्बन्धित सरकारको जिम्मेवारी हो । यदि गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) लाई राहतसम्बन्धी आवश्यकता तथा राहत कार्यसम्बन्धी योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने सरकारी प्रणालीहरू तथा त्यस्ता संस्थाहरूले सामना गर्नुपर्ने सम्भावित सुरक्षासम्बन्धी खतराहरूबारे सूचना दिइएमा अझ राम्ररी योजना तर्जुमा तथा समन्वय गर्न सकिन्छ । सरकारहरूलाई त्यस्ता सूचना गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs)लाई प्रदान गर्न आग्रह गरिन्छ । राहत कार्यहरूको प्रभावकारी समन्वय तथा दक्षतापूर्ण उपयोग गर्न सजिलो तुल्याउनका लागि सम्बन्धित सरकारहरूलाई विपद्पूर्व नै सहयोग गर्न आगन्तुक गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs)लाई राष्ट्रिय निकायहरूसँग सम्पर्क गर्न मिल्ने गरी एउटै सम्पर्क निकाय तोक्न आग्रह गरिन्छ ।

५ सशस्त्र द्वन्द्वको अवस्थामा विपद्कालीन राहत

सशस्त्र द्वन्द्वको अवस्थामा राहत कार्यहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनका सम्बन्धित प्रावधानहरूले निर्देशित गरेका हुन्छन् ।

अनुसूची २:

दाता सरकारहरूलाई सुझाव

१ दाता सरकारहरूले गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) का स्वतन्त्र, मानवीय तथा निष्पक्ष कार्यहरूको सम्मान तथा आदर गर्नुपर्छ

गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) भनेका स्वतन्त्र निकाय हुन् तथा तिनको स्वतन्त्रता तथा निष्पक्षतालाई दाता सरकारहरूले कदर गर्नुपर्छ । दाता सरकारहरूले यस्ता संस्थाहरूलाई कुनै पनि राजनीतिक वा सैद्धान्तिक उद्देश्य प्रवर्द्धन गर्न प्रयोग गर्नु हुँदैन ।

२ दाता सरकारहरूले सञ्चालनसम्बन्धी स्वतन्त्रताको प्रत्याभूतिसहितरकम प्रदान गर्नुपर्छ

गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) ले दाता सरकारहरूसँग सोही भावनाले रकम तथा भौतिक सहयोग स्वीकार गर्छन् जुन भावनाले विपद्पीडितलाई उक्त कुरा प्रदान गर्छन्; त्यो हो

मानवता तथा कामसम्वन्धी स्वतन्त्रताको भावना । राहत कार्यहरू कार्यान्वयन गर्ने अन्तिम जिम्मेवारी गैर सरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) को हो र सो कार्य यी संस्थाहरूको नीतिअनुरूप गरिनेछ ।

३ दाता सरकारहरूले आफ्ना माध्यम (असल कार्यालय) लाई विपद्पीडित व्यक्तिहरूसमक्ष गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) लाई पुऱ्याउनका लागि प्रयोग गर्नुपर्छ

दाता सरकारहरूले विपद्स्थलहरूमा गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs)का कर्मचारीहरूको सुरक्षा तथा स्वतन्त्र आवागमन गराउने आफ्नो जिम्मेवारी रहेको महत्व बुझ्नुपर्छ । आवश्यक भए त्यस्ता विषयमा सम्वन्धित सरकारहरूसंग कुटनीतिक ढङ्गबाट कार्य गर्ने प्रयास वा तयारी गर्नुपर्छ ।

अनुसूची :

अन्तरसरकारी संस्थाहरूलाई सुझाव

१ अन्तरसरकारी संस्थाहरूले स्थानीय तथा विदेशी गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (ल्ब्ज्क) लाई अमुल्य साझेदारका रूपमा सम्मान गर्नुपर्छ

गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs)ले राम्रो विपद्कालीन सहायता कार्यलाई राम्रो प्रभावपूर्ण तुल्याउन संयुक्त राष्ट्रसङ्घ एवं अन्य अन्तरसरकारी संस्थाहरूसँग सहकार्य गर्न चाहन्छन् । तिनीहरू सो कार्य सबै साझेदारहरूको इमान्दारी तथा स्वतन्त्रताको सम्मान गर्ने सहभागिताको भावनाले गर्छन् । अन्तरसरकारी संस्थाहरूले गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs)को स्वतन्त्रता तथा निष्पक्षताको कदर गर्नुपर्छ । संयुक्त राष्ट्र संङ्घीय निकायहरूले राहत योजनाहरू तयार गर्ने क्रममा गैर सरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs)संग परामर्श गर्नुपर्छ ।

२ अन्तरसरकारी संस्थाहरूले सम्वन्धित सरकारहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय तथा स्थानीयतवरमा विपद्कालीन राहत कार्यसम्वन्धी समग्र रूपले समन्वय गर्ने खाका प्रदान गर्न सघाउनुपर्छ

प्रायः गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) संग अन्तर्राष्ट्रिय सहायता चाहिने विपद् हरूका लागि समग्र रूपमा समन्वय गर्ने खाका प्रदान गर्ने अधिकार हुदैंन । यस्तो जिम्मेवारी सम्वन्धित सरकार तथा सम्वन्धित सयंक्तराष्ट्रसङ्घीय निकायमा रहेको हुन्छ । तसर्थ सरकार तथा राष्ट्रसङ्घीय निकायलाई उक्त सेवा प्रभावित राज्य तथा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको विपद् कालीन सहायता गर्ने समुदायलाई समयमै र प्रभावकारी ढङ्गमा प्रदान गर्न आग्रह गरिन्छ । जस्तो भए पनि गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) ले आफ्ना सेवाहरूमा प्रभावकारी समन्वय सुनिश्चित गर्ने सम्पूर्ण प्रयास गर्नुपर्छ । सशस्त्र द्वन्द्वको अवस्थामा राहत कार्यहरू अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानुनका सम्वन्धित प्रावधानहरूबाट निर्देशित हुन छन् ।

३ अन्तरसरकारी संस्थाहरूले संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय संस्थाहरूलाई प्रदान गरेको सुरक्षा गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) लाई पनि दिनुपर्छ

अन्तरसरकारी संस्थाहरूलाई प्रदान गरिने सुरक्षासम्वन्धी व्यवस्थाहरू तिनका सञ्चालनमा साझेदार भएका गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs)लाई पनि उनीहरूको अनुरोधअनुरूप उपलब्ध गराउनुपर्छ ।

४ अन्तरसरकारी संस्थाहरूले संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय संस्थाहरूलाई उपलब्ध गराएको महत्वपूर्ण सूचना गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) लाई पनि उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउनुपर्छ

अन्तरसरकारी संस्थाहरूलाई आफ्ना सहायता कार्य सञ्चालनका साझेदार गैरसरकारी मानवीय निकायहरू (NGHAs) साझेदारहरूसंग बिपद् सहायता कार्यको प्रभावकारी कार्यान्वयनसम्बन्धी सबै सूचना आदानप्रदान गर्न आग्रह गरिन्छ।

अनुसूची

नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय

प्रारम्भिकद्रुतलेखाजोखाफाराम(Initial Rapid Assessment, IRA)

१. घटनास्थलको जानकारी

प्रदेशकोनाम :	जिल्लाको नाम:	गाउँ/नगरपालिकाको नाम:
वडा नम्बर :	सूचना संकलन मिति (गते/महिना/साल) :	

२. घटनास्थलको वस्तुस्थिति

विपद्को प्रकार	घटना घटेको मिति	घटना घटेको समय

मृतक	बेपत्ता	घाइते	विस्थापित (अनुमानित घरधुरी संख्या) :	प्रभावित (अनुमानित घरधुरी संख्या) :
महिला संख्या :	महिला संख्या :	महिला संख्या :		
पुरुष संख्या :	पुरुष संख्या :	पुरुष संख्या :		
बालबालिका संख्या :	बालबालिका संख्या :	बालबालिका संख्या :		
अन्य संख्या :	अन्य संख्या :	अन्य संख्या :		
जम्मा :	जम्मा :	जम्मा :		

विस्थापितहरु हाल बसिरहेको ठाँउ/संरचना	☐ विद्यालय: संख्या .... ☐ सार्वजनिक भवन संख्या .... ☐ सडक छेउ संख्या .... ☐ वन क्षेत्र: संख्या .... ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)संख्या	

अहिले प्रभावितस्थानसम्मआवत-जावतको अवस्था	☐ ठिक छ ☐ कठिन छ ☐ बन्द छ	सवारी साधन/यातायात सेवा	☐ अवरुद्धभएको ☐ अवरुद्धनभएको

संचारको अवस्था	☐ अवरुद्ध भएको ☐ अवरुद्ध नभएको
विद्युत	☐ अवरुद्ध भएको ☐ अवरुद्ध नभएको
संचित खाद्य सामग्री	☐ क्षतिभएको (घरधुरी संख्या ....) ☐ क्षतिनभएको (घरधुरी संख्या ....)
स्वास्थ्य सेवा	☐ सन्चालनमा भएको (संख्या ....) ☐ सन्चालनमा नभएको (संख्या......) तत्काल उपचारका लागि स्थानान्तरण गर्नुपर्ने भएमा, संख्या: .....
संचालनमा भएमा स्वास्थ्य सेवामा अत्यावश्यक प्राथमिक उपचारको लागि आवश्यक औषधी	☐ उपलब्ध छ ☐ उपलब्ध छैन
विद्यालय	☐ सन्चालनमा भएको (संख्या) ☐ सन्चालनमा नभएको (संख्या) प्रभावित विद्यार्थीहरुको संख्या ....

खानेपानीको आपूर्ती	☐ सुचारु (अवरुद्ध नभएको (संख्या: ☐ अवरुद्ध भएको (संख्या: ...) प्रभावित घरधुरी संख्या: ...)
भौतिक संरचना	
निजी घर	☐ पूर्ण क्षति (संख्या ....) ☐ आंशिक क्षति (संख्या ....)
सरकारी कार्यालय / भवन	☐ पूर्ण क्षति (संख्या ....) ☐ आंशिक क्षति (संख्या ....)
कृषि बालीको क्षति	☐ क्षति (अनुमानित क्षेत्रफल .... (बिघा / रोपनी)
पशु क्षति	☐ (अनुमानित संख्या..........
अन्य क्षति	☐ पूर्ण क्षति (संख्या ....) ☐ आंशिक क्षति (संख्या ....)

फोहोर मैला व्यवस्थापनको अवस्था कस्तो छ ?	☐ सामान्य छ ☐ महामारीको संभावना छ
शौचालयको व्यवस्था छ ?	☐ सामान्य ☐ थप व्यवस्था गर्नुपर्छ (घरधुरी संख्या ......)

विशेष आवश्यकता (Special Requrement) भएका प्रभावितहरुको अनुमानित संख्या	
गर्भवतीतथा सुत्केरीमहिलाहरुको लागि आवश्यक सामग्रीहरु (डिगनिटीकिट आवश्यक	☐ आवश्यकभएको ☐ आवश्यकनभएको आवश्यकभएअनुमानित संख्या.............
५ वर्षसम्मका बालबालिकाको लागि आवश्यक पौष्टिक	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको

आहारा तथा सामग्रीहरु	आवश्यक भए अनुमानित संख्या..................
५ वर्ष भन्दा माथिका बालबालिकाको लागि आवश्यक सामग्रीहरु - (जस्तै शैक्षिक तथा बालमैत्री स्थल (Child frindlyspace)	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या..................
ज्येष्ठ नागरिकहरुका लागि आवश्यक सहयोग	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या..................
अपांगता भएकाहरुका लागि आवश्यक सहयोग	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्या..................
असहाय/बिरामीको संख्या	
मौसमको वर्तमान अवस्था कस्तो छ ?	☐ सामान्य ☐ प्रतिकुल

३. हालसम्म भएको राहत वितरणको अवस्था

राहत वितरण गर्ने तह/संघ-संस्था/निकायको नाम :	
राहत वितरण गरिएका सामग्रीहरुको नाम र परिमाण (पाल, त्रिपाल, चामल, कपडा, भाडाकुडा आदि)	
नगद/राहत वितरण गर्ने तह/संघ-संस्था/निकायको नाम :	
राहत (नगद/राहत सामग्री) पाउने परिवार संख्या :	
राहत (नगद/राहत सामग्री) नपाएका प्रभावित परिवार संख्या :	

४. तत्काल गर्नुपर्ने

स्थानान्तरण गर्न	☐ आवश्यकपर्ने संख्या .... ☐ आवश्यकनपर्ने	
आवश्यक पर्ने खाद्यान्नतथा गैर खाद्यान्न सामाग्री	☐ टेन्ट संख्या...... ☐ त्रिपाल संख्या..... ☐ म्याट्रिक्स संख्या....... ☐ कम्बलसंख्या...... ☐ कपडा संख्या......... ☐ भाडाकुँडा संख्या...... ☐ तयारी खाना (दालमोठ, चिउरा, भुजा, चाउचाउ, बिस्कुट कतिजना)	☐ खाद्यान्न(दाल, चामल, नून, तेल) परिमाण..............कति जना ☐ पिउने पानी............ ☐ अन्य.............
प्रभावित क्षेत्रमाकुनै अवान्छित गतिविधि(लैङ्गिक हंसा, यौन हिंसा, चोरी, लुटपाट)	☐ भएको ☐ नभएको ☐ भए प्रभावित व्यक्तिको अनुमानित संख्या	
राहतका लागि नगद सहयोग गर्न सकिने अवस्था छ छैन	☐ छ ☐ छैन	

५.घटनाको सूचना संकलन कार्यमा खटिएकाको विवरण

क्र.सं.	नाम, थर :	पद /संस्था :	सम्पर्क नम्बर :	टोलि नेताको नाम:	सूचना संकलन गरेको समयावधि (मिति र समय)	हस्ताक्षर
१.						
२.						
३.						

६. फारम भर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरु

१. एउटा घटना/वडाको लागि एउटालेखाजोखाफारमको प्रयोगगरिने छ।

२. विपद् भएको २४ घण्टा भित्रगाउँतथा नगरपालिका, नेपालप्रहरीतथा स्थानीय रेडक्रसका प्रतिनिधि रहेको (लेखाजोखा) टोलीलेफारम भर्नुपर्ने छ।

३. टोलीले प्रभावित क्षेत्रको अवलोकन गरी सकेसम्म प्राथमिक सूचना संकलन गर्नुपर्ने छ। द्वितिय सूचनाका लागिघटनाका जानकारसँग अन्तरवार्ता लिइ सूचना संकलन गर्नुपर्ने छ।

४. प्राप्त सूचनामा द्विविधा भएमा टोलीले छलफल गरीअवस्थाका आधारमाअनुमानित विवरण फारममाभर्नुपर्ने छ।

५. माथि उल्लिखित विकल्प बाहेक अन्य कुरा भर्नुपर्ने भए टोलीले भर्न सक्ने छ।

संक्षिप्त रुपहरु(Abbreviations)

छोटो रुप	पूर्णरुप
जि.वि.व्य समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
ने.रे.सो.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
प्र.जि.अ.	प्रमुख जिल्ला अधिकारी
स्थानीय तह	गाँउ पालिका
न.पा.	नगर पालिका
जि.स.स.	जिल्ला समन्वय समिति
गै.स.स.	गैर सरकारी संस्था
कि.मि.	किलो मीटर
प्रा.स्वा.के.	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र
NRCS	**Nepal Red Cross Society**
ICRC	**International Committee of the Red Cross**
OCHA	**-Office for the Coordination of Humanitarian Affairs**
UNICEF	**United Nation Children's Fund**
SAR	**Search & Rescue**
MIRA	**Multiple Initial Rapid Assesment**
CCCM	**CampCoordination&CampManagement**
MOU	**Memorendum of Understanding**
SFP	**Supplementary Feeding Program**
SAM	**Severe Acute Malnutrition**
IED	**Improvised Explosive Device**
UXO	**Unexploded Ordinance**
GBV	**Gender-Based Violence**
RCAT	**Red Cross Action Team**
DDRT	**District Disaster Response Team**

R R NRural Reconstruction Nepal

SDRC